

Oýlan hem Baýa

Napoleon Hill

Terjime eden Orazmyrat Myradow

PIKIR — BU RYÇAG

Nadip Tomas Edisonyň hyzmatdaşy bolmalydygyny oýlap tapan adam

Hakykat ýüzünde pikir — bu ryçag. Pikirleriňi baýlyga we beýleki maddy zatlara öwürmek babatdaky maksadyň anyklygy, tutanýerlilik we güýçli isleg bilen utgaşanda-ha ol juda kuwwatly ryçaga öwrülýär.

Öz wagtynda Edwin S. Barns adamlaryň oýlanan wagtynda baýaýandyklary baradaky aýdylan sözüň naderejede adalatly aýdylan sözdüğine akyly ýetiripdir. Bu açyş oňa bir bada geläýmändir. Ol kem-kemden gelipdir we beýik Edisonyň işewür hyzmatdaşy bolmak baradaky güýçli islegden başlanypdyr. Bu gutarnykly *kesgitlenen* isleg bolupdyr: ol Edison üçin däl, Edison bilen bile işlemek isläpdir. Onuň öz isleginiň amala aşmagyny nädip gazananlygy beýan edilýän ýazgyny üns bilen okaň, şonda siz baýlyga eýe bolmaga alyp barýan ýörelgelere (prinsiplere) has gowy düşünersiňiz.

Bu isleg ýa-da başgaça aýtsak, pikir aňynda peýda bolanynda onuň öňünde iki sany päsgelçilik bardy. Ol Edison bilen tanyş däldi, şeýle-de Nýu-Jersidäki Orinj şäherine çenli otluda gider ýaly puly yokdy. Müňlerçe adamlaryň öz isleglerinden ýüz döndermegi üçin şu päsgelçilikler ýeterlik bolardy. Ýöne Barnsyň islegi adaty isleg däldi.

OÝLAP TAPYJY HEM „YKMANDA“

Barns Edisonyň laboratoriasyna barypdyr-da, oýlap tapyjynyň hyzmatdaşy bolmak isleýändigini aýdypdyr. Ençeme ýyldan soň Barns bilen bolan ilkinji duşuşygy hakynda ýatlap, Edison şeýle ýazypdyr: „Ol daşyndan göräýmäge, adaty ykmanda ýalydy, ýöne *ýüzündäki alamatlar, näme maksat bilen gelen bolsa, onuň şoňa hem ýetmegi niýet edinýänligine şaýatlyk edýärdi*. Adamlar bilen iş salyşmaktaky köp ýyllyk tejribäme laýyklykda, adam nämendir bir zady çyny bilen isläninde, ähli geljegine

töwekgelçilik edip, güýçli isläninde, onuň hökman ýeňiş gazanjaklygyny men bilýärim. Men onuň haýyş edýän zadyna mümkinçilik berdim, sebäbi bir zady gördüm: *ol üstünlik gazanman, yza çekilmejekligi babatda anyk netijä gelipdir*. Soňky wakalar meniň ýalňyşmanlygymy görkezdi".

Bu ýaş ýigidiň Edisonyň ýanyna barmagyna mümkinçilik beren onuň daş keşbi däl — ondan çen tutsaň, tersine bolmalydy. Esasy zat, onuň näme hakda *oýlanýanlygydy*.

Barns bada-bat Edisonyň hyzmatdaşy bolaýmady. Diňe onuň laboratorýasynda işlemäge mümkinçilik aldy, özem ujypsyzja hak üçin.

Aýlar geçdi. Daşyndan göräýmäge, Barnsy arzyly maksadyna — onuň iň esasy maksadyna golaýlaşdyryp biljek hiç hili üýtgeşme bolmady. Ýöne Barnsyň aňynda welin, adaty bolmadyk möhüm ýagdaýlar bolup geçýärdi. Onuň Edisonyň hyzmatdaşy bolmak baradaky islegi barha güýçlenýärdi.

„Adam nämedir bir zada taýýar bolanda, bu onuň daş keşbinde-de duýulýar“ diýip, psihologlar dogry belleýärler. Barns Edisonyň işewür hyzmatdaşy bolmaga taýýardy; diňe bir taýýar hem däl, isleýän zadyna ýetýänçä, „taýýarlygyna galmagy“ hem niýet edinýärdi.

Ol özüne: „Bu ýerde galmakdan ne peýda? Parhy näme? Gowusy, men pikirimi üýtgedeyin-de, söwda bilen meşgullanaýyn“ diýmedi. Ýok, ol şeýle diýdi: „Men bu ýere Edison bilen işlemäge geldim, tutuş ömrüm şu ugurda geçse-de, men maksadyma ýeterin“. Ol, hakykatdanam, şeýle pikir edýärdi! Onuň itiň gurda agyz salşy ýaly erjelligi, maksadyna ýetmekdäki okgunlylygy, edil päsgelçilikleri süpürip aýryp, ýygyn edýän zadyna ýetmekligi üçin döredilen ýalydy.

MÜMKINÇILIK KEŞBINI ÜYTGEDIP GELÝÄR

Mümkinçilik ýüze çykanda, ol başga keşpde, özem Barnsyň garaşýan tarapyndan däl-de, düýbünden başga tarapdan peýda boldy. Mümkinçiligiň emelleriniň biri şeýle. Onuň arka tarapdaky gapydan sümülip girmek ýaly mekir gylygy bar, özi-de ol, köplenç, şowsuzlyk ýa-da wagtlaýyn ýeňliş görnüşinde peýda bolýar. Belki, hut şeýle bolanlygy üçin köp kişi ony tanaýan däl.

Edison özüniň täzelikde oýlap tapan enjamyny — ses ýazmak üçin niýetlenilen enjam bolan fonografy kämilleşdirmegiň üstünde işleýärdi.

Onuň söwda babatda wekilleri bu enjama kän bir gyzyklanma bildirmediler. Olar muny juda kynlyk bilen satmak başardar diýip pikir edýärdiler. Barns bolsa munda öz mümkinçiligini gördi. Mümkinçilik duýdansyz, Barns bilen oýlap tapyjynyň özünden başga hiç kimi gyzyklandyrmadyk geň enjam görnüşinde peýda boldy.

Barns bu täze zady satmagy başarjakdygyny bilýärdi. Ol Edisona öz hyzmatyny tekliپ edip, fonografy satmak mümkinçiligine eýe boldy. Muňa juda üstünlikli hötde geldi welin, Edison onuň bilen bu enjamy tutuş ýurt boýunça satmak babatda şertnama baglaşdy. Şeýdip Barns baýady, ýöne ol has-da ähmiýetli bolan zadyň hem hötdesinden gelmegi başardy. Ol „oýlanyp baýamagyň“, hakykatdan-da, mümkindigini subut etdi.

Isleginiň amala aşmagynyň Barnsa näçe pul getirenligini bilemok. Belki, iki ýa-da üç million dollardyr. Ýöne puluň mukdary näçe bolanlygynda-da, esasy hakykata akyl ýetirmeklik bilen deňäniňde, o diýen bir wajyp däl bolsa gerek: *duýulmaz derejedäki pikir tirpildisini maddy baýlyga öwürmek mümkindir.*

Barns özüniň beýik Edison bilen hyzmatdaşlygyny pikirlenip „toslady“ diýip bolar. Ol baýlygyny pikiriň kömegi bilen döretti. Näme isleýänligine düşünmek ukybyndan, şeýle-de tä amala aşaýýança öz isleginden dänmezlige bolan erjelliginden başga onda hiç zat ýokdy.

ALTYNDAN ARALYK ÜÇ FUT¹

Şowsuzlygyň giň ýaýran sebäpleriniň biri — wagtlaýyn ýeňlişden soň göreşiň bes edilmegidir. Her bir adam iru-giç edil şeýle ýalňyşlygy goýberýändir.

R.Ý. Darbiniň agasy (kakasynyň dogany) hem hemme kişiniň altyn gözlegine okdurylan wagty bu kesel bilen dertledi. Ol altyn tapmak hem-de baýamak üçin günbatara ugrady. Ol *adamlaryň, ýerden gazyp alnan altyn bilen deňäniňde, pikiriň kömegi bilen has köp altyn gazanandyklary* hakynda hiç haçan eşitmändi. Ol ýüregini bire baglap, kerki hem pil bilen işe girişdi.

Birnäçe hepde zähmet çekensoň, azaby ýerine gowuşdy, ol altyn akymynyň üstünden bardy. Altyny ýokaryk — ýeriň yüzüne çykarmak üçin

---

¹ 1fut — 0,3048 metr (terjimeçiniň belligi).

ýörite enjamlar gerekdi. Ol gazan köwüni basyryşdyrды-da, öýüne — Merilend ştatyna, Uilýamsburga dolandy, özünüň şow işi barada garyndaşlaryna we goňşularynyň birnäçesine gürrüň berdi. Olar toplanýşyp, gerekli enjamlar hem-de ýol üçin pul ýygnapdyrlar. Soňra olar Darbi bilen bilelikde altyn akyma dolanyp barypdyrlar.

Magdanyň ilkinji wagony gazylyp alnyp, gaýtadan eredilmegi üçin ugradylypdyr. Gyzylyň çykmagy bu ýeriň Koloradoda iň bir baý känleriň biridigini subut edipdir. Ýene-de birnäçe wagon alynsa, bergiden çykyp boljak. Soňra bolsa girdeji gelip başlar.

Ýene-de buraw işleri dowam edipdir! Darbiniň hem-de agasynyň umytlary gökde pelpelläpdir! Ýöne şu ýerde bir bolmasy zat bolýar. Altyn akym ýitirim bolupdyr! Olar näçe gazsalaram, altynly huma duşmandyrlar. Olar güýçlerini gaýgyrman burawlapdyrlar, altyn akymyny tapjak bolup jan edipdirler, emma paşmandyr.

Ahyrsoňy olar bes etmeli diýen netijä gelipdirler.

Gazuw üçin niýetlenen enjamlaryny birnäçe yüz dollara satypdyrlar-da, otluda öýlerine dolanypdyrlar. Enjamlary satyn alan kişi daglyk ýerler boýunça inženeri çagyryp, özleşdirilýän ýeri synlamagy we hasaplamalary geçirmegi haýyş edipdir. Inžener bu ýeriň öňki eýeleri «ýalan akymlyar» barada hiç zat bilmändikleri sebäpli, şowsuzlyga uçrapdyrlar diýip çaklapdyr. Onuň hasaplamalary Darbileriň buraw işlerini bes eden ýerlerinden üç fut aralykdan akymyň gaýtadan tapyljaklygyny görkezipdir. Ol şeýle-de bolupdyr!

Gazuw üçin niýetlenilen enjamlary satyn alan kişi bu ýerden millionlarça dollar gazanypdyr. Sebäbi ol ruhdan düşüp, işi бүтінleý bes etmezden öň, hünärmen bilen maslahatlaşmagyň gerekligine düşüňän eken.

ILIŇ GEPI SEBÄPLI MEN HIÇ HAÇAN TOGTAMARYN

Soňlugy bilen, islegi altyna öwürmegiň mümkinligini açyş edende, jenap Darbi ýitgileriniň öwezini ençeme esse dolmagy başardy. Beýle açyşy ol ynsan ömrüni ätiýaçlandyrmak işi bilen meşgullanyp etdi.

Altynadan üç fut aralykda saklanyp, ummasyz baýlygy ýitirenligini ýadynda saklamak bilen, Darbi özünüň täze baş goşan işinde bu tejribesinden girdeji almagy başardy. Ol özüne şeýle pent edipdir: «Men

altýndan üç fut aralykda saklandym. Ýöne indi welin ömürlerini ätiýaçlandyrmaklaryny teklipe edenimde, *adamlaryň «ýok» sözi sebäpli* hiç haçan saklanmaly». Darbi her ýylda million dollarlyk, ondan-da köp ätiýaçlandyryş şertnamalaryny baglaşmagy başaryan seýrek adamlaryň biri boldy. Özüniň «irginsizligi» babatda ol altyn akymy bilen bagly wakada «boýun egmek ukyby» sebäpli özleşdiren sapagyna minnetdar bolmalydyr.

Islendik adamyň durmuşyna üstünlik gelmezden öňinçä, ol adam şowsuzlyklar hem-de wagtlaýyn ýeňlişler bilen hökman çaknyşmaly bolýar. Şowsuzlyga duşanyňda çytraşmalaryňy bes etmekden aňsat zat ýok. Köp kişi hut şeýle-de edýär. Ajaýyp üstünlige ýeten adamlaryň baş ýüzden gowragynyň awtora aýtmaklaryna görä, olar iň bir beýik üstünliklere, aglaba adamlaryň ruhdan düşüp, yhlas etmelerini bes eden nokadynyň bir ädim aňry ýanynda ýetipdirler. Şowsuzlyk — bu ýiti ýaňsylama eýe bolan juda mekir zat. Ol adam tä üstünlige ýetýänçä her ädimine badak atmakdan lezzet alýar.

ELLI SENT BAHASY BOLAN TUTANÝERLILIK SAPAGY

Jenap Darbi «Ykbal urgulary uniwersitetinde» alymlyk derejesini alyp, özüniň altyn gözleýjilik tejribesini peýdalanmaly diýen netijä geleninden soň, onuňky ugruna boldy: ol «ýok» sözünüň hemişe gutarnykly ýok diýmegi aňlatmaýanlygyna göz ýetirdi.

Bir gezek ol daýysynyň könelişen degirmeninde oňa däne üwemäge kömekleşýärdi (Daýysynyň uly fermasy bardy, onda garaýagyz adamlaryň birnäçesi ýarpasyna işleýärdiler). Gapy usullyk bilen açyldy-da, işçileriň biriniň kiçijik gyzjagazy girip, şol ýerde-de saklandy.

Daýym başyny galdyrdy-da, gödeklik bilen azgyryldy:

— Näme gerek?

Gyzjagaz çekinjeňlik bilen jogap gaýtardy:

— Ejem meni elli sent üçin ugratdy.

Daýym:

— Men saňa hiç zat bermen, ugra öýüňize — diýdi.

— Bolýar, jenap — diýip, gyzjagaz jogap berdi, *ýöne ýerinden gozganmady.*

Daýym iş bilen juda başagaý bolansoň, muny aňşyrmady. Soňra başyny galdyranda ýene-de gyzjagaza gözi düşdi. Ol gyzjagaza jabjyndy:

— Men sana: ugra öýüňize diýdim! Güm bol, ýogsam, häzir gözüňe görkezerin!

Gyzjagaz:

-Bolýar, jenap! — diýdi. *Ýöne ýene-de duran yerinden butnamady.*

Daýym ýaňy bir eline alan däneli haltasyny ýerde goýdy-da, bir bölek tagtany alyp, ýüz-gözünü gamaşdyryp, gyzjagaza tarap ugrady.

Darbi demini alman durdy. Ol ejize ganymlýgyň şaýady boljaklygyny bilýärdi. Ol daýysynyň zabun gylygyna beletdi.

Daýym onuň ýanyna golaýlanda, gyzjagaz çalasynlyk bilen oňa tarap bir ädim ätdi-de, göni gözünüň içine seredip, sesiniň ýetdiginden gygyrdy:

— Ejeme elli sent gerek!

Daýym sakga durdy, bir minut çemesi oňa seretdi. Soňra bolsa tagtany ýerde goýdy-da, elini jübüsine sokup, ýarym dollar çykardy hem-de gyzjagaza berdi.

Gyzjagaz puly aldy-da, *ýap-ýaňy ýeňlişe sezewar eden* adamsyndan gözünü aýyrman, gapa tarap götinjekledi. Ol gidenden soňra daýym çelegiň üstüne çökdide, on minutdanam köpräk wagtlap boş giňişlige seredip oturdy. Ol özünden «ökde çykylyşy» barada nähilidir bir ýagşy duýgulara berlip, oýa batdy.

Jenap Darbi hem oýlandy. Ol garaýagyz çagajygyň bir akýagyz uly adamdan üstün çykyşyny ömründe ilkinji gezek görüpdi. Ol muny nädip başardyka? Daýyma ne döw çaldyka, gahar-gazabyny unudyp, edil guzy ýaly ýuwaşamaga ony näme mejbur etdikä? Jenap Darbiniň aňynda şu we şuňa meňzeş sowallar döreýärdi. Ýöne diňe ençeme ýyldan soň, maňa bu wakany gürrüň bereninde ol bu sowallara jogap tapdy.

Täsin ýeri, ol bu wakany maňa köne degirmende — daýysynyň ýeňlişe sezewar bolan yerinde gürrüň berdi.

ÇAĞAJYGYŇ ADATY BOLMADYK ERKI

Ine, şeýle, lagşan köne degirmende adaty bolmadyk bu tutluşyk barada gürrüň berip, jenap Darbi maňa sowal bilen ýüzlendi:

— Siz bu barada näme diýersiňiz? Daýymy mugyra getirmek üçin bu çaga nähili adaty bolmadyk güýji ulandyka?

Bu sowala jogaby şu kitapdan tapmak bolar. Bu jogap doly hem-de gutarnykly. Gyzjagaza ýeňiş getiren güýji ulanmak üçin zerur bolan anyklyklaryň we gönükdirmeleriň ählisini bu jogap öz içine alýar.

Ünsli boluň, şonda siz adaty bolmadyk ol güýji görersiňiz. Siz onuň käbir ýylpyldylaryna indiki bölümde duşarsyňyz. Okaýan wagtyňyzda kabul edililigiňizi güýçlendirjek we öz maksatlaryňyz üçin ulanyp bileriňiz ýaly, şol ýeňilmezek güýji ygtyýaryňyza berjek pikirlere gabat gelersiňiz. Bu güýjüň duýulmagy size bir ideýa görnüşinde-de gelip biler. Ýa-da anyk meýilnama görnüşinde, ýa bolmasa maksadyň keşbinde. Ol sizi geçmişiňizde sezewar bolan ýeňlişiňiz sebäpli, toplan tejribäňize-de dolap biler, şeýle bolsa, siz ähli ýitgileriňiziň öwezini doljak sapagy özleşdirip bilersiňiz.

Kiçijik garaýagyzy gyzjagazyň, özi aňlamazdan, nähili güýji ulananlygyny düşündirenimden soň, jenap Darbi ätiýaçlyk şertnamalary boýunça dellalllyk işiniň otuz ýylynda toplan tejribesine göz aýlap, öz üstünliginde belli bir derejede şol gyzjagazdan alan sapagyna borçludygyny aç-açan boýun aldy.

Jenap Darbi şeýle diýdi:

— Her gezek müşderi şertnama baglaşman, sypjak bolanda, men köne degirmendäki gyzjagazy ýatladym, onuň özüne çekiji garaýşyny görüp, öz-özümde şeýle diýdim: „Men ony göwnederin“. Şertnamalarymyň agramly hem-de iň gowy bölegini maňa „ýok“ diýenlerinde baglaşdym.

Şeýle-de ol altyndan üç fut aralykda saklanyp, goýberen ýalňyşlygyny ýatlady.

— Hakykatda, bu keşbini üýtgedip gelen bähbit bolupdy. Bu ýagdaý maňa näçe kyn bolsa-da, ruhdan düşmezligi öwrettdi. Üstünlige ýetmek üçin şeýle sapak meniň üçin zerurdy — diýip ol aýtdy.

Jenap Darbi hem-de onuň agasy hakyndaky, kiçijek garaýagyzy gyzjagaz hem-de altyn akymy bilen bagly bu wakalary ätiýaçlyk şertnamalary bilen iş salyşmak arkaly gazanç edýän adamlaryň yüzlerçesi okar. Awtor olaryň ählisine jenap Darbiniň bu tejribeden alan hem-de oňa her ýylda million dollarlykdanam köp ätiýaçlyk şertnamalaryny baglaşmaga kömek eden zadyny ýetirmek isleýär.

Jenap Darbi bilen bolup geçen bu wakalar adaty bir sadaja zatlar, ýöne olarda durmuşyň berýän köp sowallaryna jogaplar bar. Şol sebäpli-de bular onuň üçin durmuşyň özi ýaly wajypdyr. Bu iki ýagdaý oňa ägirt uly peýda getirdi, sebäbi bulary seljermek arkaly, ol bu ýagdaýlarda jemlenen zerur sapaklary özleşdirmegi başardy. Ýöne üstünlige alyp barýan bilimleriň

gözleginde öz uçran şowsuzlyklaryny seljermäge wagtam, höwesem tapyp bilmeýän adama näme diýjek? Ol ýeňlişleri üstünlige alyp barýan daýanç nokadyna öwürmek sungatyna nirede we nädip akyl ýetirsin? Bu kitap hut şu sowallara jogap bermek üçin hem ýazyldy.

BAR GEREK ZAT — BU BIR ÇUŇŇUR IDEÝA

Bu sowallara jogap bermek üçin biz on üç ýörelgäni (prinsipi) düzdük. Ýöne ýatda saklaň, okaýan wagtyňyzda, durmuşyň geň-taňlyklary hakynda oýlanyp, gözleýän jogabyňyzyň *öz aňyňyzdan*, okaýarkaňyz döräp biljek haýsydyr bir ideýadan, meýilnamadan ýa-da maksatdan tapylmagy hem mümkindir.

Bir sagdyn ideýa — ynha, üstünlige ýetmek üçin ähli gerek bolan zat şu. Bu kitapda beýan edilen ýörelgeler (prinsipler) öndümlü ideýalary bişirmäge kömek edýän usullary özünde jemleýär.

Bu ýörelgeleri (prinsipleri) beýan etmäge çuňlaşmazdan öňinçä, biz bir zady bellemegi wajyp hasap edýäris. Adam baýap başlanda, onuň baýlygy köplenç halatda güýçli depginde ösýär welin, *geçen agyr ýyllaryň dowamynda bularyň bary nirdе gizlendikä diýip, biygtyýar halda oýlanýarsyň.*

Bu haýran galdyryjy kesgitleme. Eger biz baýlygyň diňe uzak hem-de agyr zähmet çekýän kişilere ýetdirýänligi hakyndaky giň ýaýran düşüňjäni ýatlasak-ha, has-da şeýle. Emma siz oýlanyp hem baýap başlasaňyz, baýlygyň, ilkinji nobatda, akyl ýagdaýy bilen, maksadyň anyklygy bilen baglydygyny, agyr zähmet bilen бүтінleý ýa-da бүтінleý diýer ýaly derejede bagly dälidigini aňsyrarsyňyz. Şonuň üçinem siz, her bir adam hem baýlyga eýe bolmaga mümkinçilik berýän akyl ýagdaýyna nädip ýetip boljaklygy babatda oýlanmaga borçludyr. Men bu meseläni ýigrimi ýyllap öwrendim, sebäbi «baýlaryň nädip baý bolýandyklaryny» meniň hem bilesim gelýärdi.

Bu filosofiýanyň ýörelgelerini (prinsiplerini) özleşdirip, şol ýörelgeleri (prinsipleri) peýdalanmak boýunça gönükdirmelere eýerip başlan badyňyza, siz maliýe ýagdaýyňyzyň ýokarlanyp başlandygyny, nämäni elleseňiz, onuň size girdeji getirýänligini duýarsyňyz. Mümkin däl? Asla beýle däl!

Adamzadyň esasy gowşak taraplarynyň biri — ortatap adamyň «mümkin däl» diýen sözde ünsüni jemleýänligidir. Bu adam hereket etmeýän we etmejek düzgünleriň ählisini bilýär. «*Etmek mümkin däl*»

zatlaryň baryny bilýär... Ýöne bu kitap beýlekiler — eýýäm kimdir birine üstünlik getiren usullary we ýollary gözleýänler üçin, bu usullary we ýollary peýdalanmakda ähli zadyna töwekgellik etmäge taýýar kişiler üçin ýazyldy.

Üstünlik onuň ugrunda bolan adamlara, üstünlige laýyklykda pikirlenýän kişilere ýetdirýändir.

Ýeňlişiň ugruna yňýan adamlara, oňa laýyklykda pikirlenýän kişilere bolsa ýeňliş garaşýandyr.

Bu kitabyň maksady — öz aňyny ýeňlişe mahsus bolan bölekden üstünlige mahsus bölüme geçirmek isleýänlere kömek etmek.

Juda köp kişä mahsus bolan beýleki bir gowşaklyk bolsa, hemme zat hem-de hemme kişi barada özünde galan täsirlere we ynançlara laýyklykda netije çykarmak endiginden ybaratdyr. Okyjylaryň käbiri «oýlanyp baýamagy» başarmaryn diýip pikir ederler, sebäbi olaryň pikirleri gedaýlygyň, betbagtçylyklaryň, şowsuzlyklaryň we ýeňlişleriň şertlerinde kemala gelen.

Bu adamlar maňa amerikan bilimini almak üçin Amerika gelen bir hytaýlyny ýatladýar. Ol Çikagonyň uniwersitetinde okaýar eken. Bir gezek kollejiň prezidenti bu gündogarly ýaş ýigit bilen howluda gabatlaşypdyr-da, onuň bilen biraz gümür-ýamyr etmek üçin säginipdir. Ol garaýagyz amerikalylar babatda iň bir özüne çekiji zadyň näme bolanlygyny sorapdyr.

— Elbetde, siziň gözünüziň geňligi. Siziň gözüňiz gyýyk däl! — diýip, talyp jogap beripdir.

Bu hytaýly barada näme aýdyp bolar?

Biz düşünmeýän zadymyza ynanmakdan ýüz dönderýäris. Biz paýhassyzlyk bilen, özümiziň çäkliligimizi ähli zadyň ölçegidir diýip hasap edýäris. Elbetde, beýleki biriniň gözi «gyýyk» däl. Ol diňe biziňkiden tapawutly.

FORDUŇ „MÜMKIN BOLMADYK“ SEKIZ SILINDRLI HEREKETLENDIRIJISI

Genri Ford meşhur „V-8“ awtomobilini öndürmek kararyna geleninde ol hereketlendirijiniň sekiz silindriniň ählisiniň bir bölümde ýerleşmegini isläpdir. Onsoň inženerlerine degişli tabşyryklary beripdir. Hereketlendirijiniň çyzygysyny taýýarlap, inženerleriň ählisi bir bölümde sekiz silindrlil hereketlendirijini döretmek düýbünden mümkin däl diýen netijä gelýärler.

Ford şeýle diýipdir:

— Barybir ediň şony.

— Ýöne bu mümkin däl! — diýip oňa aýdypdyrlar.

— Işläň, bahasy näçe bolýan hem bolsa, tä üstünlik gazanýançaňyz, işi bes etmäň — diýip, Ford buýruk beripdir.

Inženerler işe girişipdirler. Forduň kompaniýasynda işlemek isleýän bolsalar, olaryň başga alajy hem ýok eken. Alty aý geçipdir, hiç hili netije bolmandyr. Ýene-de alty aý — şol öňki-öňkülik. Tabşyrygy ýerine ýetirjek bolup, inženerler pikir eden ähli usullaryny ulanyp görüpdirler, ýöne hereketlendiriji welin entegem mümkin däl zat bolup görnüpdir!

Bir ýyldan soň Ford işiň gidişi bilen gyzyklanypdyr. Şonda oňa ýene-de buýrugy berjaý etmegiň mümkin dældigini habar beripdirler.

Ford:

— Dowam ediň, men şeýle hereketlendirijini isleýän, şony hem alaryn — diýipdir.

Inženerler gaýtadan işe başlapdyrlar, şonda edil jadygöylük ulanylan ýaly, olara syry açmak başardypdyr. Forduň aýgtylygy ýene-de üstün çykypdyr!

Bu wakanyň takyk gürrüň berilmedik bolmagy hem mümkin, ýöne onuň düýp manysy dogry berlen. Siz, oýlanmagy hem baýamagy niýet edinen kişiler, eger başarsaňyz, ondan Forduň millionlarynyň syryny özleşdiriň. Alyslara seretmek gerek bolmaz.

Ford üstünlik gazandy, sebäbi ol üstünligiň ýörelgelerine (prinsiplerine) düşünyärdi hem olary peýdalanmagy başarıyady. Bu ýörelgeleriň (prinsipleriň) biri — isleg; näme isleýänligiňi bilmek. Bu wakany ýatda saklaň hem-de Forduň haýran galdyryjylykly ýeten derejeleriniň sebäpleri beýan edilýän setirleri belläň. Eger siz şuny etmegi başarsaňyz, islendik ugurda diýen ýaly edil şeýle üstünliklere ýetmegi başararsyňyz.

NÄME ÜÇIN SIZ «ÖZ YKBALYŇYZYŇ EÝESI»

Henli²: «Men öz ykbalymyň eýesi, men öz ýuregimiň kapitany» diýen öňdengörüjilikli setirlerini ýazanynda ol biziň ählimiziň öz ykbalymyzyň eýeleridigimizi hem-de öz ýüreklerimiziň kapitanlarydygymyzy aýtmak islän bolsa gerek. Sebäbi biziň öz pikirlerimize erk etmek ukybymyz bar.

---

² Uilyam Ernst Henli, 1849-1903, iňlis şahyry (Terjimeçiniň belligi).

Ähtimal, ol pikirleriň aňy magnitleşdirýänligini hem-de bize düşnüksiz bolan serişdeleriň kömegi bilen, bu «magnitiň» agalyk edýän pikirlerimiz bilen sazlaşýan güýçleri, adamlary, durmuş ahwallaryny bize tarap dartýanlygyny aýtmak isländir.

Belki-de, ol baýamagyň hötdesinden gelmezimizden önürti, öz aňymyzy baýlygy ýokary derejede islemek bilen magnitleşdirmelidigimizi, baýlyga tarap okgunly hereketimiz oňa eýe bolmak üçin kesgitli meýilnamalary düzmäge mejbur ederlik derjede pikirimizi «baýlyga sazlamalydygymyzy» aýtmak isländir.

Ýöne filosof däl-de, şahyr bolansoň, Henli bu beýik pikiri şahyrana görnüşde aýdypdyr. Öz setirlerini filosofiýa mahsus derejede teswirlemegi bolsa biziň paýymyza goýupdyr.

Şahyra goşulyp, şu kitapda beýan edilen ýörelgeleriň (prinsipleriň) öz ykdysady ykbalyňa eýe bolmagyň syrny özünde jemleýänligini aýtmak bolar.

YKBALYŇZY ÖZGERDIP BILJEK ÝÖRELGELER (PRINSIPLER)

Indi biz bu ýörelgeleriň (prinsipleriň) birinjisine seretmäge taýýar. Dürs düşünjeliligiňize galyň-da, okaýan wagtyňyz ýatda saklaň, bu ýörelgeler (prinsipler) bir adamyň oýlap tapan zady däl. Olar köp kişiniň durmuşyna täsirini ýetirdi. Siz olary öz bähbidiňize peýdalanyp bilersiňiz. Muny şeýle etmegiň kyn zat dældigini görersiňiz. Bir döwür men Günbatar Wirjiniýa ştatynda, Salem kollejinde uçurymlara derejeleriň gowşurylyşy mynasybetli söz sözledim. Men indiki bölümde beýan edilen ýörelgäni (prinsipi) juda aýdyň beýan etdim. Uçurymlaryň biri ony özüniň durmuş filosofiýasynyň bir bölegi edinipdir. Ol ýaş ýigit kongressmenlige ýetişiň, prezidentiň adminstrasiýasynda ähmiýetli adamlaryň biri bolupdyr. Ol maňa hat ýazyp, onda indiki bölümde beýan edilen ýörelgä (prinsipe) özüniň berýän bahasyny anyk beýan edipdir. Onsoň men bu bölüme giriş hökmünde onuň hatyny çap etmek kararyna geldim.

Gadyrdan Napoleon!

Kongresiň agzasy hökmündäki işim maňa erkekleriň we aýallaryň köp sanlysyna mahsus bolan meseleler barada aladalanmaga mümkinçilik berdi. Onsoň men mynasyp adamlaryň münlerçesine peýdaly bolup biljek maslahaty bermek üçin şu haty ýazýaryn.

Men Salem kollejini tamamlanymda siz uçurymlaryň önünde söz sözlediňiz. Şol çykyşyňyzda siz meniň aňymda bir pikiri şineletdiňiz. Şatymyzyň ilatyna gulluk etmäge bolan mümkinçiligim üçin men şol pikire borçludyrýn, geljekde gazanyp biljek üstünliklerimiň ählisi üçin hem, eger olara ýetmegi başarsam, şol pikire borçly bolaryn.

Hiç hili bilimi ýok diýen ýaly derejede bolsa-da, ýekeje dollary, kömek edip biljek dostlary bolmasa-da, Genri Forduň haýran galdyryjy belentlige görterilmegine kömek eden usuly juda aýdyň suratlandyryşyňyz, edil dek düýn bolan zat ýaly, meniň ýadymda. Entek siz çykyşyňyzy tamamlap ýetişmänkäňiz, nähili päsgelçilikleri ýeňip geçmeli hem bolsa, özümiň hem belent derejä ýetjekligim barada netijä geldim.

Şu ýylda hem-de önümizdäki birnäçe ýylda ýaşlaryň münlerçesi okuwlaryny tamamlarlara. Olaryň her biri meniň sizden alan goldawyma hem-de oňlanylma mätäç. Olar nirde sowulmalydygyny, näme etmelidigini, durmuşy nämeden başlamalydygyny bilmek isleýärler. Siz muny olara aýdyp bilersiňiz, sebäbi eýýäm köp-köp adamlaryň meselelerini çözmäge kömek etdiňiz.

Biziň günlerimiziň Amerikasynda pikirlerini nädip pula öwürmelidigini bilmek isleýän adamlar münlerçe, takyr ýerden başlamaga borçly, ýöne soň ýitgileriň öwezini dolup biljek adamlar hem münlerçe. Olara kömek edip biljek kişi bar bolsa, ol sizsiňiz.

Eger kitabyňyzy çap etseňiz, men onuň ilkinji nusgasyny size gol çekdirip almak islärdim.

*Iň gowy arzuwlar bilen, tüýs ýürekden
Jennings Rendolf*

Şol çykyşdan otuz bäş ýyl geçenden soň, bakalawr derejelerini dakmak dabarasynda Salem uniwersitetinde ýene-de çykyş etmek maňa nesip etdi. Şol gezek men Salem uniwersitetiniň hormatly edebiýat doktory boldum.

Şu geçen ýyllaryň dowamynda men Jennings Rendolfyň ýurduň iň bir öňdebaryjy awiakompaniýalarynyň biriniň ýolbaşçysy, soňra bolsa hem hyjuwly orator, hem-de Günbatar Wirjiniýadan senator bolşuna syn etdim.

**Adamyň göz öňüne getirmegi başaryan
ähli zady, onuň ynanýan ähli zady ýetip
boljak zatdyr**

ISLEG

Ähli üstünlikleriň başlangyç nokady

Baýlyga tarap birinji ädim

Ençeme ýyl mundan ozal Edwin S. Barns Orinjde (Nýu-Jersi) haryt otlusyndan düşeninde, daş keşbi ykmandany ýatladýan hem bolsa, *onuň pikirleri şalara mahsusdy!*

Demir ýoluň ugruny syrpy, Tomas A. Edisonyň iş ýerine tarap barýarka, ol dartgynly oýlara çümüpdü. Hyýalynda Edisonyň öňünde durşuny göz öňüne getirýärdi. Ömründe iň esasy ýygryn edýän zadyna — beýik oýlap tapyjynyň hyzmatdaşy bolmak baradaky güýçli islegini amala aşyrmaga mümkinçilik bermegini jenap Edisonsdan haýyş edip durşuny eşidýärdi.

Barnsyň ýygryn edýän zady höwes dälidi. Ol islegdi. Bu juda ýiti, ähli zatdan üstün çykýan, gürsüldäp duran okgunlylykdy. Ol gutarnykly kesgitlenendi.

Birnäçe ýyldan soň Edwin S. Barns Edison bilen oýlap tapyjyny ilkinji gezek göreninde duşuşan otagynda ýene-de duşuşdy. Ýöne bu gezek onuň islegi amala aşypdy. *Ol Edisonyň hyzmatdaşy boldy.* Ömrüniň baş arzuwy hakykata öwrüldi.

Barns üstünlik gazandy, sebäbi anyk maksady saýlap aldy, oňa özünde bar bolan ähli energiýasyny, erkini, güýjüni, ähli yhlasyny bagyşlady.

ÝZYNDAKY KÖPRÜLERI ÝAKAN ADAM

Onuň gözleýän mümkinçiligi döreýänçä baş ýyl geçdi. Özünden başga hemme kişi üçin ol bary-ýogy Edisonyň telekeçilik işiniň tigrindäki bir simjagazdy. Ýöne öz aňynda bolsa ol bu ýerde işläp başlan gününden, şol minutdan bäri Edisonyň hyzmatdaşy bolupdy.

Bu anyk islegiň güýjüniň ajaýyp suratlandyrylmasy. Barns öz diýenini gögertdi, sebäbi durmuşdaky bar zatdan beter Edisonyň işewür hyzmatdaşy

bolmak isläpdi. Ol bu maksadyna ýetmek üçin meýilnama işläp düzdi. Ýöne şunlukda, ol yzyndaky ähli köprüleri ýakdy. Ol özüniň islegine düýrmegi bilen berlipdi, bu onuň bütin ömrüniň esasy ideýasyna — soňra bolsa hakykata öwrüldi.

Orinje ugranda ol özüne: «Men Edisony nähilem bolsa, bir iş bermäge göwnetjek bolaryn» diýmedi. Ol şeýle diýdi: «Men Edison bilen görşerin hem-de onuň hyzmatdaşy bolmak isleýändigime ynandyraryn».

Ol özüne: «Eger Edisonsdan isleýän zadyma ýetip bilmesem, birden başga bir mümkinçilik dörese, men ony äsgermezlik etmerin» diýmedi. Ol şeýle diýdi: «Bu dünýäde maňa gerek bolan hem-de ýetmegi niýet edinýän ýeke zadym bar. Men Edisonyň işewür hyzmatdaşy bolmak isleýärim. Men yzyndaky köprüleriň baryny ýakýaryn hem-de bu islegimiň amala aşmagynyň hatyrasyna, ähli geljegimi humara goýýaryn».

Ol özüne yza çekilere ýol goýmady. Ol ýeňmelidi ýa-da ölmelidi!
Ine, Barnsyň üstünliginiň taryhy şeýle!

ÖZÜNI MEJBUR ET

Ir döwürde bir serkerde jeňde ýeňiş gazanmagy üpjün etjek netijä gelmek gerek bolan ýagdaýa düşüpdür. Ol öz leşgeri bilen san taýdan agdyklyk edýän kuwwatly goşuna garşy durmalydy. Ol esgerlerini gämilere mündüripdir-de, duşmanyň ýurduna ýüzüp barypdyr. Adamlary, ýaraglary düşürüp, ýüzüp gelen gämilerini ýakmaga buýrupdyr. Ilkinji söweşiň oň ýanynda esgerlerine ýüzlenip, ol şeýle diýipdir: „Siz gämilerimiziň alawlap ýanýanlygyny görýänsiňiz. Bu biziň şu kenardan diňe ýeňen ýagdaýymyzda gidip biljekligimizi aňladýar. Biziň başga çykalgamyz ýok: *biz hökman ýeňmeli, ýogsam, heläk bolarys!*“

Onsoň olar ýeňipdirler.

Islendik işde ýeňiş gazanmak isleýän her bir kişi gämilerini ýakmaga hem-de yza çekilmäge tarap ýoluny kesip taşlamaga taýýar bolmalydyr. Diňe özüni şeýle mejbur etmek arkaly, aňyň ýeňşe bolan güýçli isleg bilen tutaşdyrmak mümkindir. Bu üstünlik üçin zerurdyr.

Çikagoda bolan uly ýangynyň ertesi güni irden söwdagärleriň bir topary Steýt-stritde dükanlarynyň tüsseleýän külüne garap duran ekenler. Söwdagärler dükanlaryny gaýtadan dikeltmelimi ýa-da gowusy, Çikagony

goýup, işlerini ýurduň geljegi uly bolan başga bir etraplarynda täzedan başlamalymy diýen mesele barada pikir alyşýar ekenler. Olaryň birinden özgesi Çikagodan gitmeli diýen netijä gelipdirler.

Galmak kararyna gelen kişi dükanynyň külünü görkezipdir-de, şeýle diýipdir: „Jentlmenler, näçe gezek ýansa-da, men hut şu ýerde dünýäde iň uly dükany guraryn“.

Bu ýüz ýyldanam gowrak wagt mundan öň bolan zat. Dükan gurlupdyr. Ol güýçli isleg hökmünde belli bolan aň güýjüne dikilen äpet ýadygärlik ýaly bolup häzir hem dur. Marşall Fild³ üçin beýleki söwdagärleriňki ýaly hereket etmekden aňsat ýol ýokdy. İşler ýaramazlaşyp, geljek garaňky bolup görnende, olar has gowy bolar öýden ýerlerine gidipdirler.

Marşall Fild bilen beýleki söwdagärleriň arasyndaky tapawuda üns beriň, çünki üstünlik gazananlaryň ählisini diýen ýaly ýeňlişe uçranlarda hut şol tapawutlandyryýar.

Puluň näme berip biljekligine akyly ýetiren her bir adam oňa ýetmäge ýygyn edýär. Emma ýönekeý isleg baýlyk getirmeyär. *Şowsuzlyklary ykrar etmeýän* tutanýerlilik bilen berkidilip, ol şoňa doly berilmek derejesine ýetmelidir, anyk meýilnamalaryň we maksada ýetmegiň usullarynyň işlenilip taýýarlanylmagyna eltmelidir, şonda baýlyk siziňkidir.

ISLEGLERI ALTYNA ÖWÜRMEGIŇ ALTY ÝOLY

Baýlyga ýetmek isleginiň öz maliýe görnüşine (ekwiwalentine) öwürilmegine kömek edýän usul alty sany anyk iş ýüzündäki (praktiki) başgançakdan ybarat. Ine, olar:

Birnji. Isleýän puluňyzyň özüňiz üçin akyk mukdaryny kesgitläň. „Men köp pul isleýän“ diýmek ýeterlik däl. Puluň sany babatda takyk boluň (Takyklyk babatda bu hökmanlygyň psihologik sebäbi bar. Ol indiki bölümlerde beýan ediler).

---

³ Fild Marşall, 1834-1906. Bölek söwdada birnäçe täzelikleri girizipdir: harydyň bahasy görkezilen belligi, harydy belli bir möhletli dowamynda yzyna gaýtarmak mümkinçiligini, alyjylar üçin nesýe söwdany. Çikagoda uly uniwermagyň eýesi bolan. (Terjimeçiniň belligi).

Ikinji. Islegiňize ýetmek üçin nämäni pida etmäge taýýardygyňyzy takyk kesgitläň (Hiç haçan „nämedir bir zady mugtuna“ alyp bolmaz).

Üçünji. Gerekli mukdaryňyzy haçan almagy niýet edinýän bolsaňyz, onuň takyk senesini belläň.

Dördünji. Islegiňizi amala aşyrmagyň kesgitli meýilnamasyny işläp düzüň-de, taýýardygyňyza ýa-da taýýar dældigiňize bakman, haýal etmän meýilnamany herekete girizmäge başlaň.

Bäşinji. Eýelik etmek isleýän puluňyzyň takyk mukdaryny ýazyň, wagtyny takyk görkeziň, bu puluň hatyrasyna nämeden ýüz öwürmäge razylygyňyzy hat üsti bilen beýan ediň, şeýle-de eýe bolmaga umyt edýän baýlygyňyza ýetmäge kömek etjek meýilnamany beýan ediň.

Altynjy. Ýazgyňyzy günüň dowamynda iki gezek — ýatmazdan öňürti hem-de irden sesli okaň. Onsoňam, okaýarkaňyz özüňizi bu pula eýýäm eýe bolan adam hökmünde göz önüne getirmäge çalşyň.

Bu alty bölekde beýan edilen görkezmelere eýermek möhümdir. Soňky görkezmäni berjaý etmek bolsa aýratyn wajyp. Belki, siz pula eýe bolmazdan, özüňizi oňa eýelik edýän ýaly göz önüne getirmegi başarmajaklygyňyzy aýdarsyňyz. Bu ýerde size *güýçli isleg* kömege geler. Eger islegiňiz aňrybaş çäge ýeterlik derejede pula eýelik etmek isleýän bolsaňyz, özüňizi bu mukdardaky pula eýelik edýän adam hökmünde göz önüne getirmek size kyn bolmaz. Maksat — özüňizi şonça puly hökman aljakdygyňyza ynandyrmak üçin, juda güýçli derejede puly islemek.

ÖZÜŇIZI MILLIONER HÖKMÜNDE GÖZ ÖZÜNE GETIRIP BILÝARSIŇIZMI?

Kimdir biri üçin bu görkezmeler iş ýüzünde durmuşa geçirip bolmajak zat ýaly bolup görünmegi hem mümkin. Bu alty bölegiň möhümligine düşünmeýänlere, olaryň Endrýu Karnegiden alnanlygyny bilmegiň peýdaly bolmagy mümkin. Ol polat guýujy zawodda adaty işçi bolup işe başlapdyr. Şeýle sadaja başlangyja garamazdan, bu ýörelgeleri (prinsipleri) şeýle bir şowly ulanmagy başarypdyr welin, olar Endrýu Karnegä ýüzlerçe million dollar getiripdir.

Şeýle-de bu alty bölegiň merhum Tomas A. Edison tarapyndan jikme-jik garalandygyny hem bilmek peýdaly bolar. Ol bu ýörelgeleri diňe bir baýamagyň däl-de, islendik maksada ýetmegiň hem ygtybarly usuly hökmünde oňlady.

Bu basgançaklar «agyr zähmete» çagyranok. Olar pida talap edenok. Olar bimany hereketleri ýa-da artykmaç ynanjaňlygy hem talap edenok. Olary ulanmak üçin ýörite bilim hem gerek däl. Emma bu alty bölegiň şowly ulanylmagy *hyýaly* (hyýaly göz öňüne getirmäni) talap edýär. Ol (hyýal) baýlyga eýe bolmagyň tötänden ýa-da şowlulyk arkaly gelmeýänligini görmäge hem-de muňa düşünmäge kömek etmelidir. Baýan adamlaryň ählisiniň ilki arzuw edendiklerine, umyt baglandyklaryna, isländiklerine we meýilnamalaşdyrandyklaryna, diňe şondan soňra baýlyga eýe bolandyklaryna akyl ýetirmek gerek.

Pula tarap hyjuwly ýykgyň etmeseňiz we oňa eýe boljaklygyňyza *ynanmasaňyz*, hiç haçan baýap bilmejekligiňizi siz hut häziriň özünde özleşdirmelisiňiz.

BEÝIK ARZUWYŇ ERKI

Biz — baý bolmaga ýykgyň edýänler özgerip duran dünýämiziň täze ideýalary, önümçiligiň täze usullaryny, täze liderleri, täze oýlap tapyşlary, okatmagyň täze usullaryny, marketingiň täze usullaryny, täze kitaplary, täze edebiýatlary, telewideniýe we kino üçin täze ssenarileri talap edýänligine akyl ýetirmek arkaly ruhlanmalydyrys. Täze we has gowy zatlara bildirilýän talaplaryň ählisiniň aňyrsynda, ýeňiş gazanmak üçin özleşdirilmegi hökman bolan bir aýratynlyk dur. Bu aýratynlyk — *maksadyň kesgitliligi*, näme isleýänligiňi bilmek, şeýle-de oňa eýe bolmaga *güýçli isleg*.

Biz — baýamagy isleýänler dünýäniň çyn liderleriniň hemişe gizlin mümkinçilikleriň göze görünmeýän, duýulmaýan güýçlerini eýerläp, olary iş ýüzünde ulanmagy başaran adamlar bolandygyny ýatda saklamalydyrys. Olaryň bu güýçleri (ýa-da pikir tirpildilerini) gök diräp duran jaýlara, şäherlere, zawodlara, uçarlara, awtomobillere hem-de durmuşymyzy has doly, manyly edýän beýleki möhüm enjamlara öwürmegi başaran adamlardygyny ýatda saklamalydyrys.

Baýap başlanyňyzda hiç bir zat siziň arzuwyňyza täsir edip bilmeli däldir. Özgerip duran dünýäde uly utuşlary gazanmak üçin, siz arzuwlary bilen

siwilizasiýamyza gymmatly zatlary beren, ruhy ýurdumyzyň ganyna öwrülen geçmişdäki beýik öňbaşçylaryň (pionerleriň) ruhuna eýe bolmalysyňyz. Bu gan — (siziň hem meniň) zehinimizi ösdürmegimiz hem-de durmuşa geçirmegimiz üçin mümkinçilikdir.

Eger isleýän zadýňyz gowy bolsa we siz oňa ynanýan bolsaňyz, onda başlaň hem-de ony berjaý ediň! Arzuwlaryňyzy amala aşyryň, wagtlaýyn ýeňlişe sezewar bolaýan ýagdaýyňyzda, «olaryň» näme diýjekligine üns bermäň, sebäbi «olar» her bir şowsuzlykda geljekki üstünligiň gönezliginiň gizlengi bolýanlygyny, belki, bilýän däldirler.

Tomas Edison elektrik energiýasyny ulanyp boljak çyra hakda arzuw edipdir. Ol öz arzuwyny amala aşyrmaga başlapdyr, on müňden gowrak gezek şowsuzlyga uçranlygyna garamazdan, arzuwyndan ýüz döndermändir, şeýdibem ony fiziki hakykata öwürüpdür. *Iş ýüzündäki arzuwçylyklar (praktik arzuwçylyklar) arzuwlaryny taşlamaýarlar!*

Uılan temmäki dükanlarynyň toruny döretmegi arzuw edipdir, häzir «Ýunaýted Siga Storz» dükanlary ABŞ-nyň iri şäherleriniň ählisinde bar.

Doganlar Raýtlar uçup bilýän maşyn hakynda arzuw edipdirler. Bütün dünýäde ýeke kişi hem olaryň arzuwy amala aşmady diýip aýdyp bilmez.

Markoni howa giňişligindäki göze görünmeýän güýçleri ulanyp biljek aragatnaşyk ulgamy hakynda arzuw edipdir. Onuň biderek arzuw etmänligine subutnamany bu gün islendik radiodan we telewizordan tapmak mümkin. Ol simsiz habar ugratmaga mümkinçilik berýän ugry (prinsipi) açanlygy barada aýdanynda, Markoniniň «dostlarynyň» ony ruhy taýdan kesellileriň hassahanasyna salmagyň gerekligi hakynda aýdandyklaryny bilmek hem siziň üçin gyzykly bolsa gerek.

Biziň günlerimiziň arzuwçylyryna, her näme-de bolsa, ýeňil düşýär. Dünýä geçmişdäki arzuwçylylaryň hatda gümanam etmedik mümkinçiliklerinden doly.

ARZUWY PELLEHANADAN NÄDIP UGRATMALY

Arzuwçylyň bat alýan başlangyç nokady — çuslanmak we nämedir bir zat etmegi güýçli islemektir. Arzuwlar biparhlykdan, ýaltalykdan ýa-da şöhratparazlygyň bolmazlygyndan döremeyär.

Durmuşda üstünlige ýeten kişileriň ählisiniň pellehanadan wagtyndan sähel ir ugran hem-de «ylgaw ýodasyna çykýançalar» agyr tutluşyklaryň köpüsinden geçen adamlardygyny ýatda saklaň. Üstünlige ýetýän adamlaryň durmuşyndaky aýgytlaýjy nokat, adaty, haýsydyr bir çökgünligiň paýyna düşýär, şonuň bilen baglylykda hem bu adamlar «öz şahsyýetiniň beýleki bir bölegi» hakynda bilýärler.

Jon Banýan⁴ inlis edebiýatynyň in gowy eserleriniň biri bolan «Derwüşniň ýoly» eserini, dini garaýyşlary sebäpli türmä salnyp, zabun jeza sezewar edilenden soňra ýazydyr.

O. Genri öz aňynda ýatan genini uly şowsuzlyga uçrap, Ogaýo ştatynyň Kolumbus şäherinde türmä dyklylandan soň, aýyl-saýyl görmegi başarypdyr. Bu betbagtlyk ony özüniň «beýleki ýarymy» bilen tanyşmaga mejbur edipdir. Özüniň hyýalynyň kömegi bilen, ol betbagt jenaýatçy hem-de garasöýmez adam bolanlygyndan meşhur ýazyja öwürüldi.

Çarlz Dikkens gara aýakgap ýagly gutulara ýazgylý kagyzlary ýelmemekden başlapdyr. Ilkinji söýgüsi bilen bagly pajyga ony ýüreginiň çuňuna çenli paralapdyr hem-de dünýäniň in beýik ýazyjylarynyň birine öwürüldi. Bu pajyga ilki «Dewid Kopperfildi», soňra bolsa okan adamlar üçin dünýäni has gowulaşdyran we baýlaşdyran köp sanly beýleki kitaplary döredipdir.

Helen Keller⁵ doglanynyň yzysüre ker hem kör bolupdyr. Bu elhenç betbagtlyga garamazdan, ol öz adyny beýikleriň taryhyna ýazdy. Onuň bütin ömri *adam tä özüni ýeňlen hökmünde ykrar edýänçä, ýeňlişe sezewar bolmaýanlygynyň* subutnamasy bolup hyzmat edýär.

Robert Berns çalasawat oba oglany bolan. Ol gedaýlygyň içinde meýhor biri bolup ýetişmelidi. Emma Berns dünýäniň gowulaşmagyna goşant goşdy, sebäbi ol ajaýyp goşgulary dörettdi. Ol gyzgany sogrup taşlady-da, onuň ýerinde bāgūl ösdürip ýetişdirdi.

Bethowen ker, Milton kör bolupdyr, ýöne adamzat näçe ýaşasa, olaryň ady hem şonça ýatlanar, sebäbi olar arzuw etdiler hem-de öz arzuwlaryny gurnalan pikire öwürdiler.

---

⁴ 17-nji asyr inlis ýazyjysy (Terjimeçiniň belligi).

⁵ Helen Adams Keller, 1880-1968 — Körleriň Amerikan jemgyýetiniň belli işgäri. Özi, özüniň duýuş ukyplary, okuwy, dünýägaraýşy hem-de dine düşünişi barada onlarça kitap ýazyp, çap edipdir (Terjimeçiniň belligi).

Isleg bilen ony amala aşyrmaga taýýarlygyň arasynda tapawut bar. Özünde muňa bolan ukybyň barlygyna *ynanýança*, hiç kim hem islegini amala aşyrmaga taýýar däldir. Diňe bir ýöne umyt etmek ýa-da islemek däl-de, ynanmak gerek. Ynam üçin öňden ters pikirli bolmazlyk örän möhümdir. Çäkli aň ynama, mertlige we ynamlylyga ýardam etmeýär.

Ýatda saklaň: bolçulyga we gülleýşe ýetmegi maksat edinip, ýokaryk ymtylmak üçin gerekli bolan yhlas, betbagtlyga we garyplyga ymtylmak üçin gerek bolan yhlasdan artyk däldir. Beýik şahyr aşakdaky setirlerde ähli zat babatda hakykat bolan şu sözleri aýdypdyr:

Söwda etdim gara şaýa,
Şol baha boldy meň paýym.
Eger million islän bolsam —
Al-da, otur haýran galyp!

Ýaşayan bolsaň-da, durmuş
Berer diňe öz soranyň.
Durmuş üçin täk bolsagam,
Hyzmatyndadyrys onuň.

Hakyna durduň baş şaýa?
Gulluk et, goý galmagaly.
Gyýa bakma-da sen baýa,
Öwren arzuwçyl bolmagy.

Ha, millionçy, ha, hyzmatkär,
Deňdir hemmeler üçin ol.
Bolluk talap edýänlere
Eçilýändir bolçulyk ol.

ISLEG TEBIGATYŇ GÖZÜNE ÇÖP ATMAGA UKYPLYDYR

Bu bölümiň ýokarky nokady hökmünde men sizi tanaýan adamlarymyň içinden iň bir adaty bolmadyklarynyň biri bilen tanyşdyrmak isleýärim. Men ony ilkinji gezek bu dünýä geleniniň birnäçe minut yzysüre gördüm. Bu

dünýä geleninde onda gulak diýen zatdan bütinleý nam-nyşan ýokdy. Lukmandan hiç zat ýaşyрман, anyk aýtmagyny talap edenimde, ol çaganyň ömürboýy gün bolup galmagynyň mümkinligini boýun aldy.

Men lukmanyň pikiri bilen ylalaşmadym. Meniň muňa hukugym bardy. Bu çaga meniň oglumdy. Menem netijä geldim we öz pikirimi aýtdym, ýöne ony öz içimden ýüregimiň çuňunda aýtdym.

Özüme oglumyň gürläp hem, eşidip hem biljekligini aýtdym. Nädip? Men munuň bir usulyňyň barlygyna we ony tapjaklygyma ynamlydym. Men ölmez-ýitmez Emersonyň⁶ aşakdaky sözleri hakynda oýlandym: „Dünýä ynamy öwredýär. Bize diňe boýun egmek gerek. Biziň her birimiziň ýolbeledimiz bar. Üns bilen diň salsak, biz *gerekli sözi* eşideris“.

Gerekli söz? *Isleg!* Men dünýäde bar zatdan beter oglumyň gün bolmazlygyny isläýärdim. Şeýle-de hiç haçan, ýeke sekuntlygam bu islegden yza çekilmedim.

Ýöne men muny nädip başararkam? Onuň gulagy bolmasa-da, eşidip bilmegi üçin, nähili ýol bilen hem bolsa, men munuň bir usulyny tapmak baradaky güýçli islegimi çaganyň aňyna guýmalydym.

Çaga birneme ulalyp, pikir alyşmaga ukyply bolan badyna, eşidip bilmegi üçin, özümiň güýçli islegim bilen onuň aňyny dolduraryn. Tebigat bu islegi amala aşyrmagyň, ony hakykata öwürmegiň usulyny tapar ýaly derejede dolduraryn.

Bularyň bary hakynda men içimden karara geldim hem-de ony hiç kim bilen paýlaşmadym. Oglumyň gün bolmajaklygy baradaky kasamymy her gün gaýtalaýardym.

Ol birneme ulalyp, töwerekdäki zatlaryň täsirini duýup başlanda, biz onuň belli bir derejede eşitmek ukybynyň bardygyny bildik. Çagalaryň, adatça, gürläp başlaýan ýaşyna ýetse-de, ol gürlejek bolanokdy, ýöne özüni alyp barşyndan biz onuň käbir sesleri eşidýänligini gördük. Ine, şu-da meniň bilmek isleýän zadymdy! Eger ol eşidýän bolsa, goý, bu gowşajyk dereje bolaýsyn, eşitmäge bolan hakyky usuly özleşdirip biljekligine meniň ynamym bardy. Şunda maňa umyt beren bir ýagdaý bolup geçdi. Özi-de ol düýbünden garaşylmaýan çeşmeden geldi.

---

⁶ Uoldo Ralf Emerson, 1803-1882, amerikan filosofy, şahyr we esseçi. Eýýäm ömrüniň ahyrynda Amerikanyň 19-njy asyrdaky iň bir beýik filosofy hökmünde ykrar edilýär (Terjimeçiniň belligi).

DURMUŞY ÖZGERDEN „WAKA“

Biz fonograf satyn aldyk. Çagajyk sazy ilkinji gezek eşidende, ol joşgunly ýagdaýa geldi, şondan soň bolsa bu enjamdan aýrylmady. Bir gezek ol fonografyň gutusynyň gyrasyndan dişläp, onuň öňünde dik durşuna, iki sagatlap şol bir ýazgyny gaýtalatdy. Şonda biz bu ýagdaýa düşünmedik. Diňe ençeme ýyldan soň men „sesiň süňkler arkaly geçmek“ ýörelgesi (prinsipini) barada bildim.

Fonografyň peýda bolanynyň yzysüre men, eger onuň kelleçanagynyň başlanýan ýerindäki çekge süňküniň emzik şekilli ösüntgisi bolan süňke dodagymy degrip güresem, oglanjygyň aýyl-saýyl eşidýänligini bildim.

Sesimiň owazlaryny onuň aýyk eşidýänligine göz ýetirip, basym çagajyga ýatmazyndan öň ertekileriň hem hekaýalaryň gowy ýaraýanlygyna düşündim. Şonuň üçinem men onda özüne bolan ynamy, hyýaly hem-de *eşitmäge we hemmeler ýaly bolmaga güýçli islegi* döretjek hekaýalary düzmäge girişdim.

Her gezekde üstüne has täsirli öwüşginleri goşup, köp aýdyp berýän bir wakam bardy. Onuň manysy çaganyň maýyplygynyň ýetmezçilik däl-de, ägirt uly artykmaçlykdygy baradady. Islendik betbagtlygyň üstünlikleriň gönezigini özüde jemleýänligi baradaky filosofiýama we ynamyma garamazdan, boýnuma alayyn, hut şu betbagtlygyň nädip artykmaçlyk bolup biljekligi hakynda mende jinnjek ýalyjak hem düşünje ýokdy.

OL ALTY SENTE TÄZE DÜNYÄ ALDY!

Häzir men geçmişdäki wakalary seljermek bilen, bu haýran galdyryjy netije babatda çaganyň maňa bolan ynamyna borçludygymyzy görýärim. Ol meniň özüne aýdýan zatlaryma şübhelenmeýärdi. Agalarynyň öňünde göz-görtele *artykmaçlygynyň* bardygyna we bu artykmaçlygyň dürli görnüşde ýüze çyjakdygyna men ony ynandyrdym. Meselem, mugallymlar mekdepde onuň gulagynyň ýoklugyny görerler, şonuň üçinem oňa aýratyn üns bererler hem-de oňa has mylakatly bolarlar. Şeýle-de boldy. Şonuň ýaly-da men oňa gazet satmaga ýarar ýaly derejede (onuň uly agasy eýýäm bu iş bilen

meşguldý) ulalanda, onuň agalaryna garaňda artykmaçlyga eýe boljaklygyny aýtdym. Sebäbi köpler ondan satyn almaga höwesek bolarlar: gulaklarynyň ýoklugyna garamazdan, onuň akylly hem oýlap tapyjy oglanjykdýgyny hemmeler görerler ahryy.

Ýedi ýaşan wagtynda biz onuň aňy bilen alyp baran iş usulymyzyň öz miwelerini getirýänliginiň ilkinji alamatlaryny gördük. Birnäçe aýlap ol gazet satmagyna rugsat bermegimizi haýyş etdi, ýöne ejesi muňa göwnemedi.

Ahryy ol bu işi özi çözmeli diýen netijä gelipdir. Bir gezek öýde hyzmatkär aýal bilen ýeke galansoň, aşhananyň penjiresinden çykyp, hereket etmäge başlapdyr. Goňşy aradaky ädikçiden alty pens karz alypdyr. Puluna gazet alyp, satyp başlapdyr, düşen puly ýene gazete berip, ýene satypdyr — şeýdip agşama çenli işläpdir. Alan karzyny yzyna berip, puluny hasaplap görse, kyrk iki sent gazanan eken. Agşam öýe gelenimizde, ol puluny gysymyna gysyp, süýji ukuda ýatan eken.

Ejesi onuň gysymyny açyp, puly aldy-da, aglady. Geň zat! Öz ogluň ilkinji ýeňşi sebäpli aglamak — bu maňa akyla sygmajak zat bolup göründi. Meniň özümi alyp barşym bütinleý garşylykly boldy. Men ýüregim bilen heziller edip güldüm, sebäbi bir zada düşündim: çagany özüne ynandyrmaga mejbur etmekdäki synanyşyklarym başa barypdy.

Onuň ilkinji işewür kärhanasynda ejesi pul gazanmak üçin köçä gidip, janyny howp astynda goýan ker oglanjygy görüpdü. Men welin dogumly, şöhratparaz, özüne ynanyan telekeçi oglanjygy gördüm, geljekde özüne has-da ynamly boljak oglanjygy gördüm, sebäbi ol işi öz başlangyjy bilen başlap, onda üstünlik gazanypdy. Bu üýtgeşme meni begendirdi, sebäbi men oňa ömürboýy hyzmat etjek oýlap tapyjylygynyň subutnamasyny gördüm.

EŞITMEGI BAŞARAN KIÇIJK KER OGLANJYK

Mugallymlar edil gapdalynda durup, gaty gygyrmasalar, eşitmeýän hem bolsa, şol kiçijik ker oglanjyk başlangyç hem orta mekdepeden geçdi, kolleji tamamlady. Ol kerleriň mekdebinde okamady. Biz oňa yşaratlaryň dilini öwrenmäge rugsat bermedik. Biz ol kadaly durmuşda ýaşamaly, adaty çagalar bilen oýnamaly diýen netijä geldik. Bu gelen kararymyz mekdep ýolbaşçylary bilen birnäçe gezek jedele girmegimize sebäp bolan hem bolsa, onda berk saklandyk.

Orta mekdepde oglanjyk gulagy agyrlar üçin niýetlenilen elektrik enjamyny dakynyp görüpdür, ýöne onuň kömegi degmändir.

Emma kollejdäki okuwynyň soňky hepdesinde onuň ömründäki iň bir aýgýtlaýjy pursatlaryň birine öwürülen waka bolup geçipdir. Synap görmek üçin oňa ugradylan başga bir eşidiş enjamy bilen ol tötänden tanşypdyr. Edil şonuň ýaly başga bir enjamdan tamasy çykmansoň, ol muny hem synap görmäge gyssanmandyr. Ol ahyrsoňy enjamy göwünli-göwünsiz alypdyr-da, dakynypdyr, batareýi çatypdyr — birden! Edil jadynyň täsiri bilen bolan ýaly, onuň gowy eşitmek baradaky köp ýyllyk islegi amala aşypdyr. Ol ömründe ilkinji gezek kadaly hörpde aýdylan sözleriň ählisini diýen ýaly eşidip bilipdir.

Bu enjam onuň üçin bütün dünýäni özgerdipdir. Begenjinden ýaňa, ol telefona tarap ylgapdyr, ejesine jaň edipdir hem-de ilkinji gezek onuň sesini aýyl-saýyl eşidipdir. Ertesi gün klasda mugallymlarynyň sesini hem gowy eşidipdir — ömründe ilkinji gezek! Ömründe ilkinji gezek ol beýleki adamlar bilen erkin gürleşmegi başarypdyr, olara gygyryp gürlemek hem gerek bolmandyr. Hakykatda, ol täze, özgeren dünýä eýe bolupdyr.

Isleg miwe getirmegini dowam edýärdi, ýöne entek ýeňiş gazanylanokdy. Heniz oglanjyga özüniň kemçiligini *artykmaçlyga* öwürmegiň usulyny tapmak garaşýardy.

GUDRAT DÖREDÝÄN PIKIR

Bolup geçen zada doly akyl ýetirmäge ýagdaýy bolmasa-da, özüniň täze açan owazlar dünýäsine begenjinden ýaňa, ol eşidiş enjamlaryny öndürüjilere hat ýazdy we öz ýagdaýyny ruhubelentlik bilen beýan etdi. Bu hat kompaniýada ony Nýu-Ýorka çagyrmak meýlini döredipdir. Baranyndan soň ony fabrige aýlapdyrlar; baş inžener bilen söhbetdeşlik wagtynda, özüniň özgeren dünýäsi hakynda gürrüň berýärkä, oglumyň serinde bir zat döräpdir — yşaratmy, ideýamy, ylhammy, ony nähili isleseňiz, şeýle atlandyryň. Hut şu pikir tirpildisi onuň yetmezçiligini güýje, ýagny wagtyň geçmegi bilen, münlerçe adama maddy tarapdanam, ruhy tarapdanam peýda getirjek güýje öwürüpdür.

Bu pikir tirpildisiniň manysy şeýle: eger özüniň özgeren dünýäsi hakynda gürrüň bermegi başarsa, eşidiş enjamlary hakynda bilmän ýören kerleriň

millionlarçasyna kömek edip biljekligi hakyndaky pikir onuň kellesine gelipdir.

Ol bir aýlap başyny galdyrman işledi. Eşidiş enjamlaryny ýerlemegiň tutuş marketing ulgamyny öwrendi hem-de tutuş ýurt boýunça gulagy agyr adamlara özüniň täze açan dünýäsi hakynda nähili gürrüň berip boljaklygynyň usullaryny seljerdi. Netijede, ol öz ideýalarynyň esasynda iki ýyla niýetlenilen meýilnamany düzdi. Öz meýilnamasyny kompaniýa hödürläninde, bu meýilnamany amala aşyrmak üçin — şonsuz ömürlik kerligine galmagy mümkin bolan müňlerçe adama iş ýüzünde kömek etmek üçin, oňa haýal etmän wezipe hem-de serişde berdiler.

Ejesi bilen bilelikde, onuň aňyny başda aýdyşym ýaly edip kemala getirmegi başarmadyk bolsak, Bleriň ömrüni gün bolup geçirmeli boljak ekenligine men birjigem şübhelenmeýärim.

Hakykatda, güýçli isleg öz-özünü fiziki nusga (ekwiwalente) öwürmegiň dürli-dürli usullaryny tapýar. Bler kadaly eşitmek isledi — ine-de, ol eşidýär! Ol kemçilikli doguldy, onuňkydan pesräk ýagdaý hem, güýçli isleg bilen alawlamaýan adamlary, eline bir daňy galam bilen demir kürüşge berýär-de, köçä ugradýar.

Ýetmezçiligi artykmaçlyga öwürmegiň mümkinligini çaganyň aňyna guýup, ony ynanmaga mejbur eden «halas bolmagyň hatyrasyna aýdan kiçijik ýalan sözüm» ýerine düşdi. Ol bu artykmaçlygyndan peýdalanylýor. Ynamyň hem-de güýçli islegiň kömegi bilen hakykata öwrülip bilmejek, hiç bir zadyň, ýagşy ýa-da ýaman zadyň ýoklugyny aýdyp bolar. Bu aýratynlyklar hemme kişi üçin elýeterlidir.

«PIKIR HIMIÝASY» GUDRAT DÖREDÝÄR

Hanym Şuman-Haýnkyň ⁷ gazetdäki kiçijik terjimehaly bu aýdymçynyň adaty bolmadyk üstünligine düşünmek üçin gerekli açary berýär. Aşakda bu bölegi getirýärim, sebäbi meniň gürrüňini edýän açarym isleg şekilli bir zat.

---

⁷ Ernestina Şuman-Haýnk, belli amerikan kontralto(pes aýal sesi)-aýdymçysy (Terjimeçiniň belligi).

Başda hanym Şuman-Haýnk Wenanyň köşk operasynyň direktoryndan özüniň sesini diňläp görmegi haýyş edipdir. Ýöne ol diňlemändir. Tagaşyksyz, pukaraja geýnen gyza gözünü aýlapdyr-da, sypaýyçylygam etjek bolup durman, şeýle diýipdir: «Şu ýüzüňiz, şu keşbiňiz bilen siz nädip operada üstünlige garaşyp biljek? Gyzym, men size bir maslahat bereýin. Tikin maşyn satyn alyň-da, işe başlaň. Siz hiç haçan aýdymçy bolmarsyňyz».

Hiç haçan — bu örän uzak bolýar! Wenanyň köşk operasynyň direktorynyň adamyň daş keşbi hem-de aýdym aýtmagyň tehnikasynyň hakda köp zat bilýän bolmagy mümkin. Emma ol durkuň bilen berlip, ýürekden islenilýän islegiň güýji hakynda hiç zat bilmeýän eken. Muny bilýän bolanlygynda, beýle ýalňyşlyk goýbermezdi hem-de gyza mümkinçilik dörederdi — soňra ol gyz barybir öz diýenine ýetdi ahbetin.

Birnäçe ýyl mundan öň işewür hyzmatdaşlarymyň biri keselledi. Onuň derdi barha agyrlaşyp, ahyry ony operasiýa üçin hassahana ýerleşdirdiler. Lukman maňa gaýdyp ony hiç haçan diri görmezligimiň mümkinligini duýdurdy. Emma bu diňe lukmanyň pikiridi. Hassa başgaça pikir edýärdi. Operasiýa edilýän otaga äkidilmeziniň öň ýanynda ol gulagyma pyşyrdap, şeýle diýdi: «Alada etmäň, başlyk, ýene sähelçe günden men gowulaşaryn». Şepagat uýasy oňa nebsiagyryjylyk bilen seretdi. Ýöne operasiýa şowly geçdi. Soň lukman maňa şeýle diýdi: «Ony diňe ýaşamaga bolan isleg halas etdi. Munuň soňunyň ölüm bilen gutarmagynyň mümkinligini boýun almaga çürt-kesik garşy bolmadyk bolsa, ol diri galmazdy».

Men ynam bilen berkidilen islegiň güýjüne ynanýaryn, sebäbi bu güýjüň adamlary tarpdan häkimiýetiň hem baýlygyň belentliklerine galdyryşyny gördüm; men onuň iň agyr ýeňlişlerden soň adamlara ähli zadyny yzyna gaýtaryp almaga nähili kömek edenligini gördüm; bu dünýä tebigatyň gulaksyz iberenligine garamazdan, onuň hut öz ogluma kadaly, bagtyýar, üstünlikli durmuşy alyp barmaga mümkinçilik berenligini gördüm.

Islegiň güýjünü nädip jylawlamaly hem peýdalanmaly? Jogap kitabyň şu we indiki bölümlerinde berilýär.

«Pikir himiýasy» arkaly — onuň düýp mazmuny entegem açylanok — tebigat pikir tirpildisini mümkin däl diýen zady ykrar etmeýän hem-de şowsuzlyklar bilen ylalaşmak islemeýän güýçli islege öwürýär.

**Paýhas üçin biziň özümiziň
goýýanlarymyzdan başga çäklendirme
ýokdur**

Garyplygam, baýlygam — pikiriň önümi

YNAM

Islegiň amala aşjaklygyna ynam hem-de ony göz öňünde janlandyrmagy başrmak

Baýlyga tarap ikinji ädim

Ynam — aňňň baş himigi. Ynam pikir bilen utgaşanda, aňasty beýni ony bada-bat ruhy nusgasyna (ekwiwalentine) öwürýär hem-de edil dog-a-dileg babatda bolşy ýaly, Soňsuz Paýhasa ýetirýär.

Ynam, söýgi hem-de jynsy gatnaşyk duýgulary (emosiýalary) — oňyn duýgularyň (emosiýalaryň) içinde iň güýçlüleridir. Olaryň üçüsi bütewilige birigende pikire şeýle bir „öwüşgin“ çaýylyp, ol bada-bat aňastyaňa baryp ýetýär, ol ýerde-de özüniň ruhy nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülýär, bu bolsa Soňsuz Paýhasdan jogap almaga ukyply bolan ýeke-täk görnüşdir.

YNAMY NÄDIP ÖSDÜRMELI

Şu ýerde biz islegi maddy ýa-da pul nusgasyna (ekwiwalentine) öwürmek üçin, özüňi ynandyrmak ýörelgesiniň (prinsipiniň) möhümligine has gowy düşünmäge mümkinçilik berýän kesgitlemä ýetdik. Ine ol: ynam — bu özüňi ynandyrmak ýörelgesine (prinsipine) laýyklykda, aňastyaň tarapyndan gaýtalanyp duran gönükdirmeleriň kömegi bilen, eýe bolnup bilinjek aň ahwalydyr (aňňň ýagdaýdyr).

Muny suratlandyрма hökmünde, meselem, bu kitaby nähili maksat bilen okaýanlygynyň barada oýlanyp görüň. Tebigy zat, duýulmaz derejedäki pikiri fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) — pula öwürmegi öwrenmek üçin. Özüňi ynandyrmak hakyndaky bölümde beýan edilen görkezmelere eýerip, aňastyaňňyzy ynandyryp bilersiňiz, meselem, isleýän zadýňyzy aljaklygynyza *ynanýanlygynyňyzy*, onsoň aňastyaň bu ynama laýyklykda hereket eder. Ondan soňra bolsa islenilýän zada ýetmegiň anyk meýilnamasy gelýär.

Ynam — on üç sany ýörelgäni (prinsipi) özleşdirmek arkaly, siziň öz erkiňize görä döredip biljek aň ahwalyňyzdyr. Bu ýörelgeleriň (prinsipleriň) peýdalanylmagy bilen, ynam doly akyl ýetirilip ösdürilip bilner.

Aňastyňa gönükdirilen buýrugyň gaýtalanymagy, ynamyň akyl ýetirilip ösdürilmeginiň ýeke-täk belli bolan usulydyr.

Munuň düýp manysy, belki, adamlaryň käte nädip jenaýatça öwrülýändikleri baradaky aşakdaky düşündirişden soňra aýdyňlaşar. Bir meşhur kriminolog muny şeýle suratlandyrýar: „Adam jenaýat bilen ilkinji gezek çaknyşanda ol ýigrenç duýgusyny başdan geçirýär. Ýöne birnäçe wagtlap jenaýat bilen baglanyşykly bolmagynda galsa, kem-kemden öwrenişýär hem-de oňa çydap bilerlik derejä ýetýär. Eger bu baglanyşyk uzak wagtlap dowam etse, onuň özüne-de ýokaşýar, şeýdibem ol jenaýatça öwrülýär“.

Edil şunuň ýaly, aňastyňa yzygiderli baryp duran islendik pikir tirpildisiniň ahyrsoňy aňastyň tarapyndan kabul edilip, fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülýänligini hem aýdyp bolar.

Şunuň bilen baglylykda, aşakdaky kesgitlemäniň üstünde ýene bir gezek gowy oýlanyň: *duýgy taýdan öwüşgin çaýylan hem-de ynam bilen birleşen* ähli pikirler haýal etmän fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülip başlaýarlar, ýagny maddylaşýarlar.

Pikiriň duýgy „bölegi“ — bu pikire ýaşamaga, herekete ukyplylygy we güýç berýän şertdir. Ynam, söýgi we jynsy gatnaşyk duýgulary (emosiýa) pikir bilen birigende, her biriniň aýratynlykda döredip biljek täsirine garanyňda, bilelikde has uly täsiri döredýärler.

Diňe bir ynam bilen birigen pikirler däl, eýsem, islendik oňyn ýa-da tersin duýgular bilen gatylan pikirler hem aňastyňa ýetip we oňa täsirini ýetirip biler.

ŞOWSUZLYK HIÇ KIMIŇ «MAŇLAÝYNA ÝAZYLAN» DÄLDIR.

Bu sözden siz şeýle netije çykaryp bilersiňiz: aňastyň tersin (negatiw) we ýumrujy häsiýetli pikir tirpildilerini hem, edil oňyn we döredijilikli häsiýetli pikirler babatda bolşy ýaly, fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwürýär. Bu millionlarça adamlaryň başyndan geçirip, «şowsuzlyk» ýa-da «ugruna bolmazlyk» diýip atlandyrylan geň hadysasyny düşündirýär.

Millionlarça adamlar özlerini, ygtyýar edip bolmaýan nähilidir bir düşnüksiz güýçler tarapyndan, garyplyk we şowsuzlyk «maňlaýyna ýazylan» kişi hasaplaýarlar. Olar öz «şowsuzlyklarynyň» döredijileridirler, sebäbi bu ters ynanç aňastyaň tarapyndan gapylyp alynýar-da, fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülýär.

Maddy ýa-da «pul» görnüşine öwürmek üçin özüňiziň islendik islegiňizi aňastyaňa berip biljekligiňizi şu ýerde ýene bir gezek ýatlatmak ýerliklidir. Siz bu öwrülişişe garaşmak ahwalynda bolarsyňyz. Siziň ynamyňyz — aňastyaňyň hereketini kesgitleýän elementdir. Meniň oglumyň aňastyaňyny aldaşym ýaly, öz-özüňi ynandyrmagyň kömegi bilen, aňastyaňyňyza aldamaga size hiç bir zat päsgel berip bilmez.

Bu «aldawy» has hakykata ýakyn etmek üçin, aňastyaňyňyza ýüzleneniňizde, özüňizi talap edýän zadyňyza eýýäm eýe bolan adam ýaly alyp baryň.

Islegiňiziň amala aşjaklygyna ynanýan bolsaňyz, aňastyaň bu pikir buýrugyny bar bolan usullaryň iň gönüsi we iş ýüzündäkisi bilen ýerine ýetirer. Kämilik tejribe (praktika) bilen gelýär. Ol ýöne bir gönükdirmäni okanyň bilen gelip bilmez.

Aňyňyzda agalyk ediji güýç hökmünde *oňyn duýgulary* (položitel emosiýalary) goldamak we tersin *duýgulary* (otrisatel emosiýalary) çäklendirmek ýa-da düýbünden *aýyrmak* örän möhümdir. Oňyn duýgularyň agalyk edýän aň ynam hökmünde belli bolan ahwalyň söýgüli mesgenine öwrülýär. Şeýle görnüşde gurnalan aň aňastyaňa onuň haýal etmän berjaý etmäge girişýän görkezmelerini berer.

YNAM — BU ÖZ-ÖZÜŇI YNANDYRMAK ARKALY DÖREDILIP BILINJEK AŇ AHWALYDYR

Asyrlaryň dowamynda din wekilleri ejir çekýän adamzady haýsydyr bir dogmalara ýa-da nyşanlara ynanmaga çagyrypdyrlar, ýöne ynama nädip eýe bolmalydygyny aýdyp bilmändirler. Olar «ynamyň öz-özüňi ynandyrmak arkaly döredilip bilinjek aň ahwalydygyny» aýtmadyrlar.

Biz ynamyň öň bolmadyk ýerinde döremegine kömek etjek ýörelge (prinsip) hakynda belli bolan ähli zady islendik adama düşnükli dilde gürrüň bereris.

Özüňize ynanyň, Soňsuzlyga ynanyň.

Başlamazmyzdan öňürti siz şuny ýatda saklamalysyňyz:

Ynam — bu pikir tirpildisine ömür, güýç we hereket berýän «baky dirilik suwudyr — eliksirdir»!

Bu sözlemi ikinji, üçünji we dördünji gezek okanyňa degýändir. Ol sesli okanyňa-da degýändir!

Ynam — islendik baýlygyň başlangyç nokadydyr.

Ynam — ylmyň kadalaryna görä seljerilip bilinmejek ähli «gudratlaryň» we matallaryň esasydyr!

Ynam — şowsuzlyga garşy belli bolan ýeke-täk melhemdir.

Ynam — dogra-dileg bilen goşulanda, Soňsuz Paýhas bilen göni gatnaşyga (galtaşma) mümkinçilik berýän elementdir, «himikalidir».

Ynam — bu ynsan aňy tarapyndan döredilen adaty pikir tolkunlaryny ruhy nusgasyna (ekwiwalentine) öwürýän elementdir.

Ynam — Soňsuz Paýhasyň güýçleriniň adam tarapyndan ulanylmagyna kömek edip biljek ýeke-täk araçydyr.

ÖZ-ÖZÜŇI YNANDYRMAGYŇ JADYSY

Haýsydyr bir kesgitlemäni köp gezek gaýtalasaň, *hakykatdygyna ýa-da ýalanlygyna garamazdan*, oňa ynanyň başlaýanlygyň oňat mälimdir. Eger adam bir ýalany zol-zol gaýtalasa, kem-kem onuň özi hem muny dogry zat hökmünde kabul edip başlaýar. Mundan-da beter, ol munuň hakykatlygyna ynanyar. Her bir adam özüniň aňynda agalyk edýän zatdyr, agalyk etmegine rugsat berýän zadydyr. Adamyň akyl ýetirip, özüniň aňyna ornaşdyrýan, duýgudaşlyk bilen çemeleşýän, dürli duýgular (emosiýalar) bilen garýan pikirleri herekenlendiriji güýji düzýär, bu güýç adamyň her bir hereketini ugrukdyrýar we gözegçilikde saklaýar!

Ýene-de bir möhüm ýagdaýy belläliň.

Duýgular (emosiýalar) bilen gatylan pikirler, özüne meňzeş hem-de özi bilen bagly bolan pikirleri dartýan «magnit» güýjüni emele getirýärler.

Duýgular (emosiýalar) bilen «magnitleşdirilen» pikiri mes topraga düşen tohumlyk çigit bilen deňeşdirip bolar. Ol ösüp-örňäp, ilki başdaky ýekeje çigitden edil şol görnüşdäki çigitleriň millionlarçasý döreyänçä, gaýta-gaýta ösmegini-örňemegini dowam edýär. Aňda bar bolan islendik pikir, ideýa, meýilnama ýa-da maksat, «garyndaşlarynyň» tutuş leşgerini özlerine dartýarlar, olar bilen birigýärler hem-de tä aňynda mesgen tutunan kişileriniň agalyk ediji, höweslendiriji hökümdaryna öwrülýänçä ösýärler.

Geliň, indi başlangyja dolanallyň-da, ideýanyň, meýilnamanyň ýa-da maksadyň (tohumlyk) dänesini owal-başda aňa nädip ornaşdyrmalydygyna seredeliň. Muny *pikiri gaýtalamagyň kömegi bilen* etmek mümkin. Baş maksadyňyzy hat üsti bilen beýan etmegi, ony ýat tutmagy we bu ses yrgyldylary tä aňastyňyzyza barýança, ony gününň-gününe sesli gaýtalamagy sizden haýyş etmegimiň sebäbi, ine, şunuň üçin.

Özüňiziň sypatlaryňyza we ukyplaryňyza pikiriňizde ser salyp, belki, siz iň esasy ýetmezçiligiňiziň — özüňize bolan ynamyň bolmazlygydygyny ýüze çykararsyňyz. Öz-özüňi ynandyrmak ýörelgesiniň (prinsipiniň) kömegi bilen, bu ýetmezçiligi ýok etmek, ýygralygy dogumlylyga öwürmek mümkindir. Bu ýörelgäni (prinsiipi) oňyn (pozitiw) pikir tirpildilerini ýönekeý ýüze çykarmak ýoly bilen, ulanmak mümkindir; soňra olary hat üsti bilen aňlatmak, ýat tutmak hem-de tä olar beýniňiziň aňasty ukyplarynyň iş mehanizminiň bir bölegine öwrülýänçäler gaýtalamak gerek.

ÖZÜŇE YNAMLYLYGA EÝE BOLMAGYŇ FORMULASY

Birinji. Men özümde durmuşda anyk maksada ýetmäge bolan ukybyň barlygyny bilýärim; şonuň üçinem men onuň amala aşyrylmagyna gönükdirilen hemişelik tutanýerli hereketleri özümden talap edýärim, şeýle-de soňa goýman, şeýle hereketlere haýal etmän girişmegi wada berýärim.

Ikinji. Men beýnimdäki agalyk edýän pikirleriň, wagtyň geçmegi bilen, özüniň daşky fiziki herekelerde ýüze çykarjaklygyna we fiziki hakykylyga öwrüljekligine akyl ýetirýärim; şonuň üçinem men aňymda anyk suraty döretmek bilen birlikde, nähili boljaklygym hakynda oýlanyp, günde otuz minutlap aňmy, ünsümi şu meselede jemlärim.

Üçünji. Men öz-özüňi ynandyrmak ýörelgesi (prinsiipi) arkaly, aňymda bar bolan islendik islegiň kem-kemden özüniň amala aşmagy üçin iş

ýüzündäki serişdeleri gözläp başlajaklygyny bilýärin; şonuň üçinem men her günde özüme ynamlylygy ösdürmäge on minudymy bagyşlaryn.

Dördünji. Men hat üsti bilen ömrümiň *esasy maksadyny* kesgitledim, muny amala aşaryrmak üçin ýeterlik derejede ynamlylyga eýe bolýançam, ony özümde özleşdirmegi bes etmerin.

Bäşinji. Hakykata we adalatlylyga esaslanmaýan bolsa, hiç hili baýlygyň hem-de derejäniň uzak saklanmajaklygyna men anyk düşünýärin; şonuň üçinem gyzyklanýan taraplaryň ählisinde gowy täsiri duýulmajak hereketleriň hiç birine gatnaşmýryn. Men peýdalanmak isleýän güýçlerimi özüme çekmekde, şeýle-de beýleki adamlaryň goşandyny gazanmakda üstünlige ýeterin. Men beýlekilere özüme gulluk etmek islegini ynandyrýryn, sebäbi özüme özgelere hyzmat etmek isleýärin. Men özümden ýigrenji, görüpligi, gabanjaňlygy, egoizmi we mümkinligi ýok ederin, sebäbi beýlekilere ýaramaz (negativ) çemeleşmekligiň maňa üstünlige ýetmäge hiç haçan mümkinçilik bermejekligini bilýärin. Men beýlekileri özüme ynandyrýryn, sebäbi men olara-da, öz-özüme-de ynanýaryn. Men bu formulanyň aşagyna gol çekerin, ony ýat tutaryn hem-de onuň pikirlerime we hereketlerime kem-kemden, özüme ynamly bolar ýaly, üstünlik gazanar ýaly derejede täsir etjekligine ynanyp, günde bir gezek sesli gaýtalaryn.

Bu formulanyň esasynda tebigatyň kanuny, ýagny adamyň entek düşündirmegi başarmadyk kanuny ýatyr. Bu kanuny nähili atlandyryandyklarynyň ähmiýeti ýok. Iň esasy zat, EGER döredijilikli ulanylsa, onuň adamzadyň üstünliginiň hatyrasyna **HEREKET EDÝÄNLIGINDEDIR**. Beýleki bir tarapdan, ony tersin (destruktiv) ulansaň, ol şeýle derejedäki taýýarlyk bilen ýumurmaga girişer. Bu ýerden örän möhüm bolan bir netijäni çykarmak bolar: ýeňlişe sezewar bolýanlar, ömrüni garyplykda, betbagtlykda we lapykeçlikde tamamlýanlar öz-özünü ynandyrmak ýörelgesini (prinsipini) tersin (negativ) ulanýandyklary zerrarly, şeýle güne düşendirler. Munuň sebäbi ähli pikir tirpildileriniň fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwürlmek meýline eýeligindedir.

ÝARAMAZ (NEGATIV) PIKIRLENMEGIŇ HELÄKÇILIGI

Aňastyň döredijilikli hem ýumrujylykly (konstruktiv hem destruktiv) pikir tirpildilerini tapawutlandyрмаýar. Ol biziň pikir tirpildileri arkaly oňa

berýän materialymyz bilen hereket edýär. Aňastyaň gorky tarapyndan döredilen pikiri hem, edil mertlik hem ynam arkaly ornaşan pikir babatda bolşy ýaly, hakyklyga öwürýär.

Elektrik toguny dürs (konstruktiv) ulanylanda, senagaty herekete getirip, peýda berýänligi ýa-da nädürs ulanylanda öldürýänligi ýaly, öz-özüňi ynandyrmak kanuny hem, siziň oňa nähili düşüňänligiňize we ulanýanlygyňyza baglylykda, baýlyga we gülläp ösüşe ýa-da betbagtlyga, ýeňlişe we ölümde eltip biler.

Eger siz aňňyzy gorky, şübhe hem-de Soňsuz Paýhas bilen birikmäni ýola goýmak ukybyňyza ynanmazlyk bilen doldursaňyz, öz-özüňi ynandyrmak kanuny bu ynamsyzlygy kabul eder we ony nusga hökmünde peýdalanar, aňastyaňňyz bolsa şoňa laýyklykda pikiri fiziki hakyklyga öwrer.

Bir gämini günbatara, beýleki birini gündogara alyp barýan şemal ýaly, öz-özüňi ynandyrmak kanuny hem, pikirleriňiziň ýelkenlerini gurnaýşyňyza laýyklykda, sizi ýokary göterer ýa-da ýere taşlar.

Islendik adamyň aklyňy haýran edýän belentliklere göterilmegine kömek edip biljek öz-özüňi ynandyrmak kanuny aşakdaky goşguda gowy suratlandyrylypdyr:

Eger göwnüňize söweşde ýeňlen
Bolsaňyz, ol şeýledirem aslynda.
Eger kimse ynanmasa özüne,
Gök sanardan kän bor göznüň astynda.

Eger göwnüňize siz mydamalyk
Hemme üçin ýitirilen bolsaňyz,
Diýmek, şeýle bolar. Sebäbi biziň
Üstünligimiz özümüzde, bilseňiz.

Eger göwnüňize size owaldan
Berlen ýaly bolsa, onda ynanyň.
Özüňe ynanmak gerekdir hökman,
Onsoň ýeňşem geler soňundan munuň.

Girmelem bolmarsyň, belki, söweşe,
Ykbal bilen tutluşyga ýa dawa.
Kejir adam: «Başa:rynmy?» sowala
Gaýtarar jogaby ynamly: «Hawa!»

Şu sözleriň üstünde gowy oýlanyň, şonda siz şahyryň nämäni göz
öňünde tutanlygyna düşünersiňiz.

SIZIŇ BEÝNIŇIZDE HAÝSY GENIÝ UKUDA ÝATYR

Siziň süňňüňiziň çuňunda bir ýerlerde ýetiljek uly sepgitleriň tohumlyk
däneleri ukuda ýatyr; olary oýaryp, ösmäge mümkinçilik berseňiz, amala
aşmalaryň hasyly size ýetmegi hiç haçan umyt hem etmedik belentlikleriňize
galmaga kömek eder.

Sazandanyň skripkanyň kirişlerinden ajaýyp sazy döretmegi başaryşy
ýaly, siz hem beýniňizde ukuda ýatan genini oýaryp hem-de onuň kömegi
bilen, öz öňüňizde goýjak islendik maksadyňyza ýetip bilersiňiz.

Tä kyrk ýaşyna ýetýänçä, Awraam Linkolnyň ýeke kärhanasynyň işi hem
ugruna bolmandyr. Beýnisinde we ýüreginde uklap ýatan genini oýaryp, bu
dünýä hakyky beýik adamlaryň birini beren beýik waka onuň durmuşynda
bolup geçýänçä, ol Hiç Ýerli jenap Hiç Kim bolupdyr. Gussa hem söýgi
duýgulary (emosiýalary) bilen gatylan bu waka onuň çyn ýürekden söýen
ýeke-täk zenany Enn Ratlej bilen duşuşmagyndan ybarat.

Söýgi duýgularynyň (emosiýalarynyň) ynam diýlip atlandyrylýan kalp
ahwalyna örän ýakynlygy bellidir, şu sebäbe görä-de, söýgi hem pikir
tirpildileriniň öz fiziki nusgasyna öwürilmegine örän uly täsir edýär. Awtor
özünüň barlaglarynda iň bir beýik adamlaryň ýüzlerçesiniň ömür ýoluny we
ýeten derejesini seljerip, olaryň her biriniň diýen ýaly ýeten derejeleriniň
aňrsynda zenan täsiriniň gizlenýänligini anyklady.

Eger size ynamyň güýjüne subutnama gerek bolsa, ony peýdalanan
erkek we zenan kişileriň ýeten sepgitlerini öwreniň. Bu sanawyň başynda biz
Hristi (Isany) görýäris. Ynam hristiançylygyň esasydyr, adamlar bu beýik
güýjüň manysyny näçe üýtgetselerem, ýoýsalam, bu şeýle.

Hristiň taglymatynyň we ýeten derejeleriniň, ýagny «gudrat»
hasaplamak mümkin bolan zatlaryň düýp özeni — ynam şekilli bir zatdyr.

Eger «gudrat» diýip atlandyrmak mümkin bolan hadysa bar bolsa, onda ony aňň «ynam» hökmünde belli bolan ahwaly döredýändir.

Hemme kişä belli bolan adamyň — hindistanly Mahatma Gandiniň görkezen ynam güýji hakynda oýlanyp görelň. Adamzat onda ynamyň nämä ukyplydygynyň iň bir haýran galdyryjy mysallarynyň birini gördi. Gandi öz döwürdeşleriniň islendigi bilen deňeşdireniňde, mümkin bolan has uly häkimiýete eýe boldy. Özi-de bu pul, söweş gämileri, esgerler we harby tehnika ýaly häkimiýet gurallaryna ygtyýarynyň ýoklugyna garamazdan şeýle boldy. Gandiniň ne puly, ne-de öýi bardy, onuň hatda penjegem ýokdy, ýöne ol häkimiýete eýe boldy. Bu nirden peýda bolduka?

Ynam ýörelgesine (prinsipine) düşüňänligi we özüniň iki ýüz million adamda ynam döretmäge bolan ukyby mynasybetli muny (häkimiýeti) onuň özi döretdi. Gandä haýran galdyryjy edermenligi amala aşyrmak: iki ýüz million adamyň aňyny birikmäge we bir bitewi beýni ýaly hereket etmäge ugrukdyrmak başartdy.

Zeminde ynamdan başga haýsy güýç muňa ukyply?

IDEÝA NÄDIP BAÝLYK DÖREDÝÄR

Biznesde we senagatda ynamsyz hem-de hyzmatdaşlyk etmezden oňmak mümkin däl. Şonuň üçinem senagatçylaryň we biznesmenleriň ägirt uly emläge eýe bolmagyna kömek edýän usuly gowy edip açyp görkezýän wakalary seljermeklik gyzykly hem peýdaly bolardy: bu olara almazdan oň *berýändikleri* sebäpli başardýar.

Eger siz uly emlägiň nädip döreýänligi barada oýlanýan bolsaňyz, muňa jogap tapmakda «Ýunaýted Steýts Stiliň» döredilişiniň taryhy size kömek edip biler. Eger siz adamyň oýlanmak arkaly baýaýanlygyna şübhelenýän bolsaňyz, onda bu gadymky, ýöne örän öwredijilik ähmiýetli waka siziň şübheleriniňi dagydar. Sebäbi siz onda bu kitapda beýan edilen ýörelgeleriň (prinsipleriň) goşundysyny aç-açan görersiňiz. Ideýalaryň kuwwatlylygynyň haýran galdyryjy bu suratlandyrylmasy «Nýu Ýork Uorld Telegramda» Jon Louell tarapyndan örän gowy beýan edilipdir. Onuň göwünjeň razylık bermegi bilen, biz aşakdakylary çap edýäris.

MILLIARD DOLLAR HAKYND A GÜNORTANLYK NAHARYNDAN SOŇKY AJAÝYP ÇYKYŞ

1900-nji ýylyň 12-nji dekabry agşamy Günübatarly bir ýaş adama hormat etmek üçin, Başynjy şaýolda ýerleşýän Uniwersitet klubunyň dabaralary zalynda ýurduň iň bir iri maliýeçileriniň segsen töweregi ýygnananda, Amerikanyň senagatynyň taryhynda juda ähmiýetli pursadyň şaýady boljakdyklaryna myhmanlaryň, bolaýsa, baş-alty sanysy akyl ýetirýärdiler.

Ýakynda Pittsburgda bolanlarynda Çarlz M.Şwab tarapyndan özlerine jomartlyk bilen myhmanparazlyk görkezilenligi üçin, şeýle-de ýurduň gündogarynyň bankirlerini otuz sekiz ýaşly bu polat senagatçysy bilen tanyşdyrmak üçin J.Edward Simmons hem-de Çarlz Stýuart Smit günortanlyk naharyny gurnapdylar. Ýöne olar myhman şeýle täsir galdyrmady diýip garaşmandylar. Peti gitmedik köýnekli nýu-ýorkly biznesmenleriň oratorlyk sungatyna kän bir pitiwa etmeýändiklerini, şonuň üçinem Stillmanlaryň, Garrimanlaryň we Wanderbiltleriň içini gysdyrmak islemeýän bolsa, on baş-ýigirmi minutlyk sypaýy, ýöne boşlaw sözler bilen çäklenip, sözüni tamamlamagyň gerekliligini olar hatda myhmana duýdurypdylar hem.

Hatda Şwabyň sag tarapynda oturan Jon Pirpont Morgan hem, öz mertebesine laýyklykda, dabarada sähelçe wagty eglenmekçidi. Metbugat hem-de halk köpçüligi barada aýdylanda bolsa, bu juda ähmiýetsizje waka bolar diýip garaşylanlygy sebäpli, ertesi gün gazetlerde ýatlanylмага-da ýaramasa gerek diýlip hasap edilipdi.

Şeýlelikde, hojaýynlaryň ikisi hem-de olaryň myhmanlary, adaty ýedi ýa-da sekiz dürli tagam dadypdyrlar. Ýygananlar az hem tutuksy gürrüňleşipdirler. Bankirleriň we brokerleriň (dellalaryň) iş bilen bagly Pittsburgda bolýanlarynyň käbiri Şwab bilen öň duşuşan hem bolsalar, hiç kimem ony gowy tanamaýar eken. Emma heniz agşam tamamlanmanka olaryň ählisi — olar bilen birlikde «Jenap Pul» Morgan hem — böküp turupdyrlar, şeýdibem bahasy milliard dollar bolan körpejigiň — «Ýunaýted Steýt Stil» korporasiýasynyň gönezlige goýlupdyr.

Taryhyň mundan nesibesi ýok eken: bu günortanlyk naharynda Çarli Şwabyň sözlän sözüni hiç kim ýazyp almandyr.

Umuman, bu çykyşyň ýöntem we käbir zat babatda ýalňyş hem bolmagy juda bolup biläýjek zat (sebäbi diliň inçe tilsimleri Şwaby hiç haçan biynjalyk

etmändir), ýöne oňa derek bu many ýüki ýetik we akyl eleginden geçirilen çykyş. Emma mundan başga-da ol galwaniki güýje eýedi, şunlukda, ol nahar başynda toplanarlarda jemlenýän baş milliard dollara täsirini ýetirdi. Çykyş tamamlanyp, ýygananlar entegem eşiden zatlarynyň täsirinden çykyp bilmän durkalar (Şwab togsan minutlap söz sözläpdir), Morgan ony penjiräniň ýanyna — çeträk ýere çekip, şol ýerde beýik, tagaşyksyz oturgyçlarda oturyp, olar ýene bir sagat çemesi gürleşipdirler. Elbetde, Şwabyň şahsýetiniň jadysy köp zat aňladypdyr, ýöne onuň polat korporasiýasyny döretmegiň sagdyn hem anyk maksatnamasyny açyk görkezmeği has möhüm bolupdyr. Öň hem köp kişi Morgany sim, gant, rezin, wiski, ýag ýa-da sakgýç öndürýän korporasiýalar kysymly polat trestini döretmäge gyzyklandyrjak bolupdyr. Özüniň pyrryldaklary bilen belli bolan Jon U.Geýts muňa synanyşyp görüpdür, ýöne Morgan oňa ynanmandyr. Otluçöp korporasiýasyny döretmegi başaran çikagoly brokerler, doganlar Bill we Jim Mur hem onuň ýanyna barypdylar, ýöne olaryň hem pikiri başa barmandyr. Ikiýüzli hem dar düşünjeli ýurist Elbert H.Geri ylalaşyk gazanjak bolup görüpdür, emma täsir galdyryp bilmändir. Şeýdip tä Şwab özüniň dile çeperligi bilen, Morgany öňde-soňda meýilleşdirilenleriň içinde iň bir ägirdi bolup biljek maliýe kärhanasynyň ajaýyp geljegini görüp bilerlik derejede ýokary göterýänçä, taslama däliniň samahyllamasy ýaly bir zat hasaplanylupdyr.

Bir nesil mundan öň kiçijik we ähmiýetsizje kompaniýalary biri-birine çekip, olary iri we bäsdeşlige ukyply kompaniýalara öwürüp başlan malýiýe magnetizmi, şadyýan garakçy-biznesmen Jon U.Geýtsiň oýlap tapyjylygy mynasybetli, polat guýujylyk senagatynda-da hereket etdi. Geýts eýýäm kiçijik konsernleriň birnäçesinden „Amerikan Stil end Uaýr Kompanini“ döredipdi, Morgan bilen bilelikde bolsa „Federal Stili“ gurnapdy. Emma Endrýu Karneginiň elli üç sany hyzmatdaşyň bilelikde eýelik edýän we dolandyryan ägirt uly wertikal tresti bilen deňäniňde, beýlekileriň ählisi ujypsyzja bir zat bolup görünýärdi. Olar hatda özleriniň tagallalaryny birikdiräýseler hem, şonda-da Karneginiň guramasyna sähelçejik dyrnaçak yzynam salyp biljek däldiler, Morgan hem muny bilýärdi.

Muny şotlandiýaly täsin goja hem bilýärdi. Özüniň Skibo köşgüniň belentliklerinden ol Morganyň kiçijik kompaniýalarynyň öz biznesine agyz saljak boluşlaryna ilki gyzyklanmak bilen, soňra bolsa, oňlaman syn edýärdi.

Bu synanyşyklar halys irizip başlansoň, Karnegi gaharlanydpdyr we ar almaly diýen netijä gelipdir. Ol bäsdeşleriniň eýelik edýän önümleriniň ählisini özünde „öndürmeli“ diýen karara gelýär. Mundan öň sim, turbalar, halkalar ýa-da list demirler ony gyzyklandyrmadnyr. Ol beýleki kompaniýalara taýýar polat satýanlygy bilen kanagatlanyp, şondan islän zatlaryny ýasamagy olaryň paýyna goýupdyr eken. Ine, indi döredijilikli pikirlenip bilýän, ukyply kömekçisi Şwab peýda bolansoň, ol duşmanlaryny burça gabamaly diýen netijä gelýär.

Ynha, onsoň Çarlz M. Şwabyň çykyşynda Morgan öz aladalarynyň jogabyny görüpdir. Beýlekileriň içinden äpetligi bilen saýlanyp duran Karnegisiz trest, asla trest boljak däldi; bir ýazyjynyň aýdyşy ýaly, bu garalysyz taýýarlanylýan garalyly puding ýaly bir zatdy.

Şwab öz çykyşynda, doly kepil geçmese-de, Karneginiň ägirt uly kärhanasynyň Morganyň üçegi astynda ýerleşip bilmeginiň mümkinliginiň çaklamasyndan ugur aldy. Ol polat senagatynyň geljegi hakynda, netijeliligiň hatyrasyna gaýtadan gurnamaklyk hakynda, ýöriteleşmek hakynda, netijesiz işleýän kärhanalary ýapyp, tagallalary gülläp ösýän zawodlarda jemlemek hakynda, magdanyň we metalyň ýol çykdaýlary babatda mümkin bolan tygşylyk hakynda, dolandyryşy gaýtadan gurnamakda utuş gazanyp boljaklygy hakynda, şeýle-de daşary ýurt bazarlaryny eýelemek hakynda aýtdy.

Galyberse-de, ol bu ýere ýyganan maliýe galtamanlaryna olaryň adaty tejribesiniň nämedeligini düşündiripdir. Olaryň maksadynyň monopoliýa döretmekdigini, bahalary galdyrmakdygyny we şeýle usul bilen uly girdeji almakdygyny aýdypdyr. Şwab iň ýiti görnüşde bu ulgamy ýazgarypdyr. Ol öz diňleýjilerine beýle ulgamyň köre-körlüginin hemmeleriniň bazary giňeltmäge ýygyn edýän wagtynda onuň daraldýanlygyndan ybaratlygyny aýdypdyr. Eger poladyň bahasy arzanladylsa, üznüksiz giňeýän bazaryň ýüze çykjakdygyny; poladyň ulanylýan görnüşleriniň has-da giňejekligini, şeýle-de onuň bilen dünýädäki söwdanyň agramly bölegini ele almagyň başartjaklygyny ol subut edipdir. Özi kän bir bilmeýän hem bolsa, hakykatda, Şwab häzirki zaman köpçülikleýin önümçiligiň apostoly hökmünde peýda bolupdyr.

Uniwersitet klubundaky günortanlyk tamamlanypdyr. Morgan öýüne dolanyp gelip, Şwabyň ýakymly çaklamalarynyň üstünde oýlanyp başlapdyr.

Şwab yzyna Pittsburga gaýdypdyr hem-de Karneginiň polat biznesini dolandyrmagyny dowam edipdir. Geri we beýlekileriň ählisi bolsa indiki göçümlere garaşyp, ýene-de birža enjamlarynyň başynda ýapyrylypdyrlar.

Uzak garaşmaly bolmandyr. Şwab tarapyndan hödürilen ideýalary aňynda ölçerip-dökmek üçin Morgana bir hepde gerek bolupdyr. Netijede, maliýe bulaşyklygynyň bolmajaklygyna göz ýetirenden soň, ol Şwabyň yzyndan adam ugradypdyr. Emma onuň biraz çekinýänligini bilipdir. Öz kompaniýalarynyň prezidentiniň Uoll-stritiň — Karneginiň hiç haçan aýagyny hem sekmejekligine kasam eden köçesiniň — imperatory bilen näz-kereşme bolup ýörmegini jenap Karneginiň halamazlygynyň hem mümkinligini aýdyp, Swab jogap gaýtarypdyr. Şonda araçy Jon U.Geýts şeýle tekliپ edipdir: eger Şwab „tötänden“ Filadelfiýada „Belwýu“ myhmanhanasynda düşlese, J.P.Morganyň hem şol ýere „ýoly düşüp“ biler. Ýöne Şwab gelende, Morgan ýok eken: ol syrkawlap, Nýu-Ýorkdaky öýünde ýatan eken. Ine, onsoň gojanyň çyny bilen çagyryanlygy sebäpli, Şwab Nýu-Ýorka ugrapdyr we maliýeçiniň kitaphanasynda peýda bolupdyr.

Bu gün maliýe taryhçylarynyň käbiri bu oýnuň başdan-aýaga çenli barynyň Karneginiň özi tarapyndan gurnalanlygy baradaky pikiri aýdýarlar; bu wakalaryň ählisi: Şwabyň hormatyna gurnalan günortanlyk nahary, onuň meşhur çykyşy, Şwabyň Pul Koroly bilen gijeki maslahaty — bularyň bary mekir şotlandiýaly tarapyndan gurnalanmyşyn. Hakykatda welin, bary tersine. Şwaby Morganyň ýanyna maslahata çagyranlarynda, ol hatda „kiçijek başlygyň“ — Karnegini şeýle atlandyrýardylar — öz işini satmak hakyndaky teklibi, aýratynam, Karneginiň Hudaýa dil ýetirýän, küpür işler edýän adamlar hökmünde garaýan kişilerine satmak baradaky teklibini diňlejegini ýa diňlemejegini hem bilenok eken. Ýöne Şwab maslahata barmak üçin özünde aýgytlylyk tapypdyr hem-de maslahatda täze gurama üçin gerekli hasap edýän polat bilen iş salyşýan kompaniýalarynyň ählisiniň bahasyny özünde jemleýän, hut öz eli bilen dürli sanlar getirilip ýazylan alty sahypany hödürleýdir.

Dört sany adam bu sanlaryň üstünde uzyn gije oýlanyp oturypdyrlar. Olaryň içinde iň esasy, elbetde, puluň ylahy zatdygyna ynamly kişi Morgan bolupdyr. Ýanynda onuň aristokrat hyzmatdaşy, alym hem jentlmen Robert Bekon bar eken. Üçünjisi — Morganyň oýunçy hökmünde ýigrenýän, emma ýarag hökmünde peýdalanýan kişisi Jon U.Geýts. Dördünji bolsa şol wagt

polat önümçiligi we söwdasy barada Zemindäki islendik adamdan köp zat bilýän Şwab bolupdyr. Maslahat wagtynda pittsburglynyň bahalandyrmalaryna hiç kim ýeke gezegem şübhelenmändir. Eger ol kompaniýa şunça baha durýar diýse, diýmek, ol laýyk şonça baha durýan bolmaly, eýlägem däl, beýlägem. Şwab bu birleşmä diňe özüniň görkezen kompaniýalarynyň girmelidigini berk nygtapdyr. Ol hiç hili oruntarsyz korporasiýany döretmegi niýet edinjän eken, Morganyň dostlarynyň öz kompaniýalaryny onuň berdaşly eginlerine ýüklemeklerini islemändir.

Jahan ýagtylyp başlanda Morgan ýerinden turupdyr-da, gernipdir. Bir mesele galypdyr.

— Siz Endrýu Karnegini kompaniýany satmaga göwnedip bilerin diýip hasap edýärsiňizmi? — diýip, ol sorapdyr.

— Synanyşyp görerin — diýip, Şwab jogap beripdir.

Morgan:

— Eger siz ony ynandyryp bilseňiz, men işe girişjärim — diýipdir.

Aýdyldy — bitirildi. Ýöne Karnegi satarmyka? Ol näçe talap eder (Şwab 320 million dollar diýipdir)? Ol töleg görnüşinde näme alarka? Adaty paýnamalarymy (aksiýa) ýa-da ýeňilliklerden peýdalanýan paýnamalarymy? Bonalarymy (ýüzünde görkezilen mukdary almaga hukuk berýän karz resminamasy) ýa obligasiýalary? Nagt pulmy? Bir milliardyň üçden bir bölegini hiç kimem töläp biljek däl.

Ýanwar günü Uestçesterde, golf üçin niýetlenilen doňañkyrlan meýdançada, semiz görkezýän switerini geýen Endrýu bilen, adatça bolşy ýaly, onuň keýpini göterjek bolup, köp gürleýän Çarli duşuşypdyrlar. Emma Karneginiň golaýda ýerleşýän ýyly hem oňaýly kaşaň jaýyna dolanyp gelýänçäler, iş hakynda ýeke sözem agzalmadyr. Şonda Uniwersitet klubunda segsen sany millioneriň gözünü baglanyndaky ýaly ynamlylyk bilen, Şwab şotlandiýala biznesden amatly ýagdaýda gitmegiň artykmaçlyklaryny suratlandyryp görkezipdir, ýagny gojanyň özüniň ähli isleglerini kanagatlandyryp bilerlik derejedäki, jomartlyk bilen eçilinen millionlara eýe bolup biljekligini düşündiripdir. Karnegi boýun egipdir. Ol kagyz bölejigine bir sany ýazyp, Şwaba uzadypdyr-da, şeýle diýipdir: „Ýagşy, ine, biz ony şu baha satarys“.

Kagyza 400 million ýazylan eken. Baha Şwabyň görkezen üç ýüz ýigrimi millionyndan, şeýle-de onuň üstüne soňky iki ýylyň içinde gozgalmaýan

emlägiň bahalarynyň galmagynyň öwezini doljak segsen millionyň goşulmagyndan ýbarat bolupdyr.

Biraz soňra transatlantik gämisiniň üstünde şotlandiýaly gussa bilen Morgana şeýle diýipdir: „Ýüz million artyk soramaly eken“.

— Soran bolsaňyz, siz ony alardyňyz — diýip, Morgan mylakatlylyk bilen jogap beripdir.

Elbetde, uly gowur turupdyr. Iňlis habarçysy bu ägirt uly göçümden ýaňa, ähli daşary ýurt dünýäsiniň „eýmenýänligi“ barada telegramma beripdir. Ýel uniwersitetiniň prezidenti Hedli, treste garşy berk syýasaty geçirilmese, „ýene ýigrimi baş ýyldan Waşingtonda imperatoryň emele gelmegine garaşmagyň boljaklygyny“ aýdypdyr. Biržanyň ukyply makleri (dellaly) welin, yhlas bilen paýnamalary satmaga girişipdir, netijede, 600 million dollarlyk satmagy başarypdyr. Şeýlelikde, Karnegi özüniň millionlaryny alypdyr, Morganyň sindikaty (bazarda hojaýynlyk etmek maksady bilen, harytlary bileleşip satmak üçin kärhana eýeleriniň iri monopolistik birleşmeleri) „öz zähmeti üçin“ 62 million gazanypdyr, Geýtsden başlap, Gerä çenli beýleki „ýigitleriň“ hem ählisi erbet gazanmandyrlar.

Otuz sekiz ýaşly Şwab hem öz baýragyny alypdyr. Ol täze korporasiýanyň prezidenti bolupdyr we ony 1930-njy ýyla çenli dolandyrypdyr.

BAÝLYK PIKIRDEN BAŞLANÝAR

Uly biznes bilen bagly siziň ýap-ýaňy okan wakaňyz islegiň öz fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülmegine kömek edýän usuly ajaýyp derejede suratlandyryp görkezýär.

Äpet gurama bir adamyň aňynda döredilipdir. Bu guramanyň polat guýujy zawodlary almagyna esas bolan we oňa maliýe durnuklylygyny beren meýilnama hem hut şol adam tarapyndan düzülipdir. Onuň ynamy, islegi, hyýaly göz önüne getirişi, tutanýerliligi — ynha, şular «Ýunaýted Steýts Stilde» birleşen hakykat yüzündäki ingredientler (bir birleşmäniň ýa-da garyndynyň düzümi bölegi). Korporasiýa tarapyndan alnan zawodlar we enjamlar öňkүligine galypdyr. Ýöne üns bilen geçirilen seljerme

korporasiýanyň emläginiň bahasynyň alty ýüz million dollara çenli ýokarlanmagynyň sebäbiniň onuň merkezleşdirilen dolandyryşyň astynda bir bitewilige toplanmagyndadygyny görkezýär.

Başgaça aýdanyňda, Çarlz M.Şwabyň pikiri hem-de munuň üstüne onuň J.P.Morganyň we beýlekileriň aňyna guýmagy başaran ynamynyň goşulmagy çen bilen 600 million dollara satylypdyr. Bu bir ideýa üçin az baha däl!

«Ýunaýted Steýts Stil» gülläp ösüp, Amerikanyň iň bir baý hem kuwwatly korporasiýalarynyň biri boldy, ol müňlerçe adama iş berdi, ol polady ulanmagyň täze ýollaryny tapdy we täze bazarlary açdy. Şunluk bilen, Şwabyň ideýasynyň getiren girdejisiniň mynasyp gazanylandygy subut edildi.

Baýlyk pikir görnüşinde başlanýar.

Bu baýlygyň möçberi diňe aňynda ideýa dörän adamyň özi tarapyndan kesgitlenilýär. Ynam islendik çäklendirmeleri aýyrýar! Durmuş bilen söwdalaşmaga we oňa berjek bolýan zadyňyza baha kesmäge taýýar bolanyňyzda şu ýagdaý ýadyňyzda bolsun.

ÖZ-ÖZÜŇI YNANDYRMAK

Aňastyaňa täsir etmegiň usuly

Baylyga tarap üçünji ädim

Baş sany duýgy agzalarynyň kömegi bilen aňa ýetmäge ukyply bolan ynandymalaryň we höweslendirmeleriň ähli görnüşine öz-özüňi ynandyrmak diýilýär. Bu beýniniň aňlanylyan (akyl ýetirilýän) pikirleriň ýerleşýän bölegi bilen aňastyaňyň hereket edýän böleginiň arasyndaky aragatnaşyk serişdesidir.

Adamyň öz aňynda saklanmagyna mümkinçilik berýän agalyk ediji pikiriniň (bu pikiriň ýagşy ýa-da ýaramazlygy möhüm däl) kömegi bilen, öz-özüňi ynandyrmak aňastyaňa basyş görkezýär we ony bu pikire laýyklykda hereket etmäge mejbur edýär.

Tebigat adamy şeýle ýaradypdyr, ol baş sany duýgy agzasy arkaly aňastyaňa barýan materiallary doly gözegçilikde saklamaga ukyply. Ýöne bu adamyň şol gözegçiligi hemişe berjaý edýänligini aňlatmaýar. Aglaba ýagdaýda ol muny asla berjaý edenok, şu-da köpleriň näme üçin tutuş ömrüni garyplykda geçirýänligini düşündirýär.

Mes topragy ýatladýan aňastyaň hakynda nämeleri aýdanlygymyz ýadyňyzdamy, eger oňa akyly-başly peýdaly ösümlikleri ekmesek, ol ýerde haşal otlar ösüp-örňär. Öz-özüňi ynandyrmak şahsyýetiň öz aňyny maksada okgunly ýagdaýda döredijilikli pikirler bilen doldurmagyna kömek edip biljek ýa-da şahsyýetiň özüniň geleňsizligi sebäpli, weýrançylykly pikirleriň beýniniň bu bagynda ösüp-örňemegine ýol berip biljek usulydyr.

SIZ PULY ÖZ ELIŇIZDE GÖRMELISIŇIZ WE ONY DUÝMALYSYŇYZ

«Isleg» diýen bölümde beýan edilen alty bölegiň soňkusynda baýamak islegi baradaky kagyza ýazan kesgitlemäňizi günde iki ýola sesli gaýtalamak hem-de şol puly edil eliňizde saklap duran ýaly görmäge we duýmaga çalyşmak salgy berlipdi! Şu gönükdirmelere eýermek bilen, siz öz isleýän zadýňyzy aňrybaş ynamyň ruhunda gös-göni aňastyaňa habar berýärsiňiz.

Bu tejribäni gaýtalamak bilen, siz islegiňizi pul nusgasyna (ekwiwalentine) öwürmäge ýardam edýän pikir endigini döredýärsiňiz.

Ilkinji bölümde beýan edilen başgançaklara dolanyň-da, olary gaýtadan okaň, dowam etmezden öň örän ünsli okaň. Soňra (şol ýere ýeteniňizde) meýilnamalaşdyrmak baradaky bölümde jemlenen «aňy dolandyrmak toparyňyzy» gurnamak boýunça gönükdirmeleri örän ünsli okaň. Gönükdirmeleriň bu iki toplumyny öz-özüňizi ynandyrmak barada okan zatlaryňyz bilen deňeşdirip görseňiz, olaryň şu ýörelgede (prinsipde) esaslananlygyny bada-bat aňarsyňyz.

Ýöne ýatda saklaň, «baýlyk üçin beren talap hatyňyzy» sesli okanyňyzda, eger ony duýguly (emosiýaly) sözler bilen eýlemeseňiz, ýönekeý okaýyş peýda getirmez. Aňastyň diňe duýgular (emosiýalar) bilen gatylan pikirleri tanaýar, diňe şondan soň oňa laýyklykda hereket edip başlaýar.

Bu şeýle bir möhüm fakt welin, ol her bölümde diýen ýaly gaýtalanyma mynasyp: hut şuna ýeterlik derejede düşünilmeýänligi — aglaba kişileriň öz-özüňi ynandyrmak ýörelgesini (prinsipini) ulanmakda islenilýän netijäni alyp bilmeýänliginiň sebäbidir.

Ýönekeý sözler aňastyňa täsir etmeýär. Aňastyňyňyz ynama hem-de duýgulara (emosiýalara) eýlenen pikirler bilen iýmitlendirmegi öwrenýänçäňiz, siz gerekli netijelere ýetip bilmersiňiz.

Duýgularyňyza erk edip, gerekli ugra gönükdirmekçi bolanyňyzda ilkinji gezekde şowsuzlyga uçrasaňyz, umytdan düşmäň. Ýadyňyzda bolsun, mugtuna hiç zat berilýän däldir. Aňastyňa täsir etmäge ukyplylyk üçin tölemek gerek bolan baha, bu ýerde beýan edilen ýörelgeleriň (prinsipleriň) gysamyksyz peýdalanymagydyr. Ondan arzan baha bilen gerekli ukyby ösdürmek mümkin däldir. Ýetmek isleýän baýragyňyzyň onuň üçin tölemeli boljak bahaňyza degýänligini ýa degmeýänligini siz, diňe siz kesgitlemelisiňiz.

Öz-özüňi ynandyrmak ýörelgesini (prinsipini) peýdalanmaga bolan ukybyňyz örän köp zat babatda, öz islegiňizde, ony ýakyp barýan güýçli islege öwürmekde ünsüňizi nä derejede jemläp bilýänligiňize baglydyr.

ÜNSLÜLIGE BOLAN UKYBYŇYZY NÄDIP GÜÝÇLENDIRMELI

Ýokarda aýdylan görkezmeleri ýerine ýetirip başlanyňyzda, size ünsi jemlemek ýörelgesini (ptinsipini) peýdalanmak gerek bolar.

Birinji basgançakdan başlalyň. Size isleýän puluňyzyň anyk mukdaryny göz önüne getirmek gerek, şonuň üçinem hut şol mukdarda ünsüňizi jemläň, gözüňizi ýumuň-da, pikiriňizde şol puly görmäge çalşyň. Muny günde azyndan bir gezek ediň. Bu maşky ýerine ýetirýärkäňiz ynam hakyndaky bölümde getirilen görkezmelere eýeriň. Siz bu pula sözüň doly manysynda eýelik edýänligiňize ynanmalysyňyz!

Aňastyaň diňe adamyň özüniň aňrybaş derejede ynanýan buýruklaryny kabul edýändir; ol şu buýruklar boýunça hereket edýär; dogry buýruklaryň aňastyaň tarapyndan kabul edilip, özleşdirilmegi üçin olary *zol-zol* gaýtalamaly bolýar. Şu kesgitlemä eýerip, öz aňastyaňyň bilen doly derejede kanuny bolan «hokgany» oýnajak bolup görüň: özüňiziň görüp duran bu puluňyzy almalydygyňyza, şonça puluň eýýäm size garaşyp duranlygyna *hut özüňiziň ynanýanlygyňyz sebäpli*, ony (aňastyaňy) ynammaga mejbur ediň, şonda aňastyaň bu puly almagyň iş ýüzünde durmuşa geçirip boljak meýilnamasyny size hödürlär.

Almak isleýän puluňyzy göz önüňize getirýärkäňiz (gözüňiz ýumuk haldaka), ony anyk nähili ýol bilen, haýsy pudakda gazanmagy niýet edinýänligiňizi görmäge çalşyň. *Bu örän möhümdir!*

AŇASTYAŇY HÖWESLENDIRMEK ÜÇIN ALTY BASGANÇAK

Ikinji bölümde berlen görkezmeler indi şu bölümde beýan edilen ýörelgeler (prinsipler) bilen umumylaşdyrylar we birikdiriler.

Birinji. Hiç kimiň päsgel bermejek we ünsüňiziň bölünmejek haýsydyr bir üsmümje ýerde (oňarsaňyz-a, gowusy agşamlyk düşege geçeniňizde) gözüňizi ýumuň-da, näçe puluňyzyň bolmagyny niýet edinýänligiňizi, şeýle-de ony nähili ýol bilen alamakçy bolýanlygyňyzy sesli (aýdýan sözleriňizi özüňiz eşider ýaly derejede) gaýtalaň. Bu görkezmeleri ýerine ýetirýärkäňiz, özüňizi islenilýän pula eýe bolan kişi hökmünde görmäge çalşyň.

Meselem. Aýdalyň, siz ýene-de baş ýyldan, birinji ýanwara çenli elli müň dollara eýe bolmak isleýärsiňiz, şonça puly bolsa söwdanyň kömegi bilen gazanmak isleýärsiňiz. Siziň ýazgyňyz, çen bilen, şeýle bolmaly:

«19...-nji (20...-nji — *terjimeçiniň belligi*) ýylyň birinji ýanwaryna çenli men elli müň dollara eýe bolaryn, bu pul maňa görkezilen möhletde dürli böleklerde geler. Bu pul üçin men... (nähili hyzmaty bitirjekligiňizi ýa-da

nämäniň söwdasyny etjekligiňizi beýan ediň). Men bu pula eýe boljaklygyma ynanýaryn. Meniň ynamym şeýle bir güýçli welin, hut häzir hem şol puly öz öňümde görýäris. Men oňa elimem degrip bilýäris. Ol maňa garaşýar, sarp etjek yhlasyma laýyklykda, ol maňa geçer. Men bu puly almagyma ýardam etjek meýilnama garaşýaryn, ony işläp düzenimde, şol meýilnama laýyklykda-da hereket ederin».

Ikinji. Almak isleýän puluňyzy görýänçäňiz (hyýalyňyzda), bu maksatnamany irden hem-de agşam gaýtalaň.

Üçünji. Irden hem-de agşam gözüňize kaklyşar ýaly, maksatnamaňyzyň ýazgysyny görnükli ýerde goýuň, şeýle-de tä ýat tutýançaňyz ony irden hem agşam okaň.

Şu görkezmeleri ýerine ýetirýärkäňiz, aňastyaňyza buýruklary bermek üçin öz-özüňi yrandyrmak ýörelgesini (prinsipini) ulanýanlygyňyz ýadyňyzda bolsun. Şeýle-de aňastyaňyň diňe «duýgulaşdyrylan» («emosionallaşdyrylan»), duýgular bilen eriş-argaç utgaşan buýruklary ýerine ýetirýänligini hem yatda saklaň. Ynam — ähli duýgularyň (emosiýalaryň) iň güýçlüsi we önümlisidir. «Ynam» bölümünde berlen görkezmelere eýeriň.

Bu görkezmeleriň ilki size bolgusyz zat ýaly bolup görünmegi hem mümkin. Bu täsiriň ugruna gitmäh. Başda size nähili bolgusyz ýa-da durmuşda ulanyp bolmajak zat ýaly bolup görünse-de, görkezmelere eýeriň. Eger siz olary görkezilişi ýaly berjaý etseňiz, pikiriňizde we hakykat ýüzünde ýerine ýetirseňiz, juda tiz wagtdan siziň öňüňizde güýjüň tutuş bir täze älemi açylar.

PIKIRIŇ GÜYJÜNIŇ SYRY

Adama mahsus bolan aýratynlyklaryň biri — täze zatlaryň ählisine bolan müňkirligidir. Emma eger-de siz aýdylan görkezmelere eýersesňiz, müňkirligiňiz basym ynanmaklyga öwrüler, öz gezeginde ol hem aňrybaş (absolýut) ynam derejesine geçer.

Filosoflaryň köpüsi adamyň öz zemini ykbalynyň eýesidigini nygtaýdylar, ýöne olaryň aglabasy onuň (adamyň) *näme üçin* muňa eýe bolýanlygy baradaky sowala welin jogap berip bilmändirler. Bu bölümde adamyň nädip özüniň maliýe ýagdaýynyň eýesi (hojaýyny) bolýanlygy jikme-

jik düşündirildi. Adam öz aňastyaňyna täsir etmek mümkinçiligine eýe bolanlygy üçin, öz-özünüň hem-de öz töwereginiň eýesi (hojaýyny) bolýar.

Islegiň hakykat ýüzünde pula öwrülmegi, aňastyaňa täsir etmegiň usuly hökmünde öz-özünü ynandyrmaklygyň peýdalanylmagy bilen baglydyr. Beýleki ýörelgeler (prinsipler) — öz-özünü ynandyrmaklyk tarapyndan ulanylýan ýönekeý gurallardyr.

Kitaby doly okap bolanyňyzdan soň, şu bölüme gaýtadan dolanyň-da, pikiriňizde we hereketleriňizde şeýle gönükdirmä eýeriň:

Öz-özünü ynandyrmaklygyň oýuňyzda besläň zadaňyza ýetmäge kömek etjekligine doly göz ýetirýänçäňiz, her aňşam bu bölümi tutuşlygyna sesli okaň. Okaýarkaňyz özüňizde aýratyn täsir galdyran her bir sözlemiň aşagyny galam bilen çyzyň.

Şu ýerde beýan edilen gönükdirmelere gönüden-göni eýeriň, şonda olar siziň öňüňizde üstünligiň ýörelgelerine (prinsiplerine) doly düşünmegiň we eýe bolmagyň ýoluny açar.

Her bir bäsdeşlik, her bir şowsuzlyk, her bir agyry-ynjy özünde üstünlikleriň gönezliligini saklaýandyr

ÝÖRITE BILIMLER

Şahsy tejribe hem synçylyk

Baýlyga tarap dördünji ädim

Bilimler iki hili bolýar. Birinji — umumy bilimler, ikinji — ýörite bilimler. Umumy bilimler, näçe uly hem dürli görnüşli bolsalar-da, baýlyga eýe bolmak üçin peýdasyz diýen ýalydyr. Iň bir iri uniwersitetler bilelikde alanyňda, azdamzada belli bolan umumy, esasy bilimleriniň ählisini diýen ýaly özünde jemleýär. Uniwersitet professorlarynyň aglabasynyň juda ujypsyzja puly bardyr. Olar bilimleri öwrenmekde ýöriteleşýärler, ýöne şol bilimleri *peýdalanmak* babatda welin beýle däl.

Bilimler öz-özünden pul döretmeýär; olar gowy gurnalyp, anyk meýilnamalaryň kömegi bilen, puluň toplanylmagyna akyllý-başly gönükdirilmelidir. Şu fakta aýdyň düşüňmezlik, «bilim — güýçdür» diýen giňden ýaýran ýalňyşlygy, hamana, dogry zat hökmünde kabul edýän millionlarça adamy bulaşyklyk ýagdaýyna saldy. Asla beýle däl! Bilim — bu diňe *bolup biljek* güýç. Ol diňe takyk meýilnamanyň kömegi bilen gowy gurnalyp, anyk maksada gönükdirilse, diňe şonda hakyky güýje öwrülýär.

Okatmagyň ähli ulgamlarynyň «ýetmeýän halkasy», bilim institutlarynyň diňleýjilerine bilim alanlaryndan soňra, alan bilimlerini nähili gurnamalydygyny we ulanmagy öwretmeýänligindedir.

Ulgamlaýyn bilimleri oňly özleşdirmänligi sebäpli, Genri Fordy «bisowat adam» hasaplap, köp kişi ýalňyşlyk goýberdi. Şeýle ýalňyşlygy goýberýän kişiler «bilim» sözünüň çyn manysyna düşüňmeýärler. Biziň «bilim» — *education* — diýen sözümüz *educio* diýen latyn sözünden gelip çykýar, ol bolsa “netije çykarmak, özenini özleşdirmek, içden ösmek” diýmekdir. Sowatly adam — hökman umumy we ýörite bilimleriniň giň toplumyny özünde jemleýän adam bolmaly däl. Beýleki adamlaryň hukugyny bozmazdan, isleýän ähli zadyna ýa-da isleýän zadynyň maddy nusgasyna

(ekwiwalentine) eýe bolup biler ýaly derejede öz beýnisiniň ukyplaryny ösdüren kişi sowatly adam hasaplanyp biler.

ULY BAÝLYK GAZANAN «NADAN» ADAM

Ikinji jahan urşy wagtynda Çikagonyň bir gazetini redaksiýa makala çap edipdir, onda beýleki bir topar zatlar bilen birlikde, Genri Ford «nadan pasifist⁸» diýlip atlandyrylýan eken. Jenap Ford bu aýdylan söze garşylyk bildiripdir we myjabat ýapylan adam hökmünde, gazete talap arzasy bilen kazyýete ýüz tutupdyr. Kazyýet işi başlananda, gazetiniň goragçysy, onuň nadan adamlygyny eminlere subut etmek maksady bilen, şaýat hökmünde Forduň hut özüni çagyrypdyr. Goragçy Forda köp sanly sowallary beripdir; olara jogap bermek bilen, jenap Ford awtomobilleriň önümçiligine dahylly giňişleýin ýörite bilemlere eýe bolsa-da, esasan, nadan kişiligini onuň özi subut etmeli bolupdyr.

Ford, meselem, şeýle sowallara jogap bermeli bolupdyr: «Benedikt Arnold⁹ kim?» ýa-da «Angliýa 1776-njy ýyldaky gozgalan basyp ýatyrmak üçin Amerika näçe esger ugratdy?» Soňky sowala Ford şeýle jogap beripdir: «Iňlis esgerleriniň anyk näçesiniň gellenligini-hä bilemok, ýöne olaryň yzyna dolananlarynyň has az bolanlygyny-ha eşidipdim».

Ahyry jogap bermek Forduň ýüregine düşüpdir, onsoň aýratyn bir kemsidiji sowaldan soň, ol sowal beren aklawça barmagyny çommaldypdyr-da, şeýle diýipdir: «Eger men siziň şu we beýleki samsyklaç sowallaryňyza, hakykatdanam, jogap almak islesem, bir zady ýatladaýyn, meniň stolumyň üstünde bir topar düwmeler bar. Düwmäni bassam, ömrüm boýy bar yhlasymy siňdiren işime dahylly bolan islendik sowala jogap berip biljek adamy çagyryp bilýärim. Indi siz, gaýrat ediň-de, maňa düşündiriň, gerek bolan islendik sowala jogap bermäge ukyply adamlaryň ençemesi

---

⁸ Pasifist — parahatçylygy passiw wagyz edýän we ähli uruşlaryň, şol sanda adalatly uruşlaryň garşysyna çykyş edýän syýasy akymyň — pasifizmiň tarapdary (Terjimeçiniň belligi).

⁹ Benedikt Arnold, 1741-1801, garaşsyzlyk ugrundaky urşuň gahrymany, soňra döňük bolýar (Terjimeçiniň belligi).

ýanymdaka, siziň sowallaryňyza jogap bermek üçin, umumy bilimler bilen kellämi doldurmak maňa nämä gerek?»

Bu jogapda birkemsiz mantyk (logika) bar.

Aklawçy petige direlipdir. Emin agzalarynyň ählisi bolsa, bu jogaby bereniň sowatsyz adam dældigine düşünipdirler. Gerekli bilimleri nirden tapmalydygyny we anyk maksada ýetmek üçin olary nädip gurnamalydygyny bilýän islendik adamy sowatly diýip atlandyrmak bolar. Genri Forduň «beýni merkezi» oňa Amerikanyň iň bir baý adamlarynyň biri bolmaga mümkinçilik döreden zerur ýörite bilimleriň ählisini beripdir. *Bu bilimleriň onuň kellesinde bolmanlygy ähmiýetli zat däl.*

SIZ ÖZÜŇIZE GEREK BOLAN BILIMLERIŇ ISLENDIGINI ALYP BILERSIŇIZ

Islegi pul nusgasyna (ekwiwalentine) öwürmek ukybyňyza ynamly bolmazdan öňürti, siz baýlyk toplamagy niýet edinyňan ugruňyza dahylly ýörite bilimlere eýe bolmalysyňyz. Belki, size ukyply bolanyňyzdan ýa-da özleşdirmek isleýäniňizden has artyk ýörite bilimlere eýe bolmak zerurdyr. Eger şeýle bolsa, onda ýörite topary — öz «beýni merkeziňizi» döremek arkaly, bu gowşak tarapyňyzy ýeňip geçmek gerek.

Bu kitap zerur «bilimleri» almak üçin mümkinçiligi bolmadyk kişilerde umyt döreder. Käwagt adam «bilim» almanlygy üçin ömür boýy özüne kembaha garap, ýygrylyp gezyär. Emma beýni merkezini gurnap, onuň ýörite bilimlerinden peýdalanmagy başaryan kişi hem sowat babatda bu topara gatnaşyjylaryň hiç birinden kem däl.

Tomas A. Edison tutuş ömrüniň dowamynda mekdepde bary-ýogy üç aý okapdyr. Emma ol bilim babatda ýetmezçilik duýmandyr, dünýeden ötende-de garyp halda däl eken.

Genri Ford mekdebiň altynjy synpyny hem tamamlamandyr, ýöne maliýe babatda ol üstünlik gazanypdyr.

Ýörite bilimler — adama elýeterli bolan hyzmatlaryň iň bol we arzan görnüşidir. Eger siz muňa şübhelenýän bolsaňyz, uniwersitet professorlarynyň gol çekip, hak alýan kagyza göz aýlap göräýiň.

Islendik hünärde üstünlik gazanýan adam, özüniň baş maksadyna, biznese ýa-da hünäre degişli bolan ýörite bilimleri özleşdirmegini hiç haçan bes etmeýär. Üstünlik gazanmaýan kişiler, adaty, köplere mahsus bolan

şeyle ýalňyşlygy goýberýärler: olar mekdebiň tamamlanmagy bilen, özlerniň bilim almaly döwrüni tamamlanan hasaplaýarlar. Hakykat welin mekdebiň diňe iş ýüzünde gerek bolan bilimleri niredede we nähili almalydygyny bilmäge kömek edýänliginde jemlenýär.

Günün şygary — ýöriteleşmek! Kolumbiýa uniwersitetinde öň işgärler boýunça direktor bolan Pobert P. Mur şu hakykaty nygtaýar.

Kampusda (okuw jaýynyň howlusy) has işjeň bolup, dürli adamlar bilen dil tapmagy başaran hem-de ýeterlik derejede yhlasly okan adam, berk akademiki talyba garanyňda, göz-görtele artykmaçlyga eýedir. Şeýle uçurymlaryň köpüsi, özlerniň dürli taraplaýyn taýýarlyklary mynasybetli, firmalardan birnäçe teklpleri alýarlar.

Öz pudagynda öňdebaryjy bolan iň iri senagat kompaniýalarynyň biri tarapyndan jenap Mura gönükdirilen hatda kollejiň geljegi bar hasaplanylýan uly kurs talyplaryna degişli şeýle sözler bar: «Bize iş dolandyryjynyň (menejeriň) işinden baş çykarýan adamlar juda zerur. Şonuň üçinem biz dalaşgärde bar bolan häsiýet we şahsyýet aýratynlyklaryny, onuň ýörite bilimlerdeki üstünliklerine garanyňda, has ýokary bahalandyrylýarsy».

TEKLIP EDILÝÄN «ŞÄGIRTLIK»

Tomusky dynç alyş wagtynda ofislerde, dükanlarda we senagat kompaniýalarynda talyplaryň «şägirtlik» ulgamyny teklipe etmek bilen, jenap Mur iki ýa-da üç ýyl okanyndan soň her bir talyba «geljekdäki anyk ugruny saýlap almagy ýa-da eger ol ýöriteleşmedik akademiki okuwlarda wagtyny bimaksat geçirip ýörjek bolsa, okamagyny bes etmegini» teklipe etmegiň gerekdigini nygtaýar.

Talyplaryň dynç alyş wagtlaryny nähili geçirýändigleri babatda bilim institutlarynyň uly jogapkärçilik çekmäge borçludyklaryny berk nygtamak bilen, jenap Mur: «Kollegler we uniwersitetler ähli hünärlerde we sapaklarda häzir hünärmenleriň gerekdigine düşünmelidirler» diýýär.

Yhlas siňdirmezden hem-de mugt alynýan zatlaryň ählisiniň gadyry bilinmeýär, belki, hut şunuň üçin biz munisipal mekdepleriň ajaýyp mümkinçiliklerinden şeýle az derejede peýdalanýandyrys. Ýörite bilimler alnanda özleşdirilýän *öz-özüňi terbiýelemeklik*, mugtuna bilim alyp boljak

wagty ýitirilen mümkinçilikleriň öwezini belli bir dereje dolýar. Gaýybana mekdepler — bu ýokary derejede gurnalan işewür kärhanalardyr. Okaýanlardan, gowy ýa-da ýaramaz okaýanlygyna garamazdan, töleg talap edilýär, şu-da okuwçyny okuwlaryny dowam etmäge mejbur edýär, başga bir şertlere ol okuwyny, belki, taşlardy hem. Okuwyň maliýe şertleri her bir kişä *başlan zadyny çalt etmek hem-de ony hökman tamamlamak babatda netijä gelmegi* öwredýär.

Men muny öz tejribämde kyrk bäş ýyldanam gowrak wagt öň öleşdirdim. Men şonda reklama boýunça gaýybana kurslara ýazyldym. On sapagyň sekizisini geçip, okuwymy taşladym, ýöne mekdep welin okuw üçin tölemäge degişli bolan hasap kagyzlaryny ugratmagyny bes etmedi. Üstesine-de, ol okuwymy dowam etdirjekligime ýa-da etdirmejekligime garamazdan, kursyň ahryna çenli tölenilmelidigini talap edýärdi. Şonda men barybir tölemeli boljak bolsam (kanun boýunça men tölemäge borçludym), puluma derek nämedir bir zat almak üçin, kursy doly tamamlamaly diýen netijä geldim. Şol wagt meniň göwnüme okuw üçin töleg talap edýän ulgam o diýen adalatly däl ýalydy, ýöne biraz soňra okuwyň iň gymmatly bölegini mugt alandygyma düşündim. Tölemäge mejbur bolanymdan soň, men kursy dowam etdim-de, ony tamamladym. Has soňra bolsa puly biderek tölemänligime göz ýetirdim, sebäbi reklama işindäki maglumatlar maňa durmuşda örän gerekli boldy.

ÝÖRITE BILIMLERE TARAP ÝOL

Adama mahsus bolan geň aýratynlyklaryň biri şeýle: ol diňe hak tölemeli bolýan zadynyň gadyr-gymmatyny bilýär. Amerikanyň mugt okadylýan mekdepleriniň hem-de mugt kitaphanalaryň täsir galdyрмаýanlygynyň sebäbi hut olaryň mugtlygyndadyr.

Mekdebi tamamlap, işe ýerleşenlerinden soňra-da köp kişileriň goşmaça okuwlary geçmegi zerur hasaplamaklarynyň esasy sebäbi şudur. Hakyna tutujylaryň goşmaça gaýybana okuwlary bilen meşgullanýan kişileri işe höwesek kabul edýändikleriniň sebäbini hem şu ýagdaý bilen düşündirmek bolar. Olar özleriniň tejribesine laýyklykda, boş wagtyňy gaýybana okuwlara sarp ederlik derejede şöhratparazlyga eýe kişileriň öňdebaryjy bolmak üçin ähli mümkinçiliklere eýediklerini bilýärler.

Adamyň çäresi tapylmaýan bir gowşak tarapy bar. Bu şöhratparazlygyň bolmazlygy! Boş wagtyňy okuwa — öwrenmäge sarp edýän adamlaryň düýpde uzak eglenýän wagty seýrek bolýar. Olaryň yhlaslylygy öňlerinde ýokarlygyna tarap ýol açýar, ýollaryndan köp sanly päsgelçilikleri aýyrýar, şeýle-de täze mümkinçiliklere tarap ýol açmaga erki ýetýän adamlaryň dostanallyk bilen gyzyklanmasyny gazanýar.

Gaýybana okuwlary, mekdebi tamamlap, işe ýerleşeninden soň, goşmaça ýörite bilimlere mätäçlik çekýänligini duýan adamlara has laýykdyr. Ýöne ol adamyň sapaklara gatnamaga wagty ýokdur.

Stýurt Ostin Uaýer inžener-gurluşykçy bilimini alypdyr we şu hünäri boýunça-da işläpdir. Ýöne bu ýagdaý diňe pudakdaky çökgünlik döwründe onuň bilimleriniň çygry daralýança dowam edipdir, soňra ol zerur bolan girdejisini alyp bilmändir. Özüniň mümkinçiliklerini saldarlap görüpdir-de, Uaýer hünärini çalşyp, hukukçy (ýurist) bolmak kararyna gelipdir. Ol ýene-de sapaklara gatnap başlapdyr we hukuk taýýarlygynyň ýörite kursuny diňläpdir. Okuwyny tamamlap, ol hünär derejesi synagy tabşyrypdyr hem-de derrewem peýdaly tejribä eýe bolupdyr. «Men kurslara gatnap biljek däl, sebäbi maşgalamy eklemeli» ýa-da «Men indi ol ýaşdan geçdim» diýip, bahana agtarjaklar üçin, has düşnükli bolar ýaly, bir zady belläýin, jenap Uaýer gaýtadan okuwa gidende ol kyrk ýaşyndaky öýli-işikli adam eken. Galyberse-de, geljekki işinde gerek bolaýjak ýörite bilimleri juda ünslilik bilen saýlap, jenap Uaýer talyplaryň aglabasynyň dört ýyllap okaýan okuwyny iki ýylda tamamlamagy başarypdyr. Bilimi nädeňde gowy alyp boljaklygy hakyndaky maglumatlar hemişe özüni ödeýändir!

ÖZÜNI ÖDÄN ÝÖNEKEÝ IDEYA

Anyk bir waka seredip geçeliň. Bakaleýa dükanynyň satyjysy garaşylmadyk ýagdaýda işsiz galýar. Onuň hasap işlerini ýöretmekde belli bir tejribesi bar. Ol ýörite hasapçylyk (buhgalterlik) kursuny tamamlap, ol hasap işleriniň dahylly täze gazanylanlar we ofislere degişli enjamlar bilen tanyşýar hem-de öz işini açýar. Ol ilkinji nobatda öňki işlän dükanynyň eýesi bilen şertnama baglaşmaktan başlaýar. Ol ownuk söwdagärleriň ýüzden gowragy bilen şeýle şertnamalary baglaşýar. Sähelçe aýlyk hak üçin olaryň hasap işini ýöretmegi boýnuna alýar. Ideýa juda önjeýli bolupdyr, şonuň

üçin tizara oňa kiçeňräk awtobusda göçme ofis gurnamak gerek bolupdyr. Onda hasap ýörediş işlerine degişli iň häzirki zaman enjamlary oturdylpdyr. Indi ol şonuň ýaly «tigirli hasapçylaryň» ençemesine hem-de kömekçileriň uly toparyna eýe bolupdyr. Ownuk söwdagärlere sähelçe hak üçin iň gowy hasapçylyk hyzmatlaryny hödürlemek oňa başardypdyr.

Bu täsin hem şowly biznesi düzýän zatlar ýörite bilimler bilen hyýaldan (hyýaly göz önüne getirişden) ybarat bolupdyr. Geçen ýylda bu işiň eýesi özüniň öňki işlän dükanynyň eýesine garanyňda, salgydy on esse köp töläpdir.

Bu şowly telekeçiligiň başlangyjy ideýa bolup durýar!

Işsiz galan satýja bu ideýany özümiň salgy berenligim sebäpli, has uly üstünligiň mümkinçiliklerini özünde jemleýän başga bir ideýany hem teklipl etmäge hukugym boldy. Hasap işlerini (buhgalterlik hasabatyny) ýöretmegiň täze ulgamynyň artykmaçlyklaryny beýan edýän kitap taýýarlanylpydy. Onuň sahypalary usullyk bilen adaty alboma ýelmenilip çykyldy. Şeýdip bu albom täze bisnes barada örän ökdelik bilen gürrüň bermegi başaryan dymma satýja öwrüldi hem-de basym bu işiň eýesiniň hyzmat edip biljeginden-de köp müşderisi boldy.

GEREKLI IŞIŇ ALMAGYŇ SYNAGDAN GEÇEN MEÝILNAMASY

Biziň ýurdumyzda adamlaryň müňlerçesi öz hyzmatlaryny has gowurak satmaga kömek edip biljek hünärmeniň hyzmatlaryna mätäçlik çekýärler.

Aşakda beýan edilen ideýa anyk bir ýagdaýdaky kynçylygy ýeňip geçmegiň zerurlygyndan döredi, ýöne islendik kişi ondan bähbitli ýagdaýda peýdalanyň biler. Bu ideýany teklipl eden zenan janly hyýaly göz önüne getirişe (hyýala) eýe eken. Ol özüniň täze dörän ideýasynda ukyplaryny durmuşa geçirmekde kömege mätäç bolan adamlaryň müňlerçesine ýardam etmäge ukyply bolan täze hünäri görüpdir.

«Şahsy hyzmatlaryny satmak boýunça» birinji meýilnamasy bada-bat üstünlige ýetiripdir. Bu üstünlik bilen ruhlanan zenan, ýap-ýaňy kolleji tamamlap, öz mümkinçiliklerini niredede ulanjagyny bilmän ýören oglunyň hem edil şunuň ýaly meselesini çözmäge synanyşyp görüpdir. Ene onuň üçin meýilnama — maňa belli bolan şeýle meýilnamalaryň iň gowusyny taýýarladyr.

Gutarnykly görnüşinde meýilnama üns bilen saýlanyp alnan maglumatlaryň elli sahypasyndan ybarat bolupdyr. Onda oglunyň tebigy ukyplary hakynda, onuň bilimi, şahsy tejribesi hakynda maglumatlar, şeýle-de beýleki maglumatlaryň köpüsi bolupdyr. Bu ýerde gürrüň bererden olar öte köp. Şonuň ýaly-da oglunyň eýelik etmek isleýän wezipesiniň ýa-da derejesiniň anyk beýan edilmesi hem oňa goşulypdyr, şol wezipede onuň öz borçlaryny nähili ýerine ýetirjekligi hem beýan edilipdir.

Bu meýilnamanyň taýýarlygy birnäçe hepdelik işi talap edipdir; bu döwür içinde meýilnamany düzüji, öz hyzmatlaryny has bähbitli satmakda zerur bolan maglumatlary almak üçin, her gün diýen ýaly ogluny jemgyýetçilik kitaphanasyna ugradypdyr. Şeýle-de ol ogluny bolup biläýjek hakyna tutujynyň bäsdeşleriniň ählisiniň ýanyna ugradypdyr, şeýdibem ýigit olaryň iş usullary hakynda juda köp maglumat toplapdyr. Bu maglumatlar meýilnamanyň düzülmeginde örän köp kömek edipdir. Gutarnykly meýilnamada geljekki hakyna tutujynyň bähbitli ýagdaýda peýdalanyň biljek teklipleriniň onlarçasy bolupdyr.

DÜÝPDEN BAŞLAMAN HEM BOLAR

Belki, kimdir biriniň: «Iş tapmak üçin beýle hysyrdylar nämä gerek?» diýip soramagy hem mümkin.

Jogap şeýle: «Gowy iş — yhlas edeniňe degýär. Ýokarda agzalan zenan tarapyndan ogly üçin taýýarlanan meýilnama ilkinji gezekde onuň isleýän işini almagyna kömek etdi, üstesine, ýigidiň özüniň diýen iş hakyny-da belläpdirler».

Galyberse-de, örän möhüm zatlaryň biri –ýaş ýigitden iň aşaky basgançakdan başlamagy talap etmändirler. Ol ýaş ýolbaşçy hökmünde başlapdyr, şoňa laýyklykda-da hak bellenipdir.

«Beýle başagaýlyklar nämä gerek?»

Birinjiden, ýaş ýigidiň meýilleşdirilen düşünjesi hem-de gerekli wezipä ýazan arzasy, iň bolmanda, onuň on ýyl ömrüni aýapdyr; başgaça bolanlygynda, oňa iň aşakdaky basgançakdan başlamagy teklipe ederdiler.

Noldan başlamagyň zerurlygy hakyndaky pikir kimdir birine, belki, sagdyn pikir bolup hem görner, ýöne gep bu ýerde pesden başlaýanlaryň aglabasynyň başynyň juda aşak egilgi bolup, bagtly tötänligiň olary asla

görüþ hem bilmeýänligindedir, şonuň üçin hem olar, köplenç halatda, tutuş ömrüniň dowamynda pesde galýarlar. Şeýle-de aşakdan seredeniňde görüňýän görnüşini o diýen bir amatly we ruhlandyryjy zat dældigini hem ýatda saklamak gerek. Onuň şöhratparazlygy öldürmek meýli bolýar. Biz muny «akyma düşmek» diýip atlandyryarsy: biz gündelik hysyrdylara öwrenişýäris-de, kysmatymyza kaýyl bolýarys, bu endik şeýle bir güýçlenýär welin, soň biz hiç bir zada ýygyn etmeýäris. Iň aşaky basgançakdan däl-de, birnäçe basgançak ýokardan başlanyňa degýän sebäpleriň ýene biri hem şundadyr. Şeýle ýagdaýda adam töwerege göz aýlamak, nädende illeriň işiniň oňuna bolýanlygyny aňşyrmak, mümkinçilikleri görmek we olardan ýaýdanman peýdalanmak endiklerine eýe bolýar.

KANAGATLANMAZLYK, GOÝ, SIZIŇ PEÝDAŇYZA IŞLESIN

Den Helpin meniň göz öňünde tutýan zadymyň ajaýyp nusgasy. Kollejde okaýan wagtynda ol meşhur «Notr Dam» futbol toparynyň menejeri (iş dolandyryjysy) bolupdyr; şol wagt toparyň tälimçisi merhum Nýut Rokn eken.

Helpin kolleji örän oňaysyz wagtda, ýagny çökgünligiň netijesinde iş tapmagyň juda kyn bolan döwründe tamamlapdyr. Ilki ol özüni bank işinde synap görüpdür, soňra kinobiznesde, ahýry öz ýanyndan geljegi bar hasaplan işine ýapyşypdyr: komission esaslarda eşidiş enjamlaryny satmaga girişipdir. Şeýle işe her kim hem baş goşup biler, Helpin hem muny bilýän eken, ýöne iş onuň öňünde käbir mümkinçilikleri açypdyr.

Ol göwnünden turmaýan iş bilen iki ýyllap meşgullanypdyr, özüniň kanagatlanmazlygyndan peýdalanmadyk bolsa, ähtimal, ol hiç haçan hem ýokary göterilmezdi. Ilki bilen ol kompaniýanyň söwda boýunça menejeriniň kömekçisi wezipesini almagy maksat edinipdir, şol wezipäni hem alypdyr. Ýokarlygyna ädilen bu ädim ony şeýle bir belende göteripdir welin, ol köpçülikden saýlanyp, has gowy mümkinçilikleri görmegi başarypdyr. Şeýle-de ol özüni hem mümkinçiligini görüp biljek ýerine çykypdyr.

Ol eşidiş enjamlaryny juda ökdelik bilen satyp başlapdyr. Onsoň Hepliniň işleýän kompaniýasynyň işewür bäsdeşi bolan «Diktograf Produkts Kompaniniň» direktorlar geňeşiniň başlygy A.M. Endrýus «Diktograf Kompaniniň» müşderilerini ökdelik bilen almagy başaryan kişi hakynda käbir

zatlary bilmek isläpdir. Ol Helpini ýanyňa çagyrypdyr. Duşuşyk tamamlanandan soňra Helpin akustika enjamlarynyň ählisiniň satuwyna jogapkär bolan söwda menejeri wezipesine bellenişlidir. Ýaş ýigidiň häsiýetini synap görmek üçin jenap Endrýus üç aýlap Florida gidipdir. Ýüzmegi öwrense-de, gark bolsa-da, özünden görsün diýen pikir bilen, Helpini öz ygtyýaryna goýupdyr. Helpin gark bolmandyr! Nýut Roknyň «Tutuş dünýä ýeňijini söýýär, onuň ýeňlen kişi üçin wagty ýok» diýen şygary ony şeýle bir ruhlandyrypdyr, ol bar yhlasyny, güýjüni işe sarp edipdir we kompaniýanyň wise-prezidenti wezipesine bellenişlidir. Köp kişi şeýle işe on ýyllap yhlas siňdirip ýetse-de, buýsanardy. Helpin bularyň baryny alty aýda başardy.

Men öz filosofiýamyň iň bir möhüm ýagdaýlarynyň birini nygtamak isleýärim: dolandyrmak işleýän şertlerimizi dolandyryp bilýänligimize ýa-da dolandyryp bilmeýänligimize baglylykda, biz belent derejelere göterilýäris ýa-da düýpde galýarys.

SIZIŇ HYZMATDAŞLARYŇYZ BAHASYZ HEMRALAR BOLUP BILERLER

Men bir zady nygtamakçy bolýaryn: üstünlik hem ýeňliş, esasan, endigiň netijesi bolup durýar! Men Amerikanyň iň bir beýik futbol tälimçisi bilen saklan hyzmatdaşlygynyň Helpiniň aňynda hem «Notr Damy» бүтін dünýäde meşhur topara öwren güýçli islegi şineledenligine jinnek ýalyjak hem şübhelenmeýärim. Hakykatda, gahrymanlaryň öňünde baş egmeklik, eger ýeňijiniň alnynda baş egilýän bolsa, örän oňat kömek edýär.

Işewür hyzmatdaşlaryň üstünlikde-de, ýeňlişde-de möhüm durmuşy şert bolup durýanlygy hakyndaky taglymatym, oglum Bler iş hakynda Den Helpin bilen gürleşende tassyk boldy. Jenap Helpin başda ogluma onuň bäsdeş kompaniýalardan alyp biljeginden iki esse az bolan zähmet hakyny tekliş edipdir. Men jenap Helpiniň teklibini kabul etmäge oglumy ruhlandyrmak üçin, özümiň ata hökmündäki täsirimden peýdalandym, sebäbi men oňaysiz ýagdaýlaryň öňünde egilmeýän adam bilen işewür hyzmatdaşlyk etmek pul bilen ölçäp bolmaýan artykmaçlyklary berýär diýip hasap edýärdim. Ol şeýle-de bolup çykdy.

Düýp — içgysgynç, gyzyksyz hem bähbitsiz iş ýeridir. Şol sebäpli hem men dogry meýilleşdirmegiň kömegi arkaly iň aşaky basgançakdan gaça durmagyň mümkinligini görkezmek üçin şunça ýeri we wagty sarp etdim.

GOÝ, SIZIŇ IDEÝALARYŇYZ ÝÖRITE BILIMLERIŇ KÖMEGI BILEN PEÝDA GETIRSIN

Ogly üçin «Şahsy hyzmatlaryňy satmagyň meýilnamasyny» taýýarlan zenan indi ýurduň dürli künjeklerinden özüniň işini, mümkin boldugyndan, gymmat satmak isleýän adamlardan şeýle meýilnamalary düzmek baradaky buýurmalary alýar.

Onuň meýilnamalary mekir hokgalaryň kömegi bilen adamlaryň eýýäm bitiren işleri üçin agramly hak almaga kömek edýär diýip pikir etmek bolmaz. Ol diňe bir satyjynyň däl, eýsem, alyjynyň hem bähbitlerine laýyk gelýär, onuň meýilnamasy bilen ylalaşmak arkaly, hakyna tutujy işgärine töleýän artykmaç haky üçin goşmaça peýda alýar.

Eger sizde hyýal (hyýaly göz öňüne getiriş) bar bolup, öz ukyplaryňyzyň has peýdaly ýagdaýda sarp edilmegini isleýän bolsaňyz, ähtimal, bu maslahat — hut siziň gözleýäniňizdir. Bu ideýa ortatap lukmanyň, hukukçynyň (ýurist) ýa-da inženeriň kolleji tamamlanyndan soň almagy niýet edinýäninden has uly girdeji almaga mümkinçilik berýär.

Sagdyn ideýalar üçin öňden kesgitlenilen baha ýok!

Ideýalaryň ählisiniň aňrsynda ýörite bilimler gizlenýändir. Emma ideýalara garanyňda, ýörite bilinleri almak has ýeňildir. Şonuň üçinem ideýalara hemişe isleg uludyr. Özgelere öz hyzmatlaryny bähbitli ýagdaýda satmaga kömek edip bilýän adam hem öz ornuny tapyp bilýändir. Ukyplylyk hyýaly (hyýaly göz öňüne getirişi) aňladýar; bu aýratynlyk bilimler bilen ideýalaryň baýlyk getirmäge ukyply bolan anyk bir meýilnama görnüşinde birikmegi üçin juda zerurdyr.

Eger siz hyýala (hyýaly göz öňüne getirişe) eýe bolsaňyz, bu bölüm ýetmäge ýygyn edýän baýlygryňyzyň başlangyjy bolup hyzmat edip biljek ideýany size berip biler. Ýatda saklaň, esasy zat — ideýa. Ýörite bilimleri hol burçuň aňry tarapyndan — islendik burçuň aňry tarapyndan tapmak mümkindir!

HYÝAL

Aňňň iş ussahanasy

Baýlyga tarap başinji ädim

Hyýal (hyýaly göz öňüne getiriş) — adam tarapyndan işlenilip düzülen ähli meýilnamalaryň modeliniň taýýarlanylýan ussahanasy. Pikir tirpildisi, isleg belli bir görnüşe gelýär we hyýala (hyýaly göz öňüne getirişe) bolan ukyp arkaly herekete getirilýär.

Adam hyýalynda janlandyryp bilýän zatlarynyň ählisini döretmäge ukyplydyr diýip aýdylypdyr ahýry.

Adam özüniň hyýalynyň kömegi bilen soňky ýüzýyllygyň içinde, adamzadyň ondan öňki tutuş taryhyndaky bilen deňeşdireniňde, has köp tebigy güýçleri açmagy we bu güçlere erk etmegi başardy. Ol howa giňişligini şeýle bir eýeledi welin, guşlar uçuş sungatynda onuň bilen bäs etmekden ejiz gelýär. Ol millionlarça mil aralykdan Güni seljermegi we agramyny ölçemegi başardy, şeýle-de hyýalyň kömegi bilen, onuň haýsy elementlerden ybaratdygyny kesgitledi.

Adamyň tabyn bolýan ýeke-täk çäkliligi, bu onuň hyýalynyň (hyýaly göz öňüne getirişiniň) çäkliligidir. Özüniň hyýalyny peýdalanmakda adam heniz aňrybaş çäge ýetenok. Ol diňe hyýalyň bar zatdygyny ýüze çykardy hem ony iň ýöntem usulda ulanmagy öwrendi.

HYÝALYŇ IKI GÖRNÜŞI

Hyýala (hyýaly göz öňüne getirişe) bolan ukyplylyk iki hili görnüşde hereket edýär. Biri «sintez arkaly hyýal» hökmünde, beýlekisi — «döredijilikli hyýal» hökmünde bellidir.

Sintez arkaly hyýal. Bu ukypyň kömegi bilen, köne ideýalary, ýörelgeleri (konsepsiýalary) we meýilnamalary täze sazlaşyk (kombinasiýa) görnüşinde gaýtadan gurnap bolar. Bu ukyp *hiç zady döretmeýär*. Ol diňe tejribe, bilim

we synçylyk arkaly alnan materialy özgerdýär. Bu usuly geniýlerden beýleki oýlap tapyjylar ulanýarlar, geniýler bolsa, sintez arkaly meseläni çözmek başartmasa, döredijilikli hyýaly işe girizýärler.

Döredijilikli hyýal. Onuň kömegi arkaly, adamyň çäkli aňy Soňsuz Paýhas bilen göni birikmäni ýola goýýar. Hut onuň kömegi bilen, adam «ylham» hem-de «yşaratlary» alýar. Hut şu ukyp arkaly, adama ähli düýpli ýa-da täze ideýalar habar berilýär. Şu ukybyň kömegi bilen, adam beýleki adamlaryň aňastyanyňa «sazlanyp» we olar bilen pikir alşyp biler.

Döredijilikli hyýal aşakdaky sahypalarda beýan edilişi ýaly, awtomatiki ýagdaýda hereket edýär. Ol diňe aňyň aňrybaş ýokary depginde işleýän mahaly, meselem, *örän güýçli isleg bilen* höweslendirilen wagtynda işläp başlaýar.

Döredijilikli hyýal näçe işjeň ulanylsa, şonça-da köp ösýär. Beýik telekeçiler (biznesmenler), segatçylar we maliýeçiler, beýik suratkeşler (hudožnikler), sazandalar, şahyrlar we ýazyjylar, özlerinde döredijilikli hyýaly ösdürendikleri sebäpli, beýik bolandyrlar.

Hyýalyň (hyýaly göz önüne getiriş) iki görnüşi hem: sintez arkaly we döredijilikli hyýal hem, edil islendik myşsa ýa-da beden agzasy babatda bolşy ýaly, iş wagtynda ösýär, kämilleşýär. Isleg — bu diňe pikir, pikir tirpildisi. Ol howaýy hem aýyl-saýyl däl. Ol özüniň fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwrülýänçä, abstraktdyr we peýdasyzdyr. Isleg tirpildisiniň pula öwrüliş hadysasynyň dowamynda size ýygy-ýygydan sintez arkaly hyýala ýüzlenmek gerek bolar; ýöne döredijilikli hyýaly talap etjek ýagdaýlar bilen hem çaknyşmaly bolmagyňzyň mümkinligini ýatdan çykarmaň.

HYÝALYŇZY TÜRGENLEŞDIRIŇ

Haýala (hyýaly göz önüne getirişe) bolan ukybyňyz, eger ony peýdalanmasaňyz, gowşap biler. Emma işe girizmek arkaly, ony janlandyryp hem berkidip bolar. Ýeterlik derejede ulanylmaýanlygy sebäpli, ukuda ýatan ýaly görünse-de, bu ukyp ölmeýär.

Belli bir wagtlap ünsüňizi sintez arkaly hyýalyň ösdürilmegine gönükdiriň, sebäbi islegiň pula öwrülme hadysasynyň dowamynda siz hyýalyň (hyýaly göz önüne getiriş) bu görnüşinden has ýygy peýdalanmaly bolarsyňyz.

Duýulmaz derejedäki tirpildini — islegi duýmak mümkin bolan hakykylyga — pula öwürmek meýilnamany ýa-da meýilnamalary talap edýär. Olar hyýalyň (hyýaly göz öňüne getirişiň), esasan-da, sintez arkaly hyýalyň gatnaşmagynda düzülmelidir.

Tutuş kitaby soňuna çenli okap çykyň, soňra şu bölüme dolanyň-da, gaýtadan öz hyýalyňyzy (hyýaly göz öňüne getirişiňizi) islegi pula öwürmegiň meýilnamalaryny döretmäge gönükdiriň. Şeýle meýilnamalary düzmek boýunça anyk görkezmeleri siz her bir bölümden diýen ýaly tapyp bilersiňiz. Özüňize has laýyk gelyän gönükdirmeleri saýlap alyň-da, entek ýazmadyk bolsaňyz, meýilnamalaryňyzy hat üsti bilen beýan ediň. Şeýle eden badyňyza siz özüňiziň duýulmaz derejedäki islegiňize duýmak mümkin bolan görnüşi berensiňiz. Öňdäki sözlemi ýene bir gezek okaň. Ony sesli hem haýallyk bilen okaň, şunlukda, islegiňizi we oňa ýetmegiň meýilnamasyny ýazan badyňyza, islegiň fiziki nusgasyna (ekwiwalentine) öwürilmegine eltjek ädimleriň ilkinjisini ädenligiňizi ýatdan çykarmaň.

BAÝLYGA ELTÝÄN KANUNLAR

Siziň ýaşayan Zeminiňiz — özüňiz hem, töweregiňizdäki zatlaryň hemmesi hem — materiýanyň mikroskopiki bölejikleriniň birigip, tertipli görnüşde gurnalmagyna getiren ewolýusion üýtgeşmäniň netijesidir.

Galyberse-de, — bu pikir gürrüňsiz wajypdyr — bu Zemin hem-de siziň bedeniňiziň ençeme milliard öýjükleriniň her biri, materiýanyň her bir atomy *duýulmaz derejedäki energiýa görnüşinde (formada) başlanandyr.*

Isleg pikir tirpildisidir! Pikir tirpildileri — bu energiýanyň görnüşleri (formalary). Pikir tirpildisinden — pula eýe bolmak isleginden başlan halatyňyzda siz bir «zady» öz hyzmatyňyzda goýýarsyňyz. Hut şol «zadyň» kömegi bilen tebigat bu Zemin hem-de älemiň ähli maddy görnüşlerini (formalary), şol sanda pikir tirpildisiniň hereket edýän bedenini we beýnisini ýaradypdyr.

Üýtgeşsiz kanunlara eýerip, siz emläk toplan bilersiňiz. Ýöne ilki bilen siz bu kanunlar bilen tanyşmalysyňyz we olardan peýdalanmagy öwrenmelisiňiz. Görkezilen ýörelgeleri (prinsipleri) gaýtalamak we olara mümkin bolan ähli nukdaýdä nazardan garamak ýoly bilen, awtor size baýlyga eýe bolmagyň syryny açmagy umyt edýär. Näçe geň hem

paradoksal bolup görünse-de, bu «syr» — asla syr däl. Tebigatyň özi ýaşap ýören Zeminimizde, görüp bilýän ýyldyzlarymyzda, planetalarymyzda, ýokarymyzdaky we daş-töweregimizdäki tebigy hadysalarda, ot-çöpleriň her bir baldajygynda hem-de ýaşawyň her bir görnüşinde ony bize açyp görkezýär.

Bu ýörelgeler (prinsipler) hyýalyň nähili hereket edýänligine düşünmäge size kömek eder. Birinji gezek okanyňyzda düşünen zadyňyzy özleşdiriň; soňra, ýagny kitaby gaýtadan okap, ony içgin öwreneniňizde, siz nämedir bir zadyň bolup geçenligine göz ýetirersiňiz, şonda siz has köp derejede we tutuşlaýyn alanyňda giňişleýin düşünersiňiz. Esasy zat, iň bolmanda, *uç gezek* okap çykýançaňyz, saklanmaň, asla şübhelenmän, kitaby öwrenmegiňizi dowam ediň. Sebäbi şondan soň siz eýýäm saklanmagam islemersiňiz.

HYÝALDAN IŞ ÝÜZÜNDE NÄHILI PEÝDALANMALY

Ideýalar — ähli emläkleriň başlangyjy. Ideýalar — hyýalyň önümi. Hyýalyň baýlyga tarap ýol çekmäge nähili kömek edýänligine dahylly anyk bir maglumaty bize habar berer diýen umyt bilen, geliň, uly baýlyk getiren, oňat belli bolan ideýalaryň birnäçesine seredip geçeliň.

JADYLY GAZAN

Esli ýyl munda ozal bir goja oba lukmany şähre barypdyr, ýabysyny baglap, assyrynlyk bilen dermanhananyň arka tarapyndaky işikden içeri girip, ýaş dermanhanaçy bilen söwdalaşmaga başlapdyr.

Bir sagatdan gowrak wagtlaý goja lukman bilen ýaş dermanhanaçy pyşyrdap diýen ýaly gürleşip durupdyrlar. Soňra lukman daş çykypdyr. Ol arabasynyň ýanyna baryp, ullakan köneki gazany hem-de uly açaç çemçäni alypdyr (onuň bilen gazandaky zady garýan eken); ol bulary dermanhananyň ammarynda goýupdyr.

Dermanhanaçy gazany gözden geçiripdir, elini jübüsine sokupdyr-da, bir daňy kagyz puly çykarypdyr hem lukmana uzadypdyr. Daňyda 500 dollar bar eken, ol dermanhanaçynyň ähli tygşytlan puly eken!

Lukman oňa syrly formula ýazylan bir bölek kagyz beripdir. Bu kagyz bölejigindäki ýazgynyň gymmaty tutuş şalygyň bahasyna barabar eken. *Ýöne lukman üçin beýle däl!* Gazanyň gaýnamagy üçin şu jadyly sözler gerek bolupdyr, ýöne ne lukman, ne-de ýaş dermanhanaçy bu gazanda edil ertekilerdäki ýaly ummasyz baýlygyň gizlengi ýatanlygyny göz önüne-de getirip bilmändirler.

Goja lukman oýlap tapan zadyny höwes bilen 500 dollara satypdyr. Ýaş dermanhanaçy bolsa bir bölek kagyz hem köne gazan üçin ähli toplanja maýasyny bermek bilen, juda uly töwekgellik edipdir. Bu gazandan Aladdiniň jadyly çyrasyny akymynyň holtumyna düýrläp alyp biljek altynyň akjaklygy onuň düýşüne-de girmändir.

Hakykatda, dermanhanaçy *ideýa satyn alypdyr!*

Emma köne gazan, agaç çemçe we ýazgylý kagyz bölejigi ýeterlik däl eken. Gazanyň jadyly güýji onuň täze eýesi bu zatlaryň üstüne ýene bir zady goşanyndan soň başlanypdyr, goja lukmanyň bu zat babatda düşünjesi ýok eken.

Bu ýaş ýigidiň syrly ýazga näme goşandygyny özüňiz biljek bolup görüň hany. Hut şol goşundy gazandan altynyň çogup çykmagyna sebäp bolupdyr. Islendik toslamada-da bolup bilmejek zat ýaly bolsa-da, bu hakykatda bolan zat, onuň başlangyjy hem ideýa.

Bu ideýanyň nä derejede ägirt baýlyk getirenligine seredip geçeliň. Ol gazandaky zady millionlarça adamlaryň arasynda ýaýradýan erkek hem zenan adamlaryň müňlerçesine baýlyk getirdi, getirmegini hem dowam edýär.

Köne gazan indi — dünýäde şeker sarp edijileriň iň esasyalarynyň biri, şunlukda, şeker çişrip ösdürüp ýetişdirýän we şeker taýýarlaýan erkek hem zenan adamlaryň müňlerçesini hemişelik iş bilen üpjün edýär.

Köne gazan her ýylda millionlarça aýna çüýşeleri talap edýär, şunlukda, çüýşe taýýarlaýjylaryň juda köp sanlysyna iş berýär. Köne gazan ýurtdaky gullukçylaryň we reklama dellallarynyň giden leşgerini iş bilen üpjün edýär. Ol aktýorlaryň we gazandaky önümi suratlandyryýan ajaýyp sungat eserlerini döreden hudožnikleriň (suratkeşleriň) onlarçasyna meşhurlyk we gülläp ösüş getirdi.

Köne gazan kiçilik günorta şäherjigini Günorta işewür paýtagtyna öwürdi, şunlukda, bu şäheriň ilaryna we ondaky kärhanalaryň ählisine diýen ýaly, gönüden-göni ýa-da nämendir bir zadyň üsti bilen rowaçlyk getirdi.

Häzir bu ideýa ösen ýurtlaryň ählisine oňyn täsirini ýetirýär we oňa galtaşanlara altyn akymyny getirýär.

Gazandan çykýan altyn Günortadaky iň bir ajaýyp kollejleriň birini döretdi we ony saklamagyny dowam edýär, onda ýaşlaryň müňlerçesi üstünlik üçin zerur bolan taýýarlyklary alýarlar.

Köne gazandany önüm gürläp bilýän bolanlygynda, ol bar bolan ähli dillerde ynanyş bolmajak, täsin wakalary gürrüň bererdi. Bu önümiň höweslendiriji täsirini başdan geçiren söýgi wakalaryny, biznes bilen bagly wakalary, her dürli hünärleriň wekilleri bilen bagly wakalary.

Awtor şeýle wakalaryň birini anyk bilýär, sebäbi muňa onuň hut özi gatnaşypdy. Bu wakanyň bolup geçen ýeri hem dermanhanaçynyň köne gazany satyn alan yerinden uzakda däl. Şu yerde awtor özüniň aýaly bilen duşuşypdy, bu jadyly gazan hakynda-da şonda ilkinji gezek şol maşgaladan eşidipdi. Ondan durmuşyny «gaýgyda hem şatlykda» deň bölüşmäge, hemişelik hemra bolmaga razylygyny soranda-da, olar bu gazanyň hut şol önümini içip oturdylar.

Siz kim bolsaňyz hem, nirede ýaşasaňyz hem, näme bilen meşgul bolsaňyz hem, geljekde, her gezek «Koka-kola» diýen sözi göreniňizde bu ägirt uly, baý hem täsirli imperiýanyň bir ideýadan ösüp çykanlygyny, şol dermanhanaçynyň — onuň ady Eýza Kendler¹⁰ — syrly formula goşan goşundysynyň bolsa... *hyýaldygyny* (hyýaly göz önüne getiriş) ýadyňyza salyň!

Saklanyň-da, bu barada biraz oýlanyň.

Bu kitapda beýan edilen baýlyk basgançaklarynyň «Koka-kolanyň» öz täsirini dünýäniň her bir şäherine, her bir şäherçesine, her bir obasyna, her bir çatrygyna ýaýratmagyna kömek eden serişde bolandygyny, şeýle-de eger siziň kelläňize koka-kolanyň ideýasy ýaly akylly-başly we öwgä mynasyp

---

¹⁰ Eýza Griggs Kendler, 1851-1929, telekeçi. Farmasewtiň kömekçisi bolup işläpdir. 1887-nji ýylda «koka-kola» atly içginiň formulasyny satyn alypdyr, önümçilik ulgamyny kämilleşdiripdir we ABŞ-da hem bütün dünýäde iň bir iri firmalaryň birini döredipdir (Terjimeçiniň belligi).

ideýa gelse, onuň bütindünýä teşneligi gandryjynyň rekordyny gaýtalap biljekligini ýatda saklaň.

MILLION DOLLARYM BAR BOLSA, MEN NÄME EDERDIM

Aşakda gürrüň berlen waka «Erki bar kişiniň paýy hem bardyr» diýen gadymky aýtgynyň adalatlydygyny tassyklaýar. Muny maňa söýgüli mugallymym, ruhany Frenk U. Gansolus gürrüň berdi, ol özüniň wagyz-nesihatçylyk işine Çikagonyň gasaphanalary bilen belli bolan böleginde başlapdyr.

Kollejde okaýarka doktor Gansolus bilim ulgamymyzdaky köp kemçilikleri göz astyna alypdyr; ol kollejiň ýolbaşçysy bolsam, bulary aradan aýryp bilerin diýen pikirde bolupdyr.

Ine, onsoň ol okatmagyň ortodoksal (belli bir taglymata, dünýägaraýşa eýerýän) usullarynyň keseden päsgel bermegine sezewar bolmazdan, öz ideýalaryny amala aşyryp biler ýaly, täze kolleji döretmek kararyna gelýär.

Taslamany amala aşyrmak üçin oňa million dollar gerek bolupdyr! Beýle köp puly nirden almaly? Bu sowal şöhratparaz ýaş ruhanynyň aňynda berk ornaşypdyr.

Emma ol hiç zat oýlap tapyp bilmändir.

Her agşam ol şu pikir bilen ýatypdyr. Irden hem şol pikir bilen turupdyr. Nirä gitse, şol pikir hem aňynda bolupdyr. Tä şol pikire doly derejede berilýänçä, ony öwürüp-çöwürüpdür, dürli tarapyndan garap görüpdür.

Diňe bir ruhany däl, eýsem, filosof hem bolansoň, doktor Gansolus, durmuşda üstünlik gazananlaryň ählisi babatda bolşy ýaly, maksadyň kesgitliliginden başlamagyň gerekligine düşünýän eken. Şeýle-de ol maksady amala aşyrmak üçin, islegi maddy nusgasyna (ekwiwalentine) öwürmek üçin, ony güýçli isleg bilen berkitmegiň gerekdigine, diňe şeýle edilen maksadyň durmuşy bolýanlygyna hem düşünýän eken.

Ol bu beýik hakykatlaryň baryny bilse-de, barybir beýle köp puly nireden alyp biljekligine akyly ýetirip bilmändir. «Nätjek, ideýa gowudy, ýöne men ony amala aşyryp bilemok, sebäbi meniň million dollar alara ýerim ýok» diýip, okgunlylygyny bes edip, gol gowşuryp oturybermek bolup biläýjek tebigy zat. Millionlarça adamlar şeýle hem ederdiler, emma doktor

Gansolus beýle etmändir. Onuň aýdan hem eden zady juda möhüm, şonuň üçinem gürrüň bermegi men onuň özüne goýaýyn.

«Bir gezek şenbe güni otagymda oturyp, meýilnamalarymy amala aşyrmak üçin gerekli puly nireden alyp boljaklygy hakynda oýlanýardym. Men bu hakda iki ýyla golaý wagtlap oýlandym, *ýöne men hiç zat etmedim, diňe oýlandym!*

Hereket etmegiň wagty ýetdi!

Men her edip-hesip edip, bir hepdäniň dowamynda şol milliony taparyn diýen netijä geldim. Nädip? Bu meni alada goýanokdy. Esasy zat kesgitli wagtyň içinde pul tapmak babatda *netijä gelmekdi*. Men size ýene bir zady hökman aýtmaly, öň hiç haçan başdan geçirmedik zadymy — özümde täsin ynamlylyk duýdum. İçimde nämedir bir zat, hamana: «Näme üçin sen şeýle netijä birçak gelmediň? Ol pul saňa şunça wagtlap garaşdy ahyry!» diýýän ýalydy.

Şonda wakalar örän tizlik bilen açylyp başlady. Men gazete jaň etdim-de, ertir irden «Eger million dollar alsam, men näme ederdim» diýen wagyz bilen çykyş etjekligimi habar berdim.

Bada-bat wagzy ýazmaga başladym, açyk boýnuma alaýyn, bu maňa kyn düşmedi, sebäbi men bu wagza tutuş iki ýyllap taýýarlanypdym ahyry. Bu ýazgyny ýarygijedenem has ir dyndym. Soňra ýerime geçdim-de, özüme ynamly halda uka gitdim, sebäbi men eýýäm *özümi million dollaryň eýesi hökmünde görýärdim*.

Ertesi irden turup, suwa düşündim, wagzy gaýtadan okap çykdy, soňra çöküme düşdüm-de, maňa pul berip biljek adamyň bu wagzy eşitmegi üçin, doga okamaga başladym.

Doga okaýarkam men ýene-de puluň eýýäm özüme tarap ýola düşenligine ynamlylyk duýdum. Tolgunmadan ýaňa wagzyň ýazgysyny öýde ýatdan çykaryp gaýdyp, okamak üçin tä münberiň ýanyna barýançam, muny aňmandyryn.

Belliklerimi almak üçin yza dolanardan has giçdi, aslynda, muny şeýle edip bilmänligim, gör, nähili bähbit bolupdyr! Aňastyaň meni gerekli bolan ähli materiallar bilen üpjün etdi. Wagzy başlap, gözümi ýumdum-da, tutuş ýüregim hem janyň bilen arzuwym hakda gürlädim. Men diňe bir auditoriýa ýüzlenemokdym — göwnüme, men Hudaý bilen gürlüşýän ýalydym. Elimde million dollar bolanlygynda näme etjekligim hakynda gürrüň berdim. Ýaşlaryň iş ýüzündäki taýýarlyklary özleşdirip, şol bir wagtyň özünde-de,

özleriniň akylyny hem ösdürip biljek uly bilim edarasyny döretmegiň meýilnamasyny beýan etdim.

Sözümi soňlap, oturanymdan soň, yzdaky oturgyçlaryň birinden, yzdan üçünji hatardan bir adam turdy-da, münbere tarap ugrady. Men geň galyp: «bu näme etjek bolýarka diýip oýlandym?» Ol münberiniň ýanyna bardy-da, elini uzadyp: «Tagsyr, siziň wagzyňyz maňa ýarady. Aýdan zatlaryňyzyň ählisini edip biljekligiňize, million dollaryňyz bolsa, ony etjekligiňize men ynanýaryn. Size we siziň wagzyňyza ynanýanlygymy subut etmek üçin, eger ertir irden ofisime barsaňyz, men size million dollar bereýin. Meniň adym Filipp D. Armor» diýdi».

Ýaş Gansolus jenap Armoryň ýanyna ugrapdyr, şol ýerde oňa million dollarly gowşurypdyrlar. Bu pula ol «Armoryň tehnologiýa institutyny» esaslandyrypdyr, häzir ol «Illinoýsyň tehnologiýa instituty» hökmünde bellidir.

Million dollaryň zerurlygy ideýanyň netijesi boldy. Bu ideýanyň aňyrsynda ýaş Gansolusyň iki ýyl töweregi öz aňynda göterip gezen islegi gizlengi ýatyr.

Örän möhüm bir ahwalaty belläň. Pul almak barada anyk netijä gelip, munuň üçin takyk meýilnamany işläp düzeninden otuz alty sagat soň ol isleýän pulyny alypdyr!

Ýaş Gansolusyň million dollar baradaky garjaşyk arzuwlarynda we gowşajyk umytlarynda hiç hili täze ýa-da özboluşly (original) zat ýokdy. Oňa çenli hem, ondan soň hem köp kişi munuň arzuwyny edipdi. Emma onuň şol ýatdan çykajak şenbe güni gelen netijesi bolsa, hakykatdan-da, üýtgeşikdi hem täsindi: ol anyk bolmadyk arzuwlary aňynyň bir çetine ugradyp, çürt-kesik şeýle diýipdi: «Men puly bir hepdeäniň içinde alaryn!»

Galyberse-de, doktor Gansolusyň million dollar almagyna kömek eden ýörelge (prinsip) şu günki gün hem ýaşaýar! Siz ony ulanyp bilersiňiz! Bu köp zady içine alýan (uniwersal) kanun, ony ýaş ruhahynyň şowly peýdalanyp bilşi ýaly, biziň günlerimizde hem adalatlydyr.

IDEÝALARY NÄDIP NAGT GÖRNÜŞE GEÇIRMELI

Üns beriň, Eýza Kendler bilen doktor Frenk Gansolusa mahsus bolan bir umumy aýratynlyk bar. Ikisi-de bir haýran galdyryjy hakykaty bilipdirler:

ideýalary nagt görnüşine anyk maksadyň we kesgitli meýilnamanyň kömegi bilen öwürmek mümkin.

Eger siz diňe agyr zähmet çekmek arkaly baýlyk toplamak mümkin diýip hasap edýän kişileriň sanawyna degişli bolsaňyz, — beýle zadý ýadyňyzdan çykaryň! Pul çüwdürimi (fontan) dyňzap çykyp başlanda, — bu hiç haçan hem diňe dartgynly zähmetiň netijesinde bolýan däldir! Çyn baýlyga eýe bolmak — bu anyk ýörelgeleriň (prinsinleriň) ulanylmagynda esaslanan takyk talaplara jogapdyr, tötänligiň ýa-da şowuna bolmagyň netijesi däldir.

Umuman aýdylanda, ideýa — hyýala (hyýaly göz öňüne getirişe) ýüzlenmek ýoly bilen herekete ruhlandyryan pikir tirpildisidir. Harydy satyp bolmaýan ýerde ideýany satmagyň mümkinligini iň bir meşhur söwdagärleriň ählisi hem bilýändir. Adaty satyjy muny bilenok — şonuň üçin hem ol «adatylygyna» galýar.

Arzan kitaplary neşir ediji tutuş neýirýat telekeçiligi üçin ähirt uly ähmiýeti bolan açyş edipdir. Ol aglaba köpçüligiň kitabyň mazmunyny däl-de, onuň adyny (sözbaşysyny) satyn alýandyklaryny ýüze çykarypdyr. Geçmeýän kitabyň adyny üýtgetmek bilen, ol milliondanam köpräk nusgasyny satmagy başarypdyr. Kitabyň mazmuny hiç hili üýtgedilmändir eken. Neşirçi geçmeýän kitabyň ady ýazylan sahabyny goparyp aýrypdyr-da, «geçgel» sözbaşyly täze sahaby ýelmäpdir.

Bu näçe ýönekeý zat bolup görünse-de, biziň öňümizde ideýa dur. Munuň üçin hem ol hyýala (hyýaly göz öňüne getirişe) minnetdar bolmaly.

Ideýalaryň kesgitli belenilen bahasy ýokdur. Oňa bahany ideýanyň awtorynyň özi kesýär, eger ol paýhasly adam bolsa, talap edýän zadyny almagy hem başaryar.

Iri emläkleriň ählisiniň diýen ýaly taryhy ideýany dörediji bilen ideýany satyjynyň duşuşyp, bile işläp ugran gününden başlaýar. Karnegi töweregini özüniň edip bilmeýän ähli zadyny başaryan adamlar bilen doldurypdyr. Ideýalary tapyp bilýän adamlar bilen, şol ideýalary amala aşyrmagy başaryan adamlar bilen töweregini gurşapdyr; şeýtmek bilen Karnegi edil ertekilerdäki ýaly baýapdyr, beýlekilerem baýadypdyr.

Millionlarça adamlar ömürlerini şowlulyga, bagtly pursada umyt edip ýaşaýarlar. Belki, şow işi kimdir birine kömek edýändir, ýöne oňa öte bil baglamazlyk has paýhaslyrak bolardy. Maňa durmuşda iň bir beýik

mümkinçiligi hut şowlulyk berdi, ýöne bu şowlulygyň amala aşyp bilmeği üçin, anyk maksada gönügi, ýigrimi baş ýyl yhlas siňdirilipdi.

Şowlulyk Endrýu Karnegi bilen duşuşykdan ybaratdy; bu duşuşyk wagtynda men işime ýardam bermegine onuň razylygyny aldym. Bu duşuşykda Karnegi maksada ýetmegiň ýörelgelerini (prinsiplerini) ölçerip-döküp, bütewi üstünlik filosofiýasyna jemlemek ideýasyny meniň aňymda şineletdi. Ýigrimi baş ýyllyk bu işiň dowamynda edilen açyşlardan adamlaryň müňlerçesi peýdalandylar, şeýle-de bu filosofiýanyň ýörelgelerini (prinsiplerini) ulanmak arkaly, iri emläkleriň birnäçesi döredildi. Munuň başy sadaja zatdy. Başlangyç islendik kişide döräp biljek ideýady.

Şowlulyk Karneginiň tagallasy bilen geldi, emma aýgytlylyk, maksadyň anyklygy we oňa ýetmäge bolan isleg bolmadyk bolsa, ýigrimi baş ýylyň dowamynda tutanýerli yhlas bolmadyk bolsa, şowlulyk hem bolmazdy. Lapykeçligi, aljyraňňylygy, wagtlaýyn ýeňişleri, müňkirligi hem-de «wagtyň ýitirilýänligini» hemişe ýatladyp duran duýgulary ýeňip geçmek üçin, isleg adatylykdan güýçli bolmaly. Bu ýakyp barýan güýçli isleg bolmaly! Güýçli isleg!

Jenap Karnegi aňymda ilkinji gezek ideýany şineledende, ölmän galmagy üçin, onuň näzini çekmek, ony maýyl etmek hem göwnüni tapmak gerekdi. Ideýalar hut şeýle bolýarlar. Owal-başda siz olara jan berýärsiňiz, herekete getirýärsiňiz, ugrukdyrýarsyňyz, soňra welin olar güýç toplan, ýolundaky päsgelçilikleriň baryny düýrläp alyp gidýärler.

Ideýalary el bilen duýup bolmaýar, emma olar özlerini döreden beýnä garanyňda has uly güýje eýedirler. Olar hatda özlerini döreden beýni küle öwürülenden soň hem ýaşayarlar.

GURAMAÇYLYKLY MEÝILNAMALAŞDYRYŞ

Islegiň herekete öwürilmegi

Baýlyga tarap altynjy ädim

Siz adamyň döredýän ýa-da eýe bolýan ähli zadynyň isleg görnüşinde ýüze çykýanlygyny, islegiň bolsa dagynyklykdan (abstraktlykdan) anyklyga (konkretlik) tarap ýolda, ýagny islenilýän zada ýetmegiň meýilnamasynyň döredilýän we gurnalýan ýeri bolan hyýal (hyýaly göz önüne getiriş) ussahanasyna tarap ýolda ilkinji ädimligini bildiňiz.

Ilkinji bölümde siz pula bolan islegi puluň özüne öwürmegiň ilkinji hereketi hökmünde alty sany anyk iş ýüzündäki ädimi ätmek baradaky maslahaty aldyňyz. Bu ädimleriň biri — bu öwürilişi amala aşyrmaga kömek etjek anyk hem kesgitli meýilnamany ýa-da meýilnamalary döretmekdir.

Häzir siz şeýle meýilnamalary nädip döretmelidigi barada görkezmeleri alarsyňyz.

a) Ýaranlary (soýuzdaşlary) tapyň, pul toplamak babatda meýilnamany ýa-da meýilnamalary işläp düzmek we amala aşyrmak üçin näçe adam gerek bolsa, şonça adamdandan ybarat topary dörediň — aşakda beýan edilen «beýni merkezi» ýörelgesini (prinsipini) ulanyň (Bu görkezmeleri peýdalanmak *aňrybaş derejede hökmandyr*. Olary äsgermezçilik etmäň.).

b) Öz «beýni merkeziňizi» döretmezden öňürti, siziň bilen hyzmatdaşlyk edýändikleri üçin toparyňyzyň agzalaryna nähili artykmaçlyklary we ýeňillikli hukuklary berip biljekligiňizi ölçerip-döküň. Anyk bir görnüşdäki öwez tölegi tölenilmese, hiç kim hem uzak işlemez. Mynasyp serpaýy bolmasa — umuman, bu serpaý hökman pul görnüşinde bolman hem biler — akyllýbaşly adamlaryň ýeke birinden hem onuň işlemägerazylyk bermegine garaşmak bolmaz.

ç) Öz «beýni merkeziňiziň» agzalary bilen hepdede iki gezekden seýrek bolmadyk duşuşyklary gurnaň, zerur bolan meýilnamany bilelikde

döredýänçäňiz we kämilleşdirýänçäňiz, mümkin bolsa, has-da ýgyrak duşuşyň.

d) Özüňiz bilen toparyňyzyň ähli agzalarynyň arasynda doly ylalaşygy saklaň. Eger siz şu maslahaty gönüden-göni ýerine ýetirip bilmeseňiz, ýeňlişe sezewar bolmaga töwekgellik edýänsiňiz. «Beýni merkeziniň» işiniň ýörelgesi (prinsipi) doly sazlaşygyň ýok ýerinde hereket etmeýär.

Şulary ýatdan çykarmaň:

Birinji. Siz özüňiz üçin örän möhüm işe başlaýarsyňyz. Üstünlik gazanmak üçin siz kemsiz-köstsüz meýilnamalara eýe bolmalysyňyz.

Ikinji. Siz beýleki adamlaryň tejribesiniň, biliminiň, tebigy ukyplarynyň we hyýalynyň (hyýaly göz önüne getirişiniň) artykmaçlyklaryndan peýdalanmalysyňyz. Uly emläkleri döredijileriň ählisi beýan edilen usullara laýyklykda hereket edipdirler.

Hiç bir adamda hem, özgeleriň kömegi bolmazdan, uly emlägi döreder ýaly derejede ýeterlik tejribe, bilim, tebigy ukyplar we bilimler ýokdur. Baýlyga eýe bolmak üçin siziň kabul edýän islendik meýilnamaňyz toparyňyzyň ähli agzalary bilen bilelikde işlenilip taýýarlanylmalydyr. Meýilnamalary dolulygyna ýa-da bölekleyin özüňiz döredip bilersiňiz, ýöne bu meýilnamalar hökman siziň «beýni merkeziňiz» tarapyndan barlanylmalydyr hem oňlanylmalydyr.

BIRINJI MEÝILNAMAŇYZ PAŞMADYMY — BEÝLEKI BIRINE SYNANYP GÖRÜŇ!

Eger birinji kabul eden meýilnamaňyz şowly bolmasa, ony başga biri bilen çalşyň; ony hem amala aşyrmak başa barmasa, üçünji birine girişiň, iş ýüzünde amala aşyryp boljak meýilnama peýda bolýança, şeýle hörpde dowam ediň. Aglaba köpçülik hut şu nokatda ýeňlişe sezewar bolýar, sebäbi başa barmadyk meýilnamalaryň deregine täzelerini işläp düzmekde adamlara tutanýerlilik ýetmezçilik edýär.

Anyk hem iş ýüzünde hereket etmäge ukyply meýilnamalary bolmasa, hiç bir adam hem, näçe akyly bolsa-da, iri baýlygy döredip ýa-da başga bir islendik ugurda üstünlik gazanyp bilmez. Muny hiç haçan ýadyňyzdan çykarmaň; menilnamaňyz şowsuzlyga uçranda bolsa, ýadyňyzda bolsun:

wagtlaryň şowsuzlyk — entek gutarnykly ýeňliş däl. Başga bir meýilnamany düzüň. Başdan başlaň.

Wagtlaryň ýeňliş diňe bir zady aňladýar: indi siz meýilnamalaryňyzyň niresindedir bir ýerinde ýalňyşlyk goýberenligiňizi bilýärsiňiz. Millionlarça adamlaryň öz ömürlerini garyplykda we betbagtlykda ýaşamaklarynyň sebäbi diňe olarda baýlyga ýetmäge kömek edip biljek akylyly-başly meýilnamanyň ýoklugyndadyr.

Siziň üstünlikleriňiz tutuşlygyna meýilnamalaryňyzyň akylyly-başlylygyna we oýlanyşykly düzülenligine baglydyr. Tä özi boýun egýänçä — ýüreginiň çuňunda ýeňliş bilen ylalaşýança, hiç kim ýeňlişe sezewar bolýan däl.

Jeýms J. Hill Gündogardan Günbatara demir ýoluň gurluşygy üçin zerur bolan maýany ilkinji gezek ýygnamaga synanyşanda wagtlaryň ýeňlişe uçrapdyr, emma täze meýilnamalar arkaly ýeňlişi ýeňşe öwürüdir.

Genri Ford özüniň awtomobil döretmek bilen bagly ömür ýolunyň (karýerasynyň) diňe bir başynda däl, eýsem, onuň çür başyna çykanda hem wagtlaryň ýeňlişleri başdan geçiripdir. Emma ol täze meýilnamalary işläp düzüpdir hem-de gutarnykly ýeňşe tarap öňe ýöräpdir.

Biz ägirt uly baýlyk toplan adamlary görýäris, ýöne köplenç halatda, olaryň diňe ýeňişlerini görýäris-de, üstünlige ýetmezden öň başdan geçirmeli bolan wagtlaryň ýeňişlerini ünsümizden sypdyryarys.

Şu filosofiýa eýerijileriň hiç biri hem wagtlaryň ýeňlişsiz baýlyga eýe bolmaga bil baglamaly däl. Ýeňliş gelen halatynda ony meýilnamalaryňyzyň ýeterlik derejede akylyly-başly dældiginiň duýdurýşy hökmünde kabul ediň, olara gaýtadan serediň-de, maksada tarap ýola düşmek üçin, ýelkenleriňizi ýañadan galdyryň. Eger maksada ýetmänkäňiz boýun egýän bolsaňyz, onda siz ýalta we ýeňilmäge meýilli adam bolmaly. *Ýalta hiç haçan ýeňmeýär, ýeňiji bolsa hiç haçan ýaltanmaýar.* Şu sözlemi iri harplar bilen ýazyň-da, ony agşam ýatjak wagtyňyz hem-de irden turanyňyzda görüp bileriňiz ýaly ýerde ýerleşdiriň.

Özüňiziň «beýni merkeziňiziň» agzalaryny saýlanyňyzda ýeňlişi aşa cýnlakaý kabul etmeýän kişileri saýlap alyň.

Käbir kişi puly diňe pul ýasaýar diýip ýalňyş pikir edýär. Bu nädogry! Şu ýerde beýan edilen ýörelgeleriň (prinsipleriň) kömegi bilen, pul nusgasyna (ekwiwalentine) öwürülen isleg — ynha, pul ýasaýan serişde. Pul öz-özlüğünde — bary-ýogy durgunlyk ýagdaýyndaky materiýadyr. Pul hereket

etmeýär, pikirlenmeýär we geplemeýär, emma eger adam ony islese, özüne çagyrsa, ol «eşidip» bilýär!

ŞAHSY HYZMATLARY SATMAGYŇ MEÝILNAMALAŞDYRYLYŞY

Akylly-başly meýilnamalaşdyryş baýlyga ýetmäge gönükdirilen islendik kärhanada ähmiýetlidir. Aşakda siz baýlyga tarap ýoly şahsy hyzmatlaryny satmakdan başlamaga mejbur bolýan kişiler üçin anyk görkezmeleri taparsyňyz. Iri emläkleriň ählisiniň diýen ýaly şahsy hyzmatlary ýa-da ideýalary satmakdan başlananlygy baradaky ýagdaý (fakt) sizi ruhlandyrmalydyr.

ÝOLBAŞÇYLARYŇ AGLABASY ŞEÝLE BAŞLAPDYLAR

Dünýäde adamlaryň iki hilisi bolýar. Biri — liderler, beýlekisi — ýerine ýetirijiler. Owal-başdan anyk netijä geliş: öz ugruňyzda lider bolmak isleýäňizmi ýa-da ýerine ýetiriji bolup galmak?! Girdejilerdäki tapawut ägirt uly. Lideriň almagy umyt edýän girdejisine ýerine ýetiriji bil baglap bilmez, umuman, ýerine ýetirijileriň köpüsi hut şeýle girdejä garaşmak bilen, ýalňyslyk goýberýärler.

Ýerine ýetiriji bolmak — masgaraçylyk däl. Beýleki bir tarapdan, bu ýerde buýsanar ýaly zat hem ýok. Beýik liderlerleriň aglabasy ýerine ýetirijiniň rolundan başlapdylar. Emma akylly ýerine ýetiriji bolandyklary sebäpli, olar beýik lider boldular. Juda ujypsyz ýagdaylary hasaba almasaň, esasan, lideriň görkezmelerini akylly-başly ýerine ýetirmegi başarmaýan kişi meşhur lider bolup bilmez. Ýerine ýetiriji hökmünde has netijeli hereket edýän kişi, adatça, tiz ösýär we liderlige ýetişýär. Akylly ýerine ýetiriji köp artykmaçlyklara, şol sanda liderden öwrenmek mümkinçiligine hem eýedir.

ÝOLBAŞÇYNYŇ ESASY SYPATLARY

Ýolbaşça örän möhüm bolan aşakdaky sypatlar zerurdyr:

1. *Ýanbermez dogumlylyk*, bu öz-özünü we işiňi bilmeklige esaslanan bolmalydyr. Özüne ynamlylyk we dogumlylyk ýetmezçilik edýän adamy

ýerine ýetirijileriň hiç biri hem lider edinmek islemez. Akyly ýerine ýetirijileriň ýeke biri hem beýle lideriň özüne uzak wagtlap ýolbaşçylyk etmegine ýol bermez.

2. *Özüňe erk etmek.* Özüne erk edip bilmeýän adam özgelere-de erk edip bilmez. Özüňe erk edip bilmek ýerine ýetirijiler üçin gowy görelde bolýar, akyly ýerine ýetirijiler bu babatda lidere öýküneler.

3. *Ýiti adalatlylyk duýgusy.* Dogruçyl we adalatly bolmazdan, liderleriň ýeke biri hem ýerine ýetirijileriň hormatynyň saklanyp galmagyna bil baglap bilmez.

4. *Netijeleriň anyklygy we kegitliligi.* Berk netijä gelmäge ukyply bolmadyk adam özüne ynamsyzlygyny görkezýär, şunlukda ol özgelere oňly ýolbaşçylyk edip bilmez.

5. *Meýilnamalaryň kesgitliligi.* Gowy ýolbaşçy işini meýilnamalaşdyrmalydyr we öz meýilnamalaryny amala aşyrmalydyr. Amala aşyryp bolarlykly takyk meýilnamalary peýdalanman, çen-çak bilen ugur alýan lider rulsuz gämi ýalydyr. Iru-giç ol gaýa ular.

6. *Borçly bolan zadyňdan artyk etmek endigi.* Ýolbaşça zerur bolan zatlaryň biri hem — ýerine ýetirijilerden talap edýäniňden artyk iş etmektir.

7. *Hoşamaýlyk we şahsy mylakatlylyk.* Tutuk we ünssüz adam gowy lider bolup bilmez. Ýolbaşçylyk hormaty talap edýär. Ýerine ýetirijiler özüne çekiji şahsyýeti bolmadyk lidere hormat goýmazlar.

8. *Duýgudaşlyk we düşünmek.* Gowy lider ýerine ýetirijilere duýgudaşlyk bildirmelidir. Galyberse-de, olaryň aladalaryna (problemalaryna) düşünmelidir.

9. *Her bir zady jikme-jik bilmek.* Gowy lider öz işini ähli zat babatda dolulygyna hem jikme-jik bilmelidir.

10. *Tutuş jogapkärçiligi öz üstüne almaga taýýar bolmak.* Gowy lider özüniň ýerine ýetirijileriniň ýalňyşlyklary we ýetmezçilikleri üçin jogapkärçiligi öz üstüne almaga taýýar bolmalydyr. Eger ol bu jogapkärçilikden dynmaga çalyssa, ol liderligine galmaz. Ýerine ýetirijilerden kimdir biri ýalňyşlyk goýberen ýa-da bilmezlik (kompetentsizlik) eden bolsa, lider muny özüniň ýalňyşlygy hasaplamalydyr.

11. *Hyzmatdaşlyk.* Gowy lider hyzmatdaşlyk ýörelgesine (prinsipine) düşünmelidir, oňa eýermelidir we ýerine ýetirijilerine-de şony öwretmelidir.

Liderlik kuwwat (energiýa) hem güýç talap edýär, olary berýän bolsa hyzmatdaşlykdyr.

Liderligiň iki hili görnüşi bolýar. Birinjisi we has netijelisi — ýerine ýetirijileriň razylygy boýunça, olaryň goldawy bilen bolýan liderlik. Ikinjisi — zorluk arkaly, ýerine ýetirijiler tarapyndan razylyk we makullaýyş bolmadyk liderlik.

Taryh zorlukly liderligiň wagtlaýyndygy baradaky subutnamalardan doly. Diktatorlaryň hem şalaryň synmagy we ýitip gitmegi bilen bagly wakalary ýatlamaklyk hem ýeterlik. Bu adamlaryň zorluk bilen öz boýunlaryna dakylan lideriň yzyna hemişelik eýerip ýörmejekdiklerini aňladýar.

Şeýle zorlukly liderlere Napoleon, Gitler we Mussolini mysal bolup bilerler. Olaryň liderligi az pursatlyk. Uzak wagtlyk ýeke-täk liderlik — ýerine ýetirijileriň razylygy bilen bolunýan liderlikdir.

Dolandyryşyň täze ýörelgeleri (prinsipleri) liderligiň şu bölümde beýan edilen ähli on bir şertini, şeýle-de birnäçe beýleki şertleri öz içine alýar. Olary özüniň lider hökmündäki işiniň esasy edip kabul eden adam durmuşyň islendik ugunda uly mümkinçilikleri alar.

ÝOLBAŞÇYLYGYŇ ŞOWSUZLYGYNYŇ ON SANY ESASY SEBÄBI

Indi biz lideriň ýol berip biläýjek ýalňyşlyklaryny sanap geçeliň, sebäbi näme etmeli dældigini bilmek hem edil näme etmelidigini bilmekçeräk wajypdyr.

1. *Jikme-jikliklere içgin aralaşmaga ukypsyzlyk.* Netijeli ýolbaşçylyk ähli jikme-jiklikleri bilmegi we olary gurnap başarmagy talap edýär. Hiç bir lider özünden lider hökmünde talap edilýän işler bilen meşgul bolmaga eli degmez derejede «aşa işli» bolmaly däl. Adam: ýolbaşçy ýa-da ýerine ýetiriji özüniň meýilnamalaryny üýtgetmäge ýa-da haýsydyr bir gyssagly işe üns bermäge eli degmez dereje «aşa işlidigini» aýdýan bolsa, ol özüniň netijesizligini boýun alýandyr. Gowy ýolbaşçy öz işi bilen bagly jikme-jiklikleriň ählisinden habarly bolmalydyr. Elbetde, bu onuň işiň käbir böleklerini ygtybarly kömekçilere ynanmagy başarmalydygyny aňladýar.

2. *Özge birine derek işlemäge taýýar bolmazlyk.* Eger zerur bolsa, çyn ýolbaşçy ýerine ýetirijilerden talap edýän islendik işini berjaý etmäge

taýýardyr. «Siziň içiňizden iň beýigiňiz hemmeleriň hyzmatkäri bolmalydyr» — bu her bir ýolbaşçynyň hormat bilen çemeleşmeli hakykatydyr.

3. *Bilimleri peýdalanmagy başarmakdan däl-de, şol bilimleriň ýöne özünden bähbide garaşmak.* Dünýe adamlara «bilýändikleri» üçin hak tölänok. Olaryň edýän ýa-da özgeleri berjaý etmäge ruhlandyryan zady üçin töleýär.

4. *Ýerine ýetirijiler tarapyndan bäsdeşligiň bolmagyndan gorky.* Ýerine ýetirijilerden kimdir biriniň öz ýerini almagyndan howatyr edýän ýolbaşçy iru-giç şeýle hakykat bilen çaknyşmaly bolar. Ukyply ýolbaşçy öz borçlarynyň belli bir bölegini tabynlygyndakylara ýerine ýetirmegi öwredýär. Diňe şeýle usul bilen ol «köpelip» hem bir wagtyň özünde köp ýerde bolup biler. Baky hakykat adamyň öz güýji arkaly gazanyp biljek zady bilen deňeşdireniňde, özgeleri herekete mejbur edip bilmek ukyby üçin has köp zat alyp bilýänliginde jemlenýär. Netijeli ýolbaşçy işi bilýänligi we şahsyýetiniň özüne çekijiligi arkaly, ýerine ýetirijileriň netijeliligini göz-görtele ýokarlandyrmaga ukyplydyr; olar şeýle ýagdaýda, ýolbaşçynyň kömegi bolmadyk halatyndaky bilen deňäniňde, has uly peýda getirýärler.

5. *Hyýalyň (hyýaly göz önüne getiriş) ýetmezçiligi.* Ýolbaşçy hyýalsyz (hyýaly göz önüne getirişsiz) garaşylmadyk ýagdaýlar bilen duşuşyga taýýar däl, şeýle-de ol tabynlygyndakylar tarapyndan netijeli ýerine ýetiriljek meýilnamany hem döredip bilmez.

6. *Egoizm.* Tabynlygyndakylaryň işini özüniňki hökmünde görkezýän ýolbaşçy ýerine ýetirijileriň gahar-gazabyna duş bolar. Hakyky beýik ýolbaşçy özüniň zadyny öz adyna geçirmeýär. Ol abraý, hormat özüniň tabynlygyndakylara ýetse,razydyr, sebäbi ol bir zady bilýär: aglaba köpçülik, diňe pul üçin edilýän iş bilen deňeşdireniňde, taryplanma hem ykrar edilme üçin has gowy we netijeli işleýärler.

7. *Saklanyp bilmezlik (çeniňi bilmezlik).* Ýerine ýetirijiler saklanyp bilmeýän ýolbaşçyny hormatlamaýarlar. Galyberse-de, islendik görnüşdäki saklanyp bilmezlik oňa erkini aldyrýan kişiniň güýjüni we çydamlylygyny gaçyrýar.

8. *Ynamsyzlyk.* Belki, bu ýetmezçiligi ilkinji ýerde goýmalydyrys. Özüniň kompaniýasyna we işdeşlerine — özünden ýokardakylara hem-de tabynlygyndakylara ynamsyz ýolbaşçy, baştutanlyk ýagdaýyny uzak wagtlap saklap bilmez. Ynamsyzlyk adamy hapadan ýaramaz edýär hem-de

töwerekdäkileriň ýigrenjini döredýär. Ynamlylygyň bolmazlygy — durmuşyň ähli ugurlaryndaky şowsuzlygyň esasy sebäpleriniň biridir.

9. *Ýolbaşçylygyň awtoritar (häkimiýete gürrüňsiz boýun bolmaklyga esaslanan) ülnüsi (stili)*. Gowy ýolbaşçy gorkuzmak arkaly däl-de, oňlamak arkaly hereket edýär. Özüniň «häkimiýetini» nygtaýan ýolbaşçy zorlukly liderlere degişlidir. Eger ýolbaşçy çyn lider bolsa, muny nygtap ýörmegiň hajaty ýok, diňe özüni alyp barşynda: duýgudaşlyk, düşünmek, dogruçyllyk we öz işiňi bilmek bilen görkezmek hem ýeterlikdir.

10. *Tekepbirlik*. Başarjaň ýolbaşça öz tabynlygyndakylaryň hormatyna mynasyp bolmak üçin mahabatly at hökman däl. Özüniň wezipeleri we derejeleri bilen öwürmegi halaýan adamda, adaty, başga buýsanara zat ýokdur. Çyn ýolbaşçynyň otagynyň gapysy hemmeler üçin açykdyr, şeýle-de ol ýerde formalizme (ýasamalyk) we öwürmejeňlige orun ýokdur.

Ýolbaşçylykdaky şowsuzlygyň has giň ýaýran sebäpleri şeýle. Şowsuzlyga uçramak üçin olaryň islendik biri ýeterlikdir. Eger ýolbaşçylyga dalaş edýän bolsaňyz, bu sanawy ünsli öwreniň hem-de bu yetmezçiliklerden azatdygňyza göz ýetiriň.

«TÄZE ÝOLBAŞÇYLAR» TALAP EDILÝÄN GELJEGI BAR BOLAN UGURLAR

Bu bölümi tamamlamazdan öň, gowy ýolbaşçylygyň yetmezçiligi ýiti duýulýan we täze görnüşdäki ýolbaşçylaryň özleri üçin köp mümkinçilikleri tapyp biljek geljegi bar bolan ugurlara siziň ünsüňizi çekmek isleýäris.

Birinji. Täze lidere zerurlygyň has duýulýan ýeri bolan syýasat. Şol ýerde bu zerurlyk aýratyn möhüm.

Ikinji. Özgertmeleri başdan geçirýän bank işi.

Üçünji. Senagatda täze ýolbaşçylar gerek. Geljekki ýolbaşçy, eger ýolbaşçy bolup galmak isleýän bolsa, ol jemgyýetçilik işgärine öwürülmelidir we ynam gazanmalydyr; ol kynçylyklary ýeňip geçip biljekligini we tabynlygyndakylara, şahsy babatda bolşy ýaly, umumy babatda hem kömek edip biljekligini subut etmelidir.

Dördünji. Geljegiň dini liderleri özüne eýerijileriň şu günki zerurlyklaryna üns bermelidirler, olaryň häzirki ykdysady we şahsy

meselelerini çözmäge kömek etmelidirler, şeýle-de öli geçmişe we entek dogulmadyk geljege azrak üns bermelidirler.

Bäşinji. Ýurisprudensiýa (hukukşynaslyk), medisina (lukmançylyk) we bilim ulgamlarynda hem ýolbaşçynyň täze görnüşi gerek. Bu bilim babatda aýratyn adalatlydyr. Bu ugurdaky geljekki ýolbaşçy adamlara mekdepe alan bilimlerini ulanmagy öwretmegiň usullaryny tapmalydyr. Ol tejribe (praktika) bilen köprük, nazaryýet (teoriýa) bilen azrak meşgullanmalydyr.

Altynjy. Täze ýolbaşçylar žurnalistikada gerek.

Bu diňe täze ýolbaşçylara we ýolbaşçylygyň täze ülnüsine (stiline) zerurlygyň duýulýan ugurlaryň birnäçesi. Dünýe tiz özgerýär. Bu adamlaryň özgerişlere uýgunlaşmagyna kömek edýän serişdeleriň özüniň hem üýtgemelidigini aňladýar. Bu ýerde beýan edilen serişdeler, siwilizasiýanyň ösüşini beýlekileriň ählisinden hem köp derejede kesgitleýärler.

GOWY IŞI HAÇAN WE NÄDIP GÖZLEMELI.

Aşakda getirilýän maglumat köp ýyllyk gözlegleriň umumylaşdyrylan netijesi bolup durýar; bu gözlegleriň dowamynda erkek hem zenan adamlaryň müňlerçesine öz ukypalaryny we mümkinçiliklerini mynasyp derjede ulanmagyň ýollaryny tapmaga kömek edildi.

1. *Hakyna tutma boýunça gulluk (agentlik).* Diňe öz işleriniň şowly netijelerine subutnamalary görkezip biljek iň ygtybarly gulluklara ýüz tutmak gerek. Beýle gulluklar az sanlydyr.

2. *Gazetlerdäki we žurnallardaky bildirişler.* Adaty gullukçynyň işini we umuman, zähmet haky üçin iş edinmek isleýän kişiler metbugatdaky bildirişlere bil baglap bilerler. Ýolbaşçylyk işini gözleýänleriň bolsa özleri bildiriş berseler, gowy bolar; özi-de bildiriş neşiriň hakyna tutujylaryň ünsüni has özüne çekäýjek bölümde peýda bolmalydyr. Bildirişi siziň artykmaçlyklaryňyzy nähili görkezmelidigini we hakyna tutujylary nädip gyzyklandyrmalydygyny bilýän hünärmen taýýarlamalydyr.

3. Teklip edilýän hyzmatlara mätäç bolup biläýjek anyk firma ýa-da şahsy tarapa gönükdirilen *şahsy arzalar we hatlar*. Hatlar hökman tagaşyklyja ýazylan we hut özüňiz tarapyndan gol çekilen bolmalydyr. Hatlara siziň hünär derejeleriňiziň we ukypalaryňyzyň doly häsiýetnamasyny goşmak gerek. Hat hem, häsiýetnama hem hünärmen tarapyndan

taýýarlanylýan bolmalydyr (Iş baradaky haýyş boýunça arzany nähili düzmelidigi hakyndaky görkezmä seret).

4. *Tanyşlaryň üsti bilen ýüz tutmak.* Eger mümkin bolsa, iş hakyndaky haýyş boýunça tanyşlaryň üsti bilen ýüz tutmak gerek. Gürrüň ýolbaşçy wezipe barada gidýän bolsa we haýyş edýän kişi «ýüregedüşgünç» görünmek islemeýän bolsa, bu aýratyn şowly usuldur.

5. *Şahsy ýüz tutma.* Käbir ýagdaýda bolup biläýjek hakyna tutuja iş gözleýän adamyň hut özi ýüz tutsa, has ýerlikli bolýar. Şeýle ýagdaýda siziň hut eýelemek isleýän wezipäňiz üçin hünär derejäňiziň hat üçti bilen anyk beýan edilen anyk häsiýetnamasyny hödürlemek gerek. Köplenç halatda hakyna tutujy siziň teklibiňizi kömekçileri bilen maslahatlaşmak islär.

ARZADA HAÝSY MAGLUMATY HABAR BERMEK GEREK

Hat üsti bilen beýan edilen arzany hem, edil hukukçynyň (ýurist) kazyýetdäki çykyşyny taýýarlaýşy ýaly, ýhlas bilen taýýarlamak gerek. Eger haýyş bilen ýüz tutujynyň beýle resminamalary taýýarlamakda tejribesi ýok bolsa, hünärmene ýüz tutmak gerek. Işi şowly söwdagärler reklamadan baş çykarýan, onuň psihologiýasyna düşünýän we harydyň artykmaç tarapyny nygtap görkezmegi başaýan kişileri hakyna tutýarlar. Söwdada orun tapmak isleýän kişi özüni (nygtap) görkezmegi başarmalydyr. Ýüz tutmada şu maglumatlar jemlenmelidir.

1. *Bilim.* Nähili bilim alanlygyňyzy, haýsy ugra ýöriteleşenligiňizi gysgaça, ýöne takyk görkeziň; şu hünäri saýlamaklygyňyzyň sebäplerini görkeziň.

2. *Tejribe.* Gözleýän işiňiz ýaly işde öň tejribäňiz bar bolsa, onyň anyklaşdyryp beýan ediň, öňki hakyna tutujylaryňyzyň atlaryny we salgylaryny görkeziň. Talap edýän işiňizde ulanyp bilerin diýip pikir edýän aýratyn tejribeleriňiziň her birini nygtap görkeziň.

3. *Güwänamalar.* Islendik firma diýen ýaly siziň öňki işiňiz hakynda, geçmişiňiz we şoňa meňzeşler hakynda ähli zady bilmek islär, aýratynam, eger siz jogapkärçilikli iş gözleýän bolsaňyz, şeýle bolar. Arzaňyza hatlaryň nusgasyny goşuň: a) öňki hakyna tutujylaryňyzdan; b) sizi okadan professorlardan; c) pikir-garaýşyna bil baglap boljak meşhur adamlardan alan hatlaryňyzyň nusgalaryny.

4. *Fotografiýalar.* Arzaňyza ýakynda düşen suratyňyzy goşuň, ýöne ony ýelmemäň.

5. *Anyk iş hakynda haýyş.* Size haýsy işiň gerekligini anyk beýan ediň. Hiç haçan «ýöne bir iş» soramaň. Bu size ýörite bilimleriň we hünär derejeleriniň ýetmeýänligini aňladýar.

6. Özüňiziň hut soraýan wezipäňize dahylly *hünär derejäňizi görkeziň.* Näme üçin özüňizi şu wezipä laýyk adam hasaplaýanlygyňyzy jikme-jik düşündiriň. Bu siziň ýüz tutmaňyzyň iň möhüm bölegidir. Siziň nähili garşylanjakdygyňyzy beýleki zatlardanam has köp derejede hut şol kesgitleýändir.

7. *Synag möhletine laýyklykda işlemek barada teklip.* Munuň aşa radikal (çürt-kesiklik, täzeçillik) serişde bolup görünmegi hem mümkin, ýöne şeýle teklibe seýrek ýagdaýda «bolanok» diýlip jogap berilýändigini tejribe görkezýär. Eger özüňiziň hünär derejäňize ynamly bolsaňyz, synag möhleti — bu tüýs size gerek zat bolmaly. Ýeri gelende aýtsak, şeýle teklip talap edilýän işi ýerine ýetirmäge bolan ukybyňyza ynamyňyzyň barlygyny aňladýar. Bu örän ynandyryjydyr. Teklibiňiziň şu aşakdakylarda esaslanýanlygyny düşnükli edip görkeziň:

- a) borçlanmalara hötde geljekligiňize ynamlylygyňyzy;
- b) synag möhletinden soňra hakyna tutujynyň işe kabul etjekligine ynamlylygyňyzy;
- ç) bu wezipäni bilmäge bolan ynamlylygyňyzy.

8. *Geljekde hakyna tutujyňyz bolup biläýjek adamyň biznesini bilmek.* İş hakyndaky haýyş bilen ýüz tutmazdan öňürti, geljekde hakyna tutujyňyz bolup biläýjek adamyň biznesi bilen tanyş boluň hem-de bu ugurdaky bilimiňizi gysgaça beýan ediň. Bu gowy täsir galdyrar, hyýala (hyýaly göz önüne getirişe) eýedigini we soraýan wezipäňiz bilen çyndan gyzyklanýanlygyňyzy görkezەر.

Ýatda saklaň: kanunlary gowy bilýän hukukçy (ýurist) däl-de, işe has yhlasly taýýarlanan hukukçy (ýurist) ýeňýändir. Eger siziň «işiniň» dogry taýýarlanýan we hödürlenilen bolsa, owal-başdan ýeňşiň deň ýaryny gazanansyňyz.

Ýüz tutmaňyzyň öte uzak bolmagyndan gorkmaň. Siziň iş edinmäge gyzyklanýşyňyz ýaly, hakyna tutujylar hem gowy işgäre gyzyklanma bildirýändirler. Aslynda, aglaba telekeçileriň üstünligi, esasan, olaryň

özlerine ukyply kömekçileri saýlap bilýändigleri bilen kesgitlenýändir. Mümkün bolan maglumatlaryň ählisi olara-da gerekdir.

Ýene bir zady ýatda saklan: ýüz tutmaňyzy düzmekdäki tagaşyklylyk siziň yhlaslylygyňyzyň subutnamasydyr. Men şeýle ýüz tutmalary taýýarlamaga kömek edipdim, käte olar şeýle bir şowly çykansoň, müşderilerim ýüzbe-ýüz duşuşmazdan hem iş bilen üpjün boldular.

Haýyşnamany düzeniňizden soňra, onuň ýüzüne şeýle ýazyň:

«Blenk kompani, ink»-iň prezidentiniň
şahsy kätibi wezipesine dalaş edýän
Robert K. Smitiň
taýýarlygy hem-de hünär derejesi hakynda
maglumatlar

Şunuň ýaly şahsy reklama size, gürrüňsiz, ünsi çeker. Haýyşnamaňyzyň ilkinji sahypalarynyň birine öz suratyňyzy çatyň. Şu görkezmelere sözüň göni manasynda eýeriň we hyýalyňyz (hyýaly göz önüne getirişiňiz) nä derejede mümkinçilik berýän bolsa, olary şonçarak hem kämilleşdiriň.

Işi şowly satyjylar özleriniň daş keşbine juda uly üns berýändirler. Olar ilkinji täsiriň nä derejede wajpylygyna düşüňärler. Siziň ýüz tutmaňyz hem siziň satyjyňyzdyr. Bolup biläýjek hakyna tutujynyň öň görenleriniň ählisinden tapawutlanar ýaly, ony gowuja geýindiriň. Eger siziň isleýän wezipäňiz haýyş edeniňie degýän bolsa, onda ol yhlas bilen taýýarlananyňyza-da degýändir. Galyberse-de, eger siz hakyna tutujyda täsir galdyrmagy başarsaňyz, adaty usulda ýüz tutan ýagdaýyňyzdakydan, belki, has köp hak alyp başlarsyňyz.

Eger hakyna tutma boýunça agentligiň ýa-da reklama agentliginiň hyzmatlaryndan peýdalanýan bolsaňyz, onda, goý, dellal siziň haýyşnamaňyzyň birnäçe nusgasyny alsyn. Bu dellalyň hem, geljekki hakyna tutujynyň hem size ünsüni çekmäge kömek eder.

GEREKLI IŞIŇI NÄDIP EDINMELI

Her bir kişä özüniň ezberlik bilen hötde gelmegi başaryan işini ýerine ýetirmek ýaraýar. Suratkeş (hudožnik) reňkler bilen işlemegi gowy görýär,

senetçi — eli bilen, ýazyjy ýazmagy halaýar. Ukyplary gaty bir anyk bolmadyk kişileriň hem özlerine has ýakyn saýýan ugurlary bolýar.

Birinji. Size nähili işiň gerekligini *anyk hem kesgitli* çözüň. Eger şeýle iş yok bolsa, belki, size ony döretmek başardar.

Ikinji. İşlemek isleýän kompaniýaňyzy ýa-da işini etmek isleýän adamyňyzy saýlaň.

Üçünji. Geljekde bolup biläýjek hakyna tutujyny, firmanyň syýasatyny, onuň işgärler düzümini we ösüşe bolan mümkinçilikleri öwreniň.

Dördünji. Özüňizi, zehiniňizi we ukyplaryňyzy üns bilen seljeriň-de, *näme tekliپ edip biljekligiňizi kesgitläň*; hakyna tutuja ukyply bolan zatlaryňyzy aňrybaş derejede bermäge mümkinçilik döretjek usullary we serişdeleri meýilnamalaşdyryň.

Bäşinji. «Size işiň gerekligini» ýadyňyzdan çykaryň. İş ýeriniň barlygyny ýa-da ýoklugyny ýadyňyzdan çykaryň. Adaty: «Sizde meniň üçin, heý, bir zat yokmy?» diýen sowaly ýadyňyzdan çykaryň. Bar ünsüňizi näme tekliپ edip biljekligiňizde jemläň.

Altynjy. Aňňyza meýilnama doly emele gelen badyna, tejribeli adamdan ony hat görmüşinde we ähli jikme-jikligi bilen resmileşdirip bermegi haýyş ediň.

Ýedinji. Bu meýilnamany oňa dahylly bolan abraýly adama görkeziň (hödürläň), onsoň galan zatlary onuň özi eder. Her bir kompaniýa hemişe özüne gymmatly bir zady: ideýalary, hyzmatlary ýa-da «aragatnaşyklary» berip biljek adamlaryň gözlegindedir. Kompaniýa bähbit getirjek hereketleriň anyk meýilnamasy bolan adam üçin her bir kompaniýadan ýer tapylar.

Beýle kadanyň goşmaça birnäçe günü ýa-da hepdäni alamagy mümkin, ýöne oňa derek sizi ujypsyz hak üçin köp ýyllap işlemekden gorar hem-de uly girdeji almaga kömek eder, öňe gidişleriňizi we ykrar edilmäni tizleşdirer. Onuň köp artykmaç taraplarynyň içinde esasysy maksada tarap ýolda bir ýyldan baş ýyla çenli wagty tygşytlap bilýänligindedir.

Aşak başdan däl-de, basgançagyň orta gürpünden başlaýanlaryň her biri muny akylly-başly we yhlasly meýilnamalaşdyrmagyň kömegi bilen edýärler.

ÖZ HYZMATLARYŇY SATMAKDA TÄZE ÝAGDAÝ

Geljekde öz hyzmatlaryny şowly satmagy umyt edýän kişiler hakyna tutujy bilen hakyna tutulýanyň gatnaşyklarynda uly üýtgeşmeleriň bolanlygyna akyl ýetirmelidirler.

Geljekde hakyna tutujy bilen hakyna tutulýanyň gatnaşyklary üç tarapyň gatnaşmagyndaky hyzmatdaşlygy ýatladar:

- a) hakyna tutujy,
- b) hakyna tutulýan,
- ç) olaryň ikisiniň hem hyzmat edýän jemgyýeti.

Geçmişde hakyna tutujy bilen hakyna tutulýan duşmançylykda bolupdyrlar, olar biri-biri bilen her haýsasy özi üçin bähbitliräk şertnama baglaşjak bolup çytraşypdyrlar, şunlukda, muny üçünji tarapyň — özleriniň hyzmat edýän jemgyýetiniň hasabyna edýändiklerine-de düşünmändirler. Bu gün islendik söwdanyň sygary — mylakatlylyk we hyzmata gaýymlyk, özi-de bu ýagdaý şol hyzmatlary satyn alýan adamlara garanyňda, öz hyzmatlaryny satýan adamlar babatda has köp derejede ulanylmalydyr. Sebäbi ahyr netijede hakyna tutujy hem, hakyna tutulýan hem, olaryň hyzmat edýän jemgyýeti tarapyndan hakyna tutulandyrlar.

Gaz kompaniýalarynyň gözegçileriniň gelip, gapymyzy döwere getirip kakýan döwürleri hemmämiziň ýadymyzdadyr. Gapyny açarsyňam welin, çagyrylmadyk gözegçi kürsäp girer, onuň hyýrsyz ýüzünde bolsa mese-mälim: «Içigar galmyş, näme meni garaşdyrýaňyz?» diýip ýazylygy durandyr. Ondan bäri ähli zat üýtgedi. Gözegçi indi özüni «hemişe siziň hyzmatyňyza taýýar» adam ýaly alyp barýar. Gaz kompaniýalary özleriniň hyýrsyz ýüzli nägile gözegçilerini ugradýarkalar, nebit arkaly ýyladyjy enjamlaryň mylakatly satyjylary özleriniň biznesini tutuş ýurtda ýaýratmaga ýetişdiler.

Eger biznesi, maliýäni we ulaglary dolandyrmak babatda sebäpleriň we netijeleriň nähilidir bir kanunlary bar bolsa, onda şol kanunlar şahsyýetleri (indiwiduum) hem dolandyryandyr we olaryň ykdysady derejesini (status) kesgitleýändir.

SIZIŇ «HMH» DEREJÄŇIZ NÄHILI

Her bir kişi özüniň hyzmatlaryny netijeli satmagy başarmalydyr. Teklip edilen hyzmatlaryň hili hem-de mukdary, olaryň nähili hödürüleniligi, olaryň bahasyny hem, şertnamanyň dowamlylygyny hem köp babatda kesgitleýändir. Şahsy hyzmatlary netijeli satmak üçin (bu bolsa hemişelik bazary, ýerlikli bahany we mynasyp şertleri aňladýar), «HMH» formulasyny özleşdirmek we oňa eýermek gerek. Bu formula: hili, mukdary we

hyzmatdaşlygy aňladýar. Bu formulany ýadyňyzda saklaň, ýöne ondan-da has artygrak bir zat ediň: ony gündelik ýörelge ediniň!

Bu formula has aýdyň düşünenligimize göz ýetirmek üçin, geliň, ony seljerip göreliliň.

1. Hyzmatlaryň *hili* hökmünde, siziň wezipäňiz bilen bagly bolan borçlaryňyzyň mümkin bolan usullaryň iň bir netijelisi arkaly berjaý edilmegine düşünilýär. Şunda siziň ähli pikiriňiz has uly netijelilige ýetmäge gönükdirilen bolmalydyr.

2. Hyzmatlaryň *mukdary* hökmünde, ukyply bolan zatlaryňyzyň ählisini, islendik wagtda, şeýle-de tejribe ýoly arkaly hyzmatlaryň we ussatlygyň möçberini giňeltmek maksady bilen, hödürlep bilmek endigine düşünilýär.

3. *Hyzmatdaşlyk* hökmünde orunbasarlaryň we tabynlygyňdakylaryň ählisi babatda özüňi sazlaşykly alyp barmaklyga we olar bilen netijeli işleşmek endigine düşünilýär.

Siziň hyzmatlaryňyzy hemişelik bazar bilen üpjün etmek üçin mukdar hem hil asla ýeterlik däldir. Bu hyzmatlary bitirýän wagtyňyzda özüňizi alyp barşyňyz, onuň görnüşi, hyzmatyňyz üçin alýan hakyňyz babatda-da, uzak möhletleýin iş şertnamasy babatda-da kesgitleýji şert bolup durýar.

Endrýu Karnegi şahsy hyzmatlary tekliپ etmekde üstünlige alyp barýan şertler hakynda aýdyp, muny birnäçe gezek nygtap belläpdi. Sazlaşykly özüňi alyp barşyň ähmiýetini ol gaýta-gaýta nygtapdy. Ol işiň hili we netijeliligi nähili bolanlygynda-da, eger adam sazlaşykly özüňi alyp barşa we hyzmatdaşlyk ruhuna eýe bolmasa, ony saklap bilmejekligini çürt-kesik aýdypdy. Jenap Karnegi özi üçin diňe ýakymly adamlaryň işlemegini talap edýärdi. Özüniň bu aýratynlyga nähili ýokary baha berýänligini subut etmek üçin, ol bu talaba laýyk gelýänleriň köpüsine baýamaga kömek edipdi. Şoňa laýyk gelmeýänler bolsa, orunlaryny beýlekilere bermäge mejbur boldular.

Pikir alyşmagy başarmak zerurlygynyň nygtalmagynyň sebäbi onuň hyzmatlary gerekli ruhda hödürlemäge mümkinçilik berýän şertligindedir. Eger adam töweregindäkiler üçin ýakymly we sazlaşykly ruha eýe bolsa, ol munuň bilen hödürlenilýän hyzmatlaryň hilindäki hem mukdaryndaky ýetmezçilikleriň öwezini dolup biler. Ýöne açykgöwünliligi we hoşniýetliligi welin hiç zat bilen çalşyp bolmaz.

SIZIŇ HYZMATLARYŇYZYŇ BAHASY

Girdejisi diňe şahsy hyzmatlaryny hödürlemek arkaly üpjün edilýän adam satyjydyr, onuň satyjylygyna haryt satýan kişiniňkiden kembaha garamak bolmaz. Şeýle adamyň öz harydyny satýan söwdagäriň boýun egýän kadalaryna tabynlygyny hem aýtmak bolar. Bu ýagdaýy nygtap bellemegimiziň sebäbi şahsy hyzmatlaryny satmagyň hasabyna ýaşayan kişileriň aglabasynyň, özüni alyp barmak we beýleki borçlar bilen bagly haryt satýanlardan talap edilýän kadalary özlerine degişli däl hasap edip, ýalňyşanlygy üçindir.

Diňe alýan kişileriň döwri geçdi. Olaryň ornuny berýän kişiler eýeledi.

Siziň ukyplaryňyzyň hakyky bahasyny öz hyzmatlaryňyzy satmak arkaly alýan girdejiňiz boýunça kesgitlep bolar. Harydy öndürmek üçin talap edilýän maýanyň görnüşi bilen deňeşdireniňde, netijeli satylan degerli (ähmiýetli) «akyl» maýanyň has ygtybarly görnüşidir. Akyl — bu çökgünlik döwründe bahasyny gaçyрмаýan, ogurlap hem sowup gutayp bolmaýan maýadyr. Galyberse-de, biznesi şowly alyp barmak üçin zerur bolan pul, degerli akyl bilen birikdirilmedik bolsa, deňiz kenaryndaky çägeden parhly dälidir.

ŞOWSUZLYGYŇ OTUZ BIR SANY ESASY SEBÄBI

Çyny bilen yhlas etse-de, ýeňlişe sezewar bolýan erkek hem zenan adamlaryň durmuşy — hakykatdan hem, pajygalý. Pajyga (tragediýa) şowsuzlyga uçran adamlaryň sanynyň üstünlige ýeten adamlaryň sanyndan birnäçe esse artykmaçlygyndan ybaratdyr.

Işi şowuna bolmadyk diýip hasap etmek mümkin bolan erkek hem zenan adamlarynyň birnäçe müňüsiniň durmuşyny seljermek mümkinçiligi maňa nesip etdi. Bu seljermäm şowsuzlygyň otuz bir sany esasy sebäbiniň, şeýle-de adamlaryň baýlyk toplamagyna kömek edýän on üç sany esasy ýörelgäniň (prinsipiň) bardygyny subut etdi. Bu bölümde şowsuzlygyň otuz bir sebäbi beýan edilýär. Bu sanawa göz aýlaýarkaňyz, üstünlük bilen siziň araňyzda şeýle sebäpleriň näçesiniň durýanlygyny kesgitlemek üçin, olaryň her birini özüňize deňäp görüň.

1. *Şowsuz nesil yzarlaýjylyk*. Akyl taýdan doly ösmedik ýagdaýda doglan adamlar üçin subutly bir zatlar etmek mümkin däl. Bu ýetmezçiligi ýeňip geçmegiň diňe bir mümkinçiligi bar — ol-da «beýni merkeziniň» kömegi arkaly. Ýöne bir zady berk belläň, bu otuz bir sebäbiň içinden şahsyýet (indiividuum) tarapyndan aňsatlyk bilen ýeňlip geçilip bilinmejek ýeke-täk sebäpdur.

2. *Durmuşda kesgitli maksadyň bolmazlygy.* Ýetmäge yhlas edýän esasy hem kesgitli maksady bolmadyk adam üstünlige umyt baglap bilmez. Seljerilen her ýüz adamdan togsan sekizisinde şeýle maksat ýok eken. Olaryň şowsuzlygynyň esasy sebäbi, ähtimal, şol bolandyr.

3. *Şöhratparazlygyň, şeýle-de ortataplykdan ýokarda bolmaklyga ýygyn etmekligiň bolmazlygy.* Durmuşda üstünlik gazanmak hem, munuň üçin nämedir bir hak tölemek hem islemez derejedäki biparh adamda umyt ýokdur.

4. *Kanagatlanarsyz bilim*. Bu ýetmezçiligi belli bir derejede ýeňillik bilen ýeňip geçmek mümkin. Has sowatly adamlaryň, adatça, «öz-özünü döreden» ýa-da bilimlerini öz-özlerini kämilleşdirmek ýoly bilen alan adamlardygyna tejribe şaýatlyk edýär. Bilimli adam bolmak üçin kolleji tamamlanlygyň hakyndaky şahadatnama ýeterlik däldir. Bilimli adam — bu özgeleriň hukugyny bozmazdan, durmuşdan talap edýän zadyňy nädip almalydygyny bilýän kişidir. Bilim — bu bilmek däl-de, esasan, bilýän zatlaryňy netijeli we tutanýerlilik bilen ulanmagy başarmakdyr. Adamlara bilýän zatlary üçin däl-de, bilýän zatlaryny nähili ulanýandyklaryna laýyklykda hak tölenilýär.

5. *Öz-özüňi düzgün-tertibe salyjylygyň bolmazlygy.* Düzgün-tertip — bu öz-özüňi gözegçilikde saklamakdyr. Bu adamyň öz ýaramaz sypatlaryna erk etmegi başarmalydygyny aňladýar. Özgelere erk etmegi öwrenmekden öňürti siz özüňize erk etmegi başarmalysyňyz. Özüňe ygtyýarly bolmak, özüňi düzgün-tertibe salmagy başarmak — ähli işlerden iň bir kynydyr. Eger siz özüňizi boýun egdirmeseňiz, onda siz boýun egdirilersiňiz. Aýna bakanyňyzda siz şol bir wagtyň özüňde hem iň ýegre dogtuňzyzy, hem iň ganyňyň düşmanyňzy görersiňiz.

6. *Saglygyň ýaramazlygy (ýarawsyzlyk)*. Saglyk ýagdaýy gowy bolmasa, hiç kim hem ajaýyp üstünlikden lezzet alyp bilmez. Saglygyň ýaramazlaşmagynyň köp sebäplerine erk etmek hem gözegçilikde saklamak mümkindir. Ynha, olardan esasylyry:

- a) aşa köp iýmek;
- b) sagdyn bolmadyk pikir endikleri; hemişelik ýaramaz duýgular (emosiýalar);
- c) jynsy gatnaşygyň gereginden artykmaçlygy;
- d) zerur fiziki maşklaryň bolmazlygy;
- e) ýalňyş dem alyş netijesinde arassa howanyň ýetmezçiligi.

7. *Çagalykda daş-töwerekden ýetirilen ýaramaz täsirlەر.* «Alma agajyndan daşa düşenok». Jenaýatçylyga meýilli adamlaryň aglabasy muny çagalykda daş-töwerekdäkileriň ýaramaz täsiri ýa-da ýerliksiz gatnaşyklar sebäpli özleşdirýärler.

8. *Soňa goýmak,* haýal-ýagallyk etmek endigi. Şowsuzlygyň iň bir giň ýaýran sebäpleriniň biri bolan «Goja Haýal-ýagallyk» her bir zadyň kölegesinde gizlenip, siziň üstünlige bolan mümkinçilikleriňizi ýoklamak üçin amatly pursadyň döwürine garaşyp durandyr. Biziň aglaba köpimiziň durmuşda ömürboýy şowsuzlyga uçramagymyz, nämedir bir mynasyp zady başlamak üçin «laýyk pursadyň» gelerine garaşýanlygymyz sebäplidir. Garaşmaň. «Laýyk pursat» hiç wagt bolmaz. Haýal etmän başlaň hem-de ygtyýaryňyzda bolan serişdeler bilen herekete girişiň. Öňe ilerledigiňizçe sizde has gowy senetler peýda bolar.

9. *Tutanýerliligiň bolmazlygy.* Biziň aglaba köpimiz islendik işimizde gowy «başlaýjylar», ýöne ýaramaz «jemleýjiler». Üstesine, köpler şowsuzlygyň ilkinji alamatlarynda boýun egmäge meýilli bolýarlar. Tutanýerliligi hiç bir zat bilen çalşyp bolmaz. «Tutanýerlilik» sözüni özüniň şygary edinen adam «goja Şowsuzlygyň» irip, owarra bolup gidişini hökman görer. Şowsuzlyk tutunýerlilige hötde gelip bilmez.

10. *Şahsyýetiň ýaramaz sypatlary.* Öz häsiýetiniň ýaramaz taraplary bilen töwerekdäkileri özünden daşlaşdyrýan adamda üstünlige umyt bolup bilmez. Üstünlik güýç-kuwwat sarp etmek arkaly gelýändir, olara bolsa köpleriň bilelikdäki yhlasy bilen ýetilýändir. Ýaramaz häsiýetli adam özgeleriň hyzmatdaşlygyna bil baglap bilmez.

11. *Jynsy duýgulara bolan höwese erk etmegi başarmazlyk.* Jynsy duýgy bilen bagly energiýa — adamy herekete ruhlandyrýan iň kuwwatly höweslendirijidir. Hut şonuň üçinem duýgularyň (emosiýalaryň) iň güýçlüsi bolan bu ýagdaý gözegçilikde saklanylmalydyr, özgerdilmelidir hem-de beýleki ugurlar boýunça gönükdirilmelidir.

12. «*Nämedir bir zady mugt*» almaga bolan erk edip bolmaz derejedäki isleg. Oýunçylyk instinkti adamlaryň millionlarçasyny şowsuzlyga alyp barýar. Muňa subutnamalary 1929-njy ýylda Uoll-stritiň çökmeginiň mysalyndan tapyp bolar, şonda adamlaryň millionlarçasyny paýnamalaryň we gymmatly kagyzlaryň bazarynda pul gazanmaga çytraşypdylar.

13. *Netijä gelmegi başarmazlyk*. Üstünlik gazanan adamlar, adatça, tiz netijä gelýärler, oňa derek birden gellen netijeden ýüz öwürmeli ýa-da ony üýtgetmeli bolaýsalar, muny örän haýallyk bilen edýärler. Ýaýdanjaňlyk bilen haýal-ýagallyk — ekizdirler. Birine duşmak mümkin bolan ýerde hökman beýlekisem bardyr. Olar sizi şowsuzlygyň arabasyna baglap goýmankalar, olaryň köküne palra urmaga çalşyň.

14. *Alty sany esasy gorkynyň biri ýa-da birnäçesi*. Gorkynyň bu alamatlary soňky bölümde seljerilýär. Öz hyzmatlaryňyzy netijeli satmagy öwrenmekden öňürti, olary basyp ýatymagy başarmak gerek.

15. *Nika meselesinde ýanyoldaş saýlamakdaky şowsuzlyk*. Şowsuzlygyň iň bir giň ýaýran sebäpleriniň biri. Nika — bu iň bir ýakyn gatnaşyklardyr. Eger bu gatnaşyklar sazlaşykly bolmasa, onda size şowsuzlyk garaşýar. Üstesine, beýle şowsuzlyk, köplenç halatda, şöhratparazlygy düýbünden ýok edýär.

16. *Aşa seresaplylyk*. Töwekgellige endik etmedik adam özgelerden soň galan zatlary çöplemäge mejbur bolar. Aşa seresaplylyk hem edil seresapsyzlyk ýaly zyýanlydyr. Bularyň ikisindenem gaça durmak gerek. Durmuş mümkinçiliklerden dos-doly.

17. *Işde hyzmatdaşlaryň (hemra) nädogry saýlanylmagy*. Bu biznesde şowsuzlygyň iň bir giň ýaýran sebäpleriniň biridir. Öz hyzmatlatyňyzy satmak bilen, hakyna tutujyny örän ünsli saýlap alyň. Ol sizi ruhlandyrmagy başarmalydyr, paýhasly hem-de işi şowly adam bolmalydyr. Biz jebis baglanyşykly bolan kişilerimize öýkünýäris. Öýküneniňe degýän hakyna tutujyny saýlap alyň.

18. *Ters yrmçylyk we ýalan düşünjelilik*. Ters yrym hem gorkynyň bir görnüşidir. Şeýle-de ol nadanlygyň subutnamasydyr. Üstünlikli adamlaryň aňy durudyr, şeýle-de olar hiç zatdan gorkmaýarlar.

19. *Hünäriň nädogry saýlanylmagy*. Halamaýan işinde hiç kim hem üstünlik gazanyp bilmez. Öz hyzmatlaryňyzy satmakdaky iň bir ähmiýetli ädim — düýrmegiňiz bilen berlip biljek işiňiziň saýlanyp alynmagydyr.

20. *Yhlasyňy bir ýere jemlemegi başarmazlyk*. Ähli zada baş goşýan kişiniň nämedir bir zatda üstünlige ýetýän wagty seýrek bolýandyr. Ähli yhlasyňyzy bir baş maksatda jemläň.

21. *Jalaýlyk (sowajaňlyk) endigi*. Sowajaň kişiniň üstünlik gazanyp bilmejekliginiň esasy sebäbi ol hemişe garyplykdan howatyr edýändir. Girdejiňiziň belli bir bölegini yzygiderli aýryp goýmaga bolan endigi özleşdiriň. Adam özüniň hyzmatlaryny satýarka bankdaky puly oňa ynamlylyk berýär. Pulsuz siz ilkinji edilen teklibi kabul etmäge mejbur bolarsyňyz we şoňa-da şatlanar ýörersiňiz.

22. *Ruhubelentligiň (entuziazmyň) yetmezligi*. Entuziazmsyz alan galaň bolmaz. Galyberse-de, entuziazm ýokanç zatdyr, oňa eýe bolup, erk etmegi başaýan kişini, adatça, islendik toparda açyk göwün bilen garşy alýarlar.

23. *Oňşuksyzlyk (ýigrenmeklik, ylalaşmazlyk)*. Haýsydyr bir gatnaşyk babatda çäkli bolan adam üstünlige seýrek ýagdaýda ýetip biler. Oňşuksyzlyk siziň bilim almagy bes edýänligiňizi aňladýar. Oňşuksyzlygyň iň bir agyr görnüşleri din, jynsy (jynsparazlyk) we syýasy tapawutlar, şeýle-de pikir-garaýyşlar bilen baglydyr.

24. *Çeniňi bilmezlik (saklanyp bilmezlik)*. Çeniňi bilmezligiň iň bir agyr görnüşleri aşa köp iýmek, serhoş ediji içgilere we jynsy gatnaşygyga imrinmek bilen baglydyr. Çeniňi bilmezligiň bu görnüşleriniň islendik birine düýrmegiň bilen berilmek üstünlik üçin ölüm howpludyr.

25. *Özgeler bilen hyzmatdaşlyk etmäge ukypsyzlyk*. Aglaba kişi hut şu sebäp bilen baglylykda özüniň ýeten derejesinden hem-de mümkinçiliginden mahrum bolýar. Maglumat ýüki ýetik bolan hiç bir biznesmen ýa-da lider hem beýle kemçilige ýol bermez.

26. *Yhlas edilmän ýetilen mümkinçiliklere eýe bolmak* (Baý adamlaryň ogullary hem gyzlary, şeýle-de özleri gazanman, baýlygy miras alan beýleki kişileriň ählisi). Özi gazanmadyk kişiniň elindäki baýlyk köplenç ýenlişlere eltýär. Aňsatlyk bilen ýetilen baýlyk garyplykdan-da howplurakdyr.

27. *Bilgeşleýin aldaw*. Halallygy (dogruçylygy) hiç zat bilen çalşyp bolmaz. Erkiňde bolmadyk käbir ýagdaýlarda wagtlaýyn wyždanyňa ters gelýän hereket etseň, onuň erbet netije bermän geçip gitmegi hem mümkin. Ýöne göre-bile wyždansyzlyk (haramlyk) edýän adamda umyt ýokdur. Iru-giç ol munuň üçin haklaşmaly bolar — abraýdan, belki-de, azatlykdan mahrum bolup, haklaşar.

28. *Egoizm hem gedemlik*. Bu sypatlar daş-töwerekdäkiler üçin gyzyl ýşyk bolup hyzmat edip, olary sizden daşrak durmaga mejbur edýär. Bular üstünlik üçin ölüm howpludyr.

29. *Faktlaryň esasynda akyly-başly oýlanmaga derek çak urmak*. Adamlaryň köpüsi oýlanmak üçin zerur bolan maglumatlary tapardan aşa biparh ýa-da ýalta bolýarlar. Olar çen-çak bilen ýa-da tötänden gelnen netijä laýyklykda hereket edenlerini gowy görýärler.

30. *Başlangyç maýanyň (kapital) bolmazlygy*. Bu biznese ilkinji gezek başlap, goýberen ýalňyşlyklarynyň öwezini dolmak we ygtybarly abraýa eýe bolýança işini dowam etmek üçin ýeterlik serişdesi bolmadyk kişileriň şowsuzlygynyň adaty sebäbidir.

31. Bu bölekde şowsuzlygyňyzyň sanawda görkezilmedik beýleki bir islendik sebäbini atlandyryň.

Şowsuzlygyň şu otuz bir sebäbinde synanyşyp, soňra şowsuzlyga sezewar bolan islendik kişiniň diýen ýaly durmuş pajygasyňyň (tragediýasynyň) sebäbini tapmak mümkin. Özüňize belet bolan kimdir birinden sanawa bilelikde göz aýlamagy we şowsuzlygyň bu otuz bir sany sebäbini seljermäge kömek bermegini haýyş etmek peýdaly bolardy. Muny ýekelikde etmek hem peýdalydyr. Köpler özüni keseden görmegi başarmaýar. Belki, siz başaryňyzy.

SIZ ÖZ BAHANYZY BILÝÄRSIŇIZMI?

Bir gadymy paýhas bar: «Adam, öz-özüni tana!» Harydy şowly satmak üçin ony gowy bilmek gerek. Şahsy hyzmatlaryňy satmak barada-da bu adalatly bellikdir. Gowşak taraplaryňy çäklendirmek ýa-da olary ýeňip geçmek üçin, bularyň ählisine belet bolmalysyňyz. Güýçli taraplaryňyza alyjynyň ünsüni çekmek üçin bolsa, olary edil baş barmagyňyz ýaly bilmeliňiz. Ýöne siz diňe anyk seljermäniň kömegi arkaly özüňizi tanap bilersiňiz.

Meşhur firmalaryň biriniň menejerine (iş dolandyryjysyna) iş sorap haýyş bilen ýüz tutan bir ýaş ýigit özüni tanamaz derejedäki akmaklygyny görkezipdir. Ol menejerde gowy täsir galdyrypdyr. Ahyry ol haýyş bilen ýüz tutan kişiden näçe hak isleýänligini sorapdyr. Ýaş ýigit anyk bir mukdary aýdyp bilmejekligini nygtap jogap beripdir (*kesgitli maksadyň bolmazlygy*). Şonda menejer şeýle diýipdir: «Bir hepdelik synag möhletinden soňra biz saňa näçe baha mynasyp bolsaňyz, şonça-da hak töläris».

— Men muňa razy däl, sebäbi men häzirki işleýän ýerimde öz mynasyp bolan bahamdan has köp hak alýaryn — diýip, haýyş edýän kişi jogap gaýtarypdyr.

Zähmet hakyňyzyň köpeldilmegini haýyş etmezden ýa-da has köp hak tölenilýän başga bir iş gözlemezden öňürti, häzirki alýan hakynyňzdan has köp baha mynasyplygyňyza göz ýetiriň.

Pul islemek — bir zat: ony hemme kişi hem isleýär! Has köp baha mynasyp derejede bolmak — düýbünden başga zat! Örän köp kişi özüniň talaplary bilen mümkinçiliklerini garjaşdyrýar. Maliýe talaplaryňyzyň we işlegleriňiziň siziň hakyky mynasyp bahaňyz bilen hiç hili umumylygy ýokdur. Siziň bahaňyz diňe peýdaly hyzmatlary hödürlemähe we beýlekileri hem hut şeýle etmäge höweslendirmäge bolan ukybyňyz bilen kesgitlenýändir.

ÖZÜŇIZI SELJERIŇ

Söwdada her ýylda geçirilýän hasabatnyň netijeli bolşy ýaly, şahsy hyzmatlaryňy satmakda-da her ýyl öz-özüň babatda seljerme geçirmek juda netijelidir. Galyberse-de, ýyllyk seljeriş kemçilikleriň kiçelip, artykmaçlyklaryň ulalýanlygyny ýüze çykarmalydyr. Adam ýa-ha öňe hereket edýär, ýa duran ýerinde durýar, ýa-da yza çekilýär. Siziň maksadyňyz, elbetde, öňe hereket etmek. Her ýylky seljerme siziň öňe ilerlänligiňizi ýa ilerlemänligiňizi, eger öňe gidişlik bar bolsa, nä derejededigini görkezýär. Ol yza çekilmeler bolan bolsa, bu ýagdaýy hem ýüze çykarar. Hyzmatlaryňy netijeli satmak adamdaky, dähedem-dessemläp hem bolsa, öňe tarap hereket etmegi talap edýär.

Öz-özüňi seljermäni ýylyň ahyrynda geçirmek gerek, şeýle edilende seljermäniň görkezýän ýagdaýlaryny hem täze ýyl arzuwlaryna we çözgütlerine goşmaga mümkinçilik bolar. Bu seljermäni aşakdaky sowallary bermek arkaly geçiriň, soňra sizi aldamajak adamyň kömegi bilen jogaplary barlaň.

ŞAHSY ÖZÜŇI SELJERIŞ ÜÇIN SOWALNAMA

1. Men şu ýyla niýetläp önümde goýan maksatlaryma ýetdimmi? (Ömrüňiziň esasy maksadyna ýetmek üçin siz baş maksadyňyzyň bir bölegi hökmünde her ýyl öz önüňizde anyk maksat goýmalysyňyz.)

2. Mümkünçiliklerimi aňrybaş derejede ulanyp, özgeleriň möhümini bitirdimmi ýa-da öz işimiň haýsydyr bir taraplaryny gowulaşdyrmagy başardymmy?

3. Hyzmatlarymy ukyplarymyň aňrybaş derejesinde hödürlemegi başardymmy?

4. Meniň özümi alyp barşym sazlaşykly boldumy, hemişe başarnykly hyzmatdaşlyk etdimmi?

5. Men işi soňa goýmak endigimiň öz netijeliligimi kiçeltmegine ýol berdimmi, eger ýol beren bolsam nä derejede?

6. Men kämilleşdimmi, eger kämilleşen bolsam, haýsy babatlarda?

7. Men meýilnamalarymyň amala aşmagy üçin tutanýerlilik bilen yhlas etdimmi?

8. Men ähli ýagdaýlarda çalt hem ynamly netijä geldimmi?

9. Men bir ýa-da birnäçe esasy gorkynyň öz netijeliligime täsir etmegine ýol berdimmi?

10. Men howul-hara boldummy ýa-da aşa seresaplylyk etdimmi?

11. Hyzmatdaşlar bilen ikitaraplaýyn özara gatnaşyklarym gowy boldumy? Eger olar ähmiýetli bolmadyk bolsa, munda günä dolulygyna mendemi ýa-da men belli bir derejede günäkärmi?

12. Ünsümi ýeterlik derejede jemläp bilmänligim sebäpli, güýç-kuwwatymy ýerliksiz sarp etdimmi?

13. Men ähli babatda ters düşünjelerden (yrymlardan) we özgeleri ýigrenmekden (käbir kişiniň garaýyşlaryna çydap bilmezlikden) halas bolup bildimmi?

14. Men hyzmatlary hödürlemek ukyplarymy haýsy babatlarda gowulaşdyrdym?

15. Haýsydyr bir endigimde özüme erk edip bilmezlige ýol berdimmi?

16. Men aç-açan ýa-da ýüregimiň çununda egoizmiň (diňe özüňi bilmek) haýsydyr bir görnüşini ýüze çykardymmy?

17. Iş babatdaky hyzmatdaşlaryma çemeleşmekdäki özümi alyp baryşym meni hormatlamaklaryna mejbur etdimikä?

18. Meniň garaýyşlarym we çözümlerim çen urmaklyga esaslandymy ýa-da takyk seljermelere we akyly-başly oýlanyşmalara esaslandy?

19. Men wagtyň, çykdajylaryň we girdejileriň hasybyny ýöretmek endigime eýerdimmi, şeýle-de harçlaýan zatlarymda tygşytly boldummy?

20. Has netijeli ulanyp biljek halymda näçeräk wagtymy peýdasyz tagallalara sarp etdimkäm?

21. Geljek ýylda has netijeli hereket etmegim üçin, özümiň wagt hasabymy hem-de endiklerimi nädip üýtgedip bilerkäm?

22. Özümi alyp barşymda ynsabymyň ylalaşmaýan zatlary babatda men günäkärmi?

23. Görkezýän yhlasym maňa tölenilýän hakdan köpmi?

24. Kimdir biri babatda men karamlyga ýol berdimmi, eger ýol beren bolsam, onda nämede?

25. Eger men geçen ýyl öz hyzmatlarymyň satyn alyjysy bolan bolsam, alen zadymdan razy bolardymmy?

26. Men hünärimi dogry saýladymmykam, eger dogry saýlamadyk bolsam, onda bu nämede ýüze çykýar?

27. Hyzmatlarymy satyn alyjy menden razymy, eger razy bolmasa, näme üçin?

28. Üstünlik gazanmagyň ýörelgelerine (prinsiplerine) men näderejede gabat gelýän? (Bu sowala dogry hem aç-açan jogap beriş; özi-de, goý, siziň jogaplaryňyzy hakykaty aýtmakda ýüz görmeýän adam barlasyn.)

Bu bölümdäki maglumatlary okap hem-de özleşdirip, siz özüňiziň şahsy hyzmatlaryňyzy satmagyň anyk meýilnamasyny düzmäge taýýar bolansyňyz. Bu maglumatlary doly özleşdirmek diňe bir şahsy hyzmatlaryňy satmakda peýdaly bolman, eýsem, ol özgeleri hem has gowy seljermäge we bahalandyrmaga kömek edýär. Bu maglumat işgärler (kadrlar) boýunça direktorlar (müdür), hakyna tutma boýunça menejerler we işe almak hem-de işgärleriň netijeliligini ýokary derejede saklamak bilen bagly iş alyp barýan gullukçylar üçin bahasyz baýlykdyr. Eger siz muňa şübhelenýän bolsaňyz, onda öz-özüňi seljerişini ýigirmi sekiz sowalyna hat üsti bilen jogap bermäge synanyşyň.

BAÝ BOLMAK MÜMKINÇILIKLERINI NIRENEN HEM NÄDIP TAPMALY

Indi, ulanylanada adamlaryň baýamagyna ýardam edýän ýörelgeleri (prinsipleri) seljerenimizden soňra, biziň: „Bu ýörelgeleri (prinsipleri) ulanmak üçin iň bir amatly mümkinçilikleri nireden tapmaly?“ diýip soramaga hukugymyz bardyr.

Ilki bilen kanuna boýun egýän her bir raýatyň pikir we hereket erkinliginden peýdalanýan ýurdunda ýaşayanlygymyzy ýatlalyň. Aglaba köpimiz erkinligiň artykmaçlyklary hakynda hiç haçan hem çynlakaý oýlanmandyk. Özümiziň çäksiz erkinligimizi beýleki ýurtlardaky çäkli erkinlik bilen deňäp görmädik.

Bizde pikir azatlygy, bilim saýlamakdaky erkinlik, din azatlygy, syýasatdaky erkinlik, biznes, hünär ýa-da kär saýlamakdaky erkinlik, toplam biljek islendik emlägimizi toplamaga we eýelik etmäge bolan azatlyk, ýaşaýyş ýerini saýlamakdaky azatlyk, nika azatlygy, ähli jynslaryň wekilleri üçin deň mümkinçilikler, bir ştatdan beýleki birine göçmekdäki erkinlik, iýmit saýlamakdaky erkinlik, durmuşda özümizi taýýarlaýan islendik derejämize, hatda Birleşen Ştatlaryň prezidetiniň wezipesine dalaş etmekdäki erkinlik bar.

Bizde erkinligiň beýleki görnüşleri hem bar, ýöne bu sanaw bize durmuşda döredilen iň bir beýik mümkinçilikleri guş uçar belentlikden synlamana mümkinçilik berýär. Erkinligiň artykmaçlyklary aýratyn äşgärdir, sebäbi Birleşen Ştatlar — özüniň islendik raýatyna — doglanyndan ýa-da şoňa denlenen hukugy boýunça raýat bolanlara erkinlikleriň şeýle giň we dürli görnüşli sanawyny döredýär.

ÖZÜMIZDÄKI GOWULYKLARYŇ ÄHLISI ÜÇIN MINNETDAR BOLMALY „GUDRATYMYZ“

Biz saýlawlarda özlery üçin ses berilmegine mätäç wagtly syýasatçylaryň amerikan azatlygy hakynda gürrüň edýän pursatlaryny köp eşidendiris. Ýöne olar bu azatlygyň gözbaşlaryny hem tebigatyny seljermäge özleryniň wagtyny we güýjüni örän seýrek sarp edýärler. Men asla gymmaty bilinmeýän bu „nämedir bir zady“ çuňňur hem aç-açan seljermek isleýärim, çünki ol Amerikanyň her bir raýatyna dünýäniň ähli ýurdy bilen diýen ýaly deňeşdireniňde has köp artykmaçlygy berýär, baýamaga has uly mümkinçilikleri döredýär, islendik görnüşdäki erkinligi hem has giňden eçilýär.

Bu göze görünmeýän güýjüň gözbaşyny we tebigatyny seljermäge meniň hukugym bar. Sebäbi bu güýji gurnan hem-de häzir ony dolandyryp

ýören köp sanly adamlary bilýäriň we elli ýyldan-da gowrak wagtyň dowamynda has-da içgin tanadym.

Adamzadyň bähbidine bu haýyr işi amala aşyryjynyň ady — kapital (maýa)!

Kapital (maýa) diňe bir puldan ybarat däl. Kapital (maýa) — bu, esasan, şol puly jemgyýet üçin hem-de özleriniň bähbidi üçin netijeli harçlamagyň ýollaryny we usullaryny işläp düzýän paýhasly erkek hem zenan adamlaryň ýokary derejede guramaçylykly toparlarydyr.

Bu toparlar alymlardan, bilim işgärlerinden, inženerlerden, oýlap tapyjylardan işewür seljerijilerden, žurnalistlerden, hukukçylardan (ýurist), ulag pudagyna degişli hünärmenlerden, buhgalterlerden (hasapçy), lukmanlardan ybaratdyr, bu adamlaryň ählisi senagat we telekeçilik pudagynda ýokary derejede ýöriteleşen paýhasa eýedirler. Olar işiň täze ugurlarynda tejribeleri geçirýärler we ýollary çekýärler. Olar kollejleri, hassahanalary, munisipal mekdepleri saklaýarlar, ýollary gurýarlar, gazetleri neşir edýärler, hökümetiň çykdajylarynyň agramly bölegini töleýärler, şeýle-de ynsan durmuşyndaky soňsuz zerurlyklara ünsi gönükdirýärler. Eger gysgaça jemläp aýtmaly bolsa, kapitalistler — bu siwilizasiýamyzyň beýnisidir, sebäbi olar bilimiň, magaryfyň we adamzat ösüşiniň özenini üpjün edýärler.

Paýhas bolmasa, pul hemişe howpludyr. Emma dogry peýdalanylanda, ol siwilizasiýanyň düýp esasyny ybarat edýär.

Eger siz kapitalsyz (maýasyz) maşgala üçin ýönekeýje ertirlik naharyny taýýarlamak zerurlygyny göz önüne getirseňiz, guramaçylykly kapitalyň (maýanyň) nä derejede zerurlygyny akylyňyzda aýlap bilersiňiz.

Çaý demlenmek üçin siz Hytaýa ýa-da Hindistana ugramaly bolarsyňyz, bu ýurtlaryň ikisi-de Amerikadan juda uzakda ýerleşen. Eger siz juda ökde ýüzüji bolaýmasaňyz, ýolda gaty ýadamaga töwekgellik edýärsiňiz. Emma şonda siziň önüňizde täze kynçylyk peýda bolar. Gulaçlap ummany ýüzüp geçmäge güýjüňiz ýeterlik bolýanda-da, pul hökmünde siz nämäni peýdalanarsyňyz?

Şeker tapmak üçin siz ýene-de bir ýüzüşi — Kuba tarap ýüzüşi amala aşyrmaly bolarsyňyz. Ýöne bu ýagdaýda-da siziň şekersiz dolanmaly bolmagyňyz mümkindir, sebäbi Birleşen Ştatlaryň islendik ýerinde saçağa

äberilip bilinmegi üçin, ony getirmäge ulagyň zerurlygy hakda gürrüň etmäniňde-de, şeker almak üçin enjamlar hem pul gerek ahryr.

Ýumurtgany-ha siz golaýdaky fermadan aňsatlyk bilen alyp bilersiňiz, ýöne üzüm şerbeti üçin bolsa Florida uzak syýahaty amala aşyrmaly bolarsyňyz.

Çörek üçinem Kanzasa ýa-da bugdaý ösdürilip ýetişdirilýän beýleki bir ştata uzak gezelenç zerur.

Gurak ertirligiň-ä gürrüňini etmesek hem bolar, sebäbi olary diňe zerur enjamlara eýe bolan we oňat taýýarlykly adamlaryň zähmeti üpjün edip biler, bular bolsa kapitalsyz (maýasyz) mümkin däl.

Dynç alyş hökmünde siz, banan üçin Günorta Amerika ýene-de bir ýüzüşi amala aşyrmaly bolarsyňyz, dolanyp geleniňizden soňra bolsa, mesge hem gaýmak almak üçin golaýdaky süýt fermasyn-da aýlaň-çaýlaň edip gelmeli bolarsyňyz. Ine, şondan soňra maşgalaňyz arkaýyn oturyp, ertirlik naharyny edinip biler.

Bularyň bary biderejik bir zat ýaly, şeýlemi? Nätkjek-dä, kapitalistik ulgam bolmasa, bu ýönekeýje önümleri hem siz diňe ýaňky ýaly ýollar bilen gazanyp bilersiňiz.

KAPITAL (MAÝA) — DURMUŞMYZYŇ ÖZENI

Bize ertirlik nahary üçin zerur önümleri getirip berýän demir ýollaryň ýa-da gämileriň gurluşygy üçin zerur bolan puluň mukdary şeýle bir köp welin, aklylyň haýran edýär. Demir ýoly hem-de söwda flotuny dolandyrmak üçin okadylan hünärmenleriň giden leşgeri hakynda aýtmanyňda-da, ýüzlerçe million dollar zerur. Ýöne ulag — häzirki zaman siwilizasiýasynyň talaplarynyň diňe biri ahbetin. Daşamazdan öňürti önümleri ösdürip ýetişdirmek, toprakdan almak ýa-da öndürmek hem satuw üçin taýýarlamak gerek. Munuň üçin hem, ýagny enjamlara, mehanizmlere, gaplamaga, marketinge we erkek hem zenan adamlaryň millionlarçasyna hak tölemek üçin hem ýene millionlarça dollar zerur.

Demir ýollardyr gämiler ýerden ösüp çykanoklar we öz-özünden hereketem edenoklar. Olar hyýaly göz önüne getirişe, ynama, entuziazma, aýgytlylyga, tutanýerlilige eýe bolan adamlaryň işi, oýlap tapyjylykly we guramaçylykly ukyplary arkaly siwilizasiýanyň çakylygyna gulak asyp gelyärler! Şeýle adamlar kapitalistler diýlip atlandyrylýar. Olary gurmaga,

döretmäge, peýdaly hyzmatlary hödürlemäge, girdeji almaga we baýamaga bolan okgunlylyk hereket etmäge höweslendirýär. Siwilizasiýanyň şonsuz ýaşap bilmejek hyzmatlaryny hödürleýändigleri üçin hem, olar barha we barha baýaýarlar.

Sözümiň üstüne ýene bir zat goşaýyn, kapitalistler — köçe oratorlarynyň ýörite sahnalaşdyrylan münberlerden bokurdak ýyrtyp gygyrýan adamlarydyr. Olar hut radikallaryň, reketirleriň, nämynasyp syýasatçylaryň we kárdeşler arkalaşyklarynyň satlyk ýolbaşçylarynyň „ýyrtýjylar“ we „Uoll-Strit“ diýip at berýän adamlarydyr.

Men adamlaryň haýsydyr bir toparyny ýa-da ykdysadyýet ulgamyny gorajak ýa-da masgaralajak bolamok.

Bu kitabyň maksady — *elli ýyldan gowrak wagty bagyşlan maksadym* — bilim gözleýänleriň ählisine şahsyýetiň isleýän islendik derejedäki baýlygyna eýe bolmagynyň has ygtybarly filosofiýasyny hödürlemekdir.

Men kapitalizmiň ykdysady artykmaçlyklaryny iki sany esasy sebäp boýunça seljerdim.

1. Baýamaga ýygyn edýän kişiler uly hem kiçi emläklere çemeleşmeleriň ählisini gözegçilikde saklaýan ulgama uýgunlaşmaga borçludylar.

2. Syýasatçylaryň we nadaralaryň guramaçylykly kapitaly (maýany) ölüm howply erbet zat hökmünde suratlandyryp, belgeleşýin garalap görkezýän şekilleriniň arka tarapyny göz önüne getirmek hökmandyr.

Biziň ýurdumyz kapitalistik ýurt. Ol kapital (maýa) esasynda ösdi. Biz, erkinligiň, mümkinçilikleriň eşretlerinden peýdalanýan kişiler, baýlyk toplamaga ýygyn edýän kişiler, guramaçylykly kapital (maýa) bermedik bolanlygynda baýlygymyzyňam, mümkinçiliklerimiziňem bolmajaklygyny bilmäge borçludrys.

Baýlyk gazanmagyň hem-de baýlygyňy kanuny esasda saklamagyň diňe bir ygtybarly usuly bar — ol peýdaly hyzmatlary hödürlemekdir. Adamyň güýç ulanyp ýa-da öwezine nähilidir bir görnüşde degerli zat bermän, kanuny ýol bilen baýlyk toplam biljek ulgamy şindi döredilmändir.

SIZIŇ BAÝLYK DÜNYÄSINDÄKI MÜMKINÇILIKLERIŇIZ

Amerika baý bolmak isleýän adam üçin ähli erkinligi hem ähli mümkinçilikleri döredýär. Awa ugranyňda awyň bol ýeri gözlenilýär. Bu kada baýlyk gözlegleri üçin hem ulanarlydyr.

Eger maksadyňyz baýlyk bolsa, raýatlarynyň juda uly üstünliklere ýetýän bu ýurduň mümkinçiliklerini sypdyrmaň. Bu ýurduň diňe zenanlary özlere timar bermek üçin niýetlenilen serişdelere millionlarça dollar harçlaýarlar.

Eger siz baýlyk gözleýän bolsaňyz, her ýylda diňe çilime ýüzlerçe million dollar harçlanylýan ýurt hakynda gowuja pikirleniň.

Ilaty her ýylda futbola, beýsbola, boks boýunça tutluşyklara höwes bilen millionlarça dollar harçlaýan ýurdy taşlap gitmäge gyssanmaň.

Bu haryt alyş-çalyşyklarynyň hem-de hyzmatlaryň ählisiniň aňyrsynda baýamak isleýänler üçin ägirt uly mümkinçilikleriň gizlengi ýatanlygyny unutmaň. Bu ýerde olara biziň amerikan erkinligimiz kömege gelýär. Islendik bir biznese yhlasyňyzy siňdirmek isleseňiz, sizi hiç kim, hiç bir zat bökdäp bilmez. Eger ukyp-başarnyga, tejribä hem-de taýýarlyga eýe bolsaňyz, siz uly emläge eýe bolup bilersiňiz. Durmuşda şow işinden azrak nesibeli bolan kişiler, elbetde, azrak hem gazanarlar. Emma her bir kişi laýyk mukdardaky iş bilen hem ýaşaýyş üçin zerur bolan oňuşarlyk şertler bilen özüni üpjün edip biler.

Ine-de, siz ýetmeli nokadyňyza geldiňiz! Öňüňizde ähli mümkinçilikler açyldy. Öňe gadam uruň, näme isleýän bolsaňyz, saýlaň, meýilnamalaryňyzy düzüň, olary herekete getiriň hem-de tutanýerlilik bilen amala aşyryň. Galan beýleki zatlary kapitalistik Amerika eder. Muňa bil baglap bilersiňiz — kapitalistik Amerika peýdaly hyzmatlary hödürlemek we degişli serpaýy almak üçin her bir kişä mümkinçilik berýär.

Bu ulgam hiç kimi hukuklaryndan mahrum etmeýär, ýöne ol hiç hili mugt zady wada bermeýär, wada berip hem bilmez, sebäbi onuň özi ykdysadyýetiň kanunlary tarapyndan gözegçilikde saklanylýar. Ykdysadyýet kanunlarynyň bolsa öwezine hiç zat bermezden, jomardyň jübüsinden lomaý baýlyga garaşýan kişilere pisindi oturmaýar. ýoluny açar.

**Üstünlik düşündirişleri talap etmeýär
Ýeňliş delilleri (özünü aklamak) hasap
etmeýär**

NETIJE

Haýal-ýagallykdan üstün çykylyp gazynylan ýeňiş

Baýlyga tarap ýedinji ädim

Işlerinde şowsuzlyga uçran erkek hem zenan adamlaryň 25 müňüsiniň ömri babatda geçirilen seljerme ýeňlişini otuz bir sebäbinden ybarat sanawyň başynda ýaýdanjaňlygyň duranlygyny görkezdi.

Haýal-ýagallyk — aýgytlylygyň gapma-garşylygy — her bir kişiniň diýen ýaly göreşmeli bolýan duşmanydyr.

Bu kitaby okap, munda beýan edilen ýörelgeleri herekete getirmäge taýýar bolanyňyzda, sizde öz ukybyňyzy barlap görmäge hem-de tiz we *anyk* netijelere gelmäge mümkinçilik bolar.

Her biri milliondan artyk gazanmagy başaran birnäçe ýüz adamyň işiniň seljerilip görülmegi bir ýagdaýy aýan etdi. Olaryň ählisi çalt netijä gelmek we birden gelen netijelerini üýtgetmeli bolaýan halatlarynda, öňki netijelerini haýal üýtgetmek ukybyna eýedirler. Baýamagy başarmadyklaryň hemmesiniň *haýal netijä gelmek we gelen netijelerini tiz hem ýygý-ýygýdan* üýtgetmek endikleri bardyr.

Genri Forduň iň bir beýik sypatlarynyň biri tiz netijä gelmek we ony haýallyk bilen üýtgetmegi başarmagydyr. Jenap Forduň bu aýratynlygy göze dürtülip durandy, şonuň üçinem bu ýagdaý onuň keşir adam hökmünde tanalmagyna-da getiripdi. Hut şu häsiýeti Fordy özüniň meşhur T kysymly ulagynyň (dünýädäki iň bigelşik awtomobil) üstünle işlemäge mejbur edipdi. Ýogsam onuň geňeşçileriniň ählisi, şeýle-de alyjylaryň köp sanlysy onuň bu gelen netijesinden dänmegini talap edipdiler.

Belki, Ford gelen netijesini üýtgetmek babatynda, hakykatdanam, gereginden artyk haýal-ýagallyk edendir, emma munuň beýleki bir tarapyndan garap görsek, üýtgetmeler zerurlyk derejesine barmanka, öz gelen netijesine wepalylygy Forda ymgyr köp baýlyk getiripdi. Forduň

tutanýerliliginiň kejrlik bilen barabar bolanlygyna hiç hili şübhe ýok, ýöne bu sypat, haýal netijä gelip, ony tiz üýtgetmeklik bilen deňäniňde, has gowudyr.

SIZIŇ GELEN NETIJELERIŇIZ BABATDA MASLAHATLAR

Uly pullary gazanmagy başarmadyklaryň aglabasy aňsatlyk bilen töwerekdäkileriň pikirlerine boýun bolýarlar. Olar gazetlere we goňşy-golamlara özlerine derek pikirlenmäge ygtyýar berýärler. Pikir-garaýyş — dünýädäki iň arzan haryt. Her bir kişiniň ätiýaçda duran pikir-garaýyş bardyr, şeýle-de diňlemek isleýänlere olary eçilmäge her bir kişi taýýardyr. Eger-de bir netijä geleniňizden soňra beýleki adamlaryň garaýyşlarynyň täsirine düşýän bolsaňyz, hiç bir ugurda hem size üstünlik gazanmak ýokdur.

Bu ýerde beýan edilen ýörelgeleri iş ýüzünde ulananyňyzda, *özüňiz netijä geliň-de*, oňa eýeriň. Aladalaryňyzy, meseleleriňizi özüňiziň "beýni merkeziňiziň" agzalaryndan başga hiç bir kişä ynanmaň, bu topary saýlanyňyzda hem aýratyn ünsli boluň, dine maksatlaryňyza doly derejede duýgudaş bolan we oňa bap gelýän kişileri saýlaň.

Ýakyn dost-ýarlar we garyndaşlar, köplenç özleri islemezdən, özleriniň "garaýyşlaryny" boýnumyza dakýarlar, köplenç ol "garaýyşlar" ýöntemjedir we gülküçdir. Erkekleriň we zenanlaryň münlerçesi özlerine kembaha garamakdan ömürboýy ejir çekýärler, sebäbi haýsydyr bir ýagşy niýetli, emma nadan adam bolgusyzja "garaýyş" bilen olaryň özlerine bolan ynamyny ýoklandyr.

Siziň özüňiziň beýniňiz bar. Ony peýdalanyň-da, özüňiz netijä geliň. Eger-de netijä gelmek üçin size beýleki adamlardan deliller we maglumatlar gerek bolsa, ähtimal, olaryň size zerurlygy çykar, gerekli maglumatlary duýdurmazdan, öz maksatlaryňyzy açmazdan almaklyga çalşyň.

Ýüzleý bilimlere eýe bolan adamlara ähli zady bilýän kişi bolup görünmäge ýygyn etmek mahsusdyr. Şeýle adamlar, adatça, köp gürläp, az diňleýärler. Eger tiz netijä gelmekligi öwrenmek isleýän bolsaňyz, gözleriňizi we gulaklaryňyzy giňden acyk, agzyňyzy bolsa ýapyk halda saklaň. Köp gürläýänler az iş edýändirler. Eger-de siz köp gürläp, az diňleýän bolsaňyz, siz diňe bir özüňizi gerekli we peýdaly maglumatlary almak mümkinçiliginden mahrum etmän, eýsem, meýilleriňizi hem maksatlaryňyzy

özüňize görüplik edýändigleri üçin ýeňlişiňizden lezzet alýan adamlara açyp görkezýänsiňiz.

Ýene-de bir zady ýatda saklaň, ýeterlik dereje bilimli bolan adamyň alnynda her gezek agzyňyzy açanyňyzda, siz ol adama köplenç bilim goruňyzyň bärden gaýdýanlygyny ýa-da bütinleý bilimsizligiňizi görkezýänsiňiz! Hakyky danalyk, adatça, özüni salykatlylyk hem dymmaklyk arkaly görkezýändir.

Unutmaň, siziň gabatlaşýan her bir kişiňiz hem üstünlige ýetmegiň mümkinçiliklerini gözläp ýörendir. Eger-de siz meýilnamalaryňyz barada jikme-jik hem-de aňsatlyk bilen gürrüň beýän bolsaňyz, onda kimdir biri siziň paýhassyzlyk edip aýdan meýilnamalaryňyzy herekete getirip, sizden öňürtse, geň galyp oturmaň.

Goý, siziň ilkinji gelen netijäňiz agzyňyzy ýapyk, gözleriňizi we gulaklaryňyzy açyk saklamak babatda gelnen netije bolsun.

Bu nesihaty unutmazlyk üçin aşakda getirilen sözi iri harplar bilen göçürüp alyň-da, ony her gün gözüňize dürtülip durjak ýerde ýerleşdiriň: “Näme etmek isleýänligiňi tutus dünýä gürrüň ber, ýöne ilki ony amala aşyr”.

Muny şeýleräk hem aýtmak mümkin: “Alga alynýan zat söz däl-de, işdir”.

ERKINLIK ÝA-DA ÖLÜM GELNEN NETIJÄ BAGLY

Gelnen netijäniň, kararyň gymmaty ony kabul etmek babatda zerur bolan aýgytlylyga bagly. Siwilizasiýanyň esaslanýan beýik netijeleri jana töwekgellik edilip gelnen netijelerdir.

Linkolnyň Amerikanyň garaýagyz ilatyna azatlyk beren, meşhur «Azat ediş baradaky jarnamany»¹¹ kabul etmek baradaky netijesi, dostlarynyň we syýasy pikirdeşleriniň müňlerçesiniň indi öz garşysyna gitekdiklerine doly akyl ýetirilip gelnen netijedi.

---

¹¹ Raýatlyk urşy döwrüniň kanunçylyk namasy bolup, oňa Awraam Linkoln tarapyndan 1862-nji ýylyň 22-nji sentýabrynda gol çekilen. 1863-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan pitneçi ştatlaryň çäklerinde gullar azat diýlip ygylan edilýär (*terjieçiniň belligi*).

Sokratyň zäherli pyýalany içmeli bolsa-da, öz ynançlaryndan dänmezlik baradaky gelen netijesi mert karardy. Ol biziň günlerimizde-de täsirini ýetirmegini dowam edýär, adamyň pikir hem söz azatlygyna bolan hukugynyň nusgasy bolup durýar.

Birleşige ikilik edip, Günortanyň tarapyna geçende general Robert Li¹² tarapyndan gellen netije hem mert netijedi, sebäbi general munuň üçin janyndan el üzmeli bolmagynyň, şeýle-de beýleki adamlary köpüsiniň heläk bolmagynyň mümkindigini oňat bilýärdi.

KELLELERINI ETEGINE SALANLARYŇ ELLI ALTYSY

Amerikaly raýatlara dahylly bolan netijeleriň iň bir beýigine 1776-njy ýylyň 4-nji iýulynda gelipdi. Şonda 56 sany adam bir resminama gol goýupdylar, olaryň özerliniň bellemegine görä, ol resminama ýa-ha amerikalylaryň ählisine azatlyk getirmelidi, ýa-da *elli alty kişiniň hemmesini dar agajyna eltmelidi!*

Siz bu resmina barada eşidensiňiz, emma ondaky ýetmek isleýän şahsy derejeleriňiz barada mese-mälim bolan sapaklary özleşdirmedik bolmagyňyz mümkindir.

Bu beýik netijäniň senesi biziň hemmämiziň ýadymyzda, ýöne bu karara gelmek üçin üçin nä derejede mertligiň gerek bolanlygyna akyň ýetirýänlerimiz welin az-az bolsa gerek. Taryhymyzy biz öwredişleri ýaly ýatda saklaýarys: seneler ýadymyzda, söweşen adamlaryň atlary ýadymyzda; Welli-Fordj¹³ we Ýorktaun¹⁴ ýadymyzda, Jorj Waşington we Kornuollis¹⁵ ýadymyzda.

---

¹² General Robert Edward Li, 1807 — 1870, gulçulyga garşy bolsa-da, günortalylaryň tarapynda çykyş edipdir. Onuň serkerdeligi astynda günortalylar birnäçe ýeňiş gazanypdylar (*terjimeçiniň belligi*).

¹³ Pensilwaniýa ştatynyň günorta-gündogaryndaky şäherçe. Bu ýerde 1777-nji ýylyň 19-njy dekabryndan 1778-nji ýylyň 19-njy iýuny aralygynda J. Waşingtonyň leşgeri durupdy (*terjimeçiniň belligi*).

¹⁴ Wirjiniýa ştatyndaky obajyk, inlisleriň goşuny şol ýerde boýun egipdi we garaşsyzlyk ugrundaky uruş şol ýerde hem tamamlanypdy (*terjimeçiniň belligi*).

¹⁵ Ýorktaunda boýun egen inlis generaly (*terjimeçiniň belligi*).

Bir halka ömür hem azatlyk beren, tutuş dünýä üçin bolsa azatlygyň we garaşsyzlygyň kada bolan täze ýörelgelerini bagyşlan ýeňilmez güýje taryhçylaryň mynasyp üns bermezlikleri — bu hakyky pajygadyr. Men muny pajyga diýip atlandyryň, sebäbi durmuş kynçylyklaryny ýeňip geçip, durmuşy talap edilýän bahany tölemäge mejbur etmek isleýänleriň her biri hut hökman şol güýji peýdalanmalydyrlar.

Geliň bu güýje ömür beren wakalary gysgaça suratlandyralyň. Munuň taryhy 1770-nji ýylyň 5-nji martynda Bostonda bolup geçeň çaknyşykdan başlanýar. Diňe özleriniň aýlanyp ýörmekleri bilen hem raýatlary eýmendiriýän inlis esgerleri köçelerde nobatçylyk edýärdiler. Koloniýanyň ilaty nägiledi. Olar nägileliklerini bassyr-ýussursyz ýüze çykaryp başlaýarlar, esgerlere daş atýarlar, olary kemsidýärler, ine, şonda serkerde şeýle buýruk berýär: «Çişleriňizi gezäp, öňe!»

Tutuşyk başlanypdyr. Bu köp kişiniň heläk bolmagyna we maýyp düşmegine getiripdir. Bu hadysa halkyň gazabyny gaýnadypdyr, netijede, Welaýat Assambleýasy (iň bir tanyml raýatlardan ybarat bolan) bu ýagdaýy jogapsyz goýmazlyk üçin ýygnaç çagyrypdyr. Bu Assambleýanyň agzalaryndan ikisi Jon Henkok hem Semýuel Adams eken. Olar ýygnaçda dogumly çykyş edip, inlis esgerlerini Bostondan çykaryp kowmagyň gerekdigini aýdypdyrlar.

Ýatda saklaň, iki adamyň aňynda peýda bolan bu netije, karar, adalatly bolunjak bolsa, biziň ählimiziň, Birleşen Ştatlaryň raýatlarynyň peýdalanýan azatlygymyzyň düýp başlangyjy diýlip atlandyrylmalydyr. Şonuň ýaly-da bu gelnem netijäniň ynamy hem mertligi talap edenligini-de hergiz unutmaň, sebäbi ol juda howply bolandyr.

Assambleýa işini soňlamanka Hatçinson welaýatynyň gubernatortyna ýüzlenip, Bostondan goşunyň çykarylmagyny talap etmek Semýuel Adamsa tabşyrylypdyr. Bu talap kanagatlandyrylypdyr, goşun Bostondan çykarylypdyr, emma garşy durmalar munuň bilen tamamlanaýmandyr. Ahyrynda ol tutuş siwilizasiýanyň akymyny özgerden ýagdaýa eltipdir.

«BEÝNI MERKEZINIŇ» GURNALMAGY

Riçard Genri Li bu wakada möhüm rol oýnaýan esasy şahsyýete öwürülýär, sebäbi olaryň Semýuel Adams ikisi öz welaýatlarynyň ilatynyň hal-

ýagdaýyna dahylly howatylary hem umytlary barada pikirlerini paýlaşyp, hemişe hat alyşyp durupdyrlar. Bu tejribä esaslanyp, Adams on üç koloniýanyň liderleriniň arasynda hat alyşmaklygyň güýçleri birikdirmekte ýardam etjekdigi barada netijä gelýär, çünki güýçlerini jemlemek üstlerine düşen meseläni çözmekde örän zerur ýagdaý bolup durýar eken. Bostandaky esgerler bilen bolan çaknyşykdan iki ýyl soňra (1772-nji ýylyň martynda) Adams özüniň bu ideýasyny Assambleýanyň dykgatyna ýetirýär. Ol habarçylaryň (korrespondentleriň) ýörite Komitetini döredip, «ähli koloniýalarda durmuşy gowulaşdyrmak üçin dostana birleşmek maksady bilen», her bir koloniýada Komitetiniň öz wekilleriniň bolmagyny teklip edýär.

Size hem maňa erkinlik getiren güýjüň döredilmeginiň başlangyjy şeýle goýlupdy. «Beýni merkezi» döredilipdi. Ol Adamsdan, Liden we Henkokdan ybarat bolupdyr.

Habarçylaryň Komiteti guralypdyr. Şol wagta çenli eýýäm koloniýalaryň ýaşajylyary iňlis esgerleri bilen dagynyk uruş alyp barýardylar, ähli ýerde Bostandaky pitnä kybap çaknyşyklar bolup durýardy, ýöne iş ýüzünde welin olar hiç hili netije berenokdy. Aýratyn toparlar Angliýadan üstün çykmak üçin özleriniň ýüreklerini, aňlaryny, ruhlaryny we bedenlerini bir bitewi yhlasa birikdirmeýärdiler. Adams, Henkok hem-de Li bilelikde hereket edip başlaýançalar bu ýagdaý şol bir bolşunda hem dowam edipdir. Iňlisler bolsa wagt ýitirmändirler. Olar hem özleriniň «beýni merkezlerini» döredipdirler, şeýle-de artykmaçlyk hem olaryň tarapynda eken: olaryň puly hem guramaçylykly goşuny bolupdyr.

TARYHY ÖZGERDEN NETIJE

Iňlis hökümeti Hatçisony aýryp, Geýji Massaçusetsiň gubernatory belleýär. Täze gubernatoryň ilkinji hereketlerinden biri Samýuel Adamsyň üstüne wekil iberip, ýowuz jezalar bilen gorkuzmak arkaly, garşy çykmalaryny bes etmegi talap etmekden ybarat bolýar.

Eger polkownik Fenton (Geýjiň wekili) bilen Adamsyň arasynda bolup geçen gürrüňi sitata alsak, biz bolup geçenlere has gowy akyl ýetireris.

Polkownik Fenton: «Gubernator Geýj tarapyndan maňa ýörite tabşyryk berildi, jenap Adams. Oňa laýyklykda, hökümetiň görýän çärelerine garşy çykmalaryňyzy bes etmek şerti bilen, gubernatoryň size doly

kanagatlandyrjak ýeňillikleri döretmek niýetiniň bardygyna (Adamsy satyn almaga synanyşyk) ynandyrmak isleýärin. Jenap, gubernator size mundan beýläk onuň alyhezetleriniň gaharyny getirmezligi maslahat berýär. Özüňizi alyp barşyňyz sizi Genrih VIII-niň kanunyna dahylly etmäge esas berýär. Bu kanuna laýyklykda, welaýatyň gubernatorynyň karary bilen, adam döwlete döňüklik etmeklikde aýplanylyp, kazyýet jogapkärçiligine çekilmek üçin Angliýa ugradylyp bilner. Özüňiziň syýasy ugruňyzy üýtgetmek bilen, siz diňe bir uly şahsy bähbitlere eýe bolmak bilen çäklenmän, eýsem, patyşa bilenem parahatçylygy sazlamagy başarsyňyz».

Semýuel Adams iki netijeden birini saýlap biljekdi. Ol garşy durmalaryny togtadyp, bähbitli paradan peýdalanyň biljekdi ýa-da dardan asylmaga töwekgellik edip, garşy durmalaryny dowam etdirmelidi!

Haýal-ýagallyk etmezden netijä gelmegiň — ony jandan jyda düşürmegi hem mümkin bolan netijä gelmegiň wagtyňyň ýetenligi göz-görteledi. Adams eşitjek jogabyny sözme-söz gubernatora ýetirjekligi barada wada bermegini polkownik Fentondan talap edipdir.

Adamsyň jogaby: «Gubernator Geýje aýdyň, men eýýäm bir çak Ähli Patyşalaryň Patyşasy bilen parahatçylyk barada ylalaşyk baglaşdym. Hiç hili şahsy bähbitler meni ýurdumyň adalatly hem bähbitli işinden boýun towlamaga mejbur edip bilmez. Şeýle-de gubernator Geýje aýdyň, Samýuel Adams oňa gazap atyna atlanan halkyň duýgulary mundan gaýry kemsitmezligi ündeýär».

Adamsyň zähere eýlenen jogabyny alan, gubernator Geýj guduz açan ýaly bolup, buýruk çykarýar. Onda şeýle diýilýär eken: «Onuň alyhezetleriniň adyndan men ýaraglaryny tabşyryp parahat durmuşa dolanyň baranlaryň ähliniň etmişleriniň bagyşlanjaklygyny wada berýärin. Bu wada Semýuel Adamsa hem-de Jon Henkoka degişli däldir, çünki olaryň jenaýatlary juda eýmençdir we olar diňe zabun jeza mynasypdyrlar».

Adams bilen Henkok kyn ýagdaýa düşüpdirler. Gazaba atlanan gubernatoryň haýbaty olary ýene bir howply netijä gelmäge mejbur edipdir. Olar howul-hara özlerine has durnukly eýerýän kişileriň gizlin ýygnaýyny çagyrypdyrlar. Ýygnak başlanan badyna Adams gapa gul urupdyr-da, açary hem jübüsine dykypdyr. Soňra bolsa toplanan adamlara hökman koloniýalaryň ilatynyň kongresiniň çagyrylmalydygyny, şeýle kongresiň çagyrylmalydygy barada netijä gelinýänçä hiç kimiň otagdan çykmaýjaklygyny habar beripdir.

Hemmeler gozgalaň tapypdyr. Käbirleri beýle gözsüzbatyrlýgyň soňunyň nämä eltjekligini seljerip görüpdirler. Başga birleri bolsa iňlis täjine garşy gönüden-göni baş göterilmegini aňladýan beýle anyk netijäniň akyly-başly hereketdigine çynlakaý şübhelenipdirler. Emma olar bilen birlikde otagda gorka erkini aldyrmadyk we ýeňliş ähtimallygyny boýun almaýan iki adam — Henkok hem-de Adams bardy. Netijede, olaryň täsiri astynda hemmeler habarçylar (korrespondentler) Komitetiniň 1774-nji ýylyň 5-nji sentýabrynda Filadelfiýada Birinji Kontinental Kongresini çagyrmagy bilen ylalaşypdyrlar.

Bu senäni ýatda saklaň. Ol 1776-njy ýylyň 4-nji iýulyndan has wajyprakdyr. Eger-de Kontinental Kongresi çagyrmak hakynda netijä gelinmedik bolsa, garaşsyzlyk Deklarasiýasyna-da gol çekilmezdi.

Ýöne täze Kongresiň ilkinji ýygnaşygyna çenli hem özge bir lider ýurduň başga bir çetinde özüniň «Britan Amerikasynyň hukuklaryna umumy syny» çap edipdi. Bu Wirjiniýa welaýatyndan Tomas Jeffersondy. Henkok hem-de Adamsyň öz gubernatorlary bilen bolşy ýaly, ol hem lord Danmor (täjiň Wirjiniýadaky wekili) bilen dartgynly gatnaşykdaydy.

Bu resminama çap edilenden soňra basym Jefferson döwlete garşy dönüklük etmekde aýplanýandygy barada habary alýar. Şonda Jeffersonyň kärdeşlerini biri Patrik Genri müdimilik klassika bolup galjak jümjäni aýdýar: «*Eger bu dönüklük bolsa, onda, geliň, hemmämiz, mümkingadar, köpräk dönüklük edeliň!*»

Ynha, hut şeýle adamlar ne häkimiýete, ne harby güýje, ne-de pula eýe bolmazdan, Birinji Kontinental Kongresiň açylmagyndan başlap, koloniýalaryň geljegini ara alyp maslahatlaşypdyrlar. Bu ýagdaý iki ýyllap — 1776-njy ýylyň 7-nji iýunynda Riçard Genri Li aşadaky teklipl bilen Assambleýa ýüzlenýänçä dowam edipdir:

«Jentlmenler, men Birleşen Koloniýalaryň mundan beýläk azat hem garaşsyz Ştatlar bolmagyny teklipl edýärim. Goý, olar ähli zat babatda Britan täjine wepadar bolup galmakdan ýüz öwürsinler, şeýle-de, goý, olar bilen Beýik Britaniýa döwletiniň arasyndaky gatnaşyklar dolulygyna bes edilsin».

KAGYZ ÝÜZÜNDE ÝAZYLAN IŇ MÖHÜM NETIJE (KARAR)

Liniň teklibi juda gyzgalaňly we uzak ara alnyp maslahatlaşylansoň, ol sabry-karardan gaçyp başlapdyr. Birnäçe günläp maslahatlaşylandan soň, ahýry ol gaýtadan söz alyp, düşnükli, pert-pert şeýle diýýär: «Jenap

prezident, biz eýýäm ençe gün bäri bu işiň maslahatyny edýäris. Biziň diňe bir çykalgamyz bar. Mundan beýläk ony soňa goýmagyň näme hajaty bar? Ýaýdanmak nämä gerek? Goý, bu gün Amerika respublikasynyň doglan bagtyýar güni bolsun. Goý, ol basyp almak hem talamak üçin däl-de, parahatçylygy hem kanuny dikeltmek üçin dogulsyn».

Teklibi boýunça gutarnykly ses berlişik geçirilmänkä, maşgalasynda ýüze çykan ýarawsyzlyk sebäpli, Li Wirjiniýa dolanmaga mejbur bolýar. Ýöne gaýtmazdan öňinçä ol öz işini dosty Tomas Jeffersonyň ygryýaryna berýär, ol hem tä oňyn netije kabul ediläýänçä bu teklibiň goragynda durjaklygyny wada berýär. Şondan az wagt soňra Kongresiň prezidenti (Henkok) Jeffersony garaşsyzlyk Deklarasiýasyny düzmek boýunça komitetiň başlygy wezipesine belleýär.

Komitet bu resminamanyň üstünde uzak hem dartgynly iş alyp barýar. Gol çekilen bu resminama Beýik Britaniýa bilen alnyp barylýan uruşda ýeňlişe sezewar bolnan ýagdaýynda gol goýanlaryň ählisi üçin ölüm hökümini aňlatjakdy.

Ahyry resminama düzlüp gutarylýar we 28-nji iýunda ilkinji nusgasy Kongresde okalýar. Birnäçe günüň dowamynda ol ara alnyp maslahatlaşylýar, üýtgeşmeler girizilýär we netijede, taýýar hökmünde ykrar edilýär. 1776-njy ýylyň 4-nji iýulynda Tomas Jefferson Kongresde çykyş edýär hem-de şol döwre çenli kagyz ýüzünde beýan edilen iň ähmiýetli karary — netijäni gorky-ürküsiz okaýar.

“Haýsydyr bir halk özüni başga bir halk bilen baglaýan syýasy düwünleri gyryp taşlap, özüne ähli janly-jemendäniň kanunlary hem-de ähli janly-jemendäniň Taňrýsy tarapyndan ezelde kesgitlenen deňhukukly özbaşdak ýagdaýyna geçmäge bolan zerurlyk duýan halatynda, dünýäniň garaýyşyna bolan hormat duýgusy bu halkyň özüni özbaşdaklyga tarap iteren sebäpleri yglan etmegini talap edýändir...”

Jefferson tarapyndan resminama okalandan soň, ol sese goýlupdyr, resminama kabul edilipdir, oňa kellelerini etegine salyp, janyna töwegellik eden 56 adam gol çekipdir. Şu gellen netije, karar esasynda, adamzada netijä gelmek babatynda baky hukugy eçilen döwlet döräpdir.

Garaşsyzlyk Deklarasiýasyna getiren wakalary ilik-düwme seljerip görüň, şonda siz dünýädäki iň güýçli hem iň hormatlanylýan döwletiň elli alty syny adamdan ybarat bolan “beýni merkezi” tarapyndan kabul edilen kararyň

netijesinde peýda bolanlygyna göz ýetirersiňiz. Waşingtonyň goşunyna üstünligi üpjün edenini hem hut şu netije, şu karar bolanlygyny bellän, sebäbi her bir esgeriň kalbynda bu kararyň ruhy bardy; ol esgerleri söweşe alyp gidip, ýeňlişi boýun almaýan güýje öwrülipdi.

Şeýle-de halka azatlyk getiren güýjüň garaşsyz hereket edýän her bir kişi üçin zerur bolan kuwwatdygyny hem bellän (munuň ägirt peýdasy deger). Bu güýç kitapda beýan edilen ýörelgelere (prinsiplere) esaslanýar. Garaşsyzlyk Deklarasiýasynyň taryhynda, hiç bolmanda, şeýle ýörelgeleriň (prinsipleriň) altyssyny belläp geçmek kyn däl: *isleg, netije, ynam, tutanýerlilik, "beýni merkezi" we guramaçylykly meýilnamalnamalaşdyrmak.*

EGER SIZ NÄME ISLEÝÄNLIGIŇIZI BILÝÄN BOLSAŇYZ, ONDA ONY GAZANARSYŇYZ

Biziň filosofiýamyz güýçli isleg bilen berkidilen pikiriň özüniň fiziki ekwiwalentine (nusgasyna) öwürilmäge meýilli bolýandygyny nygtaýar. Ýokarda getirilen wakada we «Ýunaýted Steýt Stil» korporasiýasynyň döreýşi bilen bagly wakada pikiriň bu täsin öwrülüşi nädip amala aşyrylanlygynyň ajaýyp beýanyny tapmak mümkindir.

Bu usulyň syrlaryny idemek bilen, gudrat gözläp oturmaň, sebäbi ony tapmarsyňyz. Diňe tebigatyň müdimi kanunlaryny taparsyňyz. Ynamy we peýdalanmak üçin edermenligi ýeterlik bolanlaryň ählisi üçin bu kanunlar elýeterlidir. Olar halka azatlyk getirip ýa-da baý bolmaga kömek edip biler.

Tiz hem anyk netijä gelýänler, adatça, näme isleýändiklerini bilýärler we öz niýetlerine hem ýetýärler. Durmuşyň ähli pudaklaryndaky ýolbaşçylar çalt hem berk netijä gelýärler. Olaryň ýolbaşçydyklarynyň esasy sebäbi hem hut şundadyr. Haýsy ugra barýandyklaryny hereketleri bilen görkezip bilýän kişileriň önünde dünýe gyra sowlup, ýol arçap berýändir.

Ýaýdanjaňlyk — ýaşlykda ýüze çykyan endik. Eger ýaş ynsan mekdebi we kolleji anyk maksatsyz tamamlasa, ol endik berkeýär.

Bu endik adamyň saýlan hünärine-de geçýär. Aslyna bakylsa, onuň hünär saýlawyny hem şol kesgitleýär. Adatça, mekdebi tamamlan uçurym islendik işe baş goşmaga taýýar bolýar. Ol ilkinji teklibi kabul edýär, sebäbi

anyk netijä gelip bilmezlik — ýaýdanjaňlyk endigi onda kemala gelen bolýar. Anyk bellenen hak üçin işleýänleriň togsan sekiz göteriminiň öz işlerinde saklanyp galmaklarynyň sebäbi olarda anyk bir derejä ýetmek babatda aýgytlylygyň ýoklugydyr hem-de iş bilen üpjün edijini nähili saýlamalydygyny bilmeýändiklerindedir.

Anyk netije elmydama mertligi, käte bolsa örän uly edermenligi talap edýär. Garaşsyzlyk Deklarasiýasyna gol çeken elli alty adam resminamanyň aşagyna gollaryny goýmak bilen janlaryna töwegellik etdiler. Anyk iş gözlemeli we durmuşy öz izleýän zadyny bermäge mejbur etmeli diýen netijä gelýän adam ömrüne — janyna töwegellik edenok, emma özüniň ykdysady azatlygy babatda welin töwegellik edýär. Maliýe garaşsyzlygy, baýlyk, islenilýän kär we gerekli dereje öz hereketlerini meýilleşdirmеýän hem-de bu zatlary talap etmeýän kişi üçin elýeterli däl. Riçard Adamsyň koloniýalara erkinlik isleýşi ýaly derejede baýlyk isleýän adam hökman öz islegine gowşar.

TUTANÝERLILIK

Tutanýerli yhlaslar ynamyň berkemegi üçin gaýragoýulmasyzdyr

Baýlyga tarap sekizinji ädim

Tutanýerlilik, erjellik — islegi pul görnüşindäki ekwiwalentine (nugasyna) öwürmekde düýpli şertdir. Tutatanyerliliğiň özeni — erk güýjüdir.

Erk güýji we isleg, dogry birleşdirilende, boýun egdirilmez ýagdaýa öwrülýändir. Uly emläklere eýe bolan adamlar, adatça, sowukganlydyrlar we olar rehim-şepagatsyz kişi hem hasaplanýandyrlar. Olara köplenç düşünmeýärler. Hakykatda, olar erk güýjüne we tutanýerlilige eýedirler, bularyň birleşmegi hem olara maksatlaryna ýetmäge ýardam edýändir.

Adamlaryň aglabasy garşylyklaryň hem şowsuzlyklaryň ilkinji alamatlarynda öz maksatlaryndan ýüz döndermäge we boýun egmäge taýýardyrlar. Diňe az sanlylar garşylyklara garamazdan, maksatlaryna ýetmek üçin erjellik görkezmeklerini dowam etdirýärler.

«Tutanýerlilik» sözüniň özünde hiç hili gahrymançylyk ýokdur, emma ynsan häsiýetine ol ugleroduň polada berýän sypatyny berip bilýändir.

Uly emläk — kada bolşuna görä, biziň filosofiýamyzyň tutuş on üç ýörelgesine (prinsipine) eýermegiň netjesidir. Baýamagy niýet edinjän kişileriň bu ýörelgelere (prinsiplere) düşünmegi we erjellik bilen olary peýdalanmagy zerurdyr.

TUTANÝERLILIK BABATDA SIZIŇ ÜÇIN BARLAGNAMA

Eger siz bu kitaby onda beýan edilýän maslahatlara eýermek maksady bilen okaýan bolsaňyz, tutanýerlilik babatda siziň ilkinji synagyňyz ikinji bölümde beýan edilen alty bölege eýermekden ybarat bolar. Eger siz her ýüz adamdan anyk maksady we oňa ýetmek üçin belli-külli meýilnamasy bolan iki kişiniň biri bolmasaňyz, onda siz bu görkezmeleri okasaňyz hem,

hiç haçan olary berjaý etmezden, gündelik işleriňiz bilen meşgullanmagyňyza dowam edersiňiz.

Erjelligiň kemter bolmagy — şowsuzlyklaryň esasy sebäpleriniň biri. Galyberse-de, müňlerçe kişiniň tejribesi tutanýerlilik ýetmezçiliginiň aglaba köpçülige mahsus bolan umumy gowşaklykdygyna şaýatlyk edýär. Bu gowşaklygy yhlasyň kömegi bilen ýeňip geçmek mümkindir. Ýaýdanjaňlygyňyza ýeňip geçmegiň aňsatlygy ýa müşgilligi diňe siziň islegiňiziň güýji bilen kesgittenýändir.

Isleg islendik ýetilen derejäniň başlangyç nokadydyr. Hiç haçan muny unutmaň. Ujypsyzja ataşyň sähelçe ýylylyk eçilişi ýaly, gowşak islegler hem gowşak netijeleri berýändir. Eger siz özüňize tutanýerliligiň ýetmezçilik edýänligine göz ýetirseňiz, isleg oduňyza has güýçlüräk alawladýň.

Ahyryna çenli okap cykyň-da, soňra ikinji bölüme dolanyp baryp, *mähetdel etmän*, görkezmeleri ýerine ýetirmäge — alty basgançak boýunça ýokary galmaga başlaň. Nä derejede çytraşyanygyňyz siziň nähili derejede baýamak isleýänligiňizi görkezەر. Eger siz biparh halda galýanygyňyza göz ýetirseňiz, onda aňňyza pula sazlananlygyňyza bilersiňiz, baýamak üçin bolsa aňňyza pula sazlamak hökmanydyr.

Baýlyk aň baýlyga taýýar bolan, ony özüne dartýan kişilere tarap ymtylýandyr, şonda baýlyk şeýle adamlara tarap, edil derýanyň deňze tarap okdurylyşy ýaly okdurylar.

Eger özüňize tutanýerliligiň ýetmeýänligini anyklasaňyz, «Ynam» bölümindäki görkezmelerde ünsüňizi jemläň, öz «beýni merkeziňizi» dörediň, şonda siz toparyň birleşen yhlaslarynyň kömegi bilen erjelligiňizi ösdütip bilersiňiz. Tutanyerliligi ösdürmek babatdaky goşmaça görkezmeleri siz öz özüňi ynandyrmak we aňastyň hakyndaky bölümlerden tapyp bilersiňiz. Aňastyňyňyza isleýän zadyňyzyň anyk şekilini beräýänçäňiz bu bölümleriň görkezmelerine eýeriň. Şol pursatdan başlap ýaýdanjaňlyk gaýdyp size päsgel bermez.

Siziň aňastyňyňyza dynuwsyz hereket edýär — oýakaňyz hem, ukuda mahalyňyz hem şeýle.

AŇŇYZ BAÝLYGA SAZLANANMY ÝA GARYPLYGA SAZLANAN?

Bu kadalaryň tötänleýin ýa-da saýlanylyp ulanylmagy size hiç hili peýda getirmez. Netije almak üçin bu kadalary ulanmaklyk siziň endigiňize

öwrülýänçä olaryň ählisini peýdalanmak gerekdir. Başga hiç hili usul bilen pula gönükdirilen akyl ýetirişni ösdürmek size başartmaz.

Garyplyk — aňy oňa sazlanan kişileriň kysmatydyr, edil şonuň ýaly-da pul aňyny ýörite ony kabul etmäge taýýarlan kişilere tarap barýandyr. Garyplyk düşüňjesi beýnini holtumyna dolap alýar, ol özüne bolan endik ýörite niýetlenilip döredilmezden, öz-özünden ösmek bilendir. Eger adam «pula laýyk aň» bilen dogulmadyk bolsa, onda ony ýörite niýet edilip ösdürilmelidir.

Tutanýerlilik bolmasa, şindi başlamankaňyz hem ýeňlişe sezewar boljaklygynyň bellidir. Tutanýerlilik, erjellik size ýeňiş getirer.

Eger siz düşürgäp, garabasmany başdan geçirip gören bolsaňyz, onda erjelligiň ähmiýetine düşünersiňiz. Düşegiňizde oýaly-ukuly halda ýatansyňyz, göwnüňize demiňiz tutulup barýan ýalydyr. Agdarylmaga-da ukypsyzsyňyz, ýekeje synaňyzy gymyldatmaga-da mejalyňyz ýokdur. Bedeniňize erk etmegiň gerekdigine düşüňýänsiňiz. Tutanýerlilik hem erk güýji arkaly, bir eliňiziň barmaklaryny gymyldatmak size başardýar. Has artykrak yhlas etmek bilen, tutuşlygyna bir eliňize ygtyýar etmäge hötde gelýärsiňiz. Soňra edil şeýle usul bilen ikinji eliňize-de erk etmegi başarysýňyz. Soňra bir aýagyňyza, ondan soň beýleki aýagyňyza geçýärsiňiz. Ahyry bar yhlasyňyzy, erkiňizi toplaý, bedeniňizi bütewiligine ele alyp, garabasmadan baş alyp cykmagy başarysýňyz. Muny başarmagyňyzyň sebäbi siziň yzygiderli halda tutanýerlilik görkezip, ädimme-ädim hereket emegiňizdir.

PIKIRIŇ ENDIGE GÖRÄ AKYMYNY NÄDIP ÝEŇIP GEÇMELI?

Belki, ýokardaky ýaly usulyň ýardamy bilen, ilkinjy haýaljakdan, soň öz erkiňize doly ygtyýary ele alýýançaňyz tizligiňizi artdyryp, size pikirni edndige görä akymyndan saplanmak gerekdir. Başda näçe haýal ilerleýän bolsaňyz hem, erjel boluň. Tutanýerlilik size üstünlik getirer.

Eger siz özüňiziň «beýni merkeziňiziň» agzalaryny üns bilen saýlap-seçen bolsaňyz, onda, hiç bolmanda, size tutanýerliliğiňizi ösdürmäge hemaýat etjek bir adam-ha tapylar. Uly emläk toplamagy başaranlaryň käbirleri babatda olaryň bu derejä zerurlyk zerarly yetendiklerini aýtmak bolar. Olar özlerinde tutanýerlilige bolan endigi kemala getirdiler, sebäbi

müşgil ahwalatlar *olary şeýle edähedi kemala getirmäge zorlady, mejbur etdi.*

Özlerinde erjellige bolan adaty kemala getiren kişiler belli bir dereje şowsuzlyklardan ätiýaçlandyryşa eýe boldular. Käte, göwnüňe bolmasa, adamlary aljyraňlylyga salýan ýagdaýlar bilen synagdan geçirmek wezipesi tabşyrylan nähilidir bir syrly Ýolbelet bar ýaly bolup dur. Nobatdaky ýeňlişden soňra aýaga galkyp, göreşmegini dowam etdirýän kişiler ahyrky nokada ýetmegiň hötdesinden gelýärler; onsoň tutuş dünýe olary: «Berekella! Men seniň yhlasyň wysal tapjakdygyna ynanýardym!» diýip alkyşlaýar. Ýnsan tutanýerlilik babatdaky barlagnamadan üstünlikli geçäýänçä syrly Ýolbelet hiç kimi ýetilen uly derejelerden lezzet almaga goýmaýar. Bu synaga tap getirmekden asgyn gelenler dersi tamamlap bilmeýärler.

Baş alyp çykмага ukyply kişiler öz tutanýerlilikleri üçin jomarlyk bilen ýapylan serpaýlara mynasyp bolýarlar. Yhlaslarynyň öwezi hökmünde olar öňlerinde goýan islendik maksatlaryna ýetýärler. Bu-da heniz bary däl! Olar maddy öweztölegine garanyňda, has möhüm bolan bir peşgeşe-de mynasyp bolýarlar, ýagny «her bir şowsuzlygyň özünde ýeňşiň gönezligeni saklaýanlygy» baradaky bilimi özleşdirýärler.

ŞOWSUZLYKLARYŇZY ÝEŇIP GEÇIŇ

Özleriniň durmuş tejribesi arkaly tutanýerliligiň zerurlykdygyna akyl ýetirýänler juda azsyr. Bular hemişe ýeňlişi wagtlaýyn ýagdaý hökmünde kabul edýän kişilerdir. Ýagny özleriniň maksatlaryna tarap juda erjellik bilen çytraşan kişilerdir, netijede, ýeňliş ahyrý ýeňşe öwrülýändir. Ýaşalan uzak ömrüň dowamynda biz ýeňlişe sezewar bolup, hiç haçan gaýtadan galkynmagy başarmadyk kişileriň ymgyr köp sanlysyny görýäris. Şeýle-de ýeňlişi *has ähmiýetli erjellik üçin höweslendiriji şert* hökmünde kabul edýän kişileriň örän az sanlysyny görýäris. Bagtymyza, şeýle adamlar hiç haçan durmuşyň «yza çekilmesi» bilen ylalaşmaýarlar. Emma biziň aglaba köpimiz dymma, ýöne ýanbermez bir beýik güýji görmegi başarmaýarys, hatda şeýle güýç bardyr öýdüp gümanam etmeýäris. Dymma, ýöne ýanbermez bu beýik güýç welin bardyr hem-de ol islendik päsgelçilige bakmazdan, göreşmegini dowam edýän kişilere kömege barýandyr. Biz bu güýç hakda aýdýan hem

bolsak, ony tutanýerlilik diýip atlandyryşy we ondan aňry geçmeýäris. Biz bir zady magat bilýäris: tutanýerlilige eýe bolmadyk kişi hiç bir zatda üstünlik gazanmaz.

Şu setirleri ýazdym-da, men işden birneme ünsümi sowup, alnymda bir kwartal aralykdaky beýik hem syrly Brodweýi, «Ölen umytlaryň mazaryny» we «Mümkinçiligiň esasy girelgesini» gördüm. Şöhratyň, baýlygyň, häkimiýetiň, söýginiň we beýleki üstünlik diýip atlandyryan zatlarymyzyň ählisiniň gözleginde tutuş dünýäden adamlar Brodweýe ymtylýarlar. Gözleýjileriň bu uzyn nobatyndan käte bir kişi saýlanyp çykmagy başaýar, şonda dünýe ýene bir kişiniň Brodweýi dyza çökerenligini bilip galýar. Emma Brodweýi boýun egdiräýmek ýeňil-ýelpaý iş däl, beýle derejäni bada-bat gazanaýmak hem mümkin däl. Ol diňe gol gowşurmakdan boýun towlap, öz niýetini gögertmek üçin çytraşmagyny dowam etdirýän kişileriň zehinini ykrar edýär, genisine hormat goýýar hem-de bol pul bilen hak-heşdegini eçilýär.

Şonda biz Brodweýiň nädip eýelenliginiň syryny bilýäris. Bu syr hemişe «*tutanýerlilik*» sözi bilen aýrylmaz derejede badaşandyr! Bu syry Fanni Herstiň¹⁶ ýeten üstünliginiň mysalynda görmek bolýar, onuň erjelligi Beýik Ak Ýoly¹⁷ boýun egdirdi.

Ol baý hem meşhur bolmak üçin Nýu-Ýorka barypdyr. Bu bir günde bolaýmandyr, emma bir gün bolupdyr. Dört ýylyň dowamynda hanym Herst öz tejribesinde Nýu-Ýorkuň ýanýodalary babatda ähli zada ilik-düwme belet bolupdyr. Ol gündizlerine işläpdir, gijelerine umyt baglapdyr. Umydy inçeliberen halatynda hem hanym Herst: «Ýeri, bolýar-da, Brodweý, sen üstün çykdyň!» diýmädür, lapykeç bolmandyr. Gaýta, tersine, ol şeýle diýipdir: “Hany, göreli bakaly, Brodweý, sen kimi mugyra getirseňem, meni ejizletmegi başarmarsyň. Men seni boýun egmäge mejbur ederin”.

Neşirleriň biri (“Saterdeý Iwning Post”), bu zenana ähli buzlary böwsüp, hekaýasynyň çap edilmegini gazanmak başardýança, oňa *otuz alty gezek* “ýok” diýen jogaby beripdir. Ortatap ýazyjy, durumş akymyna kenardan garaýan islendik bir ortap adam ýaly, ilkinji “ýok” diýen jogaby eşiden badyna, özüniň ähli etsem-goýsamlaryndan dänardi. Hanym Herst welin

---

¹⁶ Fanni Herst, 1889 — 1968, amerikan ýazyjy zenany (*terjimeçiniň belligi*).

¹⁷ Brodweýiň atlaryndan biri (*terjimeçiniň belligi*).

dört ýyllap ýanýodalary torç edipdir, sebäbi ol tutus düýrmegi bilen ýeňmäge bolan aýgytlylyga eýlenen eken.

Soňra onuň azaby gowşup, peşgeşe mynasyp bolupdyr. Düwünler ýolnupdyr, göze görünmeýän Ýolbelet Fanni Hersti synap görüpdür, ol synaglardan şowly geçmegi başarypdyr. Şondan sonar neşirçiler gatnap, onuň bosagasyna baryan ýodany torç edipdirler. Pullar oňa tarap çeşme ýaly akyp başlapdyr, hatda sanap ýetişmek hem hyllalla bolupdyr. Soňra kino bu zenany açyş edipdir, netijede, pullar indi çeşmejik däl-de, lummurdap akýan uly bulaga öwürülipdir.

Siz tutanýerliligiň kömegi bilen nämelere ýetip boljaklygy hakda käbir düşüňjeleri aldyňyz. Fanni Herst hem bu babatda kadadan çykma däl. Eger bir adam baýan bolsa, onda siz ol adamyň bu derejä ýetmezden öň tutanýerlilige eýe bolanlygyna arkaýyn ynanyň bilersiňiz. Brodweý her bir el serýan dilägçä agzyny ýaglarlyk gutap bilen kofe hödür etmäge taýýardy, ýöne has uly emläge ymtýýanlara bolsa tutanýerlilik, erjellik derkardyr.

TUTANÝERLI BOLMAGY ÖWRENMEK MÜMKINDIR

Tutanýerlilik aňyň ahwalydyr, şunlukda, ony emele getirmek mümkindir. Aňyň beýleki hallarynyň ählisi babatda bolşy ýaly, tutanýerlilik hem anyk ýörelgelere (prinsiplere) esaslanandyr, olaradan birnäçesini bellemek bolar:

1. *Maksadyň anyklygy.* Näme isleýänligiňi bilmeklik — tutanýerliligi ösdürmekde, belki, ilkinji hem iň möhüm ädimdir. Güýçli höwes ähli kynçylyklary ýeňip geçmäge ýardam edýär.

2. *Isleg.* Nämedir bir zada ýetmek islegi bilen lowlap ýanýan çagyňyzda özüňizde erjelligi terbiýeläp ýetişdirmek öte kyn düşmez.

3. *Özüňe bolan ynam.* Öz meýilnamaňyzy amala aşyrmagy başarjaklygyňyz babatda ynamlylyk, ony erjellik bilen ýerine ýetirmekde hemaýat edýär. (Özüňe bolan ynamlylygy öz-özünü ynandyrmak hakyndaky bölümde beýan edilen ýörelgeler arkaly kemala getirmek mümkindir).

4. *Meýilnamalaryň anyklygy.* Ilkibada kesgitli däl hem bolsa, barybir, meýilnama tutanýerliligi döredýär.

5. *Takyk bilimler.* Meýilnamaňyzyň paýhasa bap gelýänligi babatda tejribe ýa-da synlamak arkaly alnan bilim tutanýerlilige ýardam edýär; «bilimiň» deregine «çak urmalar» tutanýerliligi puja çykarýar.

6. *Hyzmatdaşlyk*. Beýleki adamlar tarapyndan bildirilýän duýgudaşlyk, düşünmeklik we sazlaşykly hyzmatdaşlyk tutanýerliligi ösdürýär.

7. *Erk güýji*. Ähli pikir-küýüňi lükgeligine anyk maksada ýetmek üçin meýilnama işläp düzmeklikde jemlemek endigi tutanýerliligi emele getirmeklige eltýär.

8. *Endik*. Tutanyerlilik gönüden-göni endigiň — adatyň netijesidir. Aň gündelik tejribäni özüne siňdirýär. Eger howp astynda bükülmezlige endik edilse, duşmanlardan iň bir ganymy bolan gorky mazalyja mugyra getirilip bilner. Harby hereketlere gatnaşanlaryň ählisi hem muny tassayklar.

ŞAHSY «TUTANÝERLILIK GÖNÜKDIRIJIŇI» DÜZ

Tutanýerlilik temasyndan daşlaşmazdan öňinçä özüňizi barlap görüň hem-de size anyk nämäniň ýetmezçilik edýändigini belli ediň. Özüňize dogumly daraşyp, her bölek boýunça derňäň hem-de tutanýerliligi ybarat edýän sekiz bölekden haýsysynyň sizde kemterlik edýänligini anyklaň. Şeýle seljeriş sizi özüňize has gowy düşünmäge mümkinçilik berjek açyşlara ýetirip biler.

Şeýle etmek arkaly siz özüňiz bilen ýetilmeli ähmiýetli sepgitleriňiziň arasynda duran hakyky duşmanlaryňyzy tanamagy başararsyňyz. Şeýle ýol bilen siz diňe bir tutanýerliligiň ýetmezçiligini görkezýän alamatlary däl-de, eýsem, bu ýetmezçiligiň aňastyaňda çuňňur basyrylgý ýatan sebäplerini hem görüp bilersiňiz. Eger özüňiziň kimdigiňizi we nämä ukyplydygyňyzy bilmek isleýän bolsaňyz, bu sanawy ünsli öwreniň hem-de özüňize eglşik etmezden baha beriň. Baýlyga ýygyn edýänleriň ählisiniň ýeňip geçmegi zerur bolan asgyn taraplarymyz aşakda sanalyp geçilýär.

1. Nämä isleýänligiňe akyl ýetirmäge we anyk kesgitlemäge ukypsyzlyk.

2. Sebäpsiz we belli bir sebäplere görä haýal-ýagallyk edilmegi (Adatça, bahanalaryň, özüňi aklajak bolmaklygyň we düşündirişleriň ymgyr köpüsi bilen delillendiriljek bolunýar).

3. Ýörite bilim almaga höwesiniň bolmazlygy.

4. Ýaýdanjaňlyk, jogapkärçiligi öz üstüne almagyň deregine, ony özgeleriň gerdenine atmak endigi (bu-da bahanalalar we esasly sebäpler bilen delillendirilýär).

5. Meseleleri aradan aýyrmak üçin anyk meýilnamalary oýlap düzmegiň deregine hal-ýagdaýlara salgylanmak, olary tutaryk edinmek endigi.

6. Özüňden aşa göwnühoşluk. Bu ýetmezçiligi aradan aýyrmak juda müşgildir, onuň bilen dertlänler üçin umyt ýok diýerlikdir.

7. Garşylyk görkezip, göreşmegiň ornuna, adatça, ähli ýagdaýlarda ylalaşyga gelmäge taýýarlyk bilen bagly ýüze çykýan biparhlyk.

8. Öz säwlikleriňde kesekileri ýazgarmak endigi, oňaýsyz ahwalatlary gutulgysyzlyk hasaplamak.

9. Hereket etmäge höweslendirýän delilleri saýlap oňarmazlyk zerarly, islegiň ysgyn-mydarsyz bolmagy.

10. Ýeňlişiň ilkinji alamatlary duýlanyndan boýun egmäge taýýar bolmak (Belli bir derjede alty sany esasy gorka syrykýar).

11. Ölçerip-dökmek mümkin bolan, hat görnüşinde beýan edilen meýilnamalaryň bolmazlygy.

12. Ideýalara üns bermezlik we dörän mümkinliliklerden peýdalanmazlyk endigi.

13. Islegiň erk güýji bilen berkidilmezligi.

14. Baýlyk gazanmagyň deregine, garyplyga kaýyl bolmak adaty. *Bolmak, amala aşyrmak, eýelik etmek* babatda okgunlylygyň ýoklugy.

15. Baýlygyň in kelte ýoluny idemek, bermezden, aljak bolup çytraşmak, adatça, humarly oýunlara we «bähbitlije» jedellere meýillilikde ýüze çykýar.

16. Tankyt gorkusy, «adamlar näme pikir ederler, näme diýerler we näme ederler» diýen howatyr sebäpli, kesgitli meýilnamany işläp düzmäge hem-de ony durmuşa geçirmeklige ukypsyzlyk. Bu ýagyny sanawyň başynda goýmak derkardy, sebäbi ol, adatça, saýgarmak mümkin bolmadyk ýerde — aňastyňda gizlenýär (Ahyrky bölümdäki alty sany esasy gorka seret).

EGER SIZ TANKYTDAN GORKÝAN BOLSAŇYZ...

Geliň tankyt gorkusynyň käbir alamatlaryna seredip geçeliň. Adamlaryň aglabasy garyndaşlary, dost-ýarlary, umuman, daş-töwerekdäki adamlar tarapyndan tankyt edilerin diýen gorky zerarly öz asyl boluşlaryny saklamakdan hem eýmenýärler. Adamlaryň juda köp sanlysy bişow nika baglaşyp, ömürboýy betbagt bolup galýarlar, sebäbi ol işgaýdanlar eger bu ýalňyşlyklaryny düzetmäge meýil edäýseler, töwerekdäkiler tankyt temeni

bilen sünggülarler öýdüp heder edýärler (Gorkynyň şu görnüşine bendi bolanlaýň her biri onuň şöhratparazlygy we üstünlige ýetmäge bolan ymtlylyşy ýoklaýandygyny bilýändir).

Garyndaşlarynyň önünde duýýan borçlarynyň hatyrasyna, olara öz durmuşlaryny weýran etmäge mümkinçilik berýän erkeklerdir zenanlaryň, ýaşlardyr garrylaryň hetdi-hasaby ýokdur, munuň hem esasy sebäbi olaryň tankytdan elheder alýandyklary bilen baglydyr (Bu borç hiç kimden şöhtayparazlykdan hem-de öz şahsy durmuşyňa bolan hukukdan ýüz döndermege talap etmeýär).

Adamlar biznesde töwegelçilik etmekden çekinýärler, sebäbi birden şowsuzlyga uçraýsalar, tankytlanmakdan gorkýarlar. *Şeýle ýagdaýlarda tankyt gorkusy üstünlige ýetmek isleginden güýçlüdir.*

Örän köp kişi öz önlerinde uly maksatlary goýmakdan ýa-da özlerine laýyk karýera — iş saýlamakdan ýüz öwürýärler. Sebäbi garyndaşlary we «dostlary» tarapyndan tankytlanmakdan çekinýärler, olaryň: «Boýuňdan ýokary bökjek bolma, ýogsam, hemmeler saňa akylyňdan azaşandyr öýderler» diýmeklerinden gorkýarlar.

Endrýu Karnegi maňa ömrümiň ýigrimi ýylyny şahsy üstünlikleriň filosofiýasynyň ösüşine bagyşlamagy teklip edende, mendäki ilkinji duýgy «adamlar näme diýerlerkä?!» diýen gorky boldy. Bu teklip meniň özüm üçin oýlap tapyp biljeklerimiň ählisinden has ýokary maksat goýupdy. Aňymda bada-bat sebäpleriň hem bahahanalaryň birnäçesi peýda boldy, olaryň bary hem köküni tankyt gorkusyndan alyp gaýdýardy. Jümmüşimde nämedir bir zat şeýle diýýärdi: «Sen muny edip bilmersiň — bu iş seniň üçin aşa kyn bolar hem öte köp wagtyňy alar. Ýeri, saňa maşgalaň näme diýer? Güzeranyň neneň aýlarsyň? Üstünligiň filosofiýasyny döretmek hiç kime başartmandyr, bu işiň hötdesinden gelerin diýip pikir etmäge seniň hukugyň beri barmy? Beýle ýokary pällär ýaly, aslynda, seniň özüň kimmiş, pukara gelip çykyşyňy bir ýada sal ahbetin, umuman-a, sen filosofiýadan nämä düşüňäň? Il-gün saňa akylyndan azaşandyr öýder (olar, hakykatdanam, şeýle pikir etdiler). Näme üçin senden öň hiç kim bu işiň başyna baraýmandyr?»

Şu we beýleki birnäçe sowallar aňymda örüp, maňa maza bermediler. Göwnüme bolmasa, jenap Karneginiň teklibini amala aşyrmak baradaky

islegimiň üstünden gülmek üçin, tutuş dünýe ünsüni maňa gönükdiren ýalydy.

Şonda, biraz soňra hem şöhratparazlyk бүтинleý meni gurşap almanka ony doly basyp ýatyrmak üçin mende kän mümkinçilik bolupdy. Müňlerçe adamlaryň durmuş ýoluny seljermek bilen, men ideýalaryň öli halda dogulýandygyna, mähetdel etmän herekete geçmek babatdaky meýilnamanyň kömegi bilen olara jan demini üflemeğiň zerurdygyna göz ýetirdim. Ideýa idi-yssywat etmek pursady onuň dogluş pursadydyr. Ömründäki her minutsaýyn ol diri galmak üçin has köp mümkinçilige eýe bolýar. Meýilnamalaşdyrmak we hereket etmek tapgyryna ýetmezden, ideýalaryň aglabasynyň heläk bolup gitmeginiň sebäbi tankyt gorkusydyr.

ŞOWLULYGY GURNAMAK MÜMKINDIR

Köpler maddy üstünligiň «şowlulyk» netijesinde gelýänligine ynanýarlar. Şeýle ynanç üçin esas hem bar. Emma diňe şowlulyga bil baglaýanlaryň tamasy çykmaz, sebäbi ýene-de bir örän möhüm şerti gözden salýandyrlar. Ýagny üstünlük babatda ynamly arkaýynlaşmakdan öňürti bolmagy zerur şertleriň birini unudýandyrlar. Bu «şowlulygy» nädip gurnamalydygyny bilmekdir.

Çökgünlik döwründe U.K. Filds¹⁸ ähli süýşürenje emlägini ýitirip, pulsuz, işsiz tüwmaýak galýar, onuň güzeran üçin gazanmak ukyplary hem indi öňküsi ýaly hereket etmändir. Üstesine-de, ol indi köpleriň özüni «garry» hasaplaýan ýaşyna baryberipdir. Ol çyny bilen sahna dolanyp barmak isleýär eken, netijede, özi üçin täze bir pudakda — kinoda mugtuna işlemäge razylyk beripdir. Beýleki betbagtlyklaryna urna hökmünde, ol ýyklyp, boýnuna-da şikest ýetiren eken. Köplere göreşmegi bes edip, boýun sunmak üçin şu ýeterlik bolardy. Ýöne Filds erjellik görkezipdir. Ol dowam ediberse, iru-giç şowlulygyň ýar boljagyny bilýär eken — maksadyna hem ýetipdir.

Mari Dressler¹⁹ 60 ýaşynyň alkymynda pulsuz hem işsiz galypdyr. Ol hem şowlulyga umyt baglapdyr, umydy hem boş bolmandyr. Erkek kişileriň

---

¹⁸ Uilýam Klod Filds, geçen asyryň 30-njy ýyllarynyň amerikan komik aktýory (*terjimeçiniň belligi*).

¹⁹ Mari Dressler, amerikan aktrisasý (*terjimeçiniň belligi*).

we zenanlaryň aglabasynyň şöhratparazlygyny hem üstünliklere ymtlyşyny bes edýän ýaşynda bu zenanyň tutanýerlilikini ony ömrüniň ahýrynda ajaýyp üstünlige ýetiripdir.

Eddi Kantor²⁰ birža çökgünliginde ähli pulundan mahrum bolupdyr, emma erjelligini hem dogumlylygyny saklamagy başarypdyr. Olaryň kömegi bilen hem-de özüniň inçe duýgurlygy arkaly, ol hepdelik 10 müň dollar girdeji gazanmagy başarypdyr. Hakykatyň hatyrasyna aýdylsa, tutanýerlilik eýe bolan adam beýleki aýratynlyklaryň köp sanlysy bolmasa-da, başyny çarap biler.

Bil baglamak zerur bolan ýeke-täk «şowlulyk» bu siziň özüňiz tarapyndan gurnalan «şowlulykdyr». Ol bolsa irginsiz tutanýerlilik görkezýänlere hemşeri bolýandyr. Bu ýerde başlangyç nokat maksadyň anyklygydyr.

Ilkinji sataşan ýüz kişiniň bilen gyzyklanyp görüň, olaryň durmuşda iň köp isleýaz zatlarynyň nämedigini soraň. Ýüz adamdan togsan sekizisi jogap berip bilmez. Eger siz aýak diräp talap etseňiz, käbirleri — howpsuzlyk diýer, ýene birleri — şöhrat hem häkimiýet diýer, üçünji birleri — ýeňil hem rahat durmuş, aýdym aýtmak, tans etmek ýa-da ýazmak ukyby diýer. Ýöne welin hiç biri öz islegini akyk kesgitläp ýa-da özläriniň bu bulançak arzuwlaryna ýetirer diýip umyt edýän meýilnamasyny görkezip bilmez. Baýlyk guraksy islege seslenýän dälidir. Ol kesgitli islege hem-de hemişelik tutanýerlilikge daýanýan belli-külli meýilnama jogap berýändir.

TUTANÝERLILIGI NÄDIP ÖSDÜRMELI?

Dört sany ýönekeý başgançak siziň tutanýerlilikiniňiziň «derejesiniň ýokarlanmagyna» getirýär. Olar epeý akyly ýa-da aýratyn bilimi talap etmeýär, diňe wagt hem yhlas gerek. Ýnha, şol zerur ädimler.

1. Anyk maksat we oňa ýetmek üçin alawlap duran isleg.
2. Anyk hereketlerde beýanyňy tapýan kesgitli meýilnama.
3. Ähli ýaramaz we puja çykaryjy täsirlerden, şol sanda garyndaşlaryň, dostlaryň we tanyşlaryň ýakymсыz tekliplerinden aňň gapysyny jebis ýapyp saklamak.

---

²⁰ Eddi Kantor, amerikan şou-biznes işgäri (*terjimeçiniň belligi*).

4. Siziň meýilnamalaryňyzy we maksatlaryňyzy oňlaýan hem goldaýan bir ýa-da birnäçe kişi bilen dostlukly gatnaşyk saklamak.

Şu dört basgançak durmuşyň ähli ugurlaryndaky üstünlik üçin ähmiýetlidir. Biziň filosofiýamyzyň on üç ýörelgesiniň (prinsip) ählisiniň esasy maksady — size bu basgançaklar bilen ýokary galmaga ýardam bermek.

Şu basgançaklaryň kömegi bilen adam özüniň ykdysady kysmatyna ygtyýar edip biler.

- * Bu dört basgançak erkinlige we pikir garaşsyzlygyna alyp barýar.

- * Bu basgançaklar uly ýa-da laýyk ölçegdäki baýlyga alyp barýar.

- * Bu dört basgançak «şowlulygyň» gelmegine kepil geçýär.

- * Bu basgançaklar arzuwy fiziki hakykylyga öwürýär.

- * Olar gorkyny, lapykeçligi hem biperwaýlygy ýeňip geçmäge hemaýat edýär.

Şu basgançaklar arkaly ýokary galmagy öwrenen kişilere garaşýan ajaýyp peşgeş şeýle. Ol öz petegiňi özüň ýazmaga we talap edýän bahaňyzy tölemäge durmuşy mejbur etmeklige mümkinçilik berýär.

KYNÇYLYKLARY NÄDIP ÝEŇIP GEÇMELI?

Tutanýerli adamlara päsgelçilikleri ýeňip geçmek ukybyny haýsy syrly güýç eçilýärkä? Belki, tutanýerlilik beýnide nähilidir bir ruhy, akyl hem-de himiki işjeňlik görnüşini emele getirip, ol hem adama adatdan daşary bir güýç berýändir? Belki, Soňsuz Paýhas tutluşykda ýeňlişe sezewar bolnandan soň hem göreşmegini dowam etdirýän adamyň tarapynda durýandyr?

Noldan başlamak bilen, diňe özüniň erjelliginiň hasabyna tutuş bir senagat imperiýasyny döretmegi başaran Genri Ford kimin adamlaryň ömür ýoluny öwrenenimde mende ýokardaky ýaly sowallaryň ençemesi döredi. Ýa-da yzygiderli alan biliminiň möhleti üç aýa hem ýetmeýän Tomas A. Edisony alyp göreliň. Bilim gorunyň şeýle ujypsyz bolmagyna garamazdan, ol dünýäniň iň oňdebaryjy oýlap tapyjysy boldy we beýleki oýlap tapan peýdaly zatlarynyň onlarçasý barada aýtmanyňda-da, özüniň tutanýerliligini gepleýän gurala, hereket edýän şekilleriň enjamyna hem-de nurly ýşyga öwürmegi başardy.

Forduň hem, Edisonyň hem geçen ýollaryny uzak ýyllaryň dowamynda yzygiderli öwrenmek, özem ýakyn aralykdan öwrenmek maňa miýesser etdi, şonuň üçin men anyk bilime esaslanyp aýdýaryn: olaryň ikisine hem mahsus bolan sypatlardan tutanýerlilikden başga hiç biri ýeten bu täsin derejelerini bölekleyin halda hem düşündirip bilmez.

Geçmişdäki pygamberleriň, filosoflaryň, welileriň we dini liderleriň amala aşyrmagy başaran işlerine üns bilen nazar aýlanyňda, hökman şeýle netijä gelýärsiň: tutanýerlilik, yhlasyňy bir nokada jemlemek hem-de maksadyň anyklygy olaryň ýeten derejeleriniň gözbaşy bolupdyr.

Meselem, Muhammet pygamberiň (*s.a.w — terjimeçi*) geň hem täsin durmuşyny ýada salyň, onuň ömür ýoluny seljerip görüň, döwrümiziň meşhur senagatçylary hem maliýeçileri bilen deňeşdirip görüň, şonda olaryň hemmesinde bir umumy aýratynlygyň — tutanýerliligiň bardygyny görersiňiz!

Eger tutanýerlilige kuwwat berýän şol täsin güýç sizi gyzyklandyran bolsa, Muhammet pygamberiň (*s.a.w — terjimeçi*) terjimehalyny okaň, mümkingadar, Essad Beý tarapyndan ýazylanyny okaň. Aşakda bu kitabyň gysgaça syny getirilýär, ol Tomas Surgýu tarapyndan ýazylyp, «Gerald Tribýunda» çap edilipdir. Bu tutanýerliligiň güýjüniň bize mälüm bolan iň bir täsir galdyryjy nusgalarynyň biriniň tutuş taryhyny okajak kişiler üçin oňünden teklipl edilýän özboluşly bir gollanmadyr.

IŇ SOŇKY BEÝIK PYGAMBER

(*Tomas Surgýunyň syny*)

Muhammet pygamber (*s.a.w — terjimeçi*) bolsa-da, ol ýörite bilim almandyr eken. Ylahy wezipesine-de ol kyrk ýaşyna ýetenden soň başlapdyr. Ol özüni hak dini getiren Hudaýyň Ilçisi diýip ygılan edende, onuň üstünde gülüpdirlir hem-de diwana hasaplapdyrlar. Çagalar oňa badak atsa, aýallar hapa-hupa zyňar ekenler. Ony dogduk şäheri Mekkedden çykarypdyrlar. On ýyllyk çagyryşyndan, wagyz-ündewinden soň hem onuň kowulmakdan, pukaralykdan we gülki ýassygy bolmakdan başga ýüze tutaryk edere zady bolmandyr. Emma indiki on ýyl geçmänkä ol tutuş Arabystana hökmüni ýöredipdir, onuň yhlasy bilen täze bütindüýä din Dunaýdan Pireneýlere çenli ýaýylypdyr. Bu yhlasyň üç çeşmesi bar eken: sözüň güýji, doganyň kuwwaty we ynsanyň Hudaý bilen bitewiligidir (Pygamberimiziň ömür ýoly hem-de

yslamyň taryhy bilen bagly çeşmeleriň türkmen dilinde-de köpdügi esasy edinip, biz şu maglumatlar bilen çäklenmegi makul bildik — *terjimeçi*).

«BEÝNI MERKEZINIŇ» KUWWATY

Hereketlendiriji güýç

Baýlyga tarap dokuzynjy ädim

Puluň siziň jübiňize akyp girmegi üçin paýhasyň güýji zerurdyr. Herekete getirmäge ukyply bolan güýç bolmasa, meýilnamalar peýdasyzdyr we gymyldy-herketsizdir. Bu bölümde aýratyn bir adamyň nädip bu güýje eýe bolup we ony ulanyp biljekligi beýan edilendir. Bu güýje «gurnalan we akyly-başly ugrukdyrylan bilim» hökmünde kesgitleme bermek bolar. Biziň düşüňämize görä, güýç — bu adama öz islegini pul görnüşine öwürmäge mümkinçilik berýän guramaçylykly yhlasdyr. Guramaçylykly yhlas-tagallalar bolsa — anyk bir maksada ýetmek üçin bilelikde we ylalaşykly iş alyp barýan iki ýa-da ondan hem köp bolan adamlaryň sazlaşykly hereketleridir.

Paýhasyň güýji diňe bir puly «dartmak» üçin zerur däldir. Ol pul toplanansoň ony saklamak üçin hem derkardyr.

Geliň bu güýje nädip eýe bolmalydygy barada pikirleneliň. Paýhasyň güýji gurnalan bilim bolanlygy üçin, bilimleriň gözbaşlaryna göz aýlap geçeliň.

1. *Soňsuz Paýhas*. Tükenmez, guramaz bu çeşmä birikmek döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş (beýleki bir bölümde beýan edilen usul) kömegi arkaly mümkindir.

2. *Toplanan tejribe*. Adamzadyň toplanan tejribesi (ýa-da onuň gurnalan we hasaba alnan bölegi) islendik bir gowy kitaphanadan tapylyp bilner. Toplanan bu tejribäniň möhüm bir bölegi mekdeplerde we kollejlere öleşdirilýär.

3. *Tejribe we gözlegler*. Ylymda, şeýle-de durmuşyň her bir pudagynda diýen ýaly adamlar gündelik täze faktlary (deliller) toplaýarlar, toparlara bölýärler we gurnaýarlar. Eger zerur bolan bilimler «toplanan tejribelerde» ýok bolsa, onda bu çeşmä ýüzlenmek gerekdir. Bu ýerde döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş örün peýdaly bolýandyr.

Bilimi bu çeşmeleriň islendiginden tapmak mümkindir. Jikme-jik meýilnamalary gurnamak we bu meýilnamalary hereketiň adalgalarynda aňlatmak arkaly ony güýje öwürmek mümkindir. Bu çeşmeleriň seljerilip görülmegi, eger adam bilim toplamakda hem-de olary meýilnamalara we herekete öwürmekde diňe öz yhlasyna bil baglaýan bolsa, onda ol adamyň kynçylyklar bilen çaknyşmaly bolýanlygyny görkezýär. Eger onuň meýilnamalary giňişleýin we köpugurly işi göz önünde tutýan bolsa, ol paýhaslary «toparlamak» üçin özgeleri hem hyzmatdaşlyk etmäge çekmeklige borçludyr.

«BEÝNI MERKEZINIŇ» KÖMEGI BILEN GÜYJÜŇ ARTDYRYLMAGY

«Beýni merkezi» — iki ýa-da ondan hem köp adamyň anyk maksada ýetmek üçin hem sazlaşykly birleşmekleridir, hem bilimleriň we yhlaslaryň utgaşdyrylmagydyr. Eger siz üns bilen öz «beýni merkeziňizi» saýlamagy başarsaňyz, maksadyňyzyň gylla ýaryna ýetiligidir.

«Beýni merkeziniň» häsiýetnamalarynyň biri öz tegigaty boýunça — ykdysadydyr, beýlekisi — fizikidir. Ykdysady häsiýetnama göz-görteleidir. Ak ýürekden we ylaşykly hereket edýän adamlaryň toparynyň maslahatlaryny hem kömegini alýan islendik adam uly ykdysady artykmaçlyklara eýe bolýandyr. Uly emläkleriň ählisiniň diýen ýaly esasynda hyzmatdaşlygyň şeýle görnüşi ýatýandyr. Eger siz şuna düşünmegi başarsaňyz, maliýe derejäňiz bada-bat oňatlaşar.

«Beýni merkezi» ýörelgesiniň (prinsipiniň) fiziki häsiýetnamasyna düşünmek has kynrak. Şu ýagdaýyň düýp manysyna aralaşjak bolup görüň hany: «Iki sany aň birikmek bilen, hökman üçünji bir duýmak mümkin bolmadyk güýji emele getirýärler, netijede, şonuň hemaýaty arkaly gaýry paýhaslar bilen baglanyşmagy başaýarlar».

Ynsan aňy energiýanyň görnüşidir, bu energiýanyň bir ülüşi bolsa öz tebigaty boýunça ruhy haldadyr. Iki adamyň aňy sazlaşykly birigen halatynda, ruhy bitewülik bu aňlary birleşdirýän we «beýni merkeziniň» «fiziki» häsiýetnamasy hökmünde belli bolan energiýany döredýär.

«Beýni merkezi» ýörelgesine (prinsipine), has takygy, onuň ykdysady tarapyna ilkinji gezek meniň ünsümi gönükdiren Endrýu Karnegi bolupdy.

Ömrümi bagyşlajak kârimi saýlamakda men bu ýörelgäniň (prinsipiniň) açylmagyna borçludyrýn.

Jenap Karneginiň özüniň «Beýni merkezi», elli töweregi adamdan ybaratdy, ol anyk maksat bilen — polat öndürmek we satmak maksady bilen bu adamlary töweregine jemläpdi. Özüniň ähli emlägini ol bu «beýni merkezi» tarapyndan döredilen güýç arkaly gazanypdy.

Agramly emläk toplamagy başaran kişileriň ählisiniň işlerini seljerip görüň, şonda siz olaryň hemmesiniň özleri bilip ýa-da bilmezden «beýni merkezi» ýörelgesini peýdalanandyklaryny görersiňiz.

Şu ýörelge (prinsip) bolmazdan, iri emläk toplamak mümkin däldir!

BEÝNİŇIZIŇ GÜÝJÜNI NÄDIP ARTDYRMALY?

Adamyň beýnisini elektrik batareýajygy bilen deňeşdirip bolar. Birnäçe batareýajygyň, ýeke birine garanyňda, has köp energiýa berjegi bellidir. Şeýle-de aýratynlykda alnan bir batareýajygyň ony ybarat edýän öýjükleriň mukdaryna hem-de göwrümüne barabarlykda energiýa öndürýänligi hem mälimdir.

Beýni hem şuňa kybap işleýär. Şu ýagdaý hem biriniň akylynyň beýlekiniňkä garanyňda has önjeýli bolýanlygynyň sebäbini aýdyňlaşdyrýandyr, şonuň ýaly-da bu haýran galdyryjy netijä gelmäge tekge berýär: sazlaşyk hem ylalaşyk ruhunda birikdirilen birnäçe paýhas, ýalňyz paýhasa garanyňda, has köp pikir energiýasyny öndürýär. Edil birnäçe batareýajygyň, ýeke birine garanyňda, köp energiýa berişi ýaly.

Bu meňzetme töweregine akyllý adamlary jemleýän kişileriň güýjüniň syrynyň «beýni merkezi» ýörelgesinden (prinsipinden) ybaratdygyna düşünmäge mümkinçilik berýär. Bu ýerden ýene-de bir netije gelip çykýar: paýhaslaryň topary sazlaşykly hereket edeninde, şeýle birleşmeklik ýoly bilen toplanan umumy energiýa toparyň islendik agzasy üçin elýeterli bolýar.

Öz karýerasyna başlan uçurlary Genri Forduň pukara hem bisowat bolanlygy bellidir. Şeýle-de o diýen bir uzak bolmadyk on ýyllyk möhletiň içinde Forduň bu päsgeçilikleriň ählisini ýeňip geçip, Amerikanyň iň bir gurply adamlarynyň biri bolanlygy hem mälim. Şonuň ýaly-da Forduň Tomas A. Edison bilen ýakyndan dostlaşansoň, öňe tarap has tiz hereket edenligini

hem belläň, şonda siz bir paýhasyň beýleki birine nähili täsir edip biljekligine düşünersiňiz. Ýene bir ädim ädiň-de, Forduň iň bir ajaýyp üstünliklerine Harwi Ferstoun, Jon Berrouz we Lýuter Berbank (olaryň her biri gujurly pähim-parasada eýe bolupdyrlar) dagy bilen tanyş bolanyndan soňra ýetenligi baradaky maglumaty hem aňyňyzda mazalyja seljeriň, şonda siz kuwwatly hem dostana paýhaslaryň birleşmeginiň täze güýji emele getirmäge ukyplydygynyň ýene bir subutnamasyny görersiňiz.

Adamlar sazlaşykly hyzmatdaşlyk edýän kişileriniň häsiýet aýratynlyklaryny edähetlerini we pikir güýjüni özleşdirýärler. Edison, Berbank, Berrouz hem-de Ferstoun bilen «birleşmek» arkaly Ford öz paýhas güýjüne bu dört kişiniň paýhasyny, tejribesini, bilimini we ruhy güýjüni gatypdyr. Galyberse-de, ol bu kitapda beýan edilen «beýni merkezi» prinsipini (ýörelgesini) peýdalanyndyr.

Bu ýörelge siziň ygtyýaryňyzda!

Biz eýýäm Mahatma Gandhi hakynda ýatlap geçipdik. Onuň özüniň mähnet güýjüne eýe bolmagyna ýardam beren usula garap geçeliň. Bu güýji birnäçe sözde düşündirmek mümkindir. Ol iki ýüz million adamy özleriniň fiziki hem ruhy başarnyklaryny sazlaşyk ruhunda anyk bir maksatda jemlemäge göwnetmek arkaly güýç-kuwwata eýe bolupdyr.

Gysgaça aýdylsa, Gandhi gudrat görkezipdir, çünki iki ýüz million adamy sazlaşyk ruhunda hyzmatdaşlyk etmäge göwnedip (mejbur edip däl) bilmek — hakyky gudrat ahbetin. Eger siz munuň gudratlygyna müňkir bolýan bolsaňyz, iki sany adamy belli bir mötletliň dowamynda sazlaşykly hyzmatdaşlyk saklamaga göwmetmäge synanyşyp bir görüň.

Golastyňdaky adamlaryň, hiç bolmanda, daşyndan göräýmäge sazlaşygy ýada salýan ruhda bile işleşmeklerini gazanaýmagyň iň bir kyn zatlaryň biridigini her bir dolandyryjy we biznesmen bilýändir.

Siziň görşüňiz ýaly, güýç almak mümkin bolan çeşmeleriň sanawynyň başynda Soňsuz Paýhas durýar. Iki ýa-da birnäçe adam sazlaşykly ruhda hereket edip, anyk maksada gönügenlerinde, olar bu birleşik arkaly Soňsuz Paýhas atly bu beýik hem ahlumumy gözbaşyň gönüden-göni hut özünden güýç susup almaga mümkinçilik gazanýarlar. Bu güýç-kuwwat çeşmeleriniň

in bir beýigidir. Geniýler we beýik liderler (özleri bilip ýa-da bilmezden) hut şoňa ýüzlenýärler.

Güýç gazanmak babatda zerur bolan bilimi almagyň beýleki iki sany esasy çeşmesi bolsa, adamyň baş sany duýgusy misli, kän bir ygtybarly däldir. Duýgulara-da elmydam bil baglaýyp hem bolýan däldir.

Soňraky bölümlerde Soňsuz Paýhasa birikmekde ýardamy degjek has ygtybarly usullar beýan ediler.

Ýöne bu dini dersler däldir. Kitapda beýan edilen ýörelgeleriň hiç birine hem dini ynançlara we adama mahsus döp-dessurlara garyşmak hökmünde garamak, şoňa görä ýormak bolmaz. Kitap diňe bir maksat bilen ýazylan: okyja pula bolan islegini hakyky pul görnüşine öwürmegi öwretmekden ybaratdyr.

Okaň hem okaýarkaňyz oýlanyň. Tizara siz munuň berip biljek mümkinçiliklerine düşünersiňiz we ony görersiňiz. Häzir bolsa siz dürli bölümlerde beýan edilen aýratyn ýagdaýlary görýänsiňiz.

OŇYN EMOSIÝALARYŇ GÜÝJI

Pul ýygradyr hem sypjykdyr. Oňa idi-yssuwat etmek gerekdir, ony edil erjel aşygyň öz magşugynyň göwnüni gazanyşy ýaly gazanmalydyr. Bu gabat gelme geň bolup görünse-de, pula idi-yssuwat etmek babatda ulanylýan güýçler bir näzeniniň göwnüni tapmak üçin ulanylýanlardan o diýen tapawutlanmar. Pul gazanmak babatda işiň şowly bolmagy üçin üstünlige ynanmak gerek. Islemeli we tutanýerlilik bilen islegiňi hasyl etjek bolup cytraşmaly. Meýilnama düzüp, ony herekete getirmek zerur.

«Uly pul» diýlip atlandyrylýan zat gelen çagynda baýlyk edil baýyrdan inýän ýaly şaglap guýulýar. Bu güýjüň ägir uly uly göze görünmeýän akymy bolup, ony derýa bilen deňemek mümkindir. Ýöne bu ýerde iki akym bardyr: birinjisi bir ugra akyp, bu akyma düşenleriň ählisini baýly alyp gidýär; ikinj biri bolsa garşylykly tarapa yňdarylyp barýandyr we täleýi ters gelip, oňa düşenleriň (soňra ondan çykmagy başarmadyklaryň) baryny kemmagallyga, garyplyga we gedaýlyga äkidýär.

Iri emläk toplamagy başaranlaryň her biri bu iki hili akymyň barlygyndan habarlydyr. Bular pikir akymlydyr. Oňyn emosiýalar we pikirler baýlyga

alyp barýan akymy düzýärler. Tersin emosiýalar bolsa garyplyga tarap sürekleýändir.

Bu kitaby baý bolmak maksady bilen okaýan kişiler üçin bu ýerde juda wajyp pikir jemlenýär.

Eger siz garyplyga sary äkidýän akyma düşen bolsaňyz, bu pikir size beýleki tarapa geçip, garşylyklaýyn akyma düşmäge ýardam etjek kürek bolup hyzmat eder. Ýöne bu pikiriň diňe siz ony kabul edip, hereketleriňizde ulanan halatyňyzda delalaty ýeter. Ýönekeý okap geçip, pikire çümmekden size hemaýat bolmaz.

Garyplyk bilen baýlyk köplenç orunlaryny çalyşýandyrlar. Garyplygyň ornuny baýlygyň almagy, adatça, yhlas bilen işlenip düzülen we ýerlikli özleşdirilen meýilnamalaryň peýdalanylmagy netijesinde bolup geçýändir. Garyplyk hiç hili meýilnama mätäçlik çekmeýär. Ol ýardama-da zar däl, sebäbi «öz-özünden» üstüne dökülýändir. Baýlyk utanjaňdyr we ýygradyr, ony höre-köşe edip özüňe «dartmak» gerek.

**Bagt oňa ýönekeý eýe çykmakda däl-de,
hereketdedir.**

JÜBÜTLİK MEÝLINİ ÖZGERMEĞİŇ SYRY

Baýlyga tarap onunjy ädim

Bu ýerdäki «özgermek» sözüne bir elementiň ýa-da energiýanyň bir görnüşiniň başga bir görnüşe geçmegine düşünmeli.

Jynsy jübütlik (zyna diýip düşünmeli däl — terjimeçi) bilen bagly emosiýalar aňň belli bir ýagdaýyny kemala getirýär.

Aňň bu ýagdaýy, adatça, diňe fiziki höwes bilen baglanyşdyrylýar, köpleriň jübütlik baradaky düşüňjani nämynasyp şekilde alýandyklary üçin bolsa, onuň fiziki tarapy aňa aş köp täsirini ýetirýär.

Jynsy jübütlik bilen bagly emosiýalaryň arkasynda bolup biljek üç sany dürs mümkinçilikler bardyr.

1. Ynsan nesliniň dowamaty.
2. Saglygyň saklanylmagy.
3. Adatylyk derejesiniň özgeriş ýoly arkaly geniallyk çäğine ýetmegi.

Jübütlik meýliniň özgerdilmegi sadadyr we düşündirilmesi aňsatdyr. Ol munuň fiziki ýüze çykması babatdaky pikirden tebigaty boýunça başgaça pikire geçmekligi aňladýar.

Jübütlik islegi adamyň iň bir güýçli okgunlylyk görkezýän ýagdaýydyr. Bu isleg astynda ugrukdyrylýan adam özi üçin beýleki wagtlarda elýetmez bolan hyýaly göz öňüne getirişe, dogumlylyga, erk güýjüne, erjellige we döredijilik ukyplaryna eýe bolýar. Jynsy jübütlik babatdaky isleg şeýle bir güýçli bolýar welin, adamlar ony amala aşyrmak üçin janyňa hem abraýyna töwekgellik edýärler. Boýun egdirilip, başga bir ugra gönükdirilen halatynda, bu höweslendiriji güýç edebiýatda, sungatda we beýleki hünärlerde ýa-da kärlerde, elbetde, biznesde hem örän kuwwatly öndürijilikli hem döredijilikli energiýa hökmünde peýdalanylyp bilner.

Elbetde, jynsy jübütlik bilen bagly energiýanyň özgerdilmegi uly erk güýjüni talap edýär, ýöne netijesi welin yhlas edeniňe degýändir. Adamyň bu babatdaky içki hyjuwyny çykarmak islegi dogabitdidir we tebigydyr. Bu islegi basyp ýatyrmak ýa-da ýogyna ýanmak mümkin däldir. Emma ony bedeniňi, aklyňy hem ruhuňy taplar, baýlaşdyrýar ýaly akaba gönükdirmek

welin mümkindir. Eger şeýle çykalga bolmasa, bu ymtylyş diňe fiziki görnüşinde amala aşyrylar.

Derýanyň hanasyny böleklere bölüp ýa-da bent urmak arkaly suwuň ýoluny wagtlaýyn böwetläp bolar, ýöne suw wagtyň geçmegi bilen, barybir yş tapar. Jübütlik ymtylyşy bilen bagly emosiýalar babatda-da bu aýdylan söz ýerliklidir. Belli bir möhletini dowamynda olary basyp saklamak we ygtyýar ekmek mümkindir, emma tebigat olar üçin çykalga gözlemäge mejbur eder. Eger olar uly döredijilikli yhlasa öwrülmeşe, onda has pes derejeli çykalga tapynarlar.

ADAMYŇ ÝETEN DEREJELERI BILEN ONUŇ TEBIGY TALAPLARYNYŇ ARASYNDAKY BAGLANYŞYK

Özüniň jübütlik meýli bilen bagly energiýasyny döredijilikli yhlasyň dürli görnüşlerine öwürmegi başaran kişi hakyky bagtly kişidir.

Ylmy barlaglary geçirijiler aşadaky wajyp faktlary (delilleri) ýüze çykarypdyrlar:

1. Ýokary derejelere ýetmegi başaran adamlaryň şol bir wagtda jynsy jübütligi bolan meýilleri hem örän güýçli bolupdyr, ýöne olar bu meýli özgertmegi başarypdyrlar.

2. Uly emläk toplamagy başaran, edebiýatda, sungatda, arhitekturada we beýleki dürli hünärlerde ajaýyp üstünlikleri gazanan erkek kişileri, aglaba halatda zenana bolan duýgy ganatlandyrypdyr.

Bu kanunalaýyklygy ýüze çykaran derňewler iki müň ýyldan hem gowrak möhletdäki ýüzlerçe terjimehaly öz içine alýar. Görlüp oturylsa, bularyň ählisinde tanymal erkekleriň hem zenanlaryň jübütlik babatda ösen tebigy meýle eýe bolandyklary ýüze çykýar.

Jübütlik bilen bagly emosiýalar ýeňilmez güýçdür, beden bu duýgulara garşy durardan ejizdir. Bu emosiýalar bilen gurşalan adamlar adaty bolmadyk energiýa we maksada okgunlylyga eýe bolýarlar. Şu faktyň (deliliň) gymmatyna düşüniň, şonda siz jübütlik meýliniň özgerdilmeginiň döredijilik ukypalarynyň möhüm çeşmesi bolup durýanlygyna göz ýetirersiňiz.

Adamdan ýa-da haýwandan jynsy meýil bilen bagly mähleri aýyrsaňyz, siz öňe ymtylyşyň esasy gözbaşynyň ýoguna ýanarsyňyz. Muňa subutnama

hökmünde biçilen mallara näme bolýanlygyny synlap göräýiň. Şeýle operasiýadan soň öküž edil sygyr ýaly diýenediji janawara dönäýýär. Biçilmek ynsanu-haýwanyň erkek jynsynda göreşmeklige ymtylyşy бүтүнleý ýok edýär. Jübütlik babatdaky meýline daşky täsirler gatyşsa, aýallarda-da edil şonuň ýaly üýtgeşmelere bolýar.

AŇYŇ ON HÖWESLENDIRIJISI

Adamyň beýnisi entuziazm, döredijilikli hyýaly göz öňüne getiriş, dartgynly isleg we ş.m-ler hökmünde belli bolan hala geçip, höweslendirijilere seslenýär. Beýniniň seslenýän höweslendirijileri şeýledir:

1. Jynsy jübütlik arkaly özüni bildirmäge bolan ymtylyş.
2. Söýgi.
3. Şöhrata, häkimiýete ýa-da pul we maliýe taýdan täsirlilige bolan güýçli isleg.
4. Saz.
5. Bir jynsdan bolan ýa-da garşylyklaýyn jynsyň wekilleri bilen dostluk.
6. Ähmiýetli maksada ýetilmäge gönükdirilen birnäçe paýhasyň sazlaşykly birleşmegi.
7. Bilelikde dert çekişmek, meselem, ýanalmalara sezewar edilýän adamlaryň başdan geçirýän kösençlikleri.
8. Öz-özünüň ynandyrmak.
9. Gorky.
10. Neşe we alkohol.

Bu sanawyň başynda — jynsy jübütlik arkaly özüni bildirmäge bolan ymtylyş; onuň aňy gurşap almagy has netijeli bolup, fiziki hereketleriň «tigrini» aýlaýandyr. Bu höweslendirijileriň ondan sekizisi tebigydyr we döredijiliklidir. Ikisi weýran edijidir. Sanaw size aňy höweslendirijileriň esasy çeşmelerini deňeşdirip görmäge mümkinçilik berýär. Ony öwrenmek arkaly siz jübütlik bilen bagly emosiýalaryň, hakykatdanam, beýniniň iň yzygiderli we kuwwatly höweslendirijisidigine göz ýetirersiňiz.

Bir akyllysamak şeýle diýipdir: «Geniý — uzyn saçly, geň-enaýy geýinýän, adaty bolmadyk naharlary iýýän we ýiti dillilere teýene, gülki ýassygy bolup hyzmat edýän kişidir». Ýöne bu babatda şeýle kesgitleme dürs bolardy: «Geniý — bu özüniň pikir dartgynlylygyny juda güýçlendirmek

arkaly, adaty pikirler üçin elýetmez bolan bilimleriň çeşmesine birikmegi başaran kişidir».

Pikirlenýän adam geniýniň kesgitlemesine dahylly birnäçe sowal bermek islärdi. Bu sowallaryň ilkinjisi şeýle bolardy: «Adaty pikirler üçin elýetmez bolan bilimleriň gözbaşy bilen nähili ýol arkaly galtaşmak mümkin?»

Indiki sowal: «Diňe geniýler üçin elýeterli bolan bilimler çeşmesi barmy, eger bar bolsa, onda bular neneňsi çeşmeler we nähili ýol bilen elýeterli edilip bilner?»

Biz bu zatlaryň özenine dahylly maglumatlary habar bereris, onsoň özüňiz iş ýüzünde barlap görüp bilersiňiz, şeýle etmek bilen bolsa bu iki sowala-da jogap taparsyňyz.

«GENIALLYK» ALTYNJY DUÝGYNÝŇ KÖMEGI ARKALY ÖSDÜRILÝÄR

Altynjy duýgynyň barlygy subut edilendir. Altynjy duýgy — döredijilikli hyýaly göz önüne getirişdir. Döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş ukybyny adamlaryň aglabasy ömründe bir gezek hem peýdalanmaýarlar, peýdalanaýan halatlarynda hem bu diňe tötänlikde bolup geçýändir. Döredijilikli hyýaly göz önüne getirişi düşünp hem maksada okgunly ulanýanlar juda azdyr. Ony doly akyl ýetirip, has netijeli ulanýan kişiler bolsa geniýlerdir.

Döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş adamyň çäkli aňy bilen Soňsuz Paýhasyň arasynda göni aragatnaşygy ýola goýýandyr. Ylahy ylham diýilýän zatlaryň hemmesi, ylmdaky uly açyşlaryň ählisi döredijilikli hyýaly göz önüne getirijiň ýardamy bilen alnandyr.

YLHAM NIREDEN PEÝDA BOLÝAR?

Adamyň aňynda pikir ýa-da konsepsiýa ýüze çykanda, ýagny «ylhamyň gelmegi» diýip atlandyrylan zatlary peýda bolanda, ol, adaty, şu aşakdaky gözbaşlaryň birinden gelýär:

1. Soňsuz Paýhas.

2. Aňastyň, ýagny baş sany duýgy agzalarynyň kömegi bilen alnan duýguçylyk täsirleriniň we pikir tirpildileriniň saklanýan ýeri.

3. Emele gelen pikir görnüşinde özüniň ideýasyny, konsepsiýasyny ýa-da göz önüne getirýän şekilini habar beren başga bir adamyň aňy.

4. Beýleki adamlaryň aňastyaň hazynasy.

Ylhamyň ýa-da «gözüň açylmagynyň» başga hiç hili çeşmesi ýokdur.

Sanalyp geçilen on sany höweslendirijiden biri ýa-da birnäçesi beýnä täsir edende, adam adaty pikiriň gözyetiminden has belende göterilip, adaty belentlige garanyňda has uzaklary görmek ukybyna eýe bolýar. Şu ýagdaýda onuň pikirleri öz biznesi ýa-da hünäri bilen bagly gündelik meseleri çözmek üçin gümra halyndaky pikirlerinden düýpli tapawutlanýar.

Beýniniň işjeňligini höweslendirijileriň kömegi arkaly pikiriň ýokary belentligine galan kişini ýeriň üstendekä uýgunlaşan cygryna garanyňga gözyetiminiň çäkleri has giňän uçar ýolagçysy bilen deňemek bolar. Galyberse-de adam şeýle belentlikdekä, adatça, ony çäklendirýän, ýagny gündelik durmuşdaky esasy aladalary: ýymite, egin-başa we öý-öwzara dahylly meseleleri çözmeli bolýan wagtyndaky pikirler hem-de ýagdaýlar bilen bagly bolmaýar. Bu belentlikde beýniniň döredijilik ukyplary azatlyga çykýar. Altynjy duýgy erkin hereket etmäge mümkinçilik alýar. Ol adaty haldaka özüne gelip ýetmeýän ideýalary kabul etmäge ukyply ýagdaýda bolýar. Geniý bilen adaty adamyň arasyndaky parhy hut «altynjy duýgy» keskitelýär.

DÖREDIJILIK UKYPLARYNYŇ ÖSDÜRILMEGI

Adam özüniň aňastyaňyny näçe ýygy ulansa, oňa näçe köp bil baglasa, pikir tirpildilerini oňa nä gadar ýygy gönükdirip dursa, onuň döredijilik ukyplary şonça-da ýiti çarhlanan we herekete gaýym halda bolýar. Bulary diňe işjeň peýdalanmak arkaly ösdürmek mümkindir.

Adatça, «içki seda» diýip atlandyrylýan zat diňe altynjy duýgynyň üsti bilen hereket edýändir.

Beýik ýazyjylaryň, şahyrlaryň, suratkeşleriň we sazandalaryň beýik bolmaklarynyň sebäbi içki dünýälerinde ýaňlanan, «kän bir saýgartmaýan seda» diň salmaklygy adat edinendikleri bilen baglydyr. Olar bu owaza döredijilikli hyýaly göz önüne getirişiň kömegi arkaly gulak asýarlar. Iň gowy ideýalaryň özlerine «ylham» görnüşinde gelýändigini hyýaly göz önüne getirşe eýe bolan adamlar üçin oňat mälimdir.

Bir beýik oratordan — suhangöýden näme sebäpden çykyşynyň iň bir dartgynly ýerlerinde gözünü ýumýanlygy barada soranlarynda, ol şeýle jogap beripdir: «Men muny özüme içden gelýän ideýalary has gowy eşitmek üçin şeýle edýärim».

Amerikanyň iň bir tanymal hem şowly maliýeçileriniň biri, adatça, netijä gelmezden öňinçä iki-üç minutlap gözlerini ýumar eken. Näme üçin beýle edýändigini soranlarynda, ol şeýle jogap beripdir: «Gözlerim ýumuk mahaly men ýokary paýhas çüşmesinden susup almagy başarýaryn».

OÝLAT TAPYJY ÖZÜNIŇ IŇ GOWY IDEÝALARYNY NIREDEN ALÝAR?

Merilend şatyndan bolan merhum doktor Elmer R.Geýts döredijilikli hyýaly göz öňüne getirişi ulanmagyň kömegi arkaly iki ýüzden gowrak patent alypdyr. Onuň usuly geniallyk bilen gyzyklanýanlaryň ünsüni çekýär: doktor Geýts gürrüňsiz genilere degişlidir. Ol, göräýmäge, kän bir tanalmaýan hem bolsa, dünýäniň iň bir beýik alymlarynyň biridir.

Laboratoriýasynda onuň «şahsy aragatnaşyk otagy» diýip atlandyryan jaýy bolupdyr. Bu ses geçirmeýän, ýagtylyk çeşmeleriniň ählisini aýyrmak mümkin bolan otag eken. Otagda kiçeňräk stol, onuň üstünde bolsa bir top arassa kagyz bolar eken. Stoluň öňünde diwarda ýagtylygy öçürmek mümkin bolan düwme bar eken. Doktor Geýts özüne döredijilikli hyýaly göz öňüne getirişiniň kömegi arkaly elýeterli bolan çeşmeden susup almak islän çagy ol şol otaga gidip, stoluň başyna geçer eken. Soňra çyrany öçürüp, şol pursat üstünde işleýän oýlap tapyşyna dahylly belli bolan delilleriň ählisinde pikir taýdan ünsüni jemläpdir. Tä aňynda täze ideýalar «tutaşýança» şeýle ýagdaýda-da galypdyr.

Käbir halatlatda ideýalar şeýle bir tizlik bilen ýüze çykypdyrlar welin, ol bulary üç sagatlap ýazmaga mejbur bolupdyr. Ideýalar kiparlap, tamam bolanda ol ýazgylaryny öwrenipdir we olarda şindi ylymda belli bolmadyk ýörelgeleri (prinsipleri) ýüze çykarypdyr. Galyberse-de, ýazgylarda onuň anyk meselelerine akylly-başly düzülen jogaplar hem bolar eken.

Doktor Geýts korporasiýalar we aýratyn şahsýetler üçin, kürk towugyň ýumurtga basyşy ýaly, ideýalary döretmek arkaly gazanç edipdir. Amerikanyň iň bir iri korporasiýalary onuň şeýle «döredijiliginiň» her sagady üçin örän agramly mukdarda töleg edipdirler.

Adamyň pikirleniş babatdaky ukyplary köplenç işlemän galýar, sebäbi beýni toplanan tejribä esaslanýar. Ýöne tejribäniň kömegi arkaly alnan bilimleriň hem hemmesi takyk bolup duraýanok. Döredijilikli hyýaly göz önüne getirişiň kömegi arkaly alynýan ideýalar has ygtybarlydyr, sebäbi olar has ygtybarly çeşmeden gözbaş alyp gaýdýarlar.

GENIÝLER TARAPYNDAN ULANYLYAN USULLAR SIZIŇ ÜÇIN HEM ELÝETERLIDIR

Geniýniň adaty «saňsar» oýlap tapyjydan esasy tapawudy geniýniň döredijilikli hyýaly göz önüne getirişi ulanýanlygandadyr we «saňsaryň» bu barada, adatça, hiç zat bilmeýänligindedir. Alym-oýlap tapyjy hyýaly göz önüne getirişiň hem sintetiki, hem döredijilikli ukyplaryndan peýdalanýar. Meselem, ol tejribe arkaly toplanyp, mälum bolan ideýalaryň we ýörelgeleriň (prinsipleriň) hemmesini gurnamakdan we deňşdirmekden başlaýar. Munuň üçin ol sintetiki ukyplary (pikir ýöretmek ukyby) peýdalanýar. Eger ol toplanan maglumatlaryň meseläni çözmeklik üçin ýeterlik dældigini anyklasa, hyýaly göz önüne getiriş arkaly elýeterli bolan çeşmelere salgylanýar. Şunda ulanylyan usullar şahsy çemeleşiş bilen baglylykda dürliçe bolup biler, emma olaryň düýp özeni aşakdaky ýalydyr:

1. Alym beýnisiniň gerekli belentlige galmagy üçin ony ýokarda görkezilen on sany höweslendirijiniň biriniň kömegi arkaly ýa-da öz saýlan başga bir ýagdaýy bilen höweslendirýär.

2. Ol öz oýlap tapyşynyň mälum bolan elementlerinde (gutarnykly bölüm) ünsüni jemleýär we aňynda nämälum elementleriň (gutarylmadyk bölüm) doly şekilini döredýär. Bu şekili aňastyaň kabul edip alaýýança aňynda saklaýar, soňra gowuşgyn hala geçip, biraz aram tapýar, aňyny ähli pikirlerden «saplaýar-da», aňda jogap «tutaşaýýança» garaşýar.

Käte bu tiz hem şowly bolup geçýär. Beýleki bir gezekde bolsa netije ýaramaz bolup, bu altynjy duýgynyň ösdürilişine ýa-da başgaça aýdylsa, döredijilik ukyplaryna bagly bolýar.

Edison sintetiki ukyp-başarnygyň kömegi bilen, belli bolan ideýalaryň on müň sany dürliçe düzüliş usulyny (kombinasiýa) peýdalanypdyr, tä döredijilikli ukyplaryny herekete getirip, ýagty ýşyk berýän çyrany nädip

ýasamalydygy barada jogap alaýýança bu işini dowam edipdir. Fonograf oýlap tapylanda-da şeýle ýagdaý bolupdyr.

Döredijilikli hyýaly göz önüne getirişin bardygy barada köp sanly ygtbarly subutnama tapmak mümkindir. Degişli bilimleri bolmasa-da, öz ugurlarynda ajaýyp netijeleri gazanan adamlaryň ýeten derejelerini öwrenmek arkaly bu subutnamalary almak mümkindir. Özünüň döredijilikli hyýaly göz önüne getirişini açmak hem-de ulanmak arkaly beýik derejä ýeten Linkoln bu babatda gowy nusga bolup biler. Ol özünüň bu ukybyny açypdyr we Enn Ratlejiň söýgüsiniň täsiri astynda ony peýdalanylýp başlapdyr. Bu nygtalýan pikir geniallygyň gözbaşlaryny öwrenmeklik bilen baglylykda ägirt uly ähmiýete eýedir.

JÜBÜTLIK MEÝLINIŇ HEREKETLENDIRIJI GÜÝJI

Taryhyň sahypalary ýeten derejeleri gönüden-göni zenan maşgalanyň täsiri bilen bagly bolan beýik adamlar baradaky şaýatlyk edýän maglumatlardan dos-doly; bu zenanlar erkekleriň jübütlik meýlini höweslendirmek arkaly beýniniň döredijilik ukyplaryny oýarypdyrlar. Şeýle kişileriň biri hem Napoleon Bonapart bolupdyr. Birinji aýaly Žozefinadan ylham almak bilen, ol ýeňilmez hem ýanbermez bolupdyr. «Sagdyn pikir» ýa-da başga bir oýlar ony Žozefinadan ýüz öwürmäge çagylanda, onuň pese gaçşy başlanypdyr. Geljekde bolsa oňa ýeňliş hem Keramatly Ýelena adasy garaşypdyr.

Biz amerikan halkyna gowy tanyş bolan erkek kişileriň, ýagny zenana bolan duýgudan joşgun alyp, belentliklere göterilip, soňra pul hem-de häkimiýet başlaryny aýlanlygy sebäpli, ötegçi täsirlere aldanyp, çyn söýgülerinden ýüz dönderenlerinden soň, ähli zadyny ýitiren erkekleriň onlarçasyny atlandyryp bileris. Gönezlige halaldan bolan hak söýgi bilen baglylykda döreýän meýliň islendik bir wagtlaýyn oruntutar meýliň täsirinden has güýçli bolýanlygyna akyl ýetiren kişi ýalňyz Napoleon dälidir.

Ynsan beýnisi höweslendirijilere baş galdyrgyç bolýandyr.

Iň güýçli höweslendirijileriň biri hem jübütlik meýlidir. Ol owsarlanyp, dogry tarapa özgerdilende, bu hereketlendiriji güýç adamy pikir belentliginiň çür başyna ýetirip, onuň gündelik durmuşyny haraba çykarýan aladalaryň we kejkimeleriň gözbaşlarynyň ählisini hol pesde galdyrmaga ukyplydyr.

Terjimehallardan size mälim bolan maglumatlaryň biraz ýüzüni täzelemegiňiz üçin, jübütlik meýli ýokary bolan meşhur adamlaryň birnäçesiniň atlaryny getirýäris. Şu geniýler öz gazanan üstünlikleriniň gözbaşyny, gürrüňsiz, bu babatdaky meýillerini dogry ugra tarap özgertmek arkaly tapandyrlar.

Jorj Waşington

Napoleon Bonopart

Uilýam Şekspir

Awraam Linkoln

Ralf Uoldo Emerson

Robert Berns

Tomas Jefferson

Elbert H. Greý

Wudro Wilson

Jon H. Patterson

Endrýu Jekson

Enriko Karuzo

Siziň terjimehallary oňat bilmegiňiz bu sanawy uzaltmaga mümkinçilik berer. Adamzat taryhyndan, eger başarsaňyz, jübütlik meýli ýokary derejede ösen bolmadyk meşhur adamlaryň, hiç bolmanda, ýekeje birini bir tapjak bolup görüň.

Jübütlik meýli bilen bagly bolan energiýa — ähli geniýleriň döredijilikli energiýasydyr. *Bu hereketlendiriji güýçden mahrum bolan beýik ýolbaşçy, gurluşykçy ýa-da suratkeş hiç haçan bolmandy we bolmazam.*

Ýöne, elbetde, bu babatda güýçli meýle eýe bolan adamlaryň ählisi geniýdir diýmek hem bolmaz. Adam diňe öz beýnisini dörejilikli hyýaly göz öňüne getirişň kömegi arkaly güýç-kuwwat susup alyp biler ýaly derede höweslendirmegi başaran çagynda geniý bolýandyr. «Ýokary göterilişe» ýetmäge mümkinçilik berýän iň güýçli höweslendiriji — jübütlik bilen bagly energiýadyr. Emma bu energiýa ýönekeý eýe bolmaklyk geniallygy döretmeýär. Onuň adamy geniýlik derejesine galdyrmagyndan öňünçä, bu energiýanyň fiziki galtaşmak islegi bolmagyndan islegiň ýa-da hereketiň başga bir görnüşine özgerdilmegi zerurdyr.

Adamlaryň aglabasy bu beýik güýje nädogry düşüňip, ony nädogry ulanyp, geniý bolmak-ha beýlede dursun, eýsem, seýrek bolmadyk halatlarda haýwanyň derejesine çenli pese düşýärler.

ADAM NÄME ÜÇIN KYRK YAŞA ÇENLI SEÝREK HALATDA ÜSTÜNLIGE YETÝÄR?

Ajaýyp üstünliklere ýeten adamlaryň ýigrimi baş müňden gowragynyň ömür ýoluny seljerip öwrenmek arkaly, olaryň üstünlige kyrk ýaş çenli seýrek halatda ýetendiklerine, şeýle-de özleriniň durmuşdaky hakyky orunlaryny, adatça, elli ýaşdan soň tapandyklaryna göz ýetirdim. Bu ýagdaý maňa haýran galdyryjy dereje täsin bolup göründi we munuň sebäbini has içgin öwrenmäge mejbur etdi.

Seljermelerim munuň sebäbiniň şeýledigini görkezdi: adamlar üstünlige, esasan, kyrk bilen elli ýaşyň aralygynda ýetýärler, sebäbi olar şoňa çenli jübütlik meýliniň fiziki ýüze çykmasyňa aşa köp gyzyklanma bildirýärler. Adamlaryň aglaba köpüsi bu tebigy meýli başgaça aňlatmagyň hem mümkindigini we bu mümkinçiligiň fiziki taýdan ýüze çykarylmagyndan has belent derejede bolýanlygyny hiç haçan bilmän hem ötüp gidýärler. Bu açyş eden adamlaryň hem köpüsi, jübütlik meýliniň möwjeyän möhletine (kyrk baş, elli ýaşyna çenli) ençeme ýyllaryny harçlansoňlar, oňa akyl ýetirýärler. Bu açyşyň ardyndan köplenç ajaýyp üstünlikler gelýändir.

Adamlaryň aglabasy bu ýaş çenli, köpüsi bolsa bu ýaşdan geçenlerinden soň hem, özlere bähbitli şekilde başga hanalara gönükdirip boljak bu energiýany bigeleňlik bilen sowurýarlar. Kuwwatly hem inçe emosiýalar tarhandökerlik bilen harçlanýar. «Guduz açan ýaly» diýen aňlatma hem şu ýerden gelip çykýandyr.

Ynsana mahsus emosiýalaryň içinden iň güýçlüsi we hyjuwlandyryjysy jübütlik meýlidir we hut şonuň üçinem bu isleg jylawlanyp özgerdilen halatynda adamy beýlekilere garanyňda has tiz üstünliklere ýetirmäge ukyplydyr.

BEÝNINI HÖWESLENDIRIJILERIŇ IŇ BIR BEÝIGI

Alkogol we neşe jisimleri ýaly beýniniň emeli höweslendirijisini ulanmak arkaly adamlaryň geniýlik derejesine ýetendikleri baradaky mysallar taryhda näçe diýseň bar. Edgar Allan Po özüniň «Gara gargasyny» içginiň täsiri astynda «şindi hiç kimiň düýşüne-de girmedik hyýallara çümüp» ýazypdyr. Jeýms Uitkoum Raýli iň gowy eserlerini alkogolyň täsiri astynda döredipdir. Belki, hut şonuň ol «hakykat bilen ýalanyň garjaşygyny, derýadaky

degirmeni we çeşmäniň üstündäki ümüri» görendir. Robert Berns goşgularynyň köpüsini serhoş halda ýazypdyr. «Bile bada götereris, gardaşym, geçen günleň bagtynyň hatyrasyna».

Ýöne bir zady welin hergiz unutmaň, beýle adamlaryň aglabasy ahyr netijede özlerniň ýoguna ýanandyrlar. Tebigat adamyň özüne zeled ýetirmezden, aňyny höweslendirip bilmegi üçin serişdeleri taýýarlapdyr. Ol serişdeleriň kömegi arkaly adam nireden gelýänligini hiç kimiň bilip bilmeýän ajaýyp hem seýrek pikirlerine eýe bolup biler. Häli-häzire çenli bu tebigy serişdeleriň deregini tupup biläýjek kanagatlanarly serişde tapylmandyr.

Jübütlik babatdaky ymtlyşyň hem-de ruhy ymtlyşyň bir-birine örän ýakyndygy psihologlara oňat mälimdir — bu ýagdaý ilkidurmuş düzgünlerine ýakyn şertlerde ýaşaýan taýpalarda porhançylyk dessurlaryna gatnaşýan adamlaryň özlerni alyp barylaryndaky geň-taňlygy düşündirýändir.

Ynsan emosiýalary dünýäni dolandyryr we siwilizasiýanyň ykbalyny kesgitleýär. Adamlar şolaryň täsiri asrynda hereket edýärler. Beýniniň döredijilik ukyplyry *sowuk paýhas bilen däl-de*, diňe emosiýalar arkaly herekete geçirilýär. Ynsana mahsus iň güýçli emosiýa bolsa jübütlik duýgusydyr. Başga-da beýnini höweslendirijiler bardyr, olardan birnäçesi sanalyp hem geçildi, emma olardan hiç biri, hatda hemmesi birlikde alnanda-da, jübütlik duýgusynyň hereketlendiriji güýji bilen deňleşip bilmez.

Beýniniň höweslendirijisi — bu pikir işjeňligini wagtlaýyn ýa-da hemişelik ýokarlandyryýan islendik bir täsirdir. Beýan edilen on sany höweslendiriji has ýygy gabat gelýär. Olaryň kömegi bilen, adam islese, Soňsuz Paýhas bilen pikir alşyp ýa-da aňastyaňyň (özünüňkiden ýa özgäniňkiden) hazyna gorundan susup alyp biler, ine, şu ukyp hem *geniýniň durkuny kesgitleýär*.

ŞAHSY ÖZÜNE ÇEKIJILIGIŇ ÇEŞMESI

Amerikalylaryň ençeme müňüsine söwda sungatyny öwreden adam haýran galdyryjy açyş edipdir: iň bir şowly söwdagärler — jübütlik meýli ýokary derejede ösen adamlardyr. Munuň sebäbi «şahsy özüne çekijilik» hökmünde belli bolan şahsyýetlik şertiniň jübütlik babatdaky energiýadan ybaratlygyndadyr. Jübütlik duýgusy ösen adamlar hemişe özüne çekijiliginiň

uly goruna eýedirler. Eger bu güýje düşüniş, ony taraşlamagy başarsaň, ol adamlar bilen umumy dil tapmakda ägir uly peýda getirýär. Bu energiýa beýlekilere şu serişdeler arkaly geçýär.

1. *El gysyşmak.* Elleriň galtaşmagy özüne çekijiligiň barlygyny ýa ýoklugyny bada-bat mälim edýär.

2. *Sesiň äheňi.* Özüne çekijilik ýa-da jübütlik energiýasy sesi bezeýär, ony owazlandyryýar we maýyl ediji edýär.

3. *Süňňüňi saklaýyş usuly.* Jübütlik duýgusy güýçli adamlar başyny dik tutup ýöreýärler, ýeňil gopýarlar we ynamly hereket edýärler.

4. *Pikir tirpildileri.* Jübütlik duýgusy ösen adamlar pikiri hem bu babatdaky emosiýalar bilen bezeýärler, olar muny ýasamalykdan daşda bolup, tebigy halda etmegi başaryýarlar, şunluk bilen hem töwerekdäkilere täsirlerini ýetirýärler.

5. *Öz bedeniň barada alada etmek.* Jübütlik duýgusy güýçli bolan adamlar, adatça, özleriniň daş keşbi barada örän köp alada edýärler. Olar öz şahsyýetlerine, fiziki ýagdaýlaryna we ş.m. bap gelýän egin-eşikleri saýlamaklyga uly üns berýärler.

Satyjyny işe alanda tejribeli dolandyryjy şahsy özüne çekijilik sypatyny dalaşgärden edilýän ilkinji talap hasap edýär. Jübütlik meýli bilen bagly energiýa ýetmezçilik edýän adamlar ruhobelentlik görkezip ýa-da özleriniň ruhobelentligi arkaly özgeleri ruhlandyryp bilmezler, ruhobelentlik, näme satylyanlygyna garamazdan, söwdada örän möhümdir.

Jübütlik bilen bagly energiýasy kemterlik edýän syýasatçy, orator (suhangöý), ruhany, aklawçy we satyjy beýleki adamlara täsirini ýetirmek babatda şowsuz kişilerdir. Eger munuň üstüne adamlaryň aglabasyna diňe emosiýalar arkaly täsir edip bolýanlygy baradaky delili hem goşsak, onda siz jübütlik meýli bilen bagly energiýanyň dogabitdi satyjylar üçin hökmany sypat bolmalydygynyň wajpylygyna düşünersiňiz. Gowy satyjy özi düşüniş ýa düşünmezden, jübütlik meýli bilen bagly energiýasyny söwda babatdaky entuziasma öwürüp bilenligi üçin şeýle derejä ýetendir. Bu jümlede jübütlik meýlini özgerdip bilmegiň hakyky ähmiýetine dahylly örän oňat teklip jemlenýär.

Jübütli meýli bilen bagly energiýany özgertmek ortatap derejedäki adamyň kaýylyk bilen dowam etmegi başaryjyndan has uly güýji talap edýär. Özgeriş üçin zerur bolan erk güýjüni jemlemeklik kyn düşýän kişiler

muny kem-kemden öwrenip bilerler. Bu uly yhlasy talap edýän hem bolsa, alnan netije azap çekenine degýändir.

JÜBÜTLİK MEÝLI BARADAKY GALP DÜŞÜNJELER ŞAHSYÝETE ZEPER YETIRÝÄR

Jübütlik bilen bagly meselelerde adamlaryň aglabasy hatasyny ötüp bolmaz derejedäki nadan bolup çykýarlar. Jübütlik meýline hemişe kembaha garalyp, ol nadan hem üm bilmez adamlar üçin gülki we ýaňsylamalaryň sebäbi bolup geldi.

Bu tebigy meýli ýokary bolan erkekleri hem zenanlary köpçülik, adatça, özlerini güjeňleýän gargyş siňen kişiler hasaplaýarlar.

Biziň häzirki aň babatda ösen asyrymyzda hem adamlaryň millionlarçasý ýygralykdan, özlerine kembaha garamakdan kösençlik çekýärler, sebäbi özleriniň jübütlik babatdaky ymtlyşlaryny gargyşyň miwesi ýaly bir zat hasaplaýarlar. Jübütlik meýli bilen bagly energiýanyň gymmaty dogrusyndaky sözlerimize ahlaksyzlygy aklamaga synanyşyk kimin garamak bolmaz. Bu emosiýalar diňe akyly-başly we maksadaokgunly halda ulanylanda mynasybet bolup biler. Bular köplenç nätakyk ulanylýarlar, şeýle ýagdaýda olar ýnsanyň bedenini we ruhuny baýlaşdyrmaga derek harap hala salýar. Işini we ömür ýoluny öwrenmek, synlamak miýesser eden beýik adamlarynyň ählisiniň belentlige «zenan belgisi astynda ýetendikleri», awtoryň göwnüne bolmasa, örän üns bererlikli we ähmiýetli ýagdaýdyr. Aglaba halatda şol zenan, köpçüligiň ol hakda suwytyly bir zat bilmeýän sada hem erjel öý bikesi — keýwanydyr. Käbir ýagdaýlarda ylhamyň gözbaşy bolup «başga zenan» hyzmat edipdir.

Akyly-huşy ýerinde bolan her bir adam alkogolyň we neşe serişdeleriniň kömegi arkaly emeli höweslendiriş usullarynyň özüne erk etmezligiň weýran ediji görnüşidigine düşünyändir. Emma jynsy jübütligе аша imrinmekligiň hem döredijilikli yhlas üçin edil neşe we alkogol ýaly harap edijidigini welin hemme kişiniň bilmeýän bolmagy-da mümkindir.

Şowketparazlyga öte meýilli adam, umuman alanyňda, neşekeşden ibaly dälendir. Olaryň ikisi-de paýhasyna bolan ygtyýaryny hem erk güýjüni elden gideren kişilerdir. Was-waslyk keseli köp halatda jynsy jübütligiň

hakyky ähmiýetine nädogry düşünmek bilen bagly endikler netijesinde ýüze çykýar.

Jübütlik meýli bilen bagly giň ýaýran ýalňyş düşünjäniň ýüze çykmagyna sebäp bolan ýagdaý bu temanyň töwereginiň elmydama syr hem utanjaň dymmalyk bilen gurşalanlygydyr. Syryň hem-de dymmalygyň utgaşmagy ýaşlaryň aňyna her bir gadagan edilen zat babatda bolşy ýaly täsir edipdir. Munuň netijesinde bolsa bilesigelijilik we «gadagan» edilen tema barada has köp zat bilmäge bolan isleg artypdyr.

KYRKDAN SOŇRAKY ÖNJEÝLI ÝYLLAR

Kyrk ýaşyna ýetýänçä adam iş babatda islendik bir pudakda örän seýrek halatda ýokary döredijilikli yhlas görkezýär. Ortaça ynsan özüniň has ýokary döredijilik işjeňliginiň möwritine kyrk-altmyş ýaş aralygynda ýetýär. Bu jümledäki nygtalýan pikir erkekleriň hem zenanlaryň ömri babatda geçirilen jikme-jik seljermä esaslanýar. Ol kyrka çenli gazanan suwytyly zady bolmadyk kişileri, şeýle-de kyrk ýaşda «garrylykdan gorkup» başlaýanlary ruhlandyrmalydyr. Adatça, iň bir hasylly ýyllar kyrk bilen elli ýaşıň aralygydyr. Adam bu ýaşa gorky hem sandyrama bilen däl-de, umyt hem şatlykly garaşma bilen ýakynlamalydyr.

Eger size adamlaryň aglaba köpüsiniň ömürlerindäki esasy işe kyrk ýaşa çenli başlamaýandyklary barada subutnama gerek bolsa, Amerikanyň iň bir üstünlikli adamlarynyň ömür ýoluny öwreniň, şonda göz ýetirersiňiz. Genri Ford kyrk ýaşdan soň üstünlik gazanyp başlapdyr. Siňdiren yhlaslarynyň hasylyny toplam başlan çagynda Endrýu Karnegi kyrkdan has aňyrdan eken. Kyrk ýaşynda Jeýms J.Hill entegem telegraf açarjygyny tyrkyldadar oturar eken. Onuň ýeten ajaýyp derejeleri has soňraky ýyllar bilen baglydyr. Amerikalý senagatçylaryň we maliýeçileriň terjimehallary kyrk bilen altmyş ýaş aralygyndaky möhletiň iň bir öndümlü döwürdigini baradaky subutnamalardan dos-doly.

Otuz bilen kyrk ýaş aralygynda adam jübütlik meýlini özgertmek sungatyna (eger ömründe muňa hötde gelmegi başarsa) erk etmäge başlaýar. Bu açyş, adatça, tötänleýin bolup geçýär, köplenç bolsa muňa hötde gelen adam özüniň açyşy barada gümanam edenok. Ol otuz baş-kyrk ýaş aralygynda özüniň nämedir bir zatlar gazanmak babatdaky ukyplarynyň

görnegin artanlygyny aňsyar, emma köplenç halatda ol bu özgerişini düýp sebäbine düşünmez: otuz baş hem kyrk ýaş aralykda tebigat söýginiň hem jübütlik meýliniň güýjüni sazlaşykly hala getirýär, ýagny adamyň bu güýçden susup alyp, onda haýyrlanyp bilemegi üçin şeýle edýär.

ÖZÜŇIZIŇ EMOSIÝALAR ÇEŞMÄŇIZDEN SUSUP ALYŇ

Jübütlik meýli herekete bolan kuwwatly höweslendirijidir, emma ol hasarat ýalydyr: köplenç ygtyýar etmek kyn bolýandyr. Jübütlik bilen bagly emosiýalara söýgi emosiýalary gatylsa, munuň netijesinde maksadyň anyklygy, özüňe ygtyýar etmek, pikirleriň takyklygy we deňagramlylyk ýüze çykýar. Kyrk ýaşa ýetenleriň içinde bu aýdylan pikiri seljerip, ony tejribesinde tassyklamagy başarmajak derejede bişow kişileriň hem bolmagy mümkindir.

Bir zenan tarapyndan gowy görülmek islegi bilen, ýagny diňe jübütlik duýgusyna esaslanýan isleg bilen höwelendirilýän erkek kişi beýik derejelere ýetip biler, ýöne onuň hereketleri guramaçylyksyz, ýoýlan we umuman, weýran edijilikli bolar. Zenan tarapyndan gowy görülmek duýgusy diňe jübütlik meýline esaslanan halatynda erkek kişi ogurlap, aldap, hatda öldürip hem biler. Emma jübütleşmek emosiýasyna söýgi gatylanda bolsa, şol erkek kişi oýlanyşykly, deňagramly we paýhasa eýerip hereket eder.

Söýgi, romantika we jübütlik emosiýalary adamy beýik işlere itermäge ukyplydyr. Söýgi özboluşly bir goraýjy serişde hökmünde hyzmat edýär we sabyrlylyga, deňagramlylyga we döredijilikli yhlasa ýetirýär. Bu üç emosiýa birikmek arkaly adamy geniýlik belentligine galdyrýar.

Bu emosiýalar aň ahwaly bolup durýar. Tebigat ynsany «beýniniň himizmi» bilen üpjün edipdir, bu-da edil materiýanyň himizmi babatdaky ýaly hereket edýär. Tebigatyň kanunlaryny peýdalanmak bilen, laýyk mukdarda ulanylanda hiç biri hem ölüm howply bolmadyk elementleri garmak arkaly, himigiň ölüm howply zäheri ýasap biljekligi hemmelere mälimdir. Emosiýalar hem edil şeýle halda birigip, ajala sebäp boljak awyny emele gitirip bilerler. Jübütlik hem-de gabanjaňlyk emosiýalary gatyşanda, bular adamy wagşy ýyrtyja öwürmäge ukyplydyr.

Beýniniň himizminiň kömegi bilen weýran ediji emosiýalaryň biri ýa-da birnäçesi adamda adalatlylyk we dogruçylyk düşünjesini püçege çykarmaga ukyply bolan zäheri emele getirýärler.

Geniallyga tarap ýol jübütlik meýlini, söýgini we romantikany ösdürmegi, olara ygtyýar etmegi we olary peýdalanmagy başarmakdan ybaratdyr. Bu ýagdaýy gysgaça şeýle aňlatmak bolar.

Bu emosiýalary aňňyzyda agalyk ediji hökmünde saklamaga we weýran ediji emosiýalardan saplanmaga çalşyň. Beýni endige tabyndyr. Ol özüne siňdirilýän agalyk ediji pikirlerden iýmitlenýändir. Erk güýjüniň kömegi arkaly islendik emosiýa goltgy bermek we onuň ýüze çykmagyna böwet bolmak mümkindir. Erk güýjüniň kömegi arkaly aňa ygtyýar etmek kyn däl. Ygtyýar etmek tutanýerlilik we endik netijesinde ýüze çykýar. Ygtyýar etmekligiň syry özgerişler hadysalaryna düşünmekdedir. Aňda ýaramaz emosiýalar ýüze çykan halatynda ýönekeýje pikiriňi çalyşmak arkaly olary oňyn ýa-da döredijilikli emosiýalara özgertmek mümkindir.

Düşünip, akyl ýetirip yhlas etmeklikden başga geniallyga eltýän ýol ýokdur. Adam jübütlik meýline dahylly energiýanyň hereketlendiriji güýjüniň kömegi arkaly maliýede ýa-da biznesde ägirt uly belentliklere ýetip biler, emma adamyň öz häsiýetindäki käbir sypatlar bilen baglylykda gazanan zadyndan peýdalanmakdan ýa-da ony saklamakdan mahrum bolýanlygyna dahylly subutnamalar taryhda näçe diýseň bar. Bu ýagdaý seljerilmäge we üstünde oýlanyşylmaga mynasypdyr, sebäbi ol özünde bilinmegi zerur bolan hakykaty jemleýändir. Muňa akyl ýetirilmegi diňe bir erkek kişilere däl, eýsem, zenanlara hem peýdaly bolar. Bu ýagdaýdan bihabarlyk müňlerçe adamyň, uly baýlyga eýe bolsalar-da, bagtdan mahrum galmaklaryna sebäp boldy.

ÇYN ÝÜREKDEN SÖÝÝÄN KIŞI ÝEŇLIŞE UÇRAMAZ

Söýgi hakdaky ýatlama hiç haçan ölçmeýär. Höweslendiriji gözbaş ýitip gidenden soň hem ol uzak wagtlap saklanýar we öz täsirini ýitirmeýär. Munda hiç hili täzelik ýokdur. Çyn söýgini başdan geçirenleriň her biri onuň ynsan kalbynda yz galdyranlygyny bilýändirler. Söýginiň täsiri uzak möhletleýindir, sebäbi yşk öz tebigaty boýunça ruhy haldyr. Uly

belentliklere ýetmäge ýşk heseri tarapyndan höweslendirilmeýän adam babatda hiç hili umyt ýokdur: çünki ol diri ýaly görünse-de, ölüdir.

Mahal-mahal dünýäni günüňize dolanyň-da, aňňyzy öten söýginiň hakydasyna çümdüriň. Bu ýatlamalar häzirkî howsalalaryň we aladalaryň täsirini ýumşadyndyr. Olar durmuş hakykatynyň ýakymсыз hallaryndan çekilmäge mümkinçilik berer. Kim bilýär, belki-de, bu nurly gözbaşlara dolanmak halatynda beýni size tutuş durmuşyňyzyň maliýe hem ruhy derejesini özgertjek ideýalary we meýilnamalary eçiler.

Eger siz ilki aşyk bolup, soňra söýgiňizden mahrum bolanlygyňyz üçin özüňizi betbagt hasaplaýan bolsaňyz, bu pikiri güm-lama ýollaň. Çyn ýürekden söýýän kişi hiç haçan söýgüden jyda düşýän däldir. Ýşk näz-kereşmelidir, duýguçyldyr. Ol islän çagy gelip, duýdurmazdan hem gidýändir. Ol siziň bilenkä gujak açyp garşylaň, şatlanylň, emma gidenden soň welin özüňizi kösemäň. Özüňize jebri-sütem etmek bilen ony gaýtaryp getirip bolmaz.

Şonuň ýaly-da söýgi diňe bir gezek gelýär diýen pikirden hem saplanylň. Söýgi köp ýola gelip biler, emma söýgüde iki sany birmeňzeş tejribe bolup bilmez. Adatça, haýsydyr bir ýşk heseri, beýlekilere garanyňda, ýürekde has çuň, mese-mälim yz galdyrýar, ýöne başdan geçirilen söýgi derdeserleriniň ählisi hem bähbidedir. Diňe bu duýgy tarapyndan terk edilip, adamyň mümkin, was-wasa öwrülýän halatlarynda, elbetde, söýginiň bäbdide bolýanlygyny aýdyp bolmaz.

Söýgüde lapykeçlik bolmaly däldir, käşgä hemme kişi söýgi bilen şöwketparazlygyň arasyndaky tapawuda düşünsediler, onda lapykeçlik asla bolmazdy hem. Esasy tapawut söýginiň-ä ruhy, jübütlik meýliniň bolsa biologik hadysalygyndadyr. Ruhý güýç arkaly ynsan kalbyny gozgalaň salýan tejribe heläkçilikli bolup bilmez. Diňe nadanlygyň we gabanjaňlygyň netijesinde şeýle ýagdaýa uçalyp bilner.

Söýgi, gürrüşsiz, iň bir beýik durmuş tejribesidir. Ol Soňsuz Paýhas bilen bütewiligi getirýär. Jübütlik meýline dahylly emosiýalar hem-de romantika bilen utgaşanda ol adamy döredijilikli yhlaslaryň basgançaklary bilen belentlige alyp gitmäge ukyplydyr. Söýginiň, jübütligiň we romantikanyň emosiýalary döredijilikli geniallygyň baky üçburçlugynyň taraplarydyr.

Söýgi köpgyraňly emosiýadyr, onuň reňkleri we öwüşginleri köpdür. Emma söýginiň görnüşlerinden iň bir alawlysy hem güýçlüsi ýşkyň hem-de

jübütligiň emosiýalary birigendäki duýulýanydyr. Söýgä, sulhuň alyşmaklyga esaslanman, diňe jübütlik meýline daýanýan nika bagtly bolup bilmez, şeýle-de ol seýrek halatda uzaga gidýändir. Diňe söýginiň bir özi, şonuň ýaly-da jübütlik meýliniň bir özi nikada bagtlylyk eçilmez. Ajaýyp emosiýalaryň bu iki akymy utgaşanlarynda nika bu zemini durmuşda aňň az sanly kişilere ýetdirýän eşretli ýagdaýyny eçilip biler.

Söýgi we jübütlik emosiýalaryna romantika, ýagny bolup geçýän zatlaryň syrlylyk hem gaýtalanmazlyk duýgusy goşulanda, adamyň çäkli aň bilen Soňsuz Paýhasyň arasyndaky päsgelçilikler gaýyp bolýar. Ine, şonda geniý dogulýar!

ÄRI ÄR EDÝÄNEM, GARA ÝER EDÝÄNEM — AÝAL

Aşakdaky ýagdaýlar, dogry düşünilen halatynda, nikadakylaryň köp sanlysynyň durmuşyndaky bulam-bujarlyklara sazlaşyk goşup biler. Sulhy almazlyk görnüşinde ýüze çykýan nikadan kanagatlanmazlyk, adatça, jynsy jübütlik bilen bagly bilimiň kemterlik etmegindendir. Söýginiň hem-de romantikanyň jynsy jübütligiň emosiýalaryna we funksiýalaryny dogry düşünmeklik bilen üsti ýetirilýän ýerinde, adatça, kanagatlanmazlyk bolýan dälidir.

Aýaly söýginiň, jübütligiň we romantikanyň arasyndaky çynlakaý baglanyşyga düşüňän erkek kişi bagtly adamdyr. Ine, şu mukaddes üçlügiň sazlaşygynyň astynda hiç bir iş hem içgysgynç bolup duýulmaz, sebäbi islendik yhlas söýginiň yhlas-tagallasy hökmünde kabul edilýär.

Gadymy aýtgyda äri är edýäniňem, gara ýer edýäniňem aýaldygy aýdylýar, emma munuň düýp sebäbi welin elmydama aýyl-saýyl bolup duraýanok. «Är» bolmak we «gara ýer» bolmak aýalyň söýginiň, jynsy jübütligiň we romantikanyň emosiýalaryna düşünp-düşünmezligine baglydyr.

Eger zenan äriň özüne bolan gyzyklanmasyny ýitirip, özge zenanlara imrinmegine ýol berýän bolsa, bu, adatça, onuň nadanlygy ýa-da jynsy jübütlik, söýgi we romantika babatdaky biparhlygy sebäpli bolýandyr. Bu jümle är-aýalyň arasynda hakyky söýgi bardyr diýen düşüňjä esaslanýar. Aýalynda özüne bolan gyzyklanmanyň ýok bolmagyna ýol berýän erkek kişi barada-da bu pikiri nygtamak bolar.

Maşgala durmuşyndaky adamlar köplenç köp sanly bolgusyzja zatlar sebäpli tersleşýärler. Bu dawa-jenjelleri üns bilen seljerilip görülse, olaryň düýp sebäbi agzalyp geçilen meselelere düşünmezlikdir ýa-da olara biparhlykdyr.

ZENAN BOLMASA, BAÝLYK NÄMÄ DERKAR?

Erkek kişi üçin iň bir kuwwatly höweslendiriji güýç — zenan tarapyndan gowy görülmeklige ymtlyşdyr! Beýlekilerden has tapawutlanýan ilkidurmuş awçysy zenanyň gözünüň alnynda has beýik bolup görünmek islegi bilen şeýle yhlas edipdir. Bu babatda erkek kişiniň tebigaty üýtgemändir. Häzirki «awçy» öýüne ýabany haýwanlaryň derisini getirenok, olaryň ornuny owadan mata-marlyklar, awtomobiller, iň esasy zat bolsa — baýlyk eýeleýär. Edil siwilizasiýanyň säher şapagynyň gyzaryp başlan pursadyndaky ýaly, häzirki döwrüň erkekleri hem zenanyň göwnünden turmak babatdaky ymtlyşdadyrlar. Bu ýagdaý diňe görnüşini üýtgedendir. Uly giden emläk toplaýan, meşhurlygyň we häkimiýetiň depesine çykyan erkek kişiler özündäki *zenanlara gowy görünmek islegini* kanagatlandyrmak üçin şeýle derejelere ýetýärler. Eger olaryň durmuşyndan zenanlary aýyrsaň, erkek kişileriň aglabasy üçin baýlyk hem manysyny ýitirer. *Erkek kişidäki zenana gowy görünmek babatdaky dogabitdi ymtlyş zenana häkimlik hem-de erkek kişini belende galdyrmaga ýa-da pese düşürmäge bolan ukyby bagyşlaýandyr.*

Erkegiň tebigatyna düşüňän we dowamly onuň göwün taryny kakmagy başaryan zenan beýleki gelin-gyzlar tarapyndan bolup biljek bäsdeşlikden haýykman biler. Erkek kişiler beýleki bir erkek kişiler bilen iş salşanlarynda synmaz erke eýe bolan «pilmahmytlar» bolsalar hem, saýlan zenanlary aňsatlyk bilen olara hötde gelip bilerler.

Erkekleriň aglabasy saýlan zenanlarynyň täsirine boýun bolýandyklary bilen ylalaşman bilerler, sebäbi tebigatlaryna laýyklykda, erkek kişiler özlerini juda güýçli hasaplaýandyrlar. Galyberse-de, akylly zenan maşgala erkek kişiniň bu aýratynlygyna düşüňändir we paýhaslylyk edip, munuň üçin goh-galmagal hem turuzýan dälidir.

Käbir erkekler saýlap-seçen zenanlarynyň — keywanylaryň, söýgülileriň, eneleriň we uýalaryň özlerine ýetirýän täsirine düşüňärler, emma muňa

garşy baş galdyrmakdan saklanýarlar. Sebäbi olar şu aşakdaky ýagdaýa akyl ýetire derejede paýhaslydyrlar: eger zenanyň ruhlandyryjy, ylham beriji täsiri bolmasa, hiç bir erkek kişi bagtly hem bolup bilmez, maksadsyna gowşan kişi hem bolup bilmez. Şuňa düşünmeýän erkek kişi üstünlige ýetmekde hemme zatdan beter ýardam edýän güýje bolan mümkinçilikden özüni mahrum edýändir.

AÑASTYAÑ

Baglanyşdyryjy halka

Baýlyga tarap on birinji ädim

Aňastyaň — baş sany duýgy agzasynyň kömegi bilen aňa baryp ýetýän ähli täsirleriň we syzşlaryň toparlara bölünýän hem hasaba alynýan meýdançasdyr. Edil doldurylan gutudan hat alnyşy ýaly, bu meýdançadan pikirler hem alnyp bilner.

Meýdança, tebigatyna garamazdan, täsirleriň islendigini kabul edýär we hasaba alýar. Siz fiziki ýa-da pul ekwiwalentine geçirmek isleýän islendik meýilnamaňyzy, islendik pikiriňizi ýa-da maksadyňyzy öz aňastyaňňyza ýerleşdirip bilersiňiz. Aňastyaň ilkinji nobatda ynam kimin emosiýalar bilen bezelen isleglere baş galdyrýandyr.

Bulary «Ynam» bölümünde berlen görkezmeler, şeýle-de meýilnamalary düzmeklige hem ýereine ýetirmeklige dahylly maslahatlar bilen baglylykda mazalyja aňňyza aýlaň, şonda siz meniň aýtmak isleýän zadymyň näderejede wajyplygyna düşünersiňiz.

Aňastyaň gije-gündiz işleýär. Adama nämälim bolan «aragatnaşyk ugry» boýunça ol Soňsuz Paýhasdan güýçleri susup alýar, ýagny adamyň islegini fiziki ekwiwalentine öwürýän güýçleri alýar. Şunlukda-da maksada ýetmegiň iň bir ygtybarly usullaryny peýdalanýar.

Aňastyaňa dolulygyna ygtyýar etmek mümkin däldir, emma oňyn görnüşdäki hala öwürmek isleýän islendik meýilnamaňyzy, islegiňizi ýa-da maksadyňyzy oňa doly akyl ýetirip gönükdirmek welin mümkindir. «Öz-özüňi ynandyrmak» bölümindäki aňastyaňy peýdalanmak boýunça sözlemleri gaýtalap okaň.

Aňastyaňyň ynsanyň çäkli aňy bilen Soňsuz Paýhas arasyndaky baglanyşdyryjy halkadygy barada köp sanly subutnamalar bar. Bu onuň kömegi arkaly islegiňe görä Soňsuz Paýhasdan güýç-kuwwat susup almak mümkin bolan araçydyr. Ýöne şu ýerde bu hadysanyň bir syry bolup, ol syra laýyklykda pikir tirpildileri şekilini üýtgedip, özüniň ruhy ekwiwalentine

öwrülýärler. Doga-dilegi oňa jogap bermäge mümkinçiligi bolan gözbaşa ýetirmäge ukyply serişde hökmünde diňe aňastyaň hyzmat edýär.

AŇASTYAŇ DÖREDIJILIKLI YHLASA NÄDIP SAZLAMALY?

Aňastyaň bilen baglanyşykly bolan döredijilikli yhlasyň mümkinçilikleri juda uludyr we akyl ýeterden giňdir. Olar ýnsanda aram tapmak duýgusyny döredýärler. Aňastyaň hakynda söhbet edilende meni elmydama özümiň kindiwanjalygym hem tabynlygym bilen bagly duýgular gurşap alýar. Belki, munuň sebäbi adamyň aňastyaň baradaky bilimleriniň juda çäklidigi bilen baglydyr.

Aňastyaňyň barlygyny ykrar edip, islegleriňizi fiziki ýa-da pul görnüşindäki ekwiwalentine öwürmek bilen bagly onuň mümkinçiliklerine düşüneneiňizden soň, siz isleg hakyndaky bölümde beýan edilen görkezmeleriň we maglumatlaryň ähmiýetine doly derejede akyl ýetirersiňiz. Şeýle-de siz islegleriňize anyk şekil bermegi we olary hat üsti bilen beýan etmegi näme üçin tutanýerlilik bilen maslahat berlendigine düşünersiňiz. Bu görkezmeleri berjaý etmekde erjellik görkezmekligiň zerurlykdygyna hem düşünersiňiz.

On üç sany höweslendiriji — bular aňastyaňa ýüzlenmek we oňa täsir ýetirmek ukypyny gazanmaga ýardam etjek ýörelgelerdir (prinsiplerdir). Ilkinji synanyşykdan bu size başartmasa, umytdan düşmäň. Ýatda saklaň, aňastyaňy diňe «Ynam» bölümindäki görkezmelere we maglumatlara bap gelýän *endigiň kömegi* arkaly dolandyrmak mümkindir. Heniz siziň ynamy özleşdirmäge wagtyňyz bolan däl. Sabyrly boluň. Tutanyerli boluň.

Bu ýerde biz ynam hem-de öz-özüňi ynandyrmak baradaky bölümlerde aýdylyp geçilen ýagdaýlaryň köpüsini gaýtalarys. Unutmaň, aňastyaňyňz siziň oňa täsir etjek bolýanlygyňyza ýa-da bolmaýanlygyňyza garamazdan hereket edýändir. Elbetde, bu gorky hem garyplyk hakdaky pikirleriň, umuman, ýaramaz pikirleriň ählisiniň aňastyaň üçin höweslendiriji bolup hyzmat edýänligini we onuň isleýän iýmitini berýänligini aňladýandyr.

Aňastyaň bikärlik etmeýär! Eger siz oňa öz islegleriňizi atmagy başarmasaňyz, ol siziň geleňsizligiňiz zerarly özüne düşýän pikirler bilen iýmitlener. Biz eýýäm hem ýagşy, hem ýaramaz pikir tirpildileriniň jübütlik meýliniň özgerdilmegi hakyndaky bölümde ýatlanyp geçilen dört sany çeşme arkaly hemişe aňastyaňa gönükyändiklerini düşündiripdik.

Häzir size gündelik dürli hili pikir tirpildileriniň merkezinde galýanlygyňyzy we olaryň sizden idin almazdan aňastyaňyňyza aralaşýandygyny ýatda saklamak gerek. Olardan käbiri ýaramaz, käbiri bolsa ýagşy pikirlerdir. Siz ýaramaz tirpildileriň akymynyň ýoluny germemäge we oňyn islegleriň tolkunlarynyň aňastyaňyňyza aralaşmagyna ýardam etmäge çalşmalysyňyz.

Şuny başarsaňyz, siz aňastyaňyňyzyň gapylarynyň açarlaryna eýe bolarsyňyz. Galyberse-de, siz bu gapa şeýle bir ygtybarly erk edersiňiz welin, islenilmeýän pikirler aňastyaňyňyza asla täsirini ýetirip bilmez.

Adamyň döredýän zatlarynyň ählisi piker tirpildilerinden başlanýar. Owal-başda pikirini etmedik zadyňy döretmek mümkin däldir. Hyýaly göz öňüne getirişiň kömegi bilen piker tirpildileri meýilnamada jemlenýär. Eger erk-ygtyýar astynda saklanylsa, hyýaly göz öňüne getiriş saýlap alan ugruňyza üstünlige ýetirýän meýilnamalary we maksatlary aklyňyza aýlap, ölçerip-dökmek üçin ulanylyp bilner.

Fiziki ekwiwalentine öwürmek üçin niýetlenilip, aňastyaňa ýerleşdirilen piker tirpildileri öňinçä hyýaly göz öňüne getirişiň üstünden geçip, ynam bilen gatylymalydyr. Meýilnamanyň ýa-da maksadyň ynam bilen gatylyp-garylmagy dine hyýaly göz öňüne getirişiň kömegi arkaly amala aşyrylýar.

Şu aýdylanlardan hem aňastyaňyň jaýdar, ýerlikli peýdalanylmagynyň ähli ýörelgeleriň (prinsipleriň) ulanylmagyny we utgaşdyrylmagyny talap edýänligi düşnükli bolýandyr.

OŇYN EMOSIÝALARYŇYZ, GOÝ, SIZIŇ BÄHBIDIŇIZE IŞLESIN

Aňyň diňe akyl bölegi bilen döredilen pikirler garanyňda, aňastyaň «duýgy» ýa-da emosiýalar bilen gatylan pikirler babatda has kabul ediljilklidir. Umuman, aňastyaňa diňe emosiýalar bilen bezelen pikirleriň täsir edýänligi baradaky taglymaty köp sanly deliller tassyklaýar. Adamlaryň aglabasynyň duýgulara ýa-da emosiýalara eýerýändikleri oňat mälimdir. Eger aňastyaňyň emosiýalar bilen gatylan pikirler göwünjeň seslenýänligi we çalt baş galdyrylanlygy adalatly bolsa, onda iň bir wajyp emosiýalar bilen tanyşmak zerurdyr. Ýedi sany esasy položitel we ýedi sany esasy otrisatel emosiýalar bar. Ýaramaz emosiýalar adamyň islegine garamazdan, öz-özünden pikir tirpildileri bilen gatylyrlar, şu ýagdaý hem olaryň aňastyaňa aralaşmagyny üpjün edýär. Ýagşy emosiýalary öz-özüňi ynandyrmak

ýörelgesiniň (prinsipiniň) kömegi arkaly adamyň aňastyaňa ýerleşdirmek isleýän pikir tirpildileri bilen ýörite birikdirmek gerekdir. («Öz-özüňi ynandyrmak» bölümünde görkezmeler berlendir).

Bu emosiýalary ýa-da duýgy tirpildilerini hamyrdaky hamyrmaýa meňzetmek bolar sebäbi olarda pikir tirpildilerini hereketsizlikden işjeň hala geçirýän hereket gönezligi jemlenýändir. Şunlukda «sowuk paýhas» tarapyndan döredilen pikirlere garanyňda, emosiýalar bilen birigen pikirleriň has tiz herekete geçýänligine düşünmek mümkindir.

Aňastyaňyňyza pul görnüşündäki ekwiwalentine geçirmek isleýän pikiriňizi bermek üçin, siz öz aňastyaňyňyzyň «içki auditoriýasyna» täsir etmäge we oňa ygtyýar etmäge taýýarlanýarsyňyz. Şonuň üçin siziň bu «içki auditoriýa» ýüzlenmegiň usulyna düşünmegiňiz juda ähmiýetlidir. Siz onuň dilinde gürlemelisiňiz, ýogsam ol size düşünmez. Ol emosiýalaryň ýa-da duýgularyň diline has oňat düşünyändir. Geliň şu sebäpden ýedi sany esasy položitel emosiýa bilen tanyş bolalyň, aňastyaňyňyza ýüzleneniňizde otrisatel emosiýalardan gaça durup, bulardan peýdalansaňyz, ýerlikli bolar.

POLOŽITEL EMOSIÝALARYŇ ÝEDI SANY ESASY TOPARY

Isleg emosiýasy
Ynam emosiýasy
Söýgi emosiýasy
Jübütlik emosiýasy
Entuziazm emosiýasy
Romantika emosiýasy
Umyt emosiýasy

Başga-da položitel emosiýalar bar, ýöne şu ýedisi has güýçlüdirler we döredijilikli yhlaslarda has ýygy ulanylýandyrlar. Şu ýedi emosiýany özleşdiriň (olary diňe peýdalanylan halatynda özleşdirmek mümkindir), şonda beýleki položitel emosiýalar hem zerur bolan ýagdaýynda siziň ygtyýaryňyzda bolar. Ýatda saklaň, bu kitaby siz şu ýagdaýlar bilen bagly okaýansyňyz, ol siziň aňyňyzy pula sazlamalydyr we ony *oňyn emosiýalar bilen doldurmalydyr*.

OTRISATEL EMOSIÝALARYŇ ÝEDI SANY ESASY TOPARY

(olardan gaça durmak gerek)

Gorky emosiýasy
Gabanjaňlyk emosiýasy
Ýigrenç emosiýasy
Öçlülük emosiýasy
Açgözlük emosiýasy
Ters ynanç emosiýasy
Gahar emosiýasy

Ýagşy hem ýaramaz emosiýalar aňda şol bir wagtda bile bolup bilmez. Haýsy hem bolsa biri agalyk etmelidir. Siz aňňyňyza agalyk edijiniň oňyn emosiýalar bolmagyny gazanmalysyňyz. Bu babatda size endik kanuny kömege ýetişer.

Özüňizde oňyn emosiýalary ulanmak we peýdalanmak *endigini kemala getirin!* Kem-kemden olar aňňyňyza doly agalyk etmäge başlar, netijede, ýaramaz täsirini ýetirýän emosiýalar *oňa aralaşyp bilmez.*

Diňe şu görkezmeleri gönüden-göni hem tutanýerlilik bilen berjaý etmek arkaly siz aňastyňyňyza ygtyýar etmegi başarsyňyz. Aňastyňyňyza tarapyndan döredijilikli kömege bolan ähli mümkinçilikleriňizi puja çykarmak üçin aňda ýekeje ýaramaz emosiýanyň bolmagy hem ýeterlidir.

DOGA-DILEGIŇ SYRY

Eger siz synçy kişi bolsaňyz, onda adamlaryň aglabasynyň diňe beýleki serişdeleriň ählisi gutarandan soňra doga-dilege ýüzlenýändiklerine üns beren bolsaňyz gerek. Ýa-da mynajat, doga-dileg bimany sözlerden ybarat bolan dessura öwrüläýýändir. Adamlaryň köpüsiniň başga hiç bir zatdan teselli tapmanlaryndan soň doga-dilege ýüzlenýändikleri sebäpli hem, olar süňni gorkudan, şübheden doly halda mynajat edýärler, hut şu emosiýalara laýyklykda hem olaryň aňastyňy hereket edip, bu duýgulary Soňsuz Paýhasa geçirýär. Netijede, şol emosiýalar Soňsuz Paýhasa baryp ýetip, ol soňa laýyklykda-da hereket edýär.

Eger siz nämedir bir zat babatda mynajat edýärkäňiz dileýän zadyňyzy almaryn öýdüp, howatyr duýýan bolsaňyz, Soňsuz Paýhas siziň dogaňyza laýyk hereket etmez, siz biderek ýere doga-dileg edýänsiňiz.

Käte edilen doga-dilegler miwesini berýär. Eger siziň tejribäňizde mynjat edip, ýalbarýan zadyňyzy alan gezegiňiz bar bolsa, onda siz hyýalyňyzda geçmişe dolanyň-da, nähili halda doga-dileg edenligiňizi ýadyňyza salyň, şonda siz bu ýerde beýan edilen taglymatyň ýöne bir taglymat daldigine düşünersiňiz.

Soňsuz Paýhas bilen pikir alyşmagyň usuly ses tolkunlarynyň radio boýunça berilmegine örän meňzeşdir. Eger siz radionyň hereket ediş ýörelgesine (prinsipine) düşüňän bolsaňyz, siz tolkunlaryň ýygylgy adamyň eşidişiniň kabul edip bilmejek çäginde belli bir derejä çenli özgerýänçä sesiň geçirilip bolmajaklygyny bilýänsiňiz. Iberiji radiostansiýa ynsan sesiniň owazyny kabul edýär we tolkunlary millionlarça esse tizleşdirip, ony özgerdýär. Diňe şeýle görnüşde sesiň energiýasy giňişlige berlip bilner. Şu üýtgeşmesinden soňra energiýa (ilki ses tolkunlary görnüşinde bolan energiýa) kabul ediji stansiýa geçýär, bu stansiýa ony ynsanyň saýgaryp biljek adaty derejesindäki ses tolkunlary görnüşine gaýtaryp getirýär.

Aňastyň adamyň doga-dilegini Soňsuz Paýhasyň kabul edip biljek adalgasyňa geçirýän araçydyr, soňra ol islegleriň amala aşmagyna gönükdirilen anyk meýilnama ýa-da ideýa görnüşindäki jogaby hem yzyna gaýtaryp getirýändir. Ine, şu ýörelgä (prinsipe) düşüniň, şonda siz kagyздan okalan ýönekeý bir doga-dilegiň näme sebäpli ynsanyň aňy bilen Soňsuz Paýhas arasyndaky baglanyşyk bolup hyzmat etmeýänligine we hiç haçan hem hyzmat etmejekligine akyl ýetirersiňiz.

Hemmeler baýamak esleýärler, ýöne anyk meýilnamanyň hem-de alawlap duran islegiň baýlyk toplamakdaky ýeke-täk ygtybarly serişdelerdigini welin diňe az sanly kişi bilýär.

PAÝHAS

Pikiri iberiji hem-de kabul ediji stansiýa

Baýlyga tarap on ikinji ädim

Awtor meşhur doktor Aleksandr Grem Bell hem-de doktor Elmer R.Geýts bilen işleşen döwürlerinde ynsan beýnisiniň pikir tolkunlaryny iberiji we kabul ediji stansiýadygyna düşünişdi. Edil radiostansiýalarda ulanylýan ýörelgeler (prinsipler) ýaly, ynsan beýnisi hem beýleki bir adamyň beýnisi tarapyndan döredilen pikir tolkunlaryny kabul etmäge ukyplydyr.

Ýokarky abzasda aýdylanlary «Hyýaly göz öňüne getiriş» bölümindäki hyýaly göz öňüne getirişiň beýany bilen deňeşdirip görüň. Döredijilikli hyýaly göz öňüne getiriş beýniniň «kabul ediji enjamydyr», ol beýleki adamlaryň beýnisi tarapyndan döredilen pikirleri kabul edýär. Bu ynsanyň paýhasy ýa-da onuň aňy bilen pikir höweslendirijileriniň alnyp bilinjek dört sany höweslendirijiniň arasyndaky arabaglanyşyk serişdesidir.

Höweslendirilen hem sazlanan beýni beýleki, daşky çeşmelerden bolan pikirlere has kabul edijilikli hala gelýär. Sazlamak hadysasy položitel ýa-da otrisatel emosiýalaryň kömegi bilen amala aşyrylýar. Emosiýalar arkaly «pikir tolkunlary» güýçlendirilip bilner.

Ynsan emosiýalarynyň içinde (dowamlylygy we hereketlendiriji güýji babatda) jynsy jübütlik bilen bagly emosiýalar ilkinji orunda durýar. Bu emosiýalar bilen höweslendirilen beýni, olaryň bütünleý basylyp ýatyrylandaky ýa-da asla bolmadyk halatyndaka garanyňda, has dowamly hem dartgynly hereket edýär.

Jübütlik meýliniň özgerdilmeginiň netijesinde döredijilikli hyýaly göz öňüne getiriş güýçlenýär we ideýalar babatda aýratyn kabul edijilikli hala gelýär. Beýleki bir tarapdan, beýni yzygiderli hereketde bolan ýagdaýynda, ol diňe bir beýleki adamlaryň beýnisi tarapyndan döredilen pikirleri we ideýalary özüne çekmek bilen çäklenmän, eýsem, adamyň pikirlerine hem duýgularyna olary aňastyaňyň kabul etmegi üçin zerur bolan aýratynlygy berýär.

Aňastyañ beýniniň «iberiji stansiýasydyr», bu stansiýa pikir tolkunlaryny ýaýradýar. Döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş bolsa pikir energiýasyny tutup alýan «kabul ediji» stansiýadyr.

Siziň pikir mehanizmiňiziň iberiji hem kabul ediji enjamyny düzýän aňastyañyň we döredijilikli hyýaly göz önüne getirişiň juda möhüm ähmiýeti bilen bir hatarda, öz-özünü ynandyrmak ýörelgesine (prinsipine) — siziň «radiostansiýaňyzy» herekete getirmegiň usulyna hem oňatja akyl ýetiriň.

«Öz-özünü ynandyrmak» bölümindäki görkezmeler islegi pul görnüşindäki ekwiwalentine öwürmegiň usulyny size habar beripdi.

Siziň pikir «radiostansiýaňyzyň» hereketi, umuman, aňsat amala aşyrylýar. Size bary-ýogy üç ýörelgäni (prinsip) ýatda saklamak we öz stansiýaňyzdan peýdalanmakçy bolanyňyzda olary utgaşdyrmak gerekdir. Bu ýörelgeler (prinsipler): aňastyañ, döredijilikli hyýaly göz önüne getiriş we öz-özünü ynandyrmak. Şeýle-de bu ýörelgeleri (prinsipleri) herekete getirmekdäki höweslendirijiler hem beýan edilipdi. Hemme zat isleglerden başlanýar.

IŇ BIR BEÝIK GÜÝÇLER DUÝULMAZ DEREJEDE BOLÝARLAR

Asyrlaryň dowamynda adam özüniň fiziki duýgularyna aşa bil baglap, bilimini diňe görüp hem syzyp, saldarlap hem ölçäp bilýän zatlary bilen çäklendiripdir. Häzir biz iň ajaýyp asyra — daş-töweregimizi gurşap alan duýulmaz derejedäki bilimleri getirýän asyra aralaşýarys. Belki, şu asyr tamamlananda biz «beýleki menimiziň», aýnada görýän fiziki «menimize» garanyňda, has kuwwatlydygyna düşüneris.

Käte adamlar duýulmaz derejedäki zatlar babatda, ýagny baş sany duýgy agzalarynyň kömegi arkaly kabul edip bilmeýän zatlary babatda ýeňleslik bilen netije çykarýarlar, emma *ählimiziň görülmeýän hem duýulmaýan güýçleriň erkindeligimizi* ýatda saklamagymyz gerekdir.

Adamzat şindi ummanlaryň daşgynlarynda hem gaýtgynlarynda ýüze çykýan duýulmaz derejedäki güýçlere hötde gelip, olara erk etmegi başaranok. Adam biziň kiçjek Zeminimizi giňişlikde saklap duran hen adamlaryň ondan ýykylmagyna ýol bermeýän dartýş güýjüniň duýulmaz derejedäki kuwwatyna erk etmek-hä beýlede dursun, oňa dolulygyna akyl hem ýetirip bilenok. Ynsan gaý-tupanlaryň göze görünmeýän güýçlerine

tabyndyr, edil şonuň ýaly-da elektrik togunyň duýulmaz derejedäki güýjüniň öňünde alaçsyzdyr.

Bular görünmeýän we duýulmaýan zatlaryň içinden adamyň düşünmeýän zatlarynyň hemmesi däl. Ol ene topragyň goýnunda jemlenen duýulmaýan güýje (we paýhasa) hem akyl ýetirenok — bize iýjek nygmatlarymyzy, geýjek egin-başlarymyzy, jübimizdäki her bir dollary açýlýan hem şol güýç ahbetin.

AŇYŇ OÝLANDYRYÁN AHWALY

Özüniň taryplanylýan medeniýeti hem bilimi bilen adam pikiriň syzylmaz derejedäki güýji (syzylmaz derejedäki güýçleriň iň bir beýigi) babatda juda az zada düşünýär (eger-de düýp-teýkarynda düşünýän bolaýsa). Ol fiziki beden hökmünde beýni hakda hem pikiriň maddy ekwiwalentine öwrülmegine kömek edýän giňişleýin ulgam hakynda käbir zatlary bilýär, ýöne indi ol bu tema boýunça has uly bilimleri getirjek asyra gadam basýar. Alymlar beýni diýlip atlandyrylýan şol täsin agzany has içgin üns berip öwrenip başladylar. Şindi olar özleriniň ylmy-barlaglarynda «çagalar bagynda» bolsalar hem, beýniniň esasy işledijisiniň we beýniniň öýjüklerini biri-biri bilen birikdirýän erişleriň ägirt uly mukdarynyň bardygyny bilmek üçin ýeterlik derejede açyş etdiler. Bu erişleriň sany yzy on baş million nol bilen ýazylýan birlige deňdir.

Bu barada Çikago uniwersitetinden doktor Jadson Herrik şeýle ýazýar: «Bu san şeýle bir ymgyr uly welin, yüzlerçe million ýagtylyk ýyly bilen ölçelýän astronomiki aralyk onuň bilen deňeşdireniňde ujypsyzja bolup galýar... Kelle beýnisiniň çanagynda anyk bir görnüşde gurnalan ondan on dört milliarda çenli nerw öýjügiň bardygy kesgitlenendir. Bu gurnalan haldaky ýagdaý tötänlik däl. Ol tertiplenendir. Golaýda işlenip düzülen elektrofiziologik usullar mikroelektrodlaryň kömegi arkaly güýjüni ölçemäge, başarnyklarynyň parhyny hasaba almaga we ony milliondan bir wolta çenli güýçlendirip, ýazga geçirmäge mümkinçilik berýär».

Şunuň ýaly çylşyrymly mehanizmiň diňe ýeke-täk maksat üçin — bedeniň fiziki taýdan ösüşini we saklanyşyny goldamak üçin niýetlenenligini göz önüne getirmek hem mümkin däl. Milliardlarça öýjüge biri-biri bilen aragatnaşyk saklamak üçin serişde açýlýan şol bir ulgam, ähtimal, başga bir,

duýulmaýan güýçler bilen baglanyşmak mümkinçiligini hem berýändir diýip hasap etmek bolar.

«Nýu-York Taýms» redaksion makala çap edipdir, ol hiç bolmanda, bir meşhur uniwersitetiň we bir tanymal alymyň pikir hadysasyna dahylly geçiren ylmy gözleglerinde kitabyň şu we beýleki bölümlerinde beýan edilenlere meňzeş netijä gelendiklerine şaýatlyk edýär. Makalada doktor Raýnyň²¹ hem-de onuň Dýukyň uniwersitetindäki kömekçileriniň işleri barada gysgaça gürrüň berilýär.

«TELEPATIÝA» NÄME?

Bir aý mundan öň biz şu sahypada professor Raýn hem-de onuň Dýukyň uniwersitetindäki kömekçileri tarapyndan alnan ajaýyp netijeleriň käbirni sitata alypdyk. «Telepatiýanyň» ýa-da «weliligiň» barlygyny subut etmek maksady bilen ýüz müň synag geçirilipdir. «Harpers Megezinde» iki sany ilkinji makalada netijeler jemlenildi. Ýap-ýaňy çykan ikinji makalada awtor — E.H. Raýt kabul edişiň «ekstrasensor» usullarynyň tebigatyna dahylly ýüze çykarylan zatlaryň jemini jemlemäge çalyşýar.

Raýnyň geçiren tejribelerini netijesinde käbir alymlar üçin telepatiýanyň we öňden görüjiligiň bolup bilmegi juda ähtimal zat bolup duýulýar. Öňden görüjileriň (persepientleriň) ençemesine ýörite taýýarlanan kartlaryň içinden, olary hiç hili görmezden we olara duýgy babatda asla galtaşmazdan, kartlary anyklamak wezipesi goýlupdyr. Erkekleriň hem zenanlaryň ýigrimi töweregi kartlaryň suratyny dogry kesgitläp, ukyplaryny görkezmeği başarypdyrlar, “munuň şowlulyk ýa-da tötänlik esasynda bolmagyna million milliondan bir mümkinçilik hem ýok”.

Olar muny neneň başardykalr? Eger barlygy boýun alynmaly bolsa, duýulmagy mümkin bolmadyk güýjüň kömegi arkaly başarypdyrlar. Bu güýje dahylly eder ýaly belli bir agza ýok. Geçirilen tejribe edil bir otagyň içinde bolşy ýaly, ýüzlerçe mil aralykdan hem şol bir netijäni görkezýär. Jenap Raýtyň pikirine görä, bu deliller telepatiýany we öňden görüjiligi şöhledenmeğiň fiziki taglymatlarynyň kömegi arkaly düşündirjek bolmaga synanyşyklary inkär edýär. Şöhle şekilli energiýalaryň ähli görnüşi aralygyň

---

²¹ Jozef Bleks Raýn, 1895 — 1980, “parapsihologiýanyň atasy” hökmünde belli bolan amerikan psihology (*terjimeçiniň belligi*).

inedördül çäGINE laýyklykda gowşamak bilen bolýar. Telepatiýa we öňden görüjilik bu kada boýun egmeýär. Emma olar biziň pikir bilen bagly beýleki ukyplarymyz ýaly, fiziki ýagdaýyna laýyklykda özgerýärler. Öňden görüjiniň ukudaky ýa-da ymyzgan halyndaky ýagdaýda bu ukybyň güýçlenýänligi baradaky garaýyş giňden ýaýran hem bolsa, bu beýle däl. Tersine, bu ukyp adam oýaka we joşgunly haldaka has doly ýüze çykýar. Raýn neşe serişdeleriniň öňden görüjilik ukybyny has peseldýänligini, beýleki höweslendirijileriň bolsa ony güýçlendirýänligini anyklapdyr. Tejribe geçirilýänleriň hatda iň ýokary ukyp-başarnyklylary hem, eger yhlas görkezme, oňat netije gazanyp bilmez.

Raýtyň belli-külli ynamlylyk bilen gelýän bir netijesi telepatiýanyň we öňden görüjiligiň şol bir zatlygyndan ybaratdyr. Ýagny düňderilgi kartyň suratyny «görmek» ukyby beýleki bir adamyň aňyndaky pikirini «okamaga» mümkinçilik berýän ukyp bilen bir zatdyr. Şeýle netijä gelmek üçin birnäçe esas bar. Meselem, şu çaka çenli bu ukyplaryň birine eýe bolanlaryň ählisi beýlekisinden hem baş çykarypdyrlar. Şeýle-de bu ukyplaryň ikisi hem şol bir adamda deň derejeli güýçde ýüze çykýar. Ekranlar, diwarlar, aralyk olara hiç hili täsir ýetirmeýär. Raýt oraşan düýş görmek, weýran edijilikli fenomenler we şoňa meňzeş beýleki ekstrasensor hadysalar hem şol bir ukybyň ýüze çykmalary bolup biler diýen çaklamany aýdýar. Eger muny mümkin hasap etmeýän bolsa, okyjydan bu zatlaryň baryna ynanmaklyk haýyş edilenok, emma doktor Raýtyň köp sanly subutnamalary täsir galdyrýar.

NÄDIP «BILELIKDE» PIKIRLENMELI?

Beýniniň ekstrasensor kabul edişe bolan ukyplaryny ýüze çykarýan şertlerine dahylly doktor Raýnyň açyşlarynyň netijesinde, men özümiň kömekçilerim bilen ýüze çykaran ýagdaýlarymyň käbiri bilen onuň maglumatlarynyň üstüni ýetirip bilmegim mümkin diýip hasap edýärim. Ýagny men beýnini höweslendirmegiň iň bir ygtybarly şertlerine laýyklykda, indiki bölümde beýan edilen altynjy duýgynyň iş ýüzünde hereket etmäge bolan mümkinçilige eýe bolmagy bilen bagly ýagdaýlary göz önünde tutýaryn.

Meniň göz önünde tutýan şertlerim iki sany kömekçim bilen iş ýagdaýlarynda ýakyn durmagymdan ybaratdy. Üçimiziň paýhasymyzyň birigip, müşderileriň has köp mukdardaky müşgilliklerini çözüp bilmegimiz üçin, tejribäniň we iş ýüzündäki hereketleriň kömegi arkaly biz öz paýhasymyzy (indiki bölümde beýan edilýän «göze görünmeýän geňeşdarlar» ýörelgesini ulanmak arkaly) nädip höweslendirmelidigini ýüze çykardyk.

Munda hiç hili çylşyrymly zat ýok. Biz maslahat geçirilýän stol başynda oturýarys-da, meseläniň düýp özenini anyk kesgitleýäris hem ony ara alyp maslahatlaşyp başlaýarys. Her kim bu mesele bilen bagly dörän islendik pikirini beýan edýär. Aňy höweslendirmegiň bu usulyndaky iň geň zat, oňa gatnaşyjylaryň her biriniň öz kabul ediş çygryndan has daşda bolan bilim çeşmesi bilen baglanyşyga girmegidir.

Eger siz «Beýni merkezi» bölümünde beýan edilen ýörelgä (prinsipe) düşünen bolsaňyz, onda bu maslahatlar üçin niýetlenilen stol bilen bagly ýerine ýetirilýän wezipelerde agzalan ýörelgäniň iş ýüzündäki goşundysyny saýgaran bolsaňyz gerek.

Üç adam bolup anyk meseleleri ara alayp maslahatlaşmak arkaly aklyly höweslendirmegiň usuly «beýni merkeziniň» iş ýüzündäki ýönekeýje ulanylyşyny suratlandyrýar.

Şuňa meňzeş meýilnamany ulanyp, oňa laýyklykda hereket edip, bu filosofiýany öwrenýän her bir kişi, giriş bölümünde gysgaça ýatlanylýp geçilen Karneginiň meşhur formulasyna eýe bolup biler. Eger häzir bu siziň üçin hiç zat aňlatmaýan ýaly bolup görünýän hem bolsa, bu sahypany belläp goýuň-da, iň soňky bölümü okanyňyzdan soňra oňa gaýtadan dolanyp geliň.

Üstünlik basgançagynyň iň ýokary başynda hemişe adam az bolýandyr

ALTYNJY DUÝGY

Danalyk ybadathanasynyň gapysy

Baýlyga tarap on üçünji ädim

On üçünji ýörelge (prinsip) altynjy duýgy hökmünde bellidir. Onuň kömegi arkaly Soňsuz Paýhas, hiç hili yhlas görkezmese-de, şahsyýet bilen baglanyşýar.

Bu ýörelge tutuş filosofiýamyzyň çür başy bolup durýar. Ol diňe öňki on iki ýörelgäniň (prinsipiň) ählisi özleşdirilen ýagdaýynda, özleşdirilip, akyl ýetirilip we peýdalanylýp bilner.

Altynjy duýgi — aňastyň döredijilikli hyýaly göz öňüne getiriş diýlip atlandyrylýan bölegidir. Ony biz ideýalaryň, meýilnamalaryň hem-de pikirleriň aňmyza aralaşmagyna hemaýat edýän «kabul ediji serişde» diýip atlandyrypdyk. Bu pikir tutaşmalary käte gözüň açylmagy ýa-da ylham diýlip hem atlandyrylýar.

Altynjy duýgyny kesgitlemek mümkin däldir. Bu filosofiýanyň beýleki on iki ýörelgesini özleşdirmedik adama ony suratlandyryp, düşündirmek mümkin däldir, sebäbi onuň bilimi, tejribesi ýokdur, deňeşdirip düşündirer ýaly zadam ýokdur. Altynjy duýga akyl ýetiriş diňe çuňňur oýlanmalar arkaly we diňe *içki* ösüş arkaly gelýändir.

Eger siz bu kitapda beýan edilen ýörelgeleri özleşdiren bolsaňyz, onda siz başgaça halda ynanylmajak bir zat bolup görnüp biljek aşakdaky sözleriň hakykatlygyna baha berip bilersiňiz:

Altynjy duýgy jaýdar wagtynda size abanyp gelýän howp barada duýdurýş berer, ol peýdalanyň bilmegiňiz üçin, dörän mümkinçilikleri size tüýs wagtynda görkezەر. Altynjy duýgyny özleşdirmek bilen, öňüňizde danalyk ybadathanasynyň gapylaryny açjak penakär perişde size ýardama geler.

ALTYNJY DUÝGYNÝŇ GUDRATY

Awtor gudrata ynanmaýar we ony wagyz-ündew hem etmeýär; ol tebigata ýeterlik dereje belet: *tebigat özüniň kesgidlän kanunlaryndan hiç*

haçan çykmaýar. Bu kanunlardan käbiri akyl ýeterden has çylşyrymly welin, ol «gudratyň» täsirini döredýär. Meniň başdan geçiren zatlarymyň ählisiniň içinden altynjy duýgy gudrat kesgitlemesine has ýakyn barýar.

Ýöne awtoryň aklyly çatýar: bir güýç, ýa-da Barlygyň baş sebäbi, ýa-da Paýhas bolup, bu güýç materiýanyň her bir atomyna aralaşýar, energiýanyň adama mälim bolan islendik birligine aralaşýar. Bu Soňsuz Paýhas şanigi daragta öwürýär, suwy dartýş güýjüne laýyklykda, eňaşak pese akmaga mejbur edýär, gijäniň hem gündiziň, gysyň hem tomsuň yzygiderliligini kesgitleýär, ähli zat şu güýjüň mynasybeti bilen özüniň anyk ornuny eýeleýär hem-de daş-töwerek bilen sazlaşykly hereket edýär. Filosofiýanyň ýörelgelerini ulanmak arkaly Soňsuz Paýhasy islegi amala aşyrmaga, oňa anyk maddy şekil bermäge ruhlandyryp bolar. Awtor bu bilime eýelik edýär, sebäbi onuň bilen tejribeler geçirdi, ony synap gördi.

Ädimme-ädim öňki bölümlerden geçip, siz kem-kemden bu bölüme, soňky ýörelgä gelip ýetdiňiz. Eger-de mundan öňki ýörelgeleriň ählisini özleşdiren bolsaňyz, siz şübhelenmezden, bu hakykaty kabul etmäge taýýarsyňyz. Eger özleşdirmedik bolsaňyz, ol size toslama bolup görünýän hem bolsa, ahyrky bölümi öwrenmezden öňünçä öňki bölümleri özleşdirmegiňiz zerurdyr.

«Gahrymanlara geň galynýan» ýaşda bolan çagym, men iň köp baş egýän kişilerime öýkünmäge çytraşýanlygymy duýdum. Galyberse-de, men hyýaly halypalaryma meňzejek bolmaklykdaky ynamymyň bu synanyşygymy şowly amala aşyrmagyma mümkinçilik berýänligini ýüze çykardym.

GOÝ, SIZIŇ DURMUŞYŇYZY BEÝIKLER KEMALA GETIRSIN

Men hiç haçan hem gahrymanlaryň öňünde baş egmek endigimden saplanyp bilmedim. Durmuş tejribäm maňa özüni beýik adamlar ýaly duýmagy we alyp barmagy başarmaklygyň, öýkünmek ukybynyň olara ýakynlaşdyrýandygyny öwretti.

Entek ýekeje setirimi hem çap etdirmänkäm, köpçüligiň öňünde çykyş edip görmänkäm, ömri hem-de bitiren işleri maňa aýratyn güýçli täsir edýän dokuz adama öýkünmäge çytraşyp, şolara mahsus halda öz häsiýetimi

kemala getirmek endigine eýerýärdim. Bu dokuz kişi Emerson, Peýn²², Edison, Darwin, Linkoln, Berbank, Napoleon, Ford we Karnegi dagydy. Ençeme ýyl her aňşam men özümiň «görünmeýän geňeşdarlarym» diýip atlandyryýan bu toparym bilen hyýalymda maslahat geçirdim.

Bu şeýle bolup geçýärdi. Uka gitmezimden öňinçä men gözlerimi ýumýardym we hyýalymda özüm bilen birlikde maslahatlar stolunyň başynda oturan adamlaryň toparyny görýärdim. Meniň diňe bir olar bilen bile bolmak däl, eýsem, maslahata ýolbaşçylyk etmäge-de mümkinçiligim bardy, sebäbi men onuň başlygydym.

Bu aňşamky duşuşyklarda men öz öňümde doly derejede anyk wezipeleri goýýardym. Hyýalymdaky geňeşdarlaryma mahsus bolan häsiýetleri özleşdirip bilmegim üçin, meniň maksadym häsiýetimi gaýtadan kemala getirmekden ybaratdy. Men nadanlyga we ters ynançlara eýlenen şertlerde doglanlygyma we ulalanlygyma, şeýle-de töwerekden ýetirilýän täsirleri ýeňip geçmegimiň gerekligine ir akyl ýetirdim, şonuň üçin hem men beýan edilen bu usuly ulanmak arkaly gaýtadan dünýä inmek wezipesini öz öňümde goýdum.

ÖZ-ÖZÜNI YNANDYRMAGYŇ KÖMEGI ARKALY ÖZÜNI TERBIÝELEMELIK

Men, elbetde, belli bir derejä ýeten adamlaryň ählisiniň özlerinde agalyk edýän pikirleriň hem islegleriň täsiri astynda şeýle ýagdaýa ýetendiklerini bilýärdim. Şeýle-de men her bir güýçli islegiň amala aşmak üçin kömek etjek usullary gözlemäge mejbur edýändigini bilýärdim. Men öz-özüni ynandyrmagyň häsiýeti kemala getirmekde kuwwatly ýaragdygyny, hakykatda, munuň özüni terbiýelemekde ýeke-täk ýörelgedigini bilýärdim.

Beýniniň hereket ediş ýörelgelerini bilmek bilen, öz häsiýetimi üýtgedip gurmaklyga men oňat taýýarlyklydym. Hyýalymda göz öňüme getirýän mejlislerimde men özümiň görünmeýän geňeşdarlarymdan olara mahsus

---

²² Tomas Peýn, 1737 — 1809, amerikan koloniýalarynyň garaşsyzlyk ugrundaky göreşlerine gatnaşyýy. Şu sözler onuň şygary bolupdyr: “Tutuş dünýä — meniň ýurdum, adamlaryň ählisi — gardaşlarym, ýagşylyk etmek — din-ygtykatym”. — (*terjimeçiniň belligi*).

bolan aýratynlyklary, sypatlary özleşdirmegime kömek etmeklerini sorap, şu sözler bilen ýüzlenýärdim:

«Jenap Emerson, men siziň durmuşyňyzy бүтүнleý parhlandyrýan bir ýagdaýy — tebigata akyl ýetirmekdäki haýran galdyrýan ukyplaryňyzy özleşdirmek isleýärin. Men size tebigatyň kanunlaryna düşünmäge we olara uýgunlaşmaga kömek eden sypatlary aňastyaňyňa geçirmekligiňizi haýyş edýärin.

Jenap Berbank, tebigatyň kanunlaryny mugyra getirmäge size ýardam eden bilimlerini maňa bermekligiňizi haýyş edýärin, siziň başarnyklaryňyzyň öňünde hatda kaktus tikenlerini taşlap, iýmite öwrülýärdi. Öň bir şaha ösüp çykýan ýerden iki pudagy ösdürmäge hemaýat eden bilimlere aralaşmaga maňa ygtyýar bermegiňizi soraýaryn.

Napoleon, men siziň adamlary ruhlandyrmaga we olarda herekete okdurylmaga bolan aýgtylyk döretmekdäki başarnygyňyzy özleşdirmek isleýärin. Şeýle-de size ýeňlişleri ýeňşe öwürüp, iň müşgil päsgelçilikleri aşyp geçmäge kömek eden synmaz ynamy maňa bermegiňizi haýyş edýärin.

Jenap Peýn, men pikir erkinligine, şeýle-de sizi tapawutlandyrýan dogumlylyga we garaýyşlaryňy aňlatmaky aýdyňlyga eýelik etmek islärdim.

Jenap Darwin, men sizdäki haýran galarlykly derejedäki sabyrlylygy we ýalan ynançlardyr yrymlardan daşda bolup, sebäpleri hem netijeleri öwrenmek ukyplaryny özleşdirmek isleýärin; bu sypatlar sizi tebigy ylymlary öwrenmekde juda tapawutlandyrypdy.

Jenap Linkoln, men siziň ajaýyp taraplaryňyz bolan adalaty ýiti duýmagy, egsilmez sabyrlylyk ruhuny, ýerlikli henek atyşmagy, adamlara düşünmek bilen we ýigrençsiz garamagy öwrenmek isleýärin.

Jenap Karnegi, men siziň *guramaçylykly tagallalar* ýörelgesi babatdaky düşüňjäňizi özleşdirmek isleýärin, siz özüňiziň ägirt uly emlägiňizi döredeniňizde muny örän netijeli peýdalanypsyňyz.

Jenap Ford, siziň ýoluňyza eýermekde özgelere kömek edip bilmegim üçin, garyplygy ýeňmekde we gurnamakda, adamyň yhlaslaryny birleşdirmekde we sadalaşdyrmakda size ýardam eden tutanýerlilige, aýgtylylyga, çydamlylyga hem-de özüňe ynamlylyga eýe bolmak isleýärin.

Jenap Edison, meniň size tebigatyň şonça syryny açmaga kömek eden täsin ynam ruhuny, köplenç ýeňlişi ýeňşe aýlandyran irginsiz zähmet çekmek ruhuny özleşdiresim gelýär».

HYÝALY GÖZ ÖŇÜNE GETIRIŞIŇ HAÝRAN GALDARYJYLYKLY GÜÝJI

Hyýaly maslahatyň agzalaryna ýüzlenmeklikde meniň usulym şol döwürde janym-tenim bilen özleşdirmek isleýän hasiýet aýratynlyklaryma laýyklykda üýtgeýärdi. Men bu adamlaryň terjimehallaryny dykgat bilen öwrendim. Netijede, şeýle agşamky maslahatlar birnäçe aý dowam edeninden soň, men eden açyşyma haýran galdym: hyýalymdaky bu keşpler hakykata öwrüldiler.

Bu dokuz kişiniň her biriniň şahsy aýratynlyklarynyň peýda bolmagy meni geň galdyrdy. Meselem, Linkolnda hemişe gijä galmak, soňra bolsa dabaraly ýagdaýda peýda bolmak endigi emele geldi. Onuň yüzünde mydama agraslyk alamatlary duýulýardy. Onuň ýylgyranyny men seýrek görýärdim.

Emma beýlekiler özlerini başgaça alyp barýardylar. Berbank bilen Peýn köplenç birbirlerine ötgürje sözlerini atýardylar, olaryň duzly sözleri käte geňeşiň agzalaryny geň hala salýardy. Bir gezek Berbank eglenip geldi. Gelen badyna-da ol şol pursatda geçirýän tejribesi zerarly gijä galandygyny joşgunly halda düşündirdi. Ol islendik daragtda alma ösdürip ýetşdirmegi öwrenmäge umyt baglaýan eken. Peýn ýaşy bilen erkek hem-de aýal arasyndaky ähli ýakymсызlyklaryň hut alma sebäpli başlananlygyny ýaňzytdy. Darwin güldi-de, alma üçin tokaýa gidende kiçijek ýýlanlardan ägä bolmagy Peýne sargady, sebäbi kiçijek ýýlanlaryň uly ýuwha çykmak edähediniň bardygyny ýatlatdy. Emerson söz goşup, şeýle diýdi: «Hiç hili alma-da ýok, ýýlanam ýok», Napoleon bolsa özüçe üstüne ýetirdi: «Hiç hili alma-da ýok, döwletem».

Bu duşuşyklar şeýle bir hakyky keşbe girýärdi welin, men aklymdan jyda düşerin öýdüp eýmenip başladym-da, birnäçe aýlap ony bes etdim. Bu tejribe iňňän ynanylmaz derejä baryp ýetdi, netijede, men bu duşuşyklaryň *diňe meniň hyýalymyň önümidigini* unudaryn öýdüp gorkup başladym.

Men bu barada gürrüň bermek üçin özümde ilkinji gezek aýgyt tapdym. Şu çaka çenli men bu babatda dil ýarmandym, sebäbi men şunuň ýaly işlere özümiň garaýşymdan çen tutup hem, eger bu adaty bolmadyk tejribämi aňlatsam, ters düşüňjeklerini bilýärdim. Men başymdan geçiren bu

ahwalatymy beýan etmeli diýen karar geldim, sebäbi häzir illeriň näme diýjekligi meni şol döwürdäki ýaly kän bir alada goýup duranok.

Maňa nädogry düşünmäň. Men aýratyn nygtaýaryn, maslahat bilen bagly duşuşyklarym diňe hyýaly göz önüme getirişdäki ýagdaý bolupdy.

Her näme-de bolsa, geňeşiň agzalary toslama, duşuşyklar hem diňe meniň hyýalymdaky ahwalat-da bolsa, olar meni başdan geçirmeleriň beýik ýoly bilen ilerletdiler, çyn beýikligiň alnynda baş egmek duýgusyny döredip, dogruçyl pikirlenmek üçin batyrçaýlyk berdiler.

YLHAM GÖZBAŞYNDAN SUSUP ALYP

Beýniniň öýjükler gurluşynyň niresindedir bir ýerinde, adatça, «ylham» diýlip atlandyrylýan ýagdaýy kabul ediji bir agza ýerleşýär. Şu çaka çenli altynjy duýgynyň bu agzasyny agtaryp tapmak ylma başarmady, emma bu möhüm hem däl. Adamyň duýgy agzalary tarapyndan hasaba alynmadyk çeşmelerden anyk bilimleri almaga ukyplydygy welin hakykatlygyna galýar. Şeýle bilimler, adatça, beýni nähilidir bir adaty bolmadyk höweslendirijiniň täsiri astyndaka gelýär. Emosiýalary hyjuwlandyran we ýüregi çalt urmaga mejbur edýän her bir adatdan daşary hadysa ýa-da ýagdaý, adatça, altynjy duýgyny herekete getirýär. Ulagda barýarka ýol heläkçiligine uçramagyň gyrat bäsinden gaýdyp gören kişileriň her biri şeýle ýagdaýlarda köplenç altynjy duýgynyň goldawa gelip, göz açyp-ýumasy salymda betbagtçylykdan gutulmaga kömek edýändigini bilýändir.

Men bu delilleri häzirki aýtmakçy bolýan pikirimi nygtamazdan öňürti ýatlap geçdim. Ine, ol: «görünmeýän geňeşdarlarym» bilen bolan duşuşyklarymda men aňymyň altynjy duýgy arkaly gelýän ideýalar, pikirler we bilimler babatda has kabul edijilikli bolýanlygyny ýüze çykardym.

Adatdan daşary ýagdaýlara düşen onlarça halatmyda, käte bu ýagdaýlarda janyma-da howp abanypdy, «görünmeýän geňeşdarlar» täsin usulda maňa kynçylyklary ýeňip geçmäge kömek etdiler.

Hyýaly söhbetdeşler bilen duşuşyklar geçirmekde meniň ilki-başdaky maksadym, isleýän häsiýetlerime eýe bolmak üçin, öz-özüňi ynandyrmak ýörelgesiniň kömegi arkaly aňastyarýma täsir etmekden ybaratdy. Ýöne soňra meniň tejribelerim özge ýol bilen gitdi. Indi özüm ýa-da müşderilerim bilen bagly bolan islendik bir müşgöl meselede men göze görünmeýän maslahatçylaryma ýüz turýaryn. Maslahatyň bu görmüşine men

düýrmegim bilen dolulygyna bil baglamaýan hem bolsam, olaryň netijeleri köplenç haýran galdyryjy derejede bolýar.

HAÝALLYK BILEN ÖSMEGIŇ KUWWATLY GÜÝJI

Altynjy duýgyny ýöne bir alyp, öz islegiňe görä ulanybermek bolaýanok. Kuwwatly güýçlerden peýdalanmak ukyby bu kitapda beýan edilen ýörelgeleri ulanmak arkaly kem-kemden we haýaljakdan gelýär.

Siz kim bolsaňyz hem, bu kitaby haýsy sebäbe görä okan hem bolsaňyz, bu bölümde beýan edilen ýörelgä düşünmek bilen uly artykmaçlyklara eýe bolarsyňyz. Aýratyn-da, siziň esasy maksadyňyz baýlyk ýa-da beýleki bir maddy gymmatlyklar bolsa, şeýle bolar.

Altynjy duýgy hakyndaky bölüm kitaba girizildi, sebäbi adamyň öz öňünde goýan durmuş maksadyna ýetmegine kömek edip biljek bütewileýin filosofiýa şu bölümde hödürlenilmelidi. Islendik ýetilen derejäniň başlangyç nokady — isleg. Ahyrky nokady bilimleriň düşünmeklige eltýän pudagydyr, ýagny öz-özüňe düşünmeklige, tebigatyň kanunlaryna düşünmäge, bagty ykrar etmäge we oňa düşünmäge eltýän pudagydyr.

Şu kitapda beýan edilen ýörelgeler bilen tanyş bolan hem-de olary peýdalanýan kişä şeýle düşünmeklik doly derejede gelýändir.

Şu bölümi okanyňyzda siz beýniňizi höweslendirmegiň we heserlendirmegiň ýokary derejesine ýetendiňizi aňsyran bolmaly. Ajaýyp! Bir aýdan soň bu bölüme ýene-de dolanyp geliň-de, ony gaýtadan okaň, şonda siz has-da ýokary derejä göterilýändiginize üns berersizňiz. Her gezekde öwrenen zadyňyzyň köplüğine ýa-da azlygyna üns bermezden, wagtal-wagtal bu tejribäni gaýtalap duruň, şonda siz kem-kemden lapykeçligi ýeňip geçjek, gorkyny boýun egdirjek, haýal-ýagallyga hötde geljek we hyýaly göz öňüne getirişniňizden erkin halda peýdalanmaga mümkinçilik berjek güýje eýe bolarsyňyz. Şeýlelikde, siz her bir hakyky beýik akyldaryň, baştutanyň, suratkeşiň, sazandanyň, ýazyjynyň, döwlet işgäriň hereketlendiriji ruhy bolan nämälim bir «zadyň» galtaşmasyny duýarsyňyz. Ine, şonda siz öň garşylyklaryň ilkinji alamatlaryny duýan badyňyza nädereje aňsatlyk bilen göreşmegiňizi bes etmäge taýyn bolan bolsaňyz, şol derejedäki ýeňillik bilen öz islegleriňizi olaryň fiziki ýa-da maliýe babatdaky ekwiwalentine öwürmäge mümkinçilik alarsyňyz.

GORKYNYŇ ALTY SANY ARWAHY

Bu jemleýji bölümi okaýan çagyňyzda özüňize nazar aýlaň, şonda siz ýoluňyzda näçe sany «arwahyň» durandygyny bilersiňiz

Bu filosofiýany şowly peýdalanmazdan öňinçä, siziň aňňyz ony kabul etmäge taýýar bolmalydyr. Muňa taýýarlanmak kyn däldir. Ol size arany açmak gerek bolan üç sany ýagyny öwrenmekden, seljermekden we olara düşünmekden başlanýar. Bu duşmanlar — ýaýdanjaňlyk, şübhe we gorky.

Bu duşmanlar ýa-da iň bolmanda, olaryň biri hem siziň aňňyzda galsa, altynjy duýgy hereket edip bilmez. Bu betpäl üçlügiň agzalary biri-biri bilen jebis baglanyşyklydyr: biriniň bar ýerinde hökman beýlekilerem bardyr.

Ýaýdanjaňlyk gorkynyň tohumydyr! Okaýarkaňyz şuny ýatda saklaň. Ýaýdanjaňlyk şübhe-de taplanýandyr, bu iki ýagdaý bir-biri bilen gatylyp-garylyp, gorka öwrülýärler! Goşulyşmak hadysasy, adatça, haýal geçýär. Bu üç duşmanyň howply bolmagynyň sebäpleriniň biri hem şundadyr. Siz *olar bardyr öýdüp guman hem etmeýärkäňiz*, olar döreýärler hem-de duýulmaz derejede ösýärler.

Bir bütewilik hökmünde bu filosofiýa ulanylyp bilinmezden öňünçä ýetilmesi zerurlyk bolan maksat bu bölümde beýan edilýär. Şeýle-de munda adamlaryň ymgyr köpüsini garyplyga gabap goýýan şertler seljerilýär.

Bu bölümiň maksady alty sany esasy gorkynyň sebäplerini we olardan saplanmagyň usullaryny aýan edip görkezmekden ybaratdyr. Duşmana hötde gelmezden öňürti biz onuň adyny, endiklerini we ýaşaýan ýerini bilmelidiris. Okaýan çagyňyz özüňizi üns bilen seljerip görüň. Bu altylykdaky gorkulardan size mahsus bolanynyň baryny-ýoguny anyklamalyşyňyz.

Bu hilegär duşmanlaryň endikleriniň özüňize al salmagyna ýol bermäň. Käte olar barlygyny-ýoklugyny kesgitlemek örän kyn bolan, ýoguna ýanmak bolsa has-da agyr bolan ýerde — aňastyňda gizlenýärler.

ALTY SANY ESASY GORKY

Adamlaryň haçan hem bolsa, bir wagt ejir çekmeli bolýan alty sany esasy gorkusy bar; şeýle-de bu gorkularyň utgaşmalary hem bolup bilýär. Adam eger bularyň altysyny hem duýmaly bolmaýan bolsa, özüni bagtly saýyp biler. Olary has giň ýaýranlygyna laýyklykda tertip boýunça atlandyryp geçeliň.

Garyplyk gorkusy

Tankyt gorkusy

Saglygyň ýaramazlaşmak gorkusy

(Şu üç gorky adaty howsalalaryň ählisiniň özenidir)

Kimdir biriniň söýgüsini ýitirmek gorkusy

Garrylyk gorkusy

Ölüm gorkusy

Beýleki ähli gorkular o diýen bir ähmiýetli däldir: olary esasy alty gorkynyň töwereginde toparlamak bolar.

Gorky aňyň ahwaly kimin bir zatdyr. Aňyň ahwalyna bolsa erk etmek hem-de dolandyrmak mümkindir.

Adam owal-başda pikir tirpildisi görnüşinde ýüze çykmaryk hiç bir zady hem döredip bilmez. Bu aýdylan pikiriň yzy bilen ondanam has möhüm bir pikir gelýär, ine, ol: adamyň pikiri siziň isleýänligiňize ýa-da islemeýänligiňize bagly bolmazdan, mähetdel etmän, özüniň fiziki ekwiwalentine öwrülmäge başlaýar. Aňa tötänden aralaşan pikir tirpildileri (özgeleriň pikirleri), edil adamyň özi tarapyndan ýörite ýüze çykarylan pikir ýaly, adamyň maliýe, iş, hünär ýa-da durmuş ýagdaýyny kesgitlep biler. Emma her bir adam özüniň aňyna ygtyýar etmek ukybyna eýedir. Görnüşine görä, şeýle erkliligiň kömegi bilen her bir kişi beýleki adamlaryň aňy tarapyndan döredilip, eýesiz selpäp ýören pikirler üçin aňyny açyp hem ýa-da beýniniň işigini berk ýapyp, pikirlerden diňe öz saýlanlaryny goýberip hem biler.

Tebigat ýnsana diňe bir zadyň — pikiriň üstünden doly erk beripdir. Ynha, şu delil bilen adam tarapyndan döredilen zatlarynyň ählisiniň ilki pikir görnüşinde ýüze çykýanlygy baradaky aýdylan kesgitleme gorkyny aradan aýyrmaga mümkinçilik berýän ýörelgä eltýär.

Ähli pikirleriň öz fiziki ekwiwalentine bürenmäge meýilli bolýanlygy adalatlydyr (munda jinnek ýaly hem şübhe bolup bilmez), şeýle-de gorkudan hem garyplykdan ýaňa püre-pür bolan pikirleri dogumly hereketlere we maliýe babatdaky gazanylan derejelere öwrüp bolmaýanlygy hem adalatlydyr.

GARYPLYK GORKUSY

Garyplyk bilen baýlygyň arasynda ylaşyk bolup bilmez. Baýlyga we garyplyga eltýän ýollar biri-birine garşylyklaýyn tarapa gidýändir. Eger siz baýlyk isleýän bolsaňyz, garyplyga ýetirýän islendik şertden ýüz döndermelisiňiz (Bu ýerde «baýlyk» sözi giň manyda ulanylyp, maliýe, ruhy, akyl we maddy babatdaky ýetilen derejeleri aňladýar).

Baýlyga eltýän ýodanyň başlangyç nokady islegdir. Birinji bölümde siz islegi dürs peýdalanmak bilen bagly zerur bolan görkezmeleriň ählisini aldyňyz. Gorky hakyndaky bölümde siz iş ýüzünde islegden nähili peýdalanmalydygy baradaky görkezmeleri alarsyňyz. Hut şu ýeri bu filosofiýany näderejede özleşdirenligiňizi belli etmek maksady bilen, tutluşyga çagyryşy kabul etmek üçin laýyk ýerdir. Häzir siz öňden görüji welä öwürülip, geljekde size nämeleriň garaşýanlygyny anyk aýdyp bilersiňiz. Eger-de siz şu bölümi okap çykanyňyzdan soňra garyplygy kabul etmäge kaýyl bolsaňyz, onda özüňize garyplygyň garaşýanlygyna ynamly bolup bilersiňiz. Mundan size gutulma ýokdur.

Eger siz baýlyk isleýän bolsaňyz, onda onuň size nähili görnüşde we näçe mukdarda gerekdigini belli ediň. Siz baýlyga eltýän ýoly bilýärsiňiz. Size karta berildi, eger şoňa görä hereket etseňiz, ýoldan sowlup, azaşmarsyňyz. Eger siz başlamagy başarmasaňyz ýa-da maksada ýetmän togtasaňyz, özüňizden başga aýplar ýaly adam ýokdur. Jogapkärçilik dolulygyna özüňizdedir. Bu jogapkärçiligi kabul etmekden hiç bir bahana sizi halas etmez. Baýlygy talap etmek üçin sizden diňe bir ýagdaý — siziň doly derejede ygtyýar edip biljek ýagdaýyňyz, ýagny aňňy ahwaly talap edilýändir. Aňňy ahwaly diňe siziň özüňize baglydyr. Ony satyn alyp bolmaýar, ony öz yhlasyň bilen döretmek zerurdyr.

IŇ HELÄKÇILIKLI GORKY

Garyplyk gorkusy — bu bary-ýogy aňňy ahwalydyr! Emma ol islendik başlangyçda üstünlige bolan mümkinçilikleriň baryny ýoklamaga ukyplydyr.

Bu gorky pikir ýöretmek ukybyny ysmaz hala salýar, hyýaly göz önüne getirişini mümkinçiliklerini heläk edýär, özüne bolan ynamlylygy öldürýär, ruhbelentligini we başlangyç bilen çykyş etmekligini demligini tutup, bogup taşlaýar, maksadyňa ynamsyzlyga eltýär, soňa goýmaklyga iterýär hem-de özüne erk etmek mümkin bolmadyk derejä ýetirýär. Ol adamy özüne çekijilikden we anyk pikirlenmek mümkinçiliginden mahrum edýär, yhlas-tagallalaryny jemlemäge maý bermeyär. Ol tutanýerliligi basyp ýatyrýar, erk güýjüni ýoklaýar, şöhratparazlygy weýran edýär, huşuňy ümürli hala salýar hem-de bolup biläýjek ähli şowsuzlyklara iterýär. Ol söýgini we kalbyň inçe emosiýalaryny öldürýär, dostlugy bozýar we ýüzlerçe keşbe eýe bolan heläkçilikleri getirýär, ukusyzlyga, işgaýdanlyga, betmagtlyga we şowsuzlyklara eltýär. Bu zatlaryň bary biziň isleýän zatlarymyzyň ählisiniň bar bolan dünýäde ýaşaýanlygymyza, isleglerimiz bilen biziň aramyzda maksadyň anyk bolmazlygyndan başga hiç bir päsgelçiligiň bolmadyk ýerinde ýaşaýanlygymyza garamazdan, şeýledir.

Garyplyk gorkusy, hiç hili şübhesiz, alty sany esasy gorkynyň iň weýran edijiliklisidir. Sanawyň başynda goýulmagynyň sebäbi hem oňa hötde gelmegiň örän kynlygy üçindir. Garyplyk gorkusy adamyň dogra-bitdi özgäniň hasabyna özi üçin maliýe taýdan bähbit aramagynda esaslanandyr. Haýwanlaryň ählisi diýen ýaly şu instinkte eýerýärler, ýöne «pikirleniş» ukyplary çäkli bolansoň, olar bir-birini fiziki taýdan awlaýarlar. Adam özüniň intuitisiýasy, pikirlenmek ukyby bilen, beýleki bir adamy fiziki taýdan iýmezlik üçin delilleri tapýar; ol başga bir adamy maliýe taýdan «ýalmap-ýuwutmakdan» ulu kanagatlanma alýar. Adam şeýle bir açgöz welin, pikirine gelip biljek kanunlaryň hemmesi ony beýleki adamlardan gorap saklamak üçin oýlap tapylandyr.

Hiç bir zat hem adam üçin eli ýukalyk ýaly kösençlik beriji we kemsidiji däldir. Bu aýdylan söze diňe garyplygy öz başyndan geçiren kişiler düşüner.

Adamyň garyplykdan eýmenmegi geň däldir. Özüniň uzak wagtlyk tejribesi arkaly adamzat maliýe we maddy baýlyklar babatda bütinleý ynam edip bolmajak adamyň az däldigini bilýär. Adam şeýle bir baýlyga ymtylýar welin, ony islendik usul bilen — mümkin bolsa, kanuny ýollar bilen, mümkin bolmasa, bikanun ýol bilen hem almaga taýýar.

Öz-özüni seljerip görmekligiň özümize boýun almak islemeýän gowşak taraplarymyzy açyp görkezmegi mümkin. Garyplyk ýa-da ortatap ýagdaý

bilen däl-de, nämedir bir has uly zat üçin göreşmegi niýet edinýänleriň hemmesi için barlaýyşyň bu görnüşi zerurdyr. Özüňizi jikme-jik barlamak bilen, ýatda saklaň, siz şol bir wagtyň özünde hem kazy, hem eminsiniňiz, hem aklawçy, hem garalawçysyňyz, hem talap bildiriji, hem jogap berijisiň, şeýle-de unutmaň, kazyýet seljermesi geçirilýän kişi hem siziň özüňizsiňiz. Delilleriň ýüzüne bakyň. Özüňize anyk sowallary beriň we anyk jogaplary hem talap ediň. Kazyýet seljermesi tamamlanandan soňra siz özüňizi has oňat tanarsyňyz. Eger-de siz bu işde hiç bir tarapgöýlük etmeýän kazy bolup bilmerin öýdýän bolsaňyz, özüňizi has oňat tanaýan birinden özüňiz babatda geçirýän kazyýet seljermeleriniňizde kazy bolmaklygy haýyş ediň. Size hakykat gerekdir. *Hatda hakykat sizi wagtlaýyn aljyraňňylyga salyp biljek hem bolsa, her edip-hesip edip, ony gazanmaga başaryň!*

Adamlaryň aglabasy «Siz nämeden gorkýarsyňyz?» diýen sowala «Hiç zatdan» diýip jogap gaýtarýarlar. Jogap dogry däl, sebäbi gorkynyň haýsydyr bir görnüşi bilen baglanylyp goýlanlygyna, ruhy hem fiziki taýdan çäklendirilenligine akyl ýetirýän kişi azdyr. Gorky emosiýasy şeýle bir inçe hem çuňňur welin, adam onuň barlygyny hem aňman, ömürboýy ondan kösenip biler. Diňe dogumlylyk bilen geçirilen seljermä bu ählumumy duşmanyň üstüni açyp biler. Şeýle seljermäni geçirmäge başlanyňyzda öz häsiýetiňiziň çuňluklaryna çenli aralaşyň. Aşakda size idemek gerek bolan alamatlaryň sanawy getirilýär.

GARYPLYK GORKUSYNYŇ ALAMATLARY

Biparhlyk. Adatça, şöhratparazlygynyň ýoklugynda, pakyrlýga tap getirmäge kaýylykda, durmuşyň teklipe edýän islendik öwez tölegini garşylyk görkezmezden kabul etmeklikde, akyl we fiziki ýaltalykda, başlangyç görkezmege, hyýaly göz önüne getirişiň, entuziazmyň we öz-özüne erk etmekligiň ýoklugynda ýüze çykýar.

Ýaýdanjaňlyk. Özüne derek özge adamlaryň pikirlenmegine ygryýar etmek endigi. Hemişe garaşyp ýörmek.

Şübhe. Umuman, şowsuzlyklary tasa getirmäge niýetlenen mümkin bolan derejedäki bahanalar we esasly sebäpler görnüşinde ýüze çykýar; käte üstünlige ýeten kişilere görüplik ýa-da olary tankytlamak görnüşinde peýda bolýar.

Howsala. Adatça, töwerekdäkilerden aýyp gözlemekde, girdejiniň mümkinçilik berýäninden has köp sowmak meýlinde, daşky keşbe üns

bermezlikde, hemişe ýüz-gözüň gamaşyk, çytylan görnüşde bolmagynda; alkogolly içgileri içmekden saklanyp bilmezlikde, käte neşe serişdelerini ulanmakdanam gaýtmazlykda; gymalykda, özüňi saklap bilmezlikde we özüňe bolan ynamsyzlykda ýüze çykýar.

Aşa seresaplylyk. Islendik ýagdaýlarda nädürs taraplaryny gözlemek endigi, üstünlige ýetmekde üns jemlemegiň deregine, bolup biläýjek şowsuzlyklar barada pikirlenmek we gürlemek. Heläkçilige eltýän ýollaryň hemmesinden habardar bolmak, şol bir wagtyň özünde-de heläkçilikden gutulmak mümkinçiligini gözlemek isleginiň bolmazlygy. Öz meýilnamalaryňyz we ideýalaryňy amala aşyrmaga başlamak üçin «jaýdar wagta» garaşmak, netijede, şeýle garaşmaklygyň durnukly endige öwürülip gitmegi. Işi şowlamaýanlar babatda huşuň juda ýiti bolmagy we üstünlik gazananlary unutmak. Kökejkdäki deşigi görüp, kökäniň özüni görmezlige meýillilik. Ähli zat babatda çökgünlige ýetirýän sussupeslik.

Haýal-ýagallyk. Geçen ýyl edilmegi zerur bolan zady ertire goýmak endigi. Işiň näme üçin ýerine ýetirilmänligi barada bahanalary we sebäpleri oýlap tapmak üçin ençeme sagatlaryň sarp edilmegi. Bu alamatlar aş a seresaplylyk, şübhe we howsalalar bilen mäkäm baglanyşyklydyr. Aňrujy sypyp bolýan bolsa, jogapkärçiligi boýnuňa almakdan ýüz döndermek. Ýalasyga we göreşden ýüz döndermäge meýillilik. Kynçylyklary ýeňip geçip, üstünliklere barýan ýolda söýget edinmegiň deregine, olar bilen ýalasyga gelmeklige ymtylmak. Durmuşdan gülleýişi, boletinligi, baýlygy, kanagatlanmagy we bagty talap etmegiň ýerine, gara şaýy üçin onuň bilen söwda etmek. Köprüleri ýakyp, yza çekilmegiň ebeteýi tapylmaz ýaly etmäge derek, şowsuzlyga sezewar bolnan halatynda näme etmelidigini meýilleşdirmek. Özüňe bolan ynamlylygyň, maksadyň takyklygynyň, özüňe erk etmekligiň, entuziazmyň, şöhratparazlygyň, tygşytamak başarnygynyň we akyly-başly pikir ýöretmek ukypynyň gowşaklygy, käte bolsa düýbünden bolmazlygy. Baýlyga tarap okdurylman, garyplyga garaşmak. Baýlygy talap edip, oňa ýetmegi başaryanlary gözlemegiň ornuna, garyplyga kaýyl bolýan kişiler bilen dostlaşmak.

PUL ÄHLI ZADY ÇÖZÝÄR!

Kimdir biriniň: «Näme üçin siz pul hakynda kitap ýazdyňyz? Näme üçin baýlygy diňe dollarlarda ölçemeli?» diýip soramagy mümkin. Käbir kişi baýlygyň pula görä has islegli görnüşleri bar diýip hasap edýär, bu belli bir

derejede adalatlydyr hem. Hawa, dollarlar bilen ölçelip bilinmejek baýlyk bar, emma adamlaryň millionlarçasy: «Maňa näçe zerur bolsa, şonça-da pul beriň, şonda men isleýän beýleki zatlarymyň baryny alyp bilerin» diýerler.

Meniň bu kitaby ýazmagymyň esasy sebäbi aşakdaky delilden ybarat: erkekleriň hem zenanlaryň millionlarçasy garyplyk gorkusy bilen bagly ysmaz hala düşendirler. Bu gorkynyň nämä ukyplydygyny Westbruk Pegler²³ gürrüň berýär.

«Pul — bu bary-ýogy kiçijek balykgulajyklar, bir tegelejek demir ýa-da bir bölejik kagyzydyr. Şonuň ýaly-da hiç bir pula satyn alyp bolmajak kalbyň hem ruhuň hazynalary-da bardyr, emma göwni çöken hem egbar hala düşen adamlar bu barada oýlanmaýarlar we ruhy joşguny saklap bilmeýärler. Adam pese gaçyp, hiç hili iş tapyp bilmän, köçä düşende onuň ruhy haly bilen bagly nämedir bir zatlar bolup geçýär, bu onuň salparan eginlerinde, çümre geýlen başgabynda, ýöreýşinde we garaýşynda hem duýulýar. Hemişelik işi bar adamlaryň arasynda ol özüniň pes derejelidigi baradaky düşüňjeden saplanyp bilmeýär, ýogsam häsiýeti, akyl derjesi we ukyp-başarnyklary babatda şolardan kem ýeriniň ýoklugyny hem bilýär.

Beýleki bir tarapdan, daş-töwerekdäkiler, hatda şeýle adamyň dostlary hem bu işigaýdan adamdandan özlerini artyk duýýarlar. Käte bu aňasty derejedäki duýgudyr. Şeýle adam belli bir wagtlaý pul karz alyp biler, ýöne bu laýyk derejede güzeran aýlamak üçin ýeterlik däldir, onsoňam karz alyp uzak oňňut edibem bolmaz. Umuman, eklenç üçin pul karz almak ýnsabyňa jebir berýär, galyberse-de, karz alnan pul gazanylan pul ýaly ruhlandyрмаýar. Elbetde, bu zatlar ykmandalara we bikärlere dahylly däldir, şöhratparazlygy we özüne bolan hormaty kadaly bolan adamlara degişlidir.

Zenanlar şeýle ýagdaýlarda özlerini başgaça alyp barýarlar. Ýüzugra belläp geçsem, edeni ugruna bolmaýan bişow adamlar hakynda gürrüň gozgalanda biz, adatça, zenanlary göz öňünde tutmaýarys. Olar mugt nahar üçin uzalan nobatda kän bir gabat gelmeýärler, olaryň ýol ugrunda sadaka diläp, el serip duranyny hem seýrek görersiňiz, köpçülikde-de olaryň şowsuz hallary erkekleriňki ýaly o diýen göze ilginç däldir. Men ýene-de köçedäki ykmandalary göz öňünde tutmaýanlygymy nygtaýaryn, olaryň arasynda-da,

---

²³ Pegler Jeýms Westbruk — tanyml amerikan žurnalisti, iri gazetleriň birnäçesinde hemişe sütünlik makalalar bilen çykyş eden (*Terjimeçiniň belligi*).

ähtimal, erkekler hem aýallar deňeçerräk derejede bardyr. Men belli bir derejede ýaş, özüne timar bermegi bilýän hem akylyly zenanlar hakda aýdýaryn. Olar köp bolmaly, emma olaryň lapykeçligi göze ilmeýär. Belki, olar özlerini heläkleyändirler?

Pese düşen adamyň oýlanmak üçin wagty ýeterlikdir. Ol iş soramak üçin birnäçe mil ýol geçip biler, baryp görse, ol ýeri eýýäm biri eýeländir ýa-da bu işde kesgitli iş haky belleniň, nähilidir bir bolgusyzja zady satmagy başarsaň, şondan gelen peýdanyň belli bir möçberi üçin işlemelisiň, ol harydy hem setanda-seýranda bir kişi nebsi agyryp, satyn alaýmasa, asla hyrydary hem ýokdur. Beýle talapdan ýüz öwürüp, ol ýene-de köçä düşer, onuň hiç hili gidere ýeri, barara gapysy ýokdur. Şonuň üçin ol bimaksat şol gider oturar. Dükanyň penjirelerinden özi üçin elýeter bolmadyk kaşaň harytlara bakar, özüniň kemisli ýaly halyny duýubam, satyn almak üçin seredýän kişilere orun berer. Ol az-kem dem dürsemek hem ýylynmak üçin wokzala ýa-da kitaphana sowlar, emma ol ýerdenem iş tapjak gümanyň ýokdur, şonuň üçinem çykar-da, ýene ýola düşer. Onuň özi aňmasa-da, daş keşbinden duýulmasa-da, ygyp ýörmeginiň bimaksatlygy, kimdigini äşgär edip durandyr. Ol gowy günlerden galan penjegini hem geýip biler, ýöne onuň egbar halyny geým gizlerden ejizdir.

Ol müňlerçe adama sataşar: kitap söwdagärlerine we dellallara, himiklere we hammallara. Bary hem öz işleri bilen gümradyrlar, onuň bu adamlara gözi gider. Beýleki adamlar erkindirler, özlerine hormat goýýandyrlar, ýaňky kişi bolsa özüniň hem mynasyp adamdygyny hatda özüne-de ynandyryp bilýän dälidir. Ýogsam ol öz-özi bilen jedele girip, her gezek hem özi üçin oňyn netijä gelmäge çalyşýandyr.

Bularyň barynyň sebäpkäri puldur, has dogrusy, puluň bolmazlygydyr. Eger oňa biraz pul berseň, ol ýene-de öz-özlüğine öwürüler».

TANKYT GORKUSY

Bu gorkynyň gelip çykyşynyň nähilidigini hiç kim anyk anyk aýdyp bilmez, ýöne bir zat welin şübhesizdir: ol bardyr we giňden ýaýrandyr.

Awtor tankyt gorkusyny adamyň beýleki bir kişiniň zadyny almaga bolan dogabitdi duşmançylykly meýline, diňe bir alybam oňman, şol beýleki kişini tankyda sezewar edip, özüniň bu bolşuny aklamaga bolan meýline dahylyly

etmegiň tarapdary. Ogrynyň öz pirimine düşüren adamsynyň üstünden gülýändigi, syýasatçylaryň diňe bir başarnyklaryny hem artykmaç taraplaryny görkezmek bilen däl-de, beýlekileri garalamak arkaly özlerini öňe çykarýandyklary oňat mälimdir.

Geým-gejim öndürijileriň üşüklileri mähetdel etmän tankyt gorkusyny, adamzadyň başyndaky bu musallaty ulanmaga girişipdirler. Her möwsümde moda üýtgeýär. Ony kesgitleýän kim? Elbetde, lybaslary satyn alýan kişi däl-de, ony öndüriji. Näme üçin ol modany beýle ýgy çalyşýarka? Jogap göz-görtele. Ol köpräk haryt satmak üçin modany üýtgedýär.

Edil şu sebäbe görä awtoulag söwdagärleri hem her ýyl dizaýny üýtgedip durýarlar. Hiç kimiň modadan galan ulagda gezesi gelenok.

Tankytdan gorkusy sebäpli adamlaryň durmuşdaky ownuk-uşak zatlar bilen bagly özlerini nähili alyp barýandyklaryny beýan etdik. Indi bu gorkynyň has möhüm ýagdaýlar we ynsan gatnaşyklary bilen bagly nähili ýüze çykýanlygyna seredip geçeliň. Geliň mysal hökmünde akyl taýdan kämil ýaşa ýeten (ortaça 35-40 ýaşly) islendik bir adamy alyp göreliň, eger biz onuň gizlin pikirlerini okap bilýän bolsadyk, onda onuň onlarça ýyl öň, çagalykda eşiden ertekleriniň we ýörelgä öwrülip giden yrym-ynançlarynyň aglabasyna ynanmaýanlygyna göz ýetirerdik. Ýöne ol muny boýun almanyny kem görýän dälidir.

Näme üçin ortatap adam biziň ösen asyrymyzda-da miflere we dogmalara ynanmaýanlygyny aýtmakdan çekinýär? Jogap şeýle: sebäbi ol ýazgarylmakdan we tankytdan gorkýar. Geçmişde eger adamlar dogmalara ynanmaýandyklaryny aýtsalar, olary ýakypdyrlar. Biziň tankydyň öňündäki gorkyny miras alanlygymyz geň zat dälidir. Tankydyň ýowuz jeza bilen goşulyp gelýän wagtlary hem bolupdyr, käbir ýurtlarda-ha ol häzir hem geçmiş gidenok.

Tankytdan gorkusy adamy başlangyç görkezmekden mahrum edýär, onuň hyýaly göz önüne getirişiniň güýjünü ýoklaýar, onuň indiividuallygyny çäklendirýär, özüne bolan ynamyny alýar we başga-da oňa ýüzlerçe ugurda zeper ýetirýär. Ata-eneler çagalaryny tankytlamak bilen, köplenç halatda olara düzedip bolmajak derejede zeled ýetirýärler. Çagalykda tirkeşen oglanlarymyň biriniň ejesi her gün ony saýgylap ýenjerdi, günde-de berýän temmisini şol bir sözleri bilen jemlärdi: «Sen ýigrimi ýaşa-da ýetmänkäň türmä gidersiň». Ol on ýedi ýaşynda türmä düşdi.

Tankyt — bu hemme kişide hemişe bol-telki derejede bar bolan zat. Her bir kişide tankydy bellikleriň uly gory bar, sen ony sora-sorama, hemme kişi ony muzdsuz eçilmäge taýýardyr. Ýakyn garyndaşlarymyz köplenç bizi, beýlekilere garanyňda, has beter kemsidýärler. Ata-ene gereginden artyk tankyt etmek bilen çagada özüne kembaha garamak duýgusyny döretse, muny jenaýat hasap etmek gerek (bu, hakykatdanam, agyr jenaýatdyr). Ynsan tebigatyna düşüňän hakyna tutujylar tabynlygyndakylardan tankyt bilen däl-de, oňyn teklipler bilen has gowy iş görkezijisini gazanýarlar. Ata-eneler hem perzentleri babatda şu netijäni gazanyp bilerler. Tankyt adamda söýgi hem imrinmek duýgusyny oýarman, onuň kalbyna gorky hem sulhuň almazlyk duýgusyny salýar.

TANKYT GORKUSYNYŇ ALAMAKLARY

Bu gorky hem edil garyplyk gorkusy bilen deňeçerräk derejede giň ýaýran bolup, onuň hem täsiri şahsy ösüşler üçin şonçarak zeledir. Munuň hem esasy sebäbi onuň täze başlangyçlara ymtylyşlary ýoklap, hyýaly göz önüne getirişi ulanmaga päsgel berýänligi bilen baglydyr. Bu gorkynyň esasy nyşanlary şeýledir.

Utanjalyk. Adatça, söhbetdeşlikdäki aljyraňňlykda, ýygralykda we nätanyş adamlar bilen gabatlaşylanda elin-aýagyň tagaýyksyz hereketlerinde, göni bakyşdan gözüňi sowmakda ýüze çykýar.

Sabyr-takatsyzlyk. Sözleýiş äheňiňe erk edip bilmezlikde, beýleki adamlaryň ýanynda aljyramakda, süňňüňi saklaýyşyň hem huşuň ýaramazlygynda duýulýar.

Gowşak häsiýetlilik. Netijä gelmeklikde berkligiň, şahsy özüne çekijiligiň we pikiriňi aňlatmakda anyklygyň bolmazlygy. Çylşyrymly hem-de kynçylykly ýagdaýlar bilen göni garşylaşmagyň deregine, olardan gaça durmak endigi. Özgeleriň garaýşyny üns bilen seljip görmezden, olar bilen ylaşmak.

Öz-özüňe göwni ýetmezlik (özüňe kembaha garamak). Öz-özüňe göwni ýetmezlik duýgusyny gizlemegiň serişdesi hökmünde, söz hem hereket bilen özüňi taryplajak bolmak edähedi. Töwerekdäkilerde täsir galdyrmak üçin «haýbatly sözleri» (köplenç hatda bu sözleriň hakyky manysyna düşünilmese-de) ulanmak. Geýinmekde, sözleýişde we özüňi alyp barmakda

beýlekilere öýkünmek. Käte ol daşky keşp babatda tekepbirlikde we öz artykmaç taraplaryňy görkezjek bolmakda ýüze çykýar.

Sowajaňlyk. «Goňşulardan kem galmajak bolmak», gazanýanyňdan has köp sowmak endigi.

Başlangyç görkezmekligiň (inisiatiwanyň) bolmazlygy. Ösüş üçin dörän mümkinçilikleri peýdalanmagy başarmazlyk, öz pikiriňi aýtmakdan howatyrланmak, öz ideýalaryňa ynamsyzlyk, ýolbaşçylaryň sowallaryna başdansowma, sypjyklyk bilen jogap bermek, özüňi alyp baryşda we sözleşde ynamsyzlyk, sözüň hem işiň bilen aldamak, göze çöp atmak endigi.

Şöhratparazlygyň ýetmezçiligi. Akyl hem fiziki taýdan ýaltalyk, özüňe ynamyň kemterligi, karara gelmekdäki haýal-ýagallyk, özgäniň täsirine aňsatlyk bilen düşmek; beýlekileri ýeňsesinden tankytlap, ýüzüne-de gülüm-ýalym etmek etdigi, garşylyga gabat gelip, hiç hili jedelsiz, ýeňlişi boýun almak we yhlas görkezmegi bes etmek endigi; özgeler babatda esassyz münkirlik, ýalňyşlyklaryň boýun alasyň gelmezlik.

SAGLYGYŇ ÝARAMAZLAŞMAK GORKUSY

Bu gorky fiziki hem akyl taýdan miras geçýän gorky hökmünde kabul edilip bilner. Gelip çykyşy boýunça ol garrylyk gorkusy we ölüm gorkusy bilen jebis baglanyşyklydyr, sebäbi ol adamy anyk bir zat bilmeýän hem bolsa, elheder aldyrýan eýmenç zatlaryň ençemesini eşiden «gorkunç dünýäleriniň» serhedine eltýär. Bu gorky örän giň ýaýrandyr, kesel gorkusyndan peýdalanyp, «saglyk söwdasy» bilen meşgullanýan adamlar hem tapylýar.

Umuman, adam saglygynyň ýaramazlaşmagyndan gaty gorkýar, sebäbi ölüm ýakynlaşyberende özi bilen bolup geçip biljek zatlar baradaky eýmenç şekiller onuň aňynda orun alandyr. Ol kesel bilen bagly ykdysady kynçylyklardan hem eýmenýär.

Tanyml bir lukman özlerine ýüz tutýan kişileriň 75 göteriminiň waswaslykdan (hyýalynda döreden dertlerinden) jebir çekýändiglerini bilýär. Keseliň yzy-sory ýok wagty hem kesel gorkusynyň, adamyň gorkýan şol hassalygynyň alamatlaryny emele getirip bilýänligi bellidir.

Ynsan beýnisi güýçli hem kuwwatlydyr! Ol döredýärem, ýumurýaram.

Patentleşdirilen derman öndürijiler we onuň söwdasy edýänler bu gorky arkaly baýlyk toplamagy başarandyr. Birnäçe on ýyllykdan bäri em etmek bilen bagly hyzmatlaryny hödürlemeklik juda giňden ýaýrady, şunuň bilen bagly «Kolars Megezin» patentleşdirilen derman serişdelerini öndürijileriň birnäçesiniň garşysyna berk göreşmek kompaniýasyna başlady.

Tejribeleriň bir gideniniň kömegi arkaly adamlaryň ynandyrylmak ýoly bilen keselläp biljekligi subut edildi. Şeýle tejribäni bizem geçirdik, tanyşlarymyzyň üçüsinden «tejribe geçirilýänleriň» ýanyna baryp, olaryň her birine: «Niräň agyrýar? Ýagdaýyň-a gowy däl» diýip ýüz tutmaklaryny haýyş etdik. Birinji soran kişi, adatça, öz sowalyna ýylgyryşy alypdyr we sowala kän bir ähmiýet hem bermän: «Hiç ýerim agyranok. Meniň ýagdaým gowy» diýen sözleri eşidipdir. Şeýle sowal beren ikinji kişi: «Özümem düşünemok, ýöne, hakykatdanam, bir hili mazam ýok» diýen sözleri eşidipdir. Üçünji kişi bolsa, hakykatdanam, ol adamyň özüni ýarawsyz duýýanlygy baradaky sözleri eşidipdir.

Eger bu aýdylanlar babatda şübhelenýän bolsaňyz, öz tanyşlaryňyzda synap görüň, ýöne tejribäňizde aşa öte geçmän. Özüniň pidalaryny şeýle usul bilen pirimine salýan ýörite dini toparlar hem bar. Olar muny «jadylamak» diýip atlandyrýarlar.

Keseliň käte ýaramaz (otrisatel) pikir tirpildilerinden başlanýanlygy barada ynandyryjy subutnamalar bar. Şeýle pikir tolkunlyklary bir aňdan beýleki bir aňa geçirilip ýa-da şahsyň özi tarapyndan öz aňynda döredilip bilner.

Sözlerinden çen tutulyşyna görä has paýhasly bolan bir adam şeýle diýipdir: «Menden özümi duýuşymyň nähilidigi barada soranlarynda, hemişe sorayan kişä bir ýumruk beräýesim gelýär».

Saglygyň ýaramazlaşmagy bilen bagly gorkynyň tohumy her bir adamyň aňynda bar. Ynjalyksyzlyk, gorky, söýgi we iş bilen bagly lapykeçlik bu tohumyň kök urmagyna hem pajarlap ösmegine goltgy berýär.

Söýgüde we biznesde tamaň çykmazlyk saglygyň ýaramazlaşmagy gorkusynyň sebäpleriniň sanawynyň başynda durýar. Bir ýaş ýigit söýgi bilen bagly lapykeçlik netijesinde hassahana düşüpdür. Birnäçe aýlap ol ölüm hem ömür arasynda ýatypdyr. Psihoterapiýa boýunça hünärmeni çagyrypdyrlar. Hünärmen öňki şepagat uýalaryny aýryp, hassanyň ugruna seretmegi bir mylakatly ýaş zenan maşgala tabşyrypdyr, oňa (lukman bilen öňünden

şerleşilişi ýaly) ilkinji günden hassa mähir-söýgi bilen garamak buýrulypdyr. Üç hepdeden soňra ol bimar kişini hassahanadan çykarypdylar; ol şindi hem dertli eken, ýöne bütinleý başga kesel bilen dertlän eken. Ol täzedən aşyk bolupdyr. Bu derdiň dermany ýasama melhem bolsa-da, ol müşderi şol şepagat uýasyna öýlenipdir.

SAGLYGYŇ ÝARAMAZLAŞMAK GORKUSYNYŇ ALAMATLARY

Hemmelere diýen ýaly mahsus bolan bu gorkynyň alamatlary şeýle:

Öz-özüňi ynandyrmak. Dürli keselleriň alamatlaryny gözlemek hem-de olary tapmak üçin öz-özüňi ynandyrmagy tersine (otrisatel) peýdalanmak endigi. Hyýalyňda göz önüne getirilýän kesel tapylanda «şatlanmak» we ol barada hakyky bar zat hökmünde üznüksiz söhbet etmek. Özgeler tarapyndan dermanlyk häsiýetleri bar hökmünde maslahat berlen melhemleriň ählisini ulanyp görmek endigi. Operasiýalar, betbagtçylykly ýagdaýlar we dürli keseller barada gürrüň etmek. Işine ökde hünärmeniň gözegçiligi bolmazdan, berhiz, fiziki maşklar we bedeni arassalaýyş ulgamlary bilen bagly tejribeleri geçirip görmek. Patentleşdirilen serişdeleri öýde taýýarlanan hem «tebipçilik» melhemlerini peýdalanmak.

Was-waslyk (ipohondriýa). Keseller hakda gürrüň etmek endigi, pikirleriň kesellerde jemlenmegi we olara garaşyp, dälilik hetdine çenli baryp ýetmek. Bu ýagdaýa hiç hili dermen kömek etmeýär. Bu ýagdaý nädürs (otrisatel) pikirler bilen döredilýär, ondan diňe dürs (položitel) pikirler dyndyryp biler. Was-waslyk (ipohondriýa — bardyr öýdüp hyýalyňda pikir edilýän keseli aňladýan lukmançylyk adalgasy), nygtamaklaryna görä, adamyň howatryrlanýan keseliçeräk zeled ýetirip biler. «Nerw keselleri» diýlip atlandyrylýan zatlaryň aglabasy hyýalyňda göz önüne getirilýän keseller bilen baglydyr.

Fiziki maşklaryň ýetmezçilik etmegi, umumy gowşaklyk. Saglygyň ýaramazlaşmak gorkusy köplenç zerur bolan fiziki maşklara päsgel berýär, arassa howada bolmaktan gaçarak durmaga mejbur edýär we artykmaç semizlige eltýär.

Täsir astyna düşüjilik (aşa duýguçylyk). Saglygyň ýaramazlaşmak gorkusy bedeniň tebigy garşylyk görkezijiligini peseldýär we keselleriň ösüp-örňemegi üçin oňyn şertleri döredýär.

Saglygyň ýaramazlaşmak gorkusy köplenç halatda garyplyk gorkusy bilen bagly bolýar, aýratynam lukmanlaryň tölegini geçmek, hassahana hasaplary we şuna meňzeş zatlar barada howsala düşüp ýören was-waslar babatda şeýle. Bular köp wagtyňy kesellere taýýarlanmakda geçirýän, ölüm hakda gürrüň edýän, jaýlanyş dessurlary üçin pul süýşürýän şahsyýetlerdir.

Läliklik (aýnadylanlyk). Göz öňüne getirilýän keselleri tutaryk edinip, nebsiagyryjylyk, duýgudaşlyk döretjek bolmak endigi (Adamlar köplenç işden sypjyklyk etmek üçin şu pirime, sapalaga ýüzlenýärler). Adaty ýaltalygy bassyr-ýussur etmek üçin ýa-da şöhratparazlygyň bolmazlygyny delile getirmek üçin hassasyramak endigi.

Saklanyň bilmezlik (erksizlik). Kellagyryny we şoňa meňzeş ýoňlary aýyrmak üçin, keseliň düýp sebäbiniň öňüni almagyň deregine, alkohol ýa-da neşe serişdelerini ulanmak endigi.

Keseller barada okamak we keselläýmek ähtimallygy bilen bagly howsala galmak endigi. Lukmançylyk bilen bagly reklamalary okamak endigi.

SÖÝGIŇI ÝITIRMEK GORKUSY

Bu dogabitdi gorkynyň düýp sebäbi hökmünde beýleki bir erkek kişiniň ýaryny elinden almak, şeýle-de mümkin bolan ýerde söýgä berilmek endigi ýaly köpnikalylyk (poligamiýa) dessurlarynyň hyzmat edýänligi göz-görteledir.

Gabanjaňlyk we şuna meňzeş howsala goýýan beýleki ýagdaýlar dogabitdi söýgiňden jyda düşmek gorkusyna esaslanýandyr. Bu gorky jübütlik duýgusy bilen bagly howatylanmalaryň içinde iň wawwalysydyr. Ähtimal, ol aňa hem-de bedene beýleki gorkularyň ählisinden hem beterräk zelel ýetirýändir.

Söýgiňden mahrum bolmak gorkusy, ähtimal, öz köklerini erkekleriň gara güýje baýrynyp, zenanlary alyp gaçýan döwri bolan daş asyryndan alyp gaýdýan bolarly. Olar zenanlary ogurlamaklaryny dowam edýärler, emma munuň tehnikaýy üýygäpdir. Zorluk ulanmagyň deregine olar fiziki güýçden has netijeli bolan söz bilen baş aýlamagy, owadan lybaslary, gowy ulaglary we beýleki «duzaklary» ulanýarlar. Erkekleriň endikleri, adatlary häzir hem siwilisasiýanyň daň şapagynyň gyzaryp başlan döwründäki bilen birmeňzeş, ýöne diňe bu wagt başgaçarak aňladylyr.

Üns bilen seljerilip görülmegi, erkeklere garanyňda, zenanlaryň bu gorka has tabyndyklaryny ýüze çykarypdyr. Muny düşündirmegiň müşgilligi ýok. Erkekleriň öz tebigatyna laýyklykda, köpniakalyga meýillidikleri we olary öz bäsdeşlerine ynanmagyň bolmajaklygy zenanlara mälim.

SÖÝGIŇI ÝITIRMEK GORKUSYNYŇ ALAMATLARY

Bu gorkyny tapawutlandyryýan alamatlar şeýle:

Gabanjaňlyk. Hiç hili esas bolmazdan, dostlara we söýgüliňe müňkirlik etmek endigi. Äriňi ýa-da aýalyňy biwepalykda sebäpsiz aýyplamak endigi. Umumy şübheçilik, kimdir birine ynam etmäge ukypsyzlyk.

Kemçilikleri gözlemek. Sähelçe bir mümkinçilik dörese ýa-da düýbünden sebäp ýok ýerden dost-ýarlayňdan, garyndaşlardan, işewür hyzmatdaşlardan we söýgüliňden kemçilik tapmak endigi.

Awantýurizm (kezzaplyk), humarbazlyk. Humarly oýunlar, ogurlyk we aldaw babatdaky endikler hem-de söýgüliň üçin pul gazanmak babatda iň bir töwegelçilikli usullary peýdalanmak, söýgini satyn alyp bolýanlygyna ynanmak. Gazanýanyňdan artyk sowmak endigi, ýakymly täsir galdyrmak maksady bilen, söýgüliňe sowgat satyn almak üçin bergi etmek. Ukusyzlyk, kejkimeklik, turanýerliligiň bolmazlygy, erk babatda ejizlik, özüňe ygtyýar etmegiň ýetmezçiligi, özüňe ynamsyzlyk, häsiýetiň ýakymsyzlygy.

GARRYLYK GORKUSY

Adamda garrylykdan heder etmäge esas bar. Birinjiden, ol garrylygyň özi bilen bile garyplygk getirip biljekliginden eýmenýär. Bu emlägini elinden alyp biläýmekleri mümkin bolanlygy sebäpli adamlara bolan ynamsyzlyk bilen baglydyr. Ýaşyň gaýdyşmagy bilen baglylykda saglygyň ýaramazlaşmak mümkinçiligi hem garrylyk gorkusyna öz goşandyny goşýar. Kişilik ukybynyň kemelmek gorkusy hem munuň sebäbi bolup biler: bu babatda ukypsyz derejä düşmek dogrusyndaky pikir hiç kime hem ýaranok.

Emma garrylyk gorkusynyň iň bir giň ýaýran sebäbi garyplyk gorkusy bilen baglydyr. «Garrylar öýi» — o diýen bir ýakymly söz düzümi däl.

Ömrüniň soňky ýyllaryny şeýle ýerde ýaşamak kysmaty howp salýan her bir kişiniň diňe bu baradaky pikirden hem süňňünde üşütme tutup başlaýandyr.

Ýene bir sebäp — garaşsyzlygyň we erkinligiňi ýitirmek gorkusydyr, çünki garrylyk özi bilen ykdysady hem fiziki azatlygyňdan jyda düşmegi-de getirip biler.

GARRYLYK GORKUSYNYŇ ALAMATLARY

Bu gorkynyň iň giňden ýaýran alamatlary şeýledir. Akyl taýdan kämil ýaşa ýetilende, çak bilen kyrk ýaş töweregine golaýlananda durmuş depgininiň haýallamak meýli we özüňe kembaha garamak duýgularynyň döremegi — adamyň ýaşan ýaşı bilen baglylykda «yza çekilip» başlaýanlygy barada nädogry düşüňjani döredýär (Hakykat adamyň akyl hem-de ruhy taýdan iň bir peýdaly ýaşynyň kyrk bilen altmyş ýaş aralygyndalygyndan ybaratdyr).

Paýhas hem akyl ýetiriş ýaşyna ýetenligi üçin minnetdarlyk bildirmegiň deregine, adamyň diňe bir kyrk ýa-da elli ýaşynyň dolanlygy sebäpli, özüniň «garrylygy» barada ýazakly ýaly äheňde gep urmak endigi.

Özüniň eýýäm öte garranlygyň baradaky galp delilleri tutaryk edinip, başlangyç görkezmekden, hyýaly göz önüne getirişden we özüňe bolan ynamdan ýüz döndermek endigi. Erkek hem zenanlaryň kyrk ýaşdan aşansoňlar hem, ýaş görünjek bolup, ýaşlara öýkünmegi, şonuň bilen birlikde-de dostlara hem nätanyşlara gülki bolmagy.

ÖLÜM GORKUSY

Käbir kişi üçin bu esasy gorkulardan iň güýçlüsi we iň zabunydyr. Sebäbi göz-görtele. Ölüm hakyndaky pikirler bilen bagly gorky dini yňdarmalyga (fanatizme) dahylly edilip bilner. Gadymdaky «köphudaýlylar» diýlip atlandyrylýan kişiler, «zamanabap» adamlara garanyňda, ölümden az gorkupdyrlar. Müňlerçe ýyldan bäri adamlar öz önlerinde sowallary goýup, olara jogap tapanoklar: «Nireden?» we «Nirä?» Men nireden geldim we nirä giderin?

Zulmat asyrlarynda iň bir mekir hem hilegär kişiler derrew bu sowallara jogap hödür etmegi öwrenipdirler, elbetde, munuň üçin hak-heşdek alypdyrlar.

«Meniň çatmama gel-de, ynanjyma gir, uýýan ýörelgäme uý, şonda men saňa peýmanañ dolandan soňra gös-göni behişte äkitjek petegi bererin. Çatmama gelmeseň, sen melguna şam bolup, hemişelik dowzahda ýanarsyň» diýip, dini toparyň ýolbaşçysy aýdýar.

Müdimilik jeza baradaky pikir durmuşa bolan höwesini öldürýär we bagtlylygy mümkin bolmadyk derejä ýetirýär. Elbetde, dini ýolbaşçy jennete ýa-da dowzaha düşjegini kesgitläp we üpjün edip bilmez, ýöne bu hakdaky pikirini özi şeýle bir eýmenç bolup görünüýär we hyýalyňy şekiller bilen doldurýar welin, bu ýagdaý paýhasyňy ysmaz hala salyp, ölüm gorkusyny döredýär.

Häzir ölüm gorkusy kollejeriň we uniwersitetleriň bolmadyk döwründäki ýaly o diýen bir giňden ýaýran däl. Kollejerde we uniwersitetlerde okaýan ýaşlary ot hem kükürt bilen eýmendiräýmek aňsat däl. Garaňkylyk asyrlarynyň adamlaryň aňyny gurşap alýan gorkulary, biologiyanyň, astronomiýanyň, geologiyanyň we beýleki ylmlaryň kömegi bilen köp babatda dagydylandyr.

Dünýe bary-ýogy iki elementden durýar: materiýadan we energiýadan. Biz fizikanyň başlangyç dersinden ne materiýanyň, ne-de energiýanyň (adama belli bolan ýeke-täk reallyklar) döremeýändigini we ýok bolmaýandygyny bilýäris. Materiýa-da, energiýa-da görnüşini üýtgedip biler, ýöne ýok edilip bilinmez.

Ömür (jan) — bu energiýa. Eger materiýa-da, energiýa-da ýok edilip bilinmejek bolsa, ömür (jan) hem ýok edilip bilinmez. Energiýanyň beýleki görnüşleri kimin, ömür (jan) geçiş ýa-da özgeriş hadysalarynyň ençemesinden geçmeli bolup biler, emma ol birden ýok bolup gidiberip bilmez. Ölüm bir özgerişdir.

Eger-de ölüm diňe bir özgeriş ýa-da geçiş bolmasa, onda ölümden soň baky rahatlyk ukusy gelýändir, ukudan bolsa gorkar ýaly zat ýokdur. Şunlukda, siz ölüm gorkusyndan hemişelik dynyp bilersiňiz.

ÖLÜM GORKUSYNYŇ ALAMATLARY

Bu gorkynyň umumy alamatlary şeýle. Berlen ömürden peýdalanmagyň ýerine hemişe ölüm hakda oýlanmak endigi, munuň netijesi hökmünde-de

durmuşda maksadyň bolmazly we özüňe kär ýa-da hünär saýlamaga bolan ukypsyzlyk. Bu gorky, esasan, gartaşan adamlara mahsus, emma käte ýaşlar hem munuň pidasy bolýarlar. Ölüm gorkusynyň iň gowy emi — üstünlige ýetmek babatdaky güýçli islegdir, bu islegiň özgelere haýyrly bolmak meýli bilen berkidilmegidir. Iş bilen gümra adamyň ölüm hakda oýlanmaga wagty ýokdur. Käte ölüm gorkusy garyplyk gorkusy bilen berk baglanyşykly bolýar, ýagny kimdir biriniň ölümi beýlekileri garyplyga sezewar eden ýagdaýynda şeýle bolýar. Beýleki bir ýagdaýlarda ölüm gorkusy hassalyk we bedeniň garşylyk görkezmek ukybynyň gowşamagy bilen bagly ýüze çykýar. Ölüm gorkusynyň iň giň ýaýran sebäpleri şeýledir: ýarawsyzlyk, garyplyk, degerli işiň bolmazlygy, söýgüde tamaň çykmazlyk, paýhassyzlyk, dini yňdarmalyk (fanatizm).

ÝNSANA MAHSUS BOLAN GADYMY HOWSALALAR

Howsala gorkuda esaslanan aň ahwalydyr. Ol haýal täsir etse-de, juda erjeldir. Ol mekir hem hilegärdir. Ol ädimme-ädim aňa aralaşmak bilen, adamyň pikirleniş bilen bagly ukypalaryny ysmaz hala salýar, ondaky başlangyç görkezmek meýlini, özüne bolan ynamyny ýoklaýar. Howsala, dowla düşmek ýaýdanjaňlyk zerarly emele gelen hemişelik gorkynyň bir görnüşidir; şundan netije çykarylsa, bu ýagdaýa ygtyýar etmek mümkindir.

Howsalaly aň alaşsyzdyr. Ýaýdanjaňlyk aňyň bozulmagyna getirýär. Aglaba köpçülige tiz netijä gelmek we belli karara gelensoň, onda saklanmak üçin erk güýji ýetmezçilik edýär.

Eger biz belli-külli hereket etmek barada kesgitli bir netijä gelen bolsak, munuň bilen bagly şertler bizi howsala salmaýar. Bir ýola men iki sagat soňra elektrik kürsüsünde ölüm jebesany bermek baradaky hökümi berjaý ediljek adam bilen söhbetdeşlik gurnadym. Türme otagynda onuň ýanynda sekiz sany adam bardy; olaryň içinde özüni iň asuda, parahat alyp barýany ölüm höküm edilen kişidi. Onuň bu parahatlygy, sähel salymdan bakylyga ýollan jagyny bilip durka nähili duýgyny başdan geçirýänligi barada soramaga iterdi. Ol ynamly ýylgyryş bilen şeýle jogap berdi: «Umunam, bu ýakymly ýagdaý. Bir oýlanyp gör, gardaş, meniň ähli görgülerim basym tamamlanjak. Tutuş ömrümde meniň azapdyr görgüden başga gören zadym ýok. Iýjek-geýjegimi tapmagym hem hyllallady. Ýöne bahym bu zatlaryň hiç birine

mätäçlik galmaz. Tizara öljekligimi bilelim bäri men özümi oňat duýýaryn. Men bu täleýimi keýpiçaglyk bilen garşylamaly diýen karara geldim».

Şu sözleri aýdýarka ol işdämenlik bilen günortanlyk naharyny iýýärdi, öňündäki nahar alty adama-ha ýeterlik boljakdy; ol, hamana, özüne ajal gol bulamaýan ýaly, äberilen naharyň baryny lezzet almak bilen ýalmap-ýuwutdy. Netijä gelmeklik bu adama öz ykbalyna kaýyl bolmaga kömek edipdir. Netijä gelmeklik şeýle-de islenilmeýän ýagdaýlara kaýyl bolmaklygyň öňüni alyp biler.

Ýaýdanjaňlyk arkaly alty sany esasy gorky howsala ýagdaýyna çenli ösüp ýetýär. Ölümi zerurlyk hökmünde kabul etmek barada netijä gelmekligiň kömegi arkaly, ölüm gorkusyndan hemişelik azat boluň! Howsala düşmezden we tolgunmazdan gazanyp biljek serişdeleriňiz bilen kanagat etmek barada netijä gelmek arkaly, garyplyk gorkusynyň ýoguna ýanyň. Özgeleriň näme pikir etjekdikleri ýa-da näme aýtjakdyklary barada alada etmezlik kararyna gelmek bilen, tankyt gorkusynyň damagyna aýagyňyzy goýuň. Gojalygy kemçilik hökmünde däl-de, özi bilen bile danalygy hem äkelyän ýagşylyk hökmünde, özüňe erk etmeklige bolan ukyp we ýaşlyk üçin nätanys bolan üşüklilik hökmünde kabul etmek dogrusynda karar gelmek bilen, garrylyk gorkusyny aradan aýryň. Keseliň alamalary barada pikir etmezlik netijesine gelmek arkaly, saglygyň ýaramazlaşmak gorkusyna garşy göreşiň. Eger zerur bolsa, söýgüsiz hem ýaşamagy dowam etdirmek barada netijä gelmek bilen, söýgiňi ýitirmek gorkusyny ýeňiň.

Durmuşyň özi bilen alyp gelýän zatlarynyň hiç biriniň howsala galmaga mynasyp zat dälidigi barada umumy karara gelmek bilen, dowla düşmek endiginiň ähli görnüşini öldürip taşlaň. Şeýle netije bilen bilelikde ruhy asudalyk we sowukgaly pikirlenip bilmek ukyplyry hem, diýmek, bagt hem geler.

Aňy gorkudan püre-pür bolan adam diňe bir özüniň akyly-başly hereket etmek mümkinçiligini ýoklaman, eýsem, bu heläkçilikli halyny özüne ýakyn durýan kişilere-de geçirmek bilen, olaryň hem mümkinçilikleriniň soňuna çykýar.

Hatda it ýa-da at hem, eýesinde mertlik ýetmezçilik edýän bolsa, syzýarlar; üstesine, it ýa-da at eýesi tarapyndan ýaýradylýan gorkaklyk tolkunlaryny tutup alyp, özlerini hem şoňa laýyk alyp barýarlar.

ÝARAMAZ HÖRPDE PIKIRLENMEKLIĞIŇ HELÄKÇILIGI

Adamyň sesisiň iberiji radiostansiýadan kabul ediji radiostansiýa tiz baryp ýetişi ýaly, gorky tolkunlary hem bir aňdan beýleki aňa çalt hem ynamly geçýär.

Özüniň nädürs ýa-da ýaramaz pikirlerini sesli aňladýan kişi aýdan sözleriniň heläkçilikli «gaýtargysyny» hökman duýmaly bolar. Emma söze bürenmedik ýaramaz pikirleriň hem hökman öwez «gaýtargysy» bolýandyr. Birinjiden, ilkinji nobatda, şuny ýatda saklamak gerek — heläkçilikli pikirleri döredýän adam özüniň döredijilikli hyýaly göz önüne getirişini weýran edýändir. Ikinjiden, aňda ýakymsyz duýgularyň (otrisatel emosiýalaryň) bolmagy häsiýeti ýaramazlaşdyrýar, bu bolsa töweregiňdäkileri gaýra iterýär, köplenç bolsa olary duşmana-da öwürýär. Esasy betbagtçylyk şeýle pikirleriň diňe bir daş-töwerekdäkiler üçin heläkçilikli bolmagynda däl-de, olar özlerini döreden adamyň aňastyahyna çuňňur ornaşýarlar.

Elbetde, siziň durmuşdaky maksadyňyz — üstünlik gazanmak. Üstünlige ýetmek üçin ruhy rahatlyk, maddy talaplaryň kanagatlandyrylmagy we esasy zat — bagt zerur. Üstünligi ybarat edýän şu zatlaryň ählisi ilki bada pikir tirpildileri görnüşinde ýüze çykýar.

Siz öz aňyňyza ygtyýar edip bilýärsiňiz, sizde oňa gerek hasap edýän pikir tirpildileriňizi ibermäge bolan ukyp bardyr. Özüňiziň pikirinize ygtyýar etmäge ukyply bolşuňyz ýaly derejede, siz özüňiziň Zemindäki niýetleniýiňize hem ynamly erk etmäge ukyplysyňyz. Siz özüňiziň daş-töweregiňize täsir ýetirmäge, ony ugrukdyrmaga we wagtyň geçmegi bilen ony erkiňize tabyn etmäge ukyplysyňyz, durmuşyňyzy islän derejäňize öwürmegi başarjaksyňyz. Ýa-da durmuşyňyzy tertibe salmak islemän, bu mümkinçilikleri äsgermezlik hem edip bilersiňiz, şunlukda, «ýagdaýlaryň» kenarsyz deňzine düşärsiňiz, onsoň ol sizi ummanyň tolkunlaryna düşen agaç bölejigi ýaly, eýläk-beýläk sürer ýörer.

MELGUNYŇ USSAHANASY

Alty sany esasy gorkynyň üstüne «urna» hökmünde adamlaryň kösenýän ýene bir ýowuz derdi bardyr. Ol şowsuzlyklar tohumynyň pajarlap ösýän mes topragydyr. Ol şeýle bir göze çöp atgyç mekir welin, köplenç hatda onuň barlygyny hem aňmaýarlar. Bu melematy dolulygyna gorkulara degişli etmek hem bolmaýar. Ol has çuňňur aralaşyp, köplenç gorkulara garanyňda has howply bolýar. Jaýdar adalganyň ýetmezçilik edýänligi sebäpli, ony *ýaramaz täsirlir babatdaky kabul edijilik* diýip atlandyralyň.

Islendik bir işde üstünlik gazanmak isleýän kişiler bu peläketi garşy durmaga taýýarlanmalydyrlar. Eger siz bu filosofiýany baýamak maksady bilen öwrenýän bolsaňyz, ýaramaz täsirleri kabul edijiliklidigiňizi ýa-da däldigiňizi anyklamak üçin, özüňizi üns bilen seljerip görmelisiňiz. Şeýle öz-özüňi seljeriş bilen meşgullanmasaňyz, bu islegleriňizi amala aşyrmakdan boýun towlamaklyga barabar bolar.

Goý, siziň gözlegiňiz seljermelere eýlenen bolsun. Aşakdaky sowallary okamak arkaly, öz-özüňizi seljerişe taýýarlanyň we berýän jogaplaryňyzda juda takyk boluň. Bu işe jogapkärçilikli çemeleşiş, hamala diýersiň, bukuda gizlenip, amatyny peýlöp ýatan ganyň duşmany agtarýan ýaly, gözlegler bilen tutanýerli meşgullanyň; kemçilikli taraplaryňyza göz-görtele duýulýan ýagyňyza çemeleşişiniň ýaly çemeleşiş.

Siz uly köçelerdäki ýol kesýän galtamanlardan emgenmezden goranyp bilersiňiz, sebäbi kanun size ýardama geler, emma bu «ýedinji esasy melamata» hötde gelälmek welin has çetindir: siz bardyr öýdüp gumanam etmeýän wagtyňyz ol üstüňize topulýandy, düşde-de, huşda-da hüjüm edýändir. Üstesine, onuň ok-ýaragy hem duýulmaz derejededir, sebäbi ol diňe aňň ahwalýndan ybaratdyr. Şeýle-de bu peläket dürli hili görnüşde depäden eňterilýänligi üçin hem howpludyr. Käte ol perzendi üçin diňe ýagşylyk isleýän ata-enäniň sözleriniň kömegi arkaly hem aňa sümlüp girýär. Beýleki bir ýagdaýlarda ol siziň keýpiňize baglylykda-da aňňyza aralaşýar. Gepiň küle ýeri, ol elmydama ölüm howpludyr, juda tiz belliňi etmeýän hem bolsa, gutulgysyz ölüme eltýän zäher ýaly howpludyr.

ÝARAMAZ TÄSIRLERDEN NÄDIP GORANMALY?

Özüňiz tarapyndan döredilen ýa-da töwerekdäkilerden gelýän ýaramaz täsirlerden goranmak üçin siz esasy ýaragyňyzy — erk güýjüňizi ulanmalysyňyz, goý, ol ýaramaz täsirlere garşy hereket edýän melhemler galasy ýaly bolup, sizi mäkäm gurşap alsyn.

Islendik bir beýleki adam ýaly, özüňiziň hem tebigatyňyz boýunça ýaltalygyňyz, biperwaýlygyňyz hem-de gowşak taraplaryňyza bap gelýän islendik zat babatda kabul edijiliklidigiňiz baradaky hakykaty (fakty) boýun alyň.

Öz tebigatyňyza laýyklykda, alty sany esasy gorkynyň ählisi babatda kabul edijiligiňiziň ýokarylygyny boýun alyň-da, olara garşy durmak endigini kemala getirň.

Ýaramaz täsirleriň köplenç size aňastyaňyzyň üsti bilen täsir edýänligini, şonuň üçinem olary ýüze çykarmagyň kynlygyny ykrar ediň-de, siz göwnüňäkgünlik döredýän ýa-da höwesiňizi gaçyrýan kişileriň önünde aňyňyzyň işigini mäkäm ýapyň.

Özüňiziň kiçijek ýan dermanhanajygyňyzda tämizleýiş geçiriň, ähli dermanlyk gerdejiklerini aýryp taslaň, ýoňlamalara, agyry-yzalara we bardyr öýdülýän dert-kesellere eglşik etmekligi bes ediň.

Sizi özüňiz üçin pikirlenmäge we hereket etmäge höweslendirýän adamlaryň toparyny idäň.

Erbetliklere garaşmaň: olaryň garaşylýan zat babatda tamany ödemek adaty bardyr.

Adamlaryň ählisiniň iň bir giň ýaýran ejiz tarapy, gürrüňsiz, özgeleriň ýaramaz täsirleriniň önünde aňlaryny açyp goýmak endigidir. Bu gowşaklyk aýratyn zyýanlydyr, sebäbi aglaba kişiniň bu derde ýoluganlygyna aklyly çatmaýar, ony boýun almaýar we olar gündelik endikleriniň aýrylmaz bir bölegine öwürilmänkä bu melamaty köki-damary bilen goparyp taşlamaýarlar.

Özüniň hakyky keşbini görmek isleýänlere hemaýat etmek üçin, biz aşakdaky sowallaryň sanawyny taýýarladyk. Bu sowallary okaň hem-de öz sesiňizi eşidip bileriňiz ýaly, bulara sesli jogap beriň. Şeýle etseňiz, size dogruçyl jogap bermek ýeňil düşer.

ÖZ-ÖZÜNI SELJERIŞ ÜÇIN SOWALLAR

1. Siz «özüňizi duýuşyňyzyň ýaramazlygyndan» köp nalaýaňyzmy, eger şeýle bolsa, munuň sebäbi näme?

2. Sähelçe bir mümkinçilik bolsa, siz beýleki adamlardan kemçilik tapýarsyňyzmy?

3. Işinizde köp ýalňyşýarsyňyzmy, eger köp säwlik goýberýän bolsaňyz, onda näme üçin?

4. Gürründeşliklerde ýaňsy, teýene ulanýaňyzmy? Özüňizi kemsidiji hörpde alyp barýarsyňyzmy?

5. Kimdir birinden ýörite gaçarak durýaňyzy, eger şeýle bolsa, näme üçin beýle edýärsiňiz?

6. Aşgazanýňzyň iýmit siňdirişiniň ýaramazlygyndan köp kösenýärsiňizmi? Eger kösenýän bolsaňyz, näme sebäpli beýle?

7. Göwnüňize durmuş bimaksat, geljek bolsa umytsyz ýaly bolup görünýärmä?

8. Size işleýän hünäriňiz ýaraýarmy? Ýaramaýan bolsa, munuň sebäbi näme?

9. Özüňize nebsiňiz agyrýan pursatlary köp bolýarmy, eger şeýle bolsa, bu näme sebäpli beýle?

10. Özüňizden ökde kişilere görüplik edýärsiňizmi?

11. Wagtyňzyň aglaba bölegini nämä bagyşlaýarsyňyz — üstünlik hakyndaky pikirleremi ýa şowsuzlyk baradaky oý-hyýallara?

12. Ýaşyňyz ulaldygyça özüňize bolan ynamyňyz artýarmy ýa azalýar?

13. Ýalňışlyklardan sapak alýarsyňyzmy?

14. Garyndaşlaryňzyň ýa-da tanyşlaryňzyň özüňizde howsala döretmeklerine ýol berýärsiňizmi? Eger ýol berýän bolsaňyz, näme üçin?

15. «Asmanda gaýmak» hem «ýere giresiň gelmek» — şeýle ýagdaýlar sizde köp bolýarmy we olar orunlaryny köp çalyşmaly bolýarmy?

16. Size iň köp täsir ýetiren kişi kim? Munuň sebäbi näme?

17. Ýaramaz ýa-da höwesiňi gaçyryjy täsirlerden gaça durmak mümkin bolsa-da, beýle etmän, olara kaýyl bolýarsyňyzmy?

18. Üst-başyňyza, daş keşbiňize serenjam berýärsiňizmi? Eger şeýle bolsa, haçan hem nähili ýagdaýda?

19. Alada-gaýga eliň degmez ýaly derejede başbütün işe berilmek bilen, öz howsalaňyzy basyp ýatyrmagy başarýarsyňyzmy?

20. Eger-de özgeleriň size derek oýlanmagyna ýol berýän bolsaňyz, özüňizi «barypýatan lellim» diýip atlandyrdyňyzmy?

21. Bedeniňizde dykyn döräp, tä sizi gaharjaň hem gödek adama öwüräýänçä bedeni arassalap durmalydygy baradaky pikiri inkär edýärsiňizmi?

22. Gaça durmak mümkin bolan tolgunmalar sizi köp «çaýkaýarmy», näme üçin siz olara kaýyl bolýarsyňyz?

23. «Nerwiňizi köşeşdirmek» üçin alkogoldan, neşe serişdelerinden ýa-da çilimden haraý işleýärsiňizmi? Eger şeýle bolsa, näme üçin bu serişdelere derek erk güýjüni peýdalanmaýarsyňyz?

24. Size kimdir biri yrsaraýarmy? Eger şeýle bolsa, näme sebäpli ol beýle edýär?

25. Siziň baş maksadyňyz barmy, eger bar bolsa, ol nähili we oňa ýetmek boýunça meýilleriňiz neneňsi?

26. Siz gorkulardan ejir çekýärsiňizmi? Eger şeýle bolsa, anyk haýsyndan?

27. Töwerekdäkileriň ýaramaz täsirlerinden goranyş usullaryňyz barmy?

28. Siz aňňy oňyn ahwalyny gazanmak üçin öz-özüňi ynandyryşy ulanýarsyňyzmy?

29. Siz şularyň haýsy birine has köp agram berýärsiňiz: maddy gymmatlyklara eýe bolmagamy ýa-da öz pikirleriňe erk edip bilmek ukypalarynamy?

30. Özüňiziň netije çykarmalaryňyza garamazdan, kesekiniň täsirine aňsatlyk bilen düşýärsiňizmi?

31. Şu gün siz öz bilimiňize ýa-da akyl ýetirişiniňizi ýagdaýyna nämedir bir zat goşduňyzmy?

32. Siz bişow ýagdaýlary ýüzbe-ýüz garýylaýarsyňyzmy ýa-da jogapkärçilikden boýun gaçyrmaga çalyşýarsyňyzmy?

33. Siz sapak almak üçin öz ýalňyşlyklaryňyzy we şowsuzlyklaryňyzy seljerýärsiňizmi ýa-da muny zerur hasaplamaýarsyňyzmy?

34. Siz esasy gowşak taraplaryňyzyň üçüsini aýdyp biljekmisiňiz? Olardan saplanmak üçin siz näme edýärsiňiz?

35. Siziň bilen howsalalaryny paýlaşýan kişilere duýgudaşlyk bildirmäge özüňizde taýýarlyk duýýarsyňyzmy?

36. Şahsy maksatlaryňyza ýetmekde gündelik tejribäňizden size näme ýardam edýär?

37. Siziň ýanlarynda bolmaklygyňyz, adatça, beýlekilere ýaramaz täsir edýärmí?

38. Beýleki adamlaryň endiklerinden haýsysy sizi has beter kejkildirýär?

39. Siz hemişe öz pikir-garaýşyňyzy düýýärsiňizmi ýa-da özüňize özgeleriň täsirine düşmegi-de rugsat edýärsiňizmi?

40. Siz aňňyzy ýaramaz täsirlerden goranmaga mümkinçilik berer ýaly derejä ýetirmekligi öwrendiňizmi?

41. Saýlan hünäriňiz size ynam hem umyt berýärmí?

42. Siz özüňizi gorkularyň ähli görüşinden aňňyzy azat saklama ukyply kişi hasaplaýarsyňyzmy?

43. Din-ygtykat size aňňyzyň oňyn ýagdaýyny saklap galmaklyga kömek edýärmí?

44. Siz özgeleriň howsalasynyny paýlaşmagy öz borjuňyz hasaplaýarsyňyzmy? Eger şeýle hasap edýän bolsaňyz, näme üçin?

45. Eger siz «Ýigidi dostundan tana» diýen söz bilen ylalaşýan bolsaňyz, onda siz dostlaryňyzy içgin öwrenmek bilen, özüňiz hakda nämeleri bildiňiz?

46. Hemişe gatnaşykda bolup, pikir alyşýan adamlaryňyz bilen öz uçraýan ýakymsyz ýagdaýlaryňyzyň arasynda baglanyşyk görýärsiňizmi?

47. Dostuňyz hasaplaýan kişiniň, hakykatda, aňňyza ýakymsyz täsirini ýetirýänligi sebäpli, siziň ganym duşmanyňyz bolup bilmegi mümkinmi?

48. Özüňize kimiň haýyrlydygy, kimiň zyýanlydygy barada siz nähili alamatlar we ölçegler boýunça netije çykarýarsyňyz?

49. Töweregiňizi gurşap alan adamlar akyl babatda sizden belentdemi ýa-da pesde?

50. Gije-gündiziň dowamyndaky 24 sagadyň näçe bölegini nämä sarp edýärsiňiz:

a) işiňize,

b) uka,

ç) dynç almaga we güýmenjelere,

d) peýdaly bilimlari almaga,

e) bikärlige?

51. Tanyşlaryňyzdan haýsysy:

a) ruhlandyrýar,

b) eserden bolmaga mejbur edýär,

ç) başagaý hala salýar?

52. Sizi iň gaty biynjalyk edýän zat näme? Näme üçin siz ynjalyksyzlyk duýýarsyňyz?

53. Size mugtuna maslahat berenlerinde ony hiç bir sowalsyz kabul edýärsiňizmi ýa-da onuň düýp manysyny seljerip görýärsiňizmi?

54. Siz bar zatdan beter näme isleýärsiňiz? Öz islegiňizi amala aşyrmagy niýet edinýärsiňizmi? Beýleki islegleriň ählisini şuňa tabyn etmäge taýýarmysyňyz? Bu islegiň hasyl bolmagy üçin gündelik näçe wagtyňyzy sarp edýärsiňiz?

55. Öz niýetiňizi siz ýgy-ýgydan üýtgedýärsiňizmi? Eger şeýle bolsa, munuň sebäbi näme?

56. Başlan işiňizi hemişe ahyrna çenli alyp gidýärsiňizmi?

57. Beýleki adamlaryň üstünlikleri, derejeleri, diplomlary ýa-da baýlyklary size täsir edýärmí?

58. Adamlaryň özüňiz barada pikir edýän ýa-da aýdýan zatlary size täsirini ýetirýärmí?

59. Siz adamlara olaryň durmuşdaky eýeleýän orny ýa-da maliýe derejesi bilen bagly ýaranjaňlyk edýärsiňizmi?

60. Ýaşap ýörenleriň içinden siz kimi iň beýik kişi hasaplaýarsyňyz? Näme babatda bu adam sizden belentde?

Siz bu sowallary öwrenmäge we olara jogap bermäge näçe wagt harçladyňyz? (Sowallaryň ählisini seljermek we olara jogap bermek üçin bir günden kemter möhlet azlyk eder).

Eger bu soraglara dogruçyl jogap beren bolsaňyz, onda siz özüňiz barada, adamlaryň aglabasyna garanyňda, has köp zat bilýänsiňiz. Bu sowallary dykgat bilen öwreniň, birnäçe aýlap olara her hepdede dolanyp geliň, şonda öz-özüňiz hakynda siziň üçin örän wajyp bolan, ýagny bu sowallara dogruçyl jogap bermek arkaly alan bilimleriňiziň möçberine haýran galarsyňyz. Eger käbir sowallara beren jogaplaryňyz babatda özüňize ynamly bolmasaňyz, onda özüňize belet bolan, aýratynam, sizden ýüz görmek üçin esasy bolmadyk kişilere geňeş salyň, onsoňam özüňizi şolaryň gözi bilen görmeklige synanyşyň. Munuň täsiri haýran galarlykly derejede bolar.

SIZIŇ DOLY YGTYÝARYŇYZDA BOLAN ÝEKE-TÄK ZAT

Siz ýeke-täk zadyň — öz pikiriňiziň üstünden doly ygtyýarlysyňyz. Bu ynsana mälüm bolan ähli faktlaryň (delilleriň) içinden iň ähmiýetlisidir we ruhlandyryjysydyr! Ol adamyň ylahylyk tebigatyny alamatlandyrýar. Bu

ylahy ygtyýarlylyk — siziň ykbalyňyzy dolandyrmagyňyza kömek edip biljek ýeke-täk serişdedir. Eger siz aňyňyza erk edip bilmeýän bolsaňyz, onda hiç bir zada-da ygtyýar edip bilmejekligiňize ynamly bolaýyň. Eger siz öz emlägiňize biperwaý garaýan bolsaňyz, goý, bu diňe maddy zatlara degişli bolsun. *Aň (akyl ýetiriş) siziň ruhy goruňyzdyr (maýaňyzdyr)!* Ony aýaň hem-de onuň ylahy belentligine mahsus derejede ätiýaçly peýdalanyň. Munuň üçin size erk güýji berlendir.

Gynansak-da, kanun bizi özi bilip ýa-da bilmezden beýleki adamlaryň aňyny ýaramaz pikirler bilen zäherleýän kişilerden goramaýar. Ýaramaz işe berilmegiň bu görnüşi zabun jeza höküm edilmelidir, sebäbi ol kanun tarapyndan rugsat edilen maddy taýdan üpjünlige päsgel berip biler, köplenç ol päsgel berýär hem.

Zelee bereiji pikirli adamlar Tomas A.Edisony adamyň sesini ýazga geçirip we aýtdyryp biljek enjamy döretmegi başarmajaklygyna ynandyrмага çalşypdyrlar, olar: «sebäbi bu mümkin däl» diýipdirler. Edison olara ynanmandyr. Ol beýnide peýda bolan islendik zady döredip boljaklygyny bilýän eken, şu bilimi hem ony daş-töwerekdäkilerden saýlandyryp, belende göteripdir.

Ýakymсыз pikirli adamlar Wulworta öz dükanynda diňe baş hem on sentlik harytlary satmak bilen tozjaklygyny aýdypdyrlar. Wulwort olara ynanmandyr. Öz hereketlerini ynam bilen berkitseň, akyl ýetirişiniň çygyryna sygýan zatlaryň ählisini amala aşyryp boljaklygyna onuň akly çatýan eken. Ol hyýalyndaky pikirini durmuşa geçirip, ýüz million dollardan hem gowrak baýlyga eýe bolupdyr.

Ilkinji sadaja awtomobili Detroýtyň köçelerinde peýda bolanda münkirler Genri Forduň üstünden ýaňsyly gülüpdirlir. Käbir kişiler munuň ýaly ulag serişdesiniň hiç haçan hem durmuşda ulanarlyk derejede bolmajaklygyny aýdypdyrlar. Beýleki birleri şeýle ulagy hiç kimiň satyn almajaklygyny nygtapdyrlar. Ford bolsa: «Awtomobiller bilen tutuş Zeminiň daşyna guşak aýlaryn» diýipdir, şeýle-de edipdir! Baý bolmaga ymtylýanlar üçin şuny ýatda saklamak haýyrlý bolar — Genri Ford bilen onuň işgärleriniň aglabasynyň arasynda bary-ýogy ýeke-täk parh bar eken diýmek bolar: Genri Forduň aňy bolup, oňa erk etmegi başarypdyr; beýlekileriňem aňy bar eken, emma olar aňyna ygtyýar etmegi oňarmandyrlar.

Aňyňa ygtyýar etmek özüni terbiýeläp bilmegiň we endigiň netijesidir. Ýa-da siz aňyňyza ygtyýar edýärsiňiz, ýa-da ol size ygtyýar edýär. Bu ýerde aralyk ylalaşyga gelmek mümkin däl. Aňa ygtyýar etmegiň iň bir ygtybarly usuly — hemişe onuň öňünde anyk meýilnama bilen berkidilen kesgitli naksat goýmakdyr. Şunuň ýaly ygtyýar bolmazdan, üstünlik hem mümkin däl.

GOJANYŇ BAHANASY — ELLI BÄŞ SANY «EGER-DE»

Üstünlik gazanyp bilmedik adamlary bir umumy häsiýet birleşdirýär. Olar özläriniň şowsuzlyklarynyň sebäpleriniň ählisini bilýärler. Näme üçin hiç bir derejä ýetip bilmändikleri barada, olaryň özläriniň pikiriçe, ygtybarly düşündirişleri hemişe taýýardyr.

Bu bahanalaryň käbiri göz-görtele, hatda deliller bilen hem berkidilen. Emma bahanalary pula çalşyp bolmaýar. Älem-jahan diňe bir zady bilmek isleýär: siz üstünlik gazandyňyzmy ýa-da ýok?

Tanymal psiholog aşakde getirilýän «bahanalaryň sanawyny» düzüpdir. Ony okanyňyzda, belki, siz öz «repertuaryňyzdaky» bahanalaryň hem birnäçesini taparsyňyz. Ýöne welin bir zady ýatda saklaň, bu kitapda beýan edilen maslahatlara eýermek kararyna gelen kişiler üçin bu bahanalaryň, özüni aklajak bolmaklaryň ählisi gerekmejek närsä öwürülýändir, manysyny ýitirýändir.

Eger-de meniň aýalym we maşgalam bolmadyk bolsa...

Eger-de meniň «tanyşlarym» bolan bolsa...

Eger-de meniň pulum bolan bolsa...

Eger-de men gowy bilim alan bolsam...

Eger-de men iş tapan bolsam...

Eger-de saglygym gowy bolan bolsa...

Eger-de wagtym bolan bolsa...

Eger-de gowy döwür gelen bolsa...

Eger-de özgeler maňa düşünsediler...

Eger-de daş-töwerekdäki şertler başgaça bolan bolsady...

Eger-de men ömri ýañadan ýaşap bilsedim...

Eger-de men «olaryň» aýttjak-diýjeklerinden gorkmasadym...

Eger-de maňa öz wagtynda mümkinçilik berlen bolsady...

Eger-de häzir meniň mümkinçiligim bolsady...
Eger-de özgeler maňa garşy çykmasalardy...
Eger-de hiç zat meni saklamasady...
Eger-de men ýaş bolsadym...
Eger-de men islän zadymy edip bilsedim...
Eger-de men baý bolup doglan bolsadym...
Eger-de men «dürs» adamlara sataşan bolsadym...
Eger-de mende-de käbir kişileriňki ýaly ukyp-başarnyk bolan bolsady...
Eger-de men tutanýerli bolan bolsadym...
Eger-de men öňki mümkinçiliklerden peýdalanyň bilen bolsadym...
Eger-de hiç kim meniň kellämi agyrtmasady...
Eger-de men öý hojalygyny alyp barmaly we çagalara esewan etmeli bolmasadym...
Eger-de men biraz pul tygşytlap bilen bolsadym...
Eger-de başlygym meniň gadyrymy bilen bolsady...
Eger-de kimdir biri maňa kömek eden bolsady...
Eger-de maşgalam maňa düşünen bolsady...
Eger-de men uly şäherde ýaşan bolsadym...
Eger-de men ýap-ýaňy başlan bolsadym...
Eger-de men erkin bolan bolsadym...
Eger-de mende özgelere mahsus häsiýetler bolan bolsady...
Eger-de men beýle semiz bolmadyk bolsadym...
Eger-de meniň ukyp-başarnyklarym mälim bolan bolsady...
Eger-de meniňki şowuna bolan bolsady...
Eger-de men bergi-borçlarymy üzlüşip bilen bolsadym...
Eger-de şol şowsuzlyk bolmadyk bolsady...
Eger-de men nädip etmelidigini bilen bolsadym...
Eger-de hiç kim maňa päsgel bermedik bolsady...
Eger-de meni munça howsala gurşap almadyk bolsady...
Eger-de meniň öýlenmegim şowly bolan bolsady...
Eger-de adamlar beýle akmak bolmasalardy...
Eger-de meniň maşgalam bu derejede adatdan daşary bolmadyk bolsady...
Eger-de meniň özüme ynamym bolan bolsady...
Eger-de bagt menden ýüzüni öwürmesedi...

Eger-de men bisähet ýyldyz astynda dogulmadyk bolsadym...

Eger-de hemme zat «ýazgyda bagly bolan» şu durmuş bolmadyk bolsady...

Eger-de maňa beýle köp işlemek zerur bolmasady...

Eger-de men pulumy ýitirmedik bolsadym...

Eger-de men başga bir etrapda ýaşan bolsadym...

Eger-de meniň «geçmişim» bolmadyk bolsady...

Eger-de meniň öz işim bolan bolsady...

Eger-de beýlekiler maňa gulak asan bolsalary...

Eger-de — bu bahanalaryň iň esasydyr — eger-de mende özümi hakyky bolşum ýaly görer derejede dogumlylyk bolan bolsady, *men özümiň kemçilikli taraplaryma akyl ýetirerdim we ony düzederdim*. Şonda meniň öz ýalňyşlyklarymdan sapak almaga we özümde nähilidir bir yetmez taraplaryň bardygyny bilip, özgeleriň tejribesinden peýdaly zatlary özeleşdirmäge mümkinçiligim bolardy. Eger-de men özüme anyk nämäniň yetmezçilik edýänligini bilen bolsadym, onda men wagtymyň agramly bölegini bahana agtarmaga däl-de, özümiň gowşak taraplarymy seljermäge sarp ederdim.

Şahsy şowsuzlyklarymyza düşündiriş gözlemeklik — biziň milli güýmenjämiz. Bu endik hem edil adamzadyň özi mysaly gadymdyr, şeýle-de ol *üstünlik üçin ölüm howpludyr*. Näme sebäpli adamlar özleriniň söýgüli bahanalaryna çyr-çytyr ýapyşýarkalar? Jogap aýdyň. Öz bahanalaryny özleri döredýändikleri üçin olar ony el-aýak bolup goraýarlar! Bahana — hyýalyň perzendi. Öz paýhasynyň döreden zadyny penalamak bolsa ynsanyň tebigatynda bar.

Bahana agtarmak — çuňňur kök uran endik. Endiklerden ýüz öwüräýmek ýeňil däl, aýratynam, eger olar biziň edýän zadymyzy tasa getirýän bolsa, aklaýan bolsa, şeýledir. Platon adalatly aýdypdyr: «Ilkinji hem iň esasy ýeňiş — öz-özüňi ýeşmek. Öz «meniň» tarapyndan ýeňlişe sezewar edilmek peslikdir we masgaraçylykdyr».

Beýleki bir filosof hem aşakdaky sözleri aýdanynda şony göz önünde tutupdyr: «Daş-töwerekde görýän ähli erbet zatlarymyň öz sypatymyň aýnadaky keşbidigini bilenimde, men juda geň galdym».

Elbert Hubbard bolsa şeýle diýýär: «Adamlaryň aklyly çatybam, özlerini aldamaga we özleriniň gowşak taraplaryna bahana oýlap tapmaga şunça

wagt sarp edýändikleri maňa hemişe geň hem syrly bolup görünýärdi. Eger-de şol sarp edilýän wagt başgaça peýdalanylsa, ol ejiz taraplaryňdan saplanmak üçin ýeterlik bolardy, onsoň hiç hili özüňi aklajak bolmaklyk geregem bolmazdy».

Hoşlaşmak bilen men size ýatlatmak isleýärin: durmuş — küşt tagtasy, garşyňyzda oturan oýunçy bolsa — wagt. Eger siz göçüme aýgyt etmeýän bolsaňyz, tiz göçmeseňiz, siziň mallaryňyz wagt tagtasyndan agdarylyp gider. Siz ýáýdanjaňlygy halamaýan, oňa rehim-şepagatsyz bolan oýunçy bilen oýnaýansyňyz.

Özüňize zerur bolan zady durmuşyň näme sebäpli size bermänligine öň siz düşündiriş idäp bilerdiňiz, ýöne indi welin bahanalar artykmaçdyr, sebäbi siz baýlygyň gapylaryny açyaç Baş Açara eýe bolduňyz.

Baş Açary duýmak, syzmak mümkin bolmasa-da, ol kuwwatlydyr! Bu Açary ulananlygyňyz üçin size hiç hili temmi, jeza howpy abanmaýar, emma ondan peýdalanmasaňyz welin, munuň üçin siz jerime tölemeli bolarsyňyz. Bu töleg şowsuzlykdyr. Ýöne eger-de bu Açary peýdalansaňyz welin, size jomart peşgeş garaşýandyr. *Bu serpaý özüni ýeňmegi başaran we öz isleýän zadyny eçilmäge durmuşy mejbur eden kişileriň her birine nesip edýän kanagatlanma duýgusy bolar.*

Bu serpaý yhlas edeniňize degýändir. Başlamak we muňa göz ýetirmek isleýärsiňizmi?

Ölmez-ýitmez Emerson şeýle diýipdir: «Eger biz bir-birek bilen baglanyşykly bolsak, biz hökman duşuşarys». Sözümiň ahyrynda onuň pikirinden täsirlenip, şu sözleri aýtmaklyga özüme ygtyýar bereýin: «Eger biz baglanyşykly bolsak, onda şu sahypalarda biz eýýäm duşuşdyk».

Terjime eden Orazmyrat Myradow

MAZMUNY

Pikir — bu ryçag.....	2
Isleg.....	15
Ynam.....	30
Öz-özüňi ynandyrmak.....	46
Ýörite bilimler.....	51
Hyýal.....	62
Guramaçylykly meýilnamalaşdyryş.....	73
Netije.....	102
Tutanýerlilik.....	113
«Beýni merkeziniň» kuwwaty.....	127
Jübütlik meýlini özgermegiň syry.....	133
Aňastyaň.....	153
Paýhas.....	159
Altynjy duýgy.....	165
Gorkynyň alty sany arwahy.....	172

